

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

ÉVES JELENTÉS

2011. év

■ 2012. június

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
Bevezetés.....	4
I. A TKA céljainak, feladatainak és szervezeti felépítésének rövid áttekintése.....	5
I.1. Célok.....	5
I.2. A programok táblázata.....	5
I.3. A Tempus Közalapítvány szervezeti felépítése.....	6
II. A Tempus Közalapítvány működése 2011-ben (alapító okirat, költségvetés, ellenőrzések).....	6
II.1. 2011 legfontosabb eredményei címszavakban.....	8
II.2. A 2011. év legfontosabb eredményei számokban/táblázatokban.....	9
II.2.1. A pályázató tevékenység eredményei.....	9
II.2.2. A tudásmenedzsment tevékenység főbb eredményei számokban.....	12
II.2.3. Kommunikációs tevékenységek.....	13
II.2.4. Pénzügyi monitoring tevékenység.....	16
III. A TKA által kezelt pályázati programok eredményei 2011-ben - Az Egész életen át tartó tanulás program.....	20
III.1. Comenius.....	20
III.1.1. Comenius Iskolai együttműködések.....	20
III.1.2. Comenius Régió együttműködések.....	31
III.1.3. Előkészítő látogatások.....	35
III.1.4. Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak.....	38
III.1.5. Comenius tanárasszisztensek.....	43
III.1.6. Comenius tanárasszisztensek – magyar fogadó intézményi pályázatok.....	48
III.1.7. Comenius centralizált pályázatok.....	51
III.2. Erasmus.....	52
III.2.1. Hallgatói mobilitás Magyarországon.....	53
III.2.2. Oktatói mobilitás.....	69
III.2.3. Személyzet képzése.....	73
III.2.4. Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok.....	75
III.2.5. Erasmus Intenzív Programok.....	76
III.2.6. Erasmus Előkészítő látogatások.....	77
III.2.7. Erasmus koordinátori találkozók.....	77
III.2.8. Az Erasmus centralizált projektek eredményei.....	78
III.3. Leonardo da Vinci.....	80
III.3.1. A Leonardo mobilitási pályázatok.....	80
III.3.2. Leonardo partnerségek.....	94
III.3.3. Leonardo innovációtranszfer.....	98
III.3.4. Leonardo Előkészítő látogatások.....	104
III.3.5. A centralizált Leonardo projektek eredményei.....	106
III.4. Grundtvig.....	108
III.4.1. Grundtvig Tanulási kapcsolatok.....	109
III.4.2. Grundtvig Időskorú önkéntes projektek.....	113
III.4.3. Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek.....	114
III.4.4. Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak.....	117
III.4.5. Grundtvig Látogatások és cserék.....	119
III.4.6. Grundtvig Asszisztensek.....	122

III.4.7. Grundtvig Előkészítő látogatások	124
III.4.8. Grundtvig centralizált projektek eredményei	126
III.5. Szakértői tanulmányutak oktatási döntéshozók és szakértők számára.....	128
III.5.1. Egyéni pályázatok	128
III.5.2. Magyarországon szervezett szakértői tanulmányutak.....	132
IV. A Tempus Közalapítvány által koordinált további programok.....	134
IV.1. Európa a polgárokért.....	134
IV.2. EGT/ Norvég Alap – Mobilitási pályázatok	137
IV.3. Európai Nyelvi Díj.....	137
IV.4. Pestalozzi Program.....	139
IV.5. Erasmus Mundus.....	140
IV.6. Tempus program	143
IV.7. A CEEPUS Ösztöndíjprogram.....	144
IV.8. Szakiskolai mobilitás	146
V. A TKA mint tudásközpont 2011-ben	147
V.1. A Kutatók Éjszakája 2011-ben.....	147
V.2. A bolognai folyamattal kapcsolatos tanácsadás	147
V.3 Az egész életen át tartó tanulás (LLL) stratégiájának tudatosítása az Európai Bizottság által támogatott projekteken keresztül.....	148
V.3.1. A Nemzeti Egész életen át tartó tanulás stratégiák határokon átívelő fejlesztése.....	149
V.3.2. Az egész életen át tartó tanulás sratégiájának tudatosítása	149
V.3.3. Nemzetközi partnerség az iskolavezetői kompetenciák fejlesztésére	153
V.3.4. Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésről	155
V.4. Az Alumni for Europe diákhálózat.....	155
V.5. LLP tematikus monitoring.....	156
V.6. Az Europass mobilitási igazolvány	157
V.7. Nemzeti ECVET szakértői hálózat.....	158
V.8. Társadalmi felelősségvállalás a közszférában	159
VI. Tervek és kihívások 2013-ig	160

Bevezetés

*Az 1996-ban létrehozott Tempus Közalapítvány az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete alatt működő, kiemelten közhasznú szervezet, amely nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési **pályázati programokat** kezel, különböző **képzéseket** nyújt az EU támogatások felhasználása témakörében, illetve **tudásközpont** szerepet tölt be.*

A Tempus Közalapítvány végzi az Európai Unió Egész életen át tartó tanulás programjának, valamint a közép-európai CEEPUS programnak a magyarországi koordinációját, továbbá pályáztatja a Pestalozzi programot. Információt nyújt a Tempus, az Erasmus Mundus, az Európa a polgárokért programokról, valamint az EU Kutatás-fejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről. 7 éve minden évben – számos partnerrel együttműködve - megszervezi az ország legnagyobb tudományos-szórakoztató fesztiválját, a Kutatók Éjszakáját.

A pályázati programok az oktatás és képzés minden szintjén kínálnak ösztöndíjakat, illetve támogatásokat nemzetközi együttműködésekhez és fejlesztésekhez. A célcsoportok közé tartoznak a közoktatás, a felsőoktatás, a szakképzés (beleértve a vállalkozásokat is), a felnőttoktatás és a kutatás-fejlesztés szereplői, valamint civil szervezetek és önkormányzatok. A Tempus Közalapítvány az általa kezelt pályázati programokon keresztül a legnagyobb mértékű mobilitást bonyolítja le Magyarországon.

A FAT által akkreditált képzőintézményként a Tempus Közalapítvány több célcsoport számára fejleszt és valósít meg képzéseket. Kiemelt figyelmet fordítunk a köztisztviselői képzésekre és a tanár-továbbképzésekre, így programjaink között megtalálhatók az EU ismeretekre és a támogatási források felhasználására felkészítő, teljes körű projektmenedzsment tudást átadó és kommunikációt támogató képzések, a pedagógusok számára pedig különböző témájú kompetenciafejlesztő kurzusok. A képzéseket szigorú akkreditációs eljárásoknak vetjük alá, így folyamatosan magas színvonalat biztosítunk résztvevőink számára. Célunk, hogy képzéseink segítségével hozzájáruljunk az oktatás és képzés minőségfejlesztéséhez, valamint az egész életen át tartó tanulás szemléletét elterjedté, kézzelfoghatóvá tegyük minél szélesebb körben.

A Tempus Közalapítvány több mint másfél évtizedes pályázatói és felnőttképzési szakmai tevékenysége alatt felhalmozott speciális tudását, szakmai tapasztalatait és nyitott, európai perspektívájú szemléletmódját tudatosan, szervezett keretek között igyekszik visszaforgatni és megosztani a hazai oktatási és képzési szereplőkkel. Az Európai Bizottság támogatásával olyan szakmai programokat szervezünk és koordinálunk, amelyek az egész életen át tartó tanulás stratégia megvalósítását támogatják.

Tevékenységeink széles spektrumában tematikus műhelymunkák és tudásmegosztó szakértői fórumok szervezése, kiadványok, hírlevelek készítése, nemzetközi együttműködésekben való részvétel és egy tematikus honlap működtetése szerepel, melynek fókuszában az európai uniós, valamint a hazai oktatási és képzési trendek kapcsolódási pontjai állnak.

I. A TKA céljainak, feladatainak és szervezeti felépítésének rövid áttekintése

I.1. Célok

A TKA tevékenységi köre az 1996-os alapítástól kezdve folyamatosan bővült, és **mára a Közalapítvány programjainak célcsoportjai a teljes oktatási, képzési és kutatás-fejlesztési ágazatot lefedik.**

A Közalapítvány Alapító Okiratában meghatározott átfogó céljai:

- a magyar szakképzés, oktatás és kutatás-fejlesztés európai felzárkózásának és kapcsolódásának, az európai integráció gondolatának és a Magyar Köztársaság EU-tagságból adódó kötelezettségeinek, feladatainak végrehajtása, az ezzel járó kihívásoknak való megfelelés előmozdítása és támogatása;
- a magyar oktatás keretein belül a nők és a férfiak esélyegyenlőségének előmozdítása, a fogyatékkal élő személyek igényeinek kielégítése, a rasszizmus és az idegengyűlölet leküzdésének elősegítése.

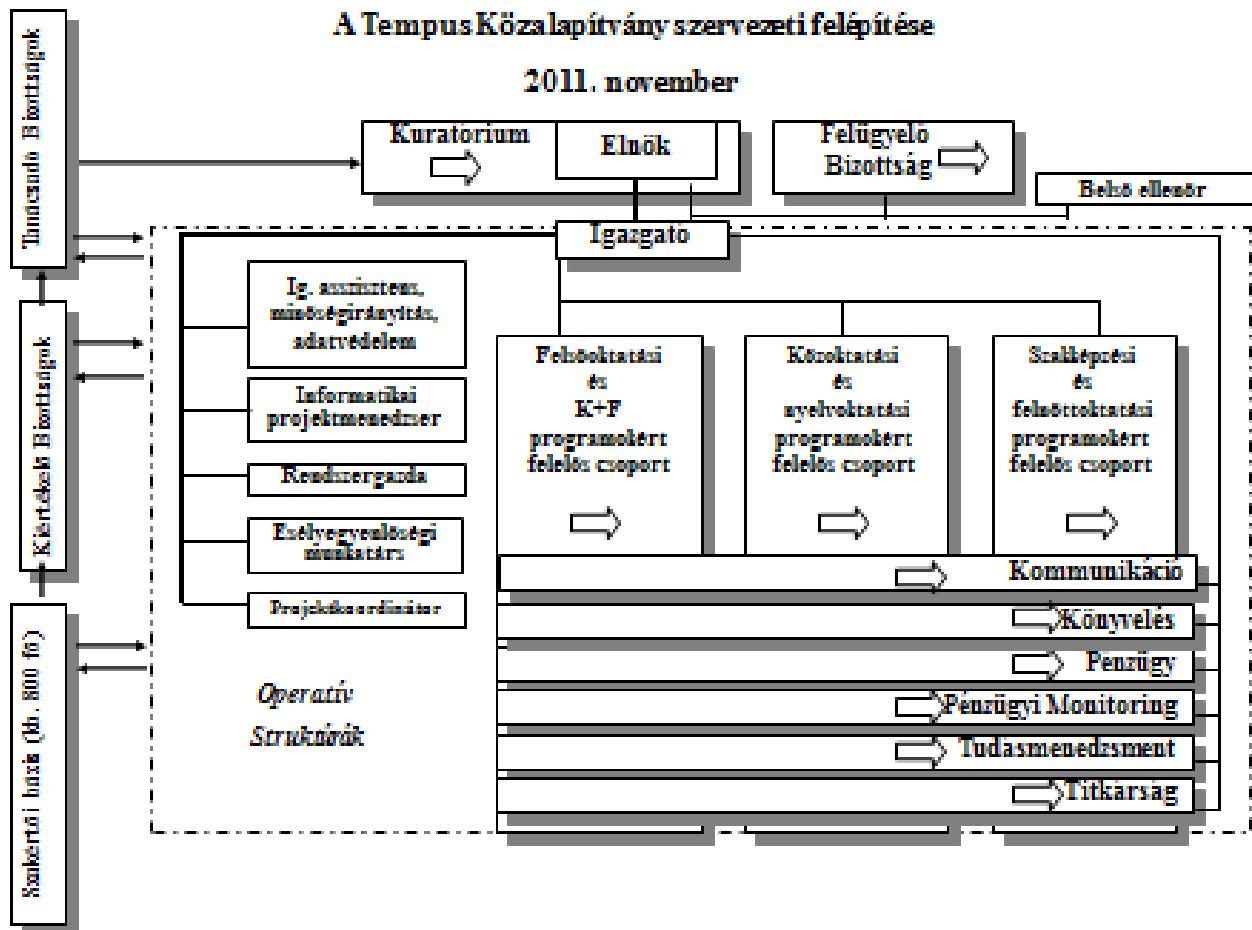
I.2. A programok táblázata

1. táblázat: A TKA által koordinált programok, projektek és kezdeményezések 2011-ben

	PÁLYÁZTATÓ	NEM PÁLYÁZTATÓ
EU-S VONATKOZÁSÚ	<ul style="list-style-type: none"> • Egész életen át tartó tanulás program (LLP) <ul style="list-style-type: none"> ○ Comenius ○ Erasmus ○ Leonardo da Vinci ○ Grundtvig ○ Szakértői tanulmányutak • Európai Nyelvi Díj • Tempus • Erasmus Mundus • Európa a polgárokért 	<ul style="list-style-type: none"> • Kutatók Éjszakája • Europass Mobilitási Igazolvány • Bologna Tanácsadói Hálózat • Az LLL stratégia tudatosítása Magyarországon • A nemzeti LLL stratégiák határokon átívelő fejlesztése • LLP Tematikus Hálózatok • Nemzetközi partnerség az iskolavezetői kompetenciák fejlesztésére • Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésről • Nemzeti ECVET szakértői hálózat • Társadalmi felelősségvállalás a közsférában c. projekt
NEM EU-S VONATKOZÁSÚ	<ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi programok: <ul style="list-style-type: none"> ○ EGT/Norvég Alap – Mobilitás ○ CEEPUS ○ Pestalozzi program • Hazai programok: <ul style="list-style-type: none"> ○ Szakiskolai mobilitás 	<ul style="list-style-type: none"> • Készségfejlesztő képzések és pedagógus továbbképző tréningek szervezése • Alumni for Europe Hálózat

I.3. A Tempus Közalapítvány szervezeti felépítése

1. ábra: a TKA szervezeti felépítése a 2011. novemberi állapot szerint

II. A Tempus Közalapítvány működése 2011-ben (alapító okirat, költségvetés, ellenőrzések)

- 2011-ben nem változott a TKA **Alapító Okirata**, annak ellenére, hogy a 2011 júniusában a Magyar Közlönyben¹ megjelent a kormányhatározat a módosításról, azonban annak bírósági bejegyzésére és hatályba lépésére az év végéig nem került sor.
- 2011 első felében komoly **költségvetési nehézségekkel** kellett szembenéznie a Közalapítványnak:

¹ 1199/2011. (VI.17.) Kormányhatározat a Tempus Közalapítvány Alapító Okiratának módosításáról

- az európai uniós *Egész életen át tartó tanulás program* hazai megvalósításához szükséges források nagyobbik részét (142 MFt-ot) a Munkaerőpiaci Alapból tervezte a tárca biztosítani, azonban az év eleji zárolások a NEFMI keretét is érintették, így csak 71 MFt átutalására került sor, a fennmaradó összegről csak novemberben született az NGM által kezelt MPA alaprész vonatkozásában döntés: az eredeti összegnél 33 MFt-tal kisebb összegre;
- a közép-európai felsőoktatási csereprogram (Ceepus) forrásait a nemzetközi kötelezettségvállalás ellenére a 2011-es költségvetési törvény nem tartalmazta, így azt csak egy 2011 augusztusi kormánydöntés nyomán a 2010-es maradványösszegek terhére 2011 novemberében tudta biztosítani a NEFMI.

A költségvetési nehézségek (*a feladatok növekedése mellett a források csökkenése, a pénzügyi keretekkel kapcsolatos bizonytalanság*) megnehezítették a feladatok végrehajtását. A dologi típusú költségek esetében a korábbiaknál is nagyobb költségsökkentést kellett elérni, a személyi költségek vonatkozásában pedig a szükségesnél kisebb létszám mellett kellett elvégezni a feladatokat. A Ceepus program költségvetésének elhúzódó biztosítása nagyon súlyos negatív visszhangot eredményezett a külföldi partnerek és a magyar felsőoktatási intézmények részéről. Az év végére azonban a legalább minimálisan szükséges források biztosítására sor került.

➤ 2011-ben is több **külső ellenőrzésre** került sor a TKA-nál:

- 2011. március – április: az Egész életen át tartó tanulás program 2010-es megvalósításának vizsgálata: NEFMI Belső Ellenőrzési Főosztály, Consultatio Kft. A vonatkozó szabályok szerint az Európai Bizottság számára csak ezen vizsgálatok a TKA számára pozitív eredményét követően lehetett kiküldeni az éves jelentést a minisztérium megbízhatósági igazolásával együtt az Európai Bizottságnak.
- 2011. április: Gyöngy Audit Kft. (az NSZFI megbízásából): az Egész életen át tartó tanulás program 2008-as megvalósításához az MPA-ból biztosított forrás felhasználásának vizsgálata;
- 2011. május: Az **Állami Számvevőszék** által 2010 szeptemberében megkezdett vizsgálat (*Az oktatási és kulturális ágazat irányítási rendszerének, működésének ellenőrzése*, amelynek keretében a Tempus Közalapítványnál is ellenőrzésre került sor a közvetlenül az EU által biztosított források vonatkozásában) záró jelentése elfogadásra és nyilvánosságra került. A jelentés összességében pozitív képet ad a TKA-ról, és amint azt az Állami Számvevőszék elnökének 2011. augusztusi levele külön is kiemeli, a jelentés által érintett közalapítványok többségére vonatkozó negatív kijelentések a TKA-ra nem vonatkoznak.
- 2011. július: Magyar Országos Levéltár – az iratkezelés rendjének ellenőrzése
- 2011. szeptember: A Felnőttképzési Akkreditációs Testület ellenőrzése (felnőttképzési akkreditáció)
- 2011. október: A Tempus Közalapítvány ISO 9001:2008 szabvány szerinti **minőségirányítási rendszert működtető szervezet**. 2011 októberében került sor a felülvizsgálati auditra az International Cert Hungary Kft. által.

- 2011. november: az *Egész életen át tartó tanulás nemzeti stratégiáinak megvalósítására* vonatkozó európai uniós projekt vizsgálata (*Raising awareness of lifelong learning strategies – Education and Training 2010, grant agreement 11129/0*): IAPA Deutschland AG (az Európai Bizottság megbízásából)
- 2011. november: az *Egész életen át tartó tanulás program* előírt folyamatainak vizsgálata (*supervisory visit*): Európai Bizottság
- 2011. november: Az EGT / Norvég Alap pénzügyi támogatásával megvalósított mobilitási program záró ellenőrzése: VÁTI.

Valamennyi ellenőrzés szabályszerűnek és hatékonyan találta a TKA működését.

II.1. 2011 legfontosabb eredményei címszavakban

- Az *Egész életen át tartó tanulás program* (LLP) pályázataival továbbra is nagyon sikeresek.

A 2011-es év meghatározó feladatai voltak:

- Kiadványok és rendezvények által általános tájékoztatás, a pályázatírás elősegítése; a partnerkeresés támogatása:
 - **61 rendezvény** valósult meg, ebből 34 információs nap és projektíró szeminárium, 22 projektmenedzsment találkozó és kiutazás előtti felkészítés, 3 tematikus monitoring rendezvény, 1 nemzeti konferencia és 1 nemzetközi partnerkereső rendezvény, összesen **1976 résztvevővel**.
 - **24 féle kiadvány** és promóciós anyag készült, köztük általános információkat tartalmazó leporellók, az évente kétszer megjelenő Pályázati Pávilon 2x6000 példányban, brosúra a nívódíjas projektekről magyar és angol nyelven, valamint az eredmények bemutatására szolgáló disszeminációs füzetek.
 - A **honlapnak** az év során **539.950** látogatója volt. Havonta megjelenő elektronikus **hírlevelünket 12.000-en** olvassák.
 - A médiában **1315 híradást** regisztráltunk az Egész életen át tartó tanulás programról. A legnagyobb publicitást az Erasmus és a Comenius kapta.
 - A honlapon elérhető partnerkereső adatbázis továbbra is népszerű mind a magyar, mind a magyar partnert kereső külföldi intézmények körében, 2011-ben 288 bejegyzés szerepelt.
- A 2011-es **pályázati keret rekordösszegű** volt, mintegy **21,3 MEUR**, 4,9%-kal, 1 millió euróval magasabb, mint 2010-ben.
- A 2011-es pályázati keret terhére összesen **2309 pályázat** érkezett². Amíg az Erasmus program esetében lényegében az előző évek pályázati aktivitása ismétlődött meg, a Leonardo és a Grundtvig alprogram vonatkozásában valamennyi pályázattípusban a 2011-esnél **több pályázat érkezett**, 20, illetve 80% százalékkal. A közoktatási pályázatoknál az intézményi pályázatok száma növekedett, az egyéni pályázatoké (szakmai továbbképzés pedagógusoknak, tanár asszisztensi pályázatok, szakértői tanulmányutak) valamelyest csökkent.

² 2012. április 30-ig bezárólag.

- A pályázatok érkeztetését, iktatását, majd a formai, technikai és tartalmi bírálatot követően **979 pályázat elfogadására** került sor, összesen **több mint 21 MEUR** (azaz mintegy 6 milliárd Ft) értékben. A megítélt összeg mintegy 5,3 százalékkal haladja meg az egy évvel korábbit.
- A **források lekötése** lényegében teljes körű (99,9%).
- A **mobilitási pályázattípusok** egyre nagyobb szakpolitikai figyelmet kapnak. A program keretében 2011-ben összesen **13.076 fő** kapott támogatást külföldi tanulmányi időszak, szakmai gyakorlat vagy tanulmányút lebonyolítására. Ez **5,8 százalékkal, 721 fővel magasabb**, mint 2010-ben. A legnagyobb növekedést az alábbi pályázattípusok mutatták: Erasmus személyzeti és oktatói mobilitás (39,1%, ill. 20,6%); Grundtvig (összességében 22%).
- A futó pályázatok monitorálása; az időközi és záróbeszámolók bírálata, illetve az auditok szempontjából fontos fejlemény, hogy 2011-ben a TKA Ellenőrzési kézikönyvet készítette az *Egész életen át tartó tanulás program* vonatkozásában.
-

II.2. A 2011. év legfontosabb eredményei számokban/táblázatokban

II.2.1. A pályázató tevékenység eredményei

2. táblázat: Az *Egész életen át tartó tanulás program*³ pályázati keretének a lekötése a 2012. április 30-i állapot szerint:

LLP forrás (2011-es költségvetés)					
Pályázattípus	Beadott pályázatok száma	Támogatott pályázatok száma	Támogatási keret (euro)	Megítélt támogatás (euró)	Megítélt támogatás / költségvetés
Comenius (Közoktatás) Σ	1216	477	3 749 000	3 731 247	99,5%
Comenius Iskolai együttműködések	396	152		2 785 000	
Comenius régió együttműködések	10	5		180 153	
Előkészítő Látogatások	110	88		80 559	
Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak	615	197		501 367	
Comenius tanárasszisztensek	85	35		184 168	
Erasmus (Felsőoktatás) Σ	77	74	10 173 500	10 173 024	100,0%
Mobilitás (Mobilitási főpályázat)	51	51	9 825 390	9 824 914	100,00%

³ Csak a Tempus Közalapítvány által kezelt (ún. decentralizált pályázatok) vonatkozásában

Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok szervezése	9	9	64 723	64 723	100%			
Intenzív Programok	9	7	278 455	278 455	100%			
Előkészítő Látogatások	8	7	4 932	4 932	100%			
Leonardo (Szakképzés) Σ	444	212	6 042 209	6 042 209	100%			
Leonardo mobilitás	261	139	4 369 392	4 369 392	100%			
<i>Szakmai alapképzésben résztvevők</i>	183	96		3 143 202				
<i>Munkavállalók / munkanélküliek</i>						39	21	851 440
<i>Oktatók, szakképzési szakértők csereprogramja</i>						39	22	374 750
Leonardo partnerségek	108	35	540 000	540 000	100,0%			
Leonardo innováció transzfer pályázatok	20	4	1 092 783	1 092 783	100,0%			
Leonardo előkészítő látogatások	55	34	40 034	40 034	100,0%			
Grundtvig (Felnőttoktatás) Σ	447	140	1 207 452	1 207 452	100,0%			
Grundtvig Tanulási kapcsolatok	147	49	820 000	820 000	100,0%			
Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek	54	6	163 240	163 240	100,0%			
Grundtvig időskorú önkéntes projektek	14	4	67 660	67 660	100,0%			
Grundtvig asszisztensek	27	6	34 536	34 536	100,0%			
Grundtvig szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak	114	26	57 105	57 105	100,0%			
Grundtvig látogatások és cserék	46	23	43 801	43 801	100,0%			
Grundtvig előkészítő látogatások	45	26	21 110	21 110	100,0%			
Szakértői tanulmányutak	125	76	92 000	89 140	96,9%			
LLP Σ	2 309	979	21 264 161	21 243 072	99,9%			

3. táblázat: A CEEPUS program forrásfelhasználása

CEEPUS (2010/2011-es tanév)	
Hálózatok száma (összesen)	50
Magyar koordinációjú hálózat	6
Beutazó hallgatók	107
Beutazó oktatók	77
Beutazók száma összesen	184
Kiutazó hallgatók	211
Kiutazó oktatók	141
Kiutazók száma összesen	352

4. táblázat: A TKA által koordinált mobilitási programban részt vevők száma (2011-es pályázati forduló)

	összesen	tanár	diák, hallgató, felnőtt tanuló
Comenius	3 588	1 012	2 576
<i>Iskolai Együttműködések</i>	3 176	635	2541
<i>Szakmai továbbképzés pedagógusoknak</i>	197	197	0
<i>Tanárasszisztensi akció</i>	35	0	35
<i>Előkészítő látogatások</i>	60	60	0
<i>Comenius régió együttműködések</i>	120	120	0
Erasmus	5 643	1 084	4 559
<i>Hallgatói mobilitás (tanulmányi időszak + szakmai gyakorlat)</i>	4 164	0	4 164
<i>Oktatói mobilitás</i>	1 076	1 076	0
<i>Személyzeti képzés külföldön</i>	395	0	395
<i>Előkészítő látogatások</i>	8	8	0
Leonardo	2 938	924	2 014
<i>Partnerségek</i>	515	325	190
<i>Mobilitási projektek (összesen)</i>	2 159	335	1824
<i>Szakmai alapképzésben résztvevők szakmai gyakorlata</i>	1 570	0	1 570
<i>Munkavállalók / munkanélküliek szakmai gyakorlata</i>	254	0	254
<i>Oktatók, szakképzési szakértők csereprogramja</i>	335	335	0
<i>Kísérő személyek</i>	219	219	0
<i>Előkészítő látogatások</i>	45	45	0
Grundtvig	831	436	395
<i>Tanulási Kapcsolatok</i>	728	355	373
<i>Időskorú önkéntes projektek</i>	22	0	22
<i>Asszisztensek</i>	6	6	0
<i>Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak</i>	26	26	0
<i>Látogatások és cserék</i>	23	23	0
<i>Előkészítő látogatások</i>	26	26	0
Szakértői tanulmányutak	76	0	0

Egész életen át tartó tanulás program (LLP)	13 076	3 456	9 544
Ceepus	352	141	211
<i>kiutazó hallgatók</i>	211	0	211
<i>kiutazó oktatók</i>	141	141	0
Pestallozzi Program	8	8	0
<i>Mindösszesen</i>	<i>13 436</i>	<i>3 605</i>	<i>9 755</i>

II.2.2. A tudásmenedzsment tevékenység főbb eredményei számokban

II.2.2.1. Az ügyfélszolgálat tevékenysége számokban

A Tempus Közalapítvány ügyfélszolgálat a pályázók részére telefonon, személyes konzultáció során, valamint e-mailben nyújt tájékoztatást programjainkról. A megkeresések témája két nagy csoportra osztható: általános tájékozódás ösztöndíj-lehetőségekről (ennek számadatai nem szerepelnek a nyilvántartásban), illetve a TKA által koordinált programokhoz kapcsolódó technikai és tartalmi kérdések.

Az ügyfélszolgálatához 2011-ben 3246 megkeresés érkezett, ennek 65%-a telefonon, 26%-a e-mailben és további 271 fő személyesen érdeklődött a pályázati lehetőségekről, mely több mint háromszoros növekedés a személyes konzultációk terén a tavalyi évhez képest. 17 külső helyszínen tartottunk tájékoztatást vagy információs napot. Elmondható, hogy a 2010 végén bevezetett online visszajelzési lehetőséggel – ha egyelőre csak kis mértékben is (29 fő) – elkezdtek élni az ügyfelek, mely nagyon fontos visszajelzés a munkánkra. A 2011-es ügyfél-elégedettségi felmérés alapján megállapítható, hogy az ügyfélszolgálat munkájával a Tempus Közalapítványhoz fordulóknak mind az elérhetőség, a felkészültség, a válaszadás sebessége, mind pedig a válaszok minőségét tekintve nagyon elégedettek (mind a 4 szempontot 4,5-ös átlag felett értékelték). A számszerű értékelés indoklásául adott szöveges válaszok is az általános elégedettséget tükrözik. A válaszadók megfogalmaztak azonban néhány javaslatot, melyeket a jövőben érdemes lesz átgondolni: a telefonon való elérhetőség néha nehézkes, a honlap a túl sok információ miatt nehezen áttekinthető, a honlapon az ügyfélszolgálat elérhetőségét nehéz megtalálni.

II.2.2.2. A képzési tevékenység számokban

A Tempus Közalapítvány képzési tevékenységéhez kapcsolódó legfontosabb állomás 2011-ben az intézményi akkreditáció megújítása volt. Ennek kapcsán áttekintettük képzési folyamatainkat, korszerűsítettük elektronikus jelentkezési rendszerünket és a felnőttképzési törvény változásainak megfelelően aktualizáltuk a képzések szervezéséhez használt dokumentációt. Örömmel nyugtáztuk, hogy a teljes körű ellenőrzési folyamaton komolyabb észrevételek nélkül feleltünk meg, így további négy évre megkaptuk az intézményi akkreditációs tanúsítványt.

Tekintettel arra, hogy a korábbi intézményi akkreditációhoz kapcsolódóan történt meg 2007-ben a legtöbb képzési programunk FAT általi program-akkreditációja is, ezek nagy része 2011-ben szintén érvényét veszítette, továbbá a köztisztviselőknek szóló képzések felügyeletében való változások miatt a korábban ezen célcsoport számára akkreditált köztisztviselői programokat is törvényileg hatályon kívül helyezték 2011 év végével, így megkezdjük a képzési programjaink felülvizsgálatát, valamint hosszú távú képzési stratégia alapjainak a letételét.

Ennek keretében két képzési program-akkreditációra került sor sikeresen: *Projektmenedzsment lépésről lépésre – projekttervezés, pályázatkészítés, a projektek végrehajtása* és *Hatékony kommunikáció – prezentáció*. Folyamatban van továbbá egy korai nyelvoktatás témájú pedagógus-továbbképzési program akkreditációja is.

A fenti, nagy volumenű adminisztrációs terhek miatt a képzések szervezésére fordítható energia kevesebb volt, de így is sikerült elindítani 6 képzést az év során, melyeken összesen 36 fő vett részt. Lebonyolított képzéseinkkel a résztvevők – értékeléseik és személyes visszajelzéseik alapján – elégedettek voltak.

Az akkreditált képzések szervezése mellett megnövekedett azon rövid idejű (többnyire 5 óras) pedagógus-továbbképzési rendezvényeink száma, amelyek a törvényi előírások szerint beszámíthatók továbbképzési kreditként is. Összesen 10 ingyenes rendezvényt szerveztünk az egész életen át tartó tanulást támogató projektek keretében, melyek során 183-an igényeltek tőlünk, és ennek megfelelően állítottunk ki számukra tanúsítványt a szakmai programban való részvételről.

II.2.3. Kommunikációs tevékenységek

A TKA által végzett kommunikációs tevékenység része a potenciális pályázók, illetve a képzések lehetséges résztvevőinek tájékoztatása, segítése, a kapcsolattartás a támogatást nyert pályázókkal, valamint az eredmények terjesztése, hasznosulásuk elősegítése. A kommunikációs tevékenység legjellemzőbb eszközei a rendezvények, a kiadványok, a honlap, illetve a médiabeli megjelenések.

2011 fő kommunikációs feladatai közé tartozott az információs tevékenység megújítása (pl. elektronikus hírlevél átalakítása, új Facebook oldalak, interaktív munkaformák a rendezvényeken, stb.); valamint az új pályázók és a kevésbé aktív régiók bevonása (az őszi információs kampány bővítése nyílt napokkal, DM kampánnyal és regionális sajtókampánnyal).

II.2.3.1. Rendezvények

A TKA rendszeresen szervez különböző rendezvényeket: célcsoport- és/ vagy téma-specifikus információs napokat, pályázatíró szemináriumokat, koordinátori találkozókat, monitoring szemináriumokat, valorizációs konferenciákat.

2011-ben a pályázati programokhoz kapcsolódóan 72 rendezvény valósult meg, ebből 41 információs nap és projektíró szeminárium. A tudásmenedzsment tevékenység keretében 23 további rendezvényre került sor. A rendezvényeken összesen 3647 fő⁴ vett részt.

Az Egész életen át tartó tanulás program (LLP) 2012-es pályázati fordulójának előkészítéseként az *őszi regionális információs kampány* keretében 12 rendezvényünk volt 8 vidéki városban. Új formaként 4 helyszínen *nyílt napot* rendeztünk, azaz a tájékoztató helyszíne egy-egy, a Comenius vagy a Leonardo programban sikeresen részt vevő iskola volt, ahol az érdeklődők első kézből kaphattak információt egy projekt működéséről. A kampány előtt 3-3 megyében DM kampányt folytattunk: a Comenius információs napokról 600 levelet,

⁴ E rendezvények számában nem szerepelnek sem a programok működtetésével kapcsolatos egyéb rendezvények (pl. bírálói, tanácsadó bizottsági ülések), sem a képzések.

a Leonardo információs napokról 400 levelet küldtünk ki célzottan a kevésbé aktív intézményeknek.

Az eredmények terjesztését szolgáló valorizációs konferencia középpontjában *a tanárok mint a nemzetközi mobilitás katalizátorai* álltak. Nagyon népszerű volt az az újítás, hogy *miniórák, demonstrációk* keretében a résztvevők „élesben” ki is próbálhatták a különböző európai országokban tanult feladatokat, játékokat, ötleteket. A rendezvényen adtuk át a 2011-es **nívódíjat** a legjobb minőségű projekteknek.

A 2011-es év LLP tematikus monitoring szemináriumainak témái: a tudás elismerése és beszámítása; Erasmus idegenrendészeti szeminárium; Comenius projektek eredményeinek fenntarthatósága.

Nemzetközi partnerkereső szemináriumot szerveztünk az Erasmus alprogram kapcsán: a rendezvény célja az volt, hogy földrajzilag kiegyensúlyozottabbá váljanak a mobilitások, és a közép-európai felsőoktatási intézmények egymás között is elmélyíthessék a kapcsolatokat. A rendezvényen 16 országból 73 felsőoktatási intézmény 77 képviselője vett részt, a visszajelzések szerint számíthatunk új Erasmus együttműködésekre.

II.2.3.2. Kiadványok

Az egyes célcsoportok lehetőségeit és tájékozódási szokásait figyelembe véve 43 féle kiadvány jelent meg (ebből 7 csak elektronikus formában), közülük köztük általános információkat tartalmazó leporellók, az évente kétszer megjelenő Pályázati Pavilion 2x6000 példányban, brosúra a nívódíjas projektekről magyar és angol nyelven, valamint az eredmények bemutatására szolgáló disszeminációs füzetek.

Továbbra is az évente kétszer, 6000 példányban megjelenő *Pályázati Pavilion* magazin a legnépszerűbb és legsokoldalúbb kiadványunk, fontos eszköze nemcsak a pályázati információk közvetítésének, hanem az eredmények széleskörű terjesztésének, valamint a hazai és európai szakmai háttérrel való tájékoztatásnak is. A magazin célközönsége az oktatás és képzés minden szintje, a pályázókon kívül a szélesebb szakmai közönséghez is eljut.

Hat új cím jelent meg a disszeminációs füzet sorozatban:

- Oktatással az aktív állampolgárságért (elnökségi kiadvány)
- Nemzetközi mobilitás és munkaerőpiac
- Az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek oktatása Comenius projektek segítségével
- Erasmus Intenzív Programok
- Európa a polgárokért – Hogyan vehetünk részt aktívan Európa építésében? (átdolgozott, kibővített kiadás)
- Szakiskolai mobilitási program – Értékelő tanulmány és projektbemutatók

A Bologna füzetek sorozata is három új kötettel gazdagodott.

II.2.3.3. Honlap

2011-ben **539.950 látogatást** regisztráltunk a honlapunkon, ami az előző évhez képest 9,2%-os növekedést jelent. Az év során – július és augusztus kivételével – mindig 40.000 felett volt a havi látogatók száma, kétszer az 50.000-t (február és november) és egyszer a 60.000-t (január) is meghaladta. Az egész évet tekintve havi átlagban 44.996, napi átlagban pedig 1482 látogató járt a honlapunkon. Összesen 4.520.653 oldalt töltöttek le.

A leggyakrabban látogatott oldalak: módszertani ötletgyűjtemény; aktuális pályázatok; Comenius; Egész életen át tartó tanulás program; pályázatok; Erasmus.

Az **angol honlapunkat** 63.024-en nézték meg, ez az előző évhez képest 23,2%-os növekedést jelent.

A honlapon elérhető partnerkereső adatbázis továbbra is népszerű mind a magyar, mind a magyar partnert kereső külföldi intézmények körében, 2011-ben 288 bejegyzés szerepelt.

2011 áprilisában összevontuk a korábbi 11 tematikus hírlevelet. Az **új, egységes hírlevélben** az olvasók témaválasztását célcsoportonként kialakított rovatok segítik. Az átalakítást követően, a duplázódások és az inaktív címek kiszűrése után év végén a feliratkozottak száma 12.660 volt.

Az **Oktatás és képzés** honlapot 2011 folyamán 70.404-en látogatták meg, ami az előző évhez képest 44%-os növekedést jelent. Összesen 320.931 oldalt töltöttek le, ami 60%-os növekedésnek felel meg a kezdő évhez képest.

A **Kutatók Éjszakája** honlapon kisebb fejlesztések történtek mind a honlapon, mind pedig az admin felületen. Újdonság, hogy a honlapnak készült egy mobiltelefonra optimalizált verziója is. Az oldalt összesen 205.738-an látogatták meg, ami az előző évhez képest 2,9%-os növekedést jelent. Az oldalmegtekintések száma 3.323.952 volt.

Az év során két új Facebook oldalt indítottunk: az egyik az Erasmus hallgatókhoz szól, a másik a Comenius iránt érdeklődő tanárokat szólítja meg. Mindkét oldal esetében nagy sikere volt a nyitó kampánynak: az Erasmus ösztöndíjasok útitársat választhattak maguknak egy plüssállat személyében, a Comenius iskolák pedig a projektek eredményeit reptették meg papírsárkány formájú posztereken. A Comenius Facebook oldalon lezajlott versfordító verseny bekerült az Európai Bizottság által kiemelt jó példák sorába a Nyelvek Európai Napja alkalmából.

II.2.3.4. Médiajelenlét

2011-ben összesen **2172 db** megjelenést regisztráltunk. A megjelenések 75%-a részletekbe menően foglalkozik a programjainkkal, 8,6%-ukat pedig a pályázati felhívások teszik ki.

A médiában 1315 híradást regisztráltunk az Egész életen át tartó tanulás programról. A legnagyobb publicitást az Erasmus és a Comenius kapta. Kiemelkedő az őszi információs kampány visszhangja: 75 alkalommal bukkant fel a híre, zömmel a vidéki sajtóban.

A Kutatók Éjszakája kapcsán 2011-ben 419 megjelenést regisztráltunk, amelyből 39 db televíziós/rádiós megjelenés volt.

II.2.4. Pénzügyi monitoring tevékenység

A projektek szakmai nyomon követése mellett a Tempus Közalapítvány pénzügyi monitoring tevékenységet is végez, melynek során a pályázati programokhoz kapcsolódóan, a támogatások felhasználásának megfelelőségét vizsgáljuk.

A 2011-es évben a pénzügyi beszámoló ellenőrzések, helyszíni és tételes ellenőrzések mellett a folyamatok gördülékenyebbé tételére, az ellenőrzések nyomon követhetőségére fókuszáltunk. Elkészítettük az Ellenőrzési Kézikönyvet, mely átfogó képet ad a munkafolyamatokról és létrehoztuk a Helyszíni ellenőrzés naptárat, ami teljes körű rálátást biztosít az érintett egységek helyszíni ellenőrzéseire és monitoring látogatásaira.

Az alábbi táblázat a 2011-ben lefolytatott pénzügyi **ellenőrzések** számát mutatja. A táblázatban szereplő ellenőrzött projektek között a 2008-2010-es pályázati fordulók nyertes projektjeinek adatai összesítve szerepelnek:

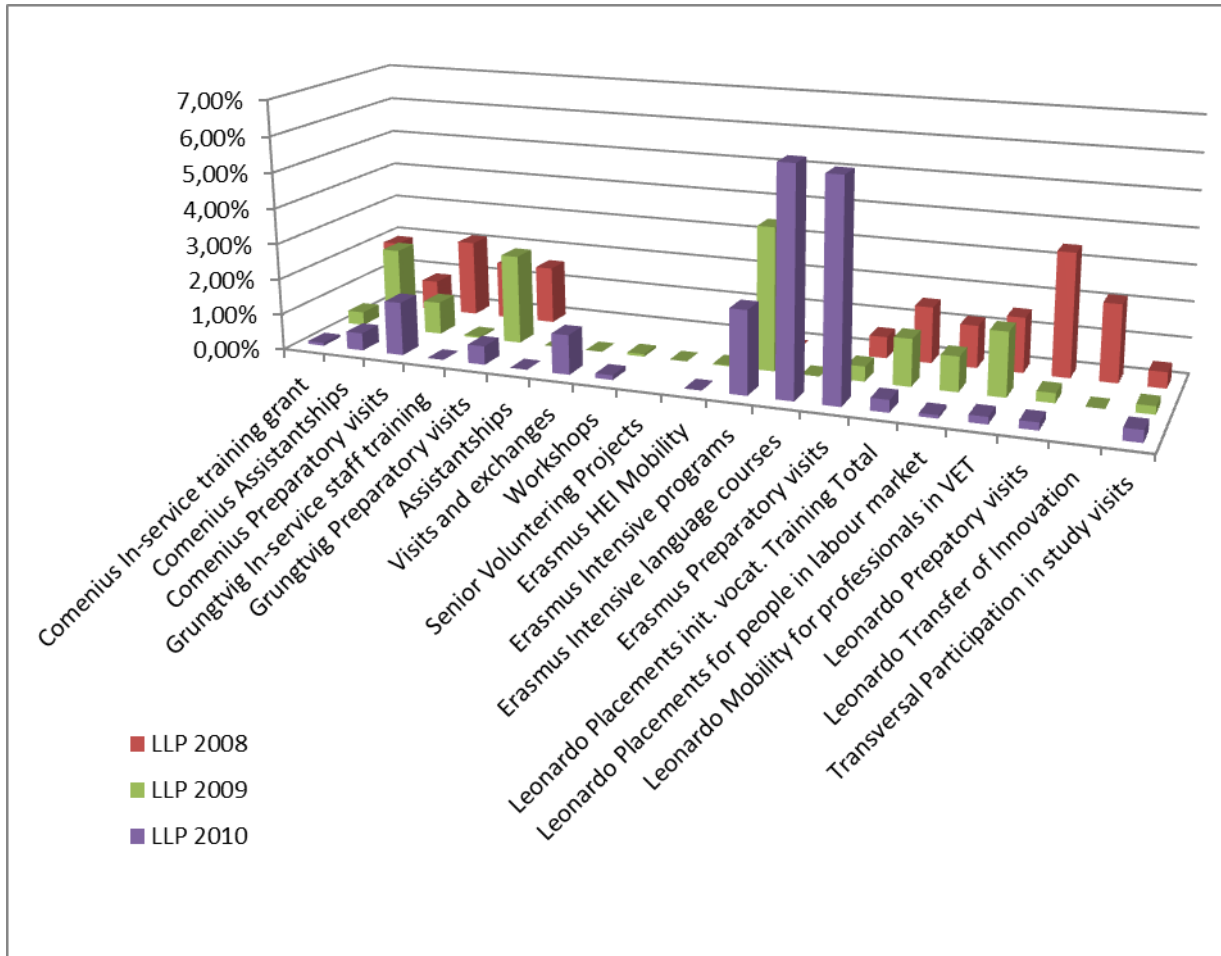
5. táblázat: A TKA által 2011-ben lefolytatott tételes és helyszíni ellenőrzések

Programok	1. Beszámoló ellenőrzések száma		2. Tételes ellenőrzések száma	3. Helyszíni ellenőrzések száma
	időközi	záró		
LLP/Comenius	0	318	76	2
LLP/Grundtvig	0	71	66	0
LLP/Erasmus	43	81	8	1
LLP/Leonardo	10	205	39	9
LLP/Szakértői tanulmányutakon való részvétel	0	57	10	0
Összesen:	53	732	199	12

A pénzügyi beszámolók ellenőrzését a nyertes projektek 100%-ánál elvégezzük. Tételes vagy helyszíni vizsgálatra minden esetben az adott program, alprogram előírásai szerint, meghatározott számban és arányban kerülnek a véletlenszerűen kiválasztott projektek. A projektek pénzügyi ellenőrzési szakasza időben lerövidül, mert a beszámolók lezárásával együtt az utólagos pénzügyi ellenőrzéseket is elvégezzük a kiválasztott projekteknél. 2011-ben a 732 db záró beszámoló értékeléssel együtt 199 db tételes vizsgálatot végeztünk el, tehát a beszámolók 27,19%-át ellenőriztük tételes bizonylatok alapján is.

A pénzügyi ellenőrzések során pénzügyi korrekciók, levonások történhetnek, amennyiben a felhasználás nem felel meg a szabályoknak. Ilyen korrekció felmerülhet a beszámolók ellenőrzésekor, tételes ellenőrzéskor és a helyszíni ellenőrzések kapcsán, melyek részleteit az 1. és 2. ábra mutatja. Az EU elvárása szerint a korrekciók mértéke nem haladhatja meg az elszámolt támogatás 2%-át.

2. ábra: A záró beszámolók ellenőrzésekor felmerült pénzügyi korrekciók mértéke az LLP programban, az elszámolt támogatás arányában 2011. december 31-ig⁵:

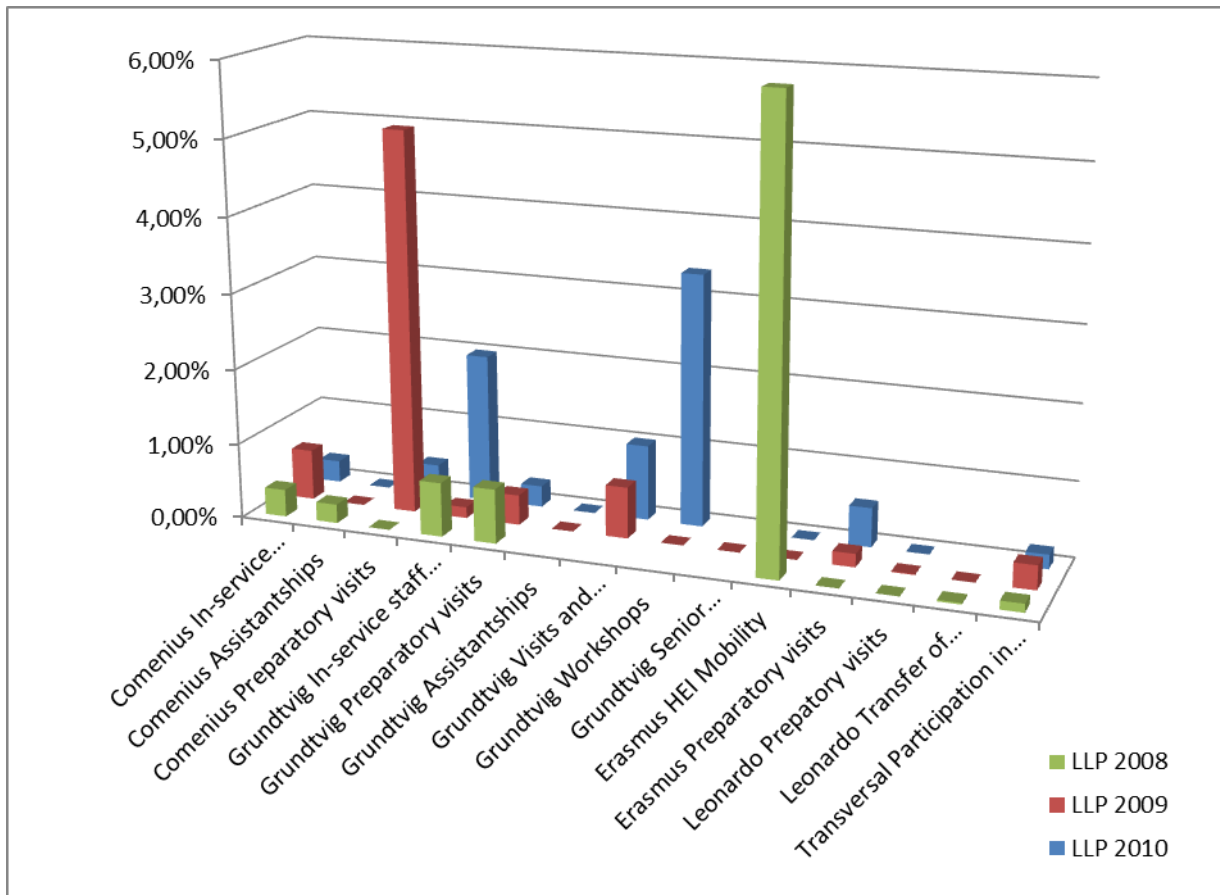
2%-ot meghaladó korrekció egyrészt azoknál a pályázattípusoknál fordult elő, ahol a merev szabályok nem teszik lehetővé a költségtípusok közötti átcsoportosítást (jellemzően az előkészítő látogatásoknál). Más pályázattípusoknál a korrekció oka az, hogy a pályázók nem teljesítették teljes körűen a vállalásaikat (Erasmus ILC és IP esetén). Továbbá Leonardo TOI esetén felmerült 2,16%-os korrekció, melynek okai a pályázattípus összetettségéből adódóan minden projektnél különböztek.

Az egyes szerződéses években elenyésző azon projekt típusok száma, ahol a korrekció meghaladja a 2%-ot és ezek az esetek idősorosan nem mutatnak ismétlődést, így rendszerhibáról nem beszélhetünk.

Összességében a beszámoló ellenőrzések szintjén, a szabálytalan felhasználás átlagos aránya csupán az elszámolt támogatás **1,14%-a**.

⁵ Egyes pályázattípusoknál két okból hiányozhat adat: 2008-ban a pályázattípus még nem volt jelen, vagy a pályázattípus időtartama 2 év, ezért 2011. december 31-ig a 2010-es pályázati forduló esetében még nem történt projektzárás.

3. ábra: A tételes ellenőrzésekor felmerült pénzügyi korrekciók mértéke az LLP programban, az elszámolt támogatás arányában 2011. december 31-ig⁶:

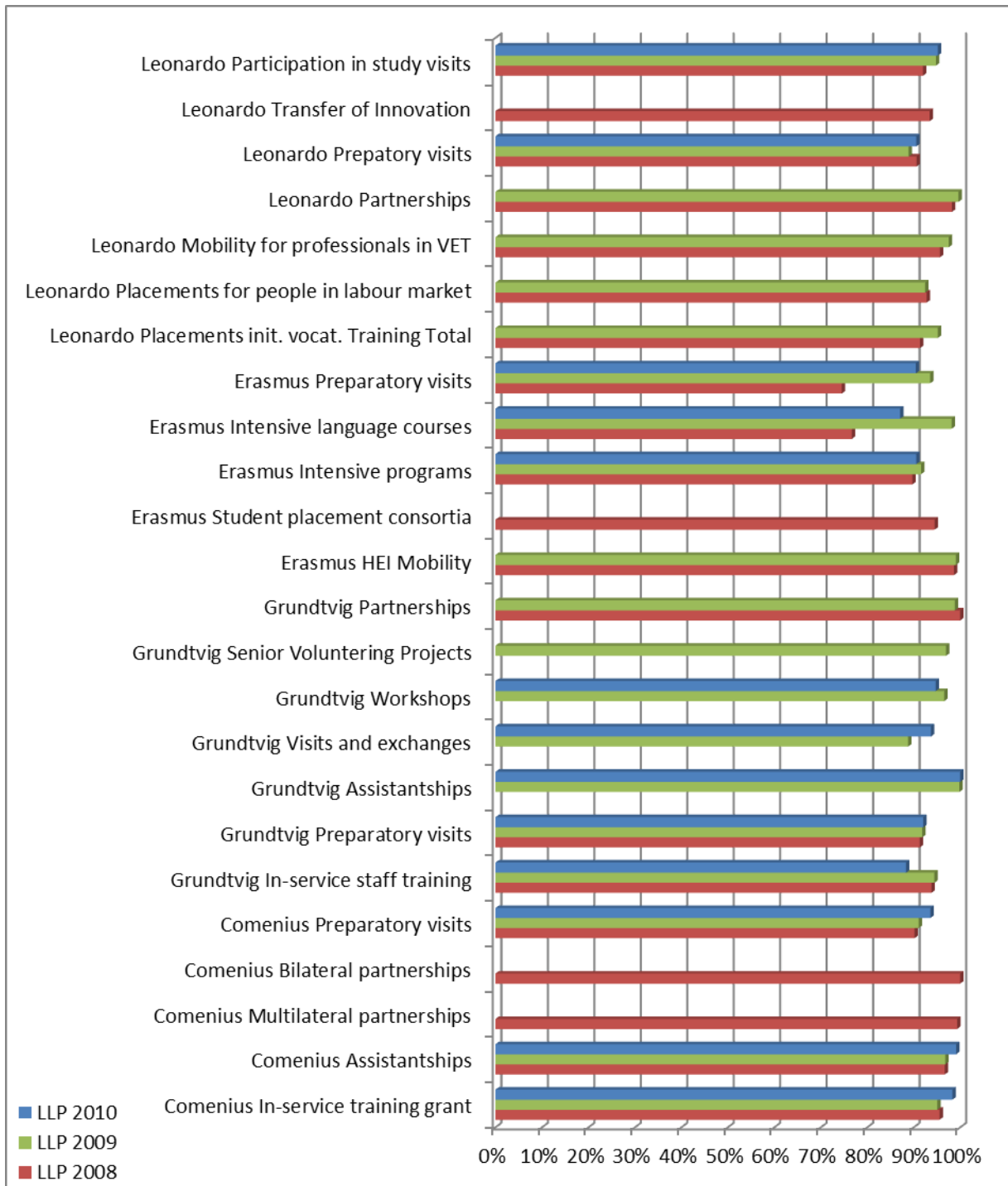
A három szerződéses évben összesen csak 3 projekt típus esetén haladta meg a 2%-ot a pénzügyi korrekció mértéke. A korrekciók oka, hogy nem tudták benyújtani az elszámoláshoz szükséges összes igazoló számlát, bizonylatot. Mindhárom esetben a projekt típuson belül egy-egy rosszul teljesítő projekt okozta a levonást, tehát rendszerszintű problémáról szintén nem beszélhetünk.

Össességében a tételes ellenőrzések esetén, a szabálytalan felhasználás átlagos aránya csupán az elszámolt támogatás **0,91%-a**.

Az ellenőrzések mellett nagy figyelmet fordítunk a szabálytalanságok **megelőzésére**. A pénzügyi felhasználás szabályairól telefonos, e-mailes és személyes konzultációs lehetőségeken kívül az információs napokon, pályázatíró és projektindító szemináriumokon is tájékoztatjuk a projektgazdákat. Ennek is köszönhető, hogy az egyes pályázati években a pénzügyi korrekciók mértéke összességében nem éri el a 2%-ot, és a szabályosan felhasznált támogatás mértéke a leszerződött támogatáshoz képest 95% feletti (3. ábra).

⁶ Egyes pályázattípusoknál két okból hiányozhat adat: 2008-ban a pályázattípus még nem volt jelen, vagy a pályázattípus időtartama 2 év, ezért 2011. december 31-ig a 2010-es pályázati forduló esetében még nem történt tételes ellenőrzés.

4. A szabályosan felhasznált támogatás aránya a leszerződött támogatáshoz képest projekttípusonként, a 2011. december 31-ig lezárt projekttípusok esetén⁷:

A teljes, LLP szinten összesített szabályosan felhasznált támogatás aránya a leszerződött támogatáshoz képest, a 2011. december 31-ig lezárt projekttípusok esetén a következő:

⁷ Egyes pályázattípusoknál két okból hiányozhat adat: 2008-ban a pályázattípus még nem volt jelen, vagy a pályázattípus időtartama 2 év, ezért 2011. december 31-ig nem történt meg az összes projekt lezárása, és így még nem áll rendelkezésre a végleges adat.

- LLP 2008: 96,69%
- LLP 2009: 97,58%
- LLP 2010: 95,46%

III. A TKA által kezelt pályázati programok eredményei 2011-ben - Az Egész életen át tartó tanulás program

III.1. Comenius

A Comenius alprogram az oktatás óvodától az érettségiig terjedő szakaszára összpontosít. Hozzá kíván járulni a közoktatás minőségének fejlődéséhez, erősíti annak európai dimenzióját, illetve segíti a nyelvtanulást. A COMENIUS alprogram decentralizált része 2011-ben öt pályázattípusból állt:

- COMENIUS Iskolai együttműködések
- COMENIUS Régió együttműködések
- COMENIUS Előkészítő látogatások
- COMENIUS Szakmai továbbképzés pedagógusoknak
- COMENIUS Tanárasszisztensi akció (magában foglalja a tanárasszisztensek fogadását is)

A Comenius program valamennyi akciója esetén elmondható, hogy 2011-ben jelentősen nőtt a beadott pályázatok száma. Bár a támogatási keret is emelkedett az előző évhez képest, a nagy érdeklődésre való tekintettel továbbra is biztosított, hogy a szakmailag leginkább megalapozott és kidolgozott pályázatok részesüljenek támogatásban.

III.1.1. Comenius Iskolai együttműködések

A Comenius Iskolai együttműködések célja a két- vagy többoldalú nemzetközi iskolai társulások kialakítása révén a közoktatási intézmények közötti nemzetközi együttműködés előmozdítása.

A kiválasztott témának kapcsolódnia kell az egyes iskolák pedagógiai programjához. Olyan célok megvalósításához nyújt támogatást a program, amelyek a projekt időtartamán túlmutató érvénnyel bírnak, mint pl.:

- a tanári kar nyelvi és kommunikációs képességeinek és a tanulók nyelvtanulás iránti motivációjának erősítése,
- a projektalapú oktatás és a csapatmunka meghonosítása,
- a speciális nevelési igényű tanulók integrációjának elősegítése,
- az új információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a tanításban,
- a képességközpontú megközelítés és a tantárgyközi ismeretek oktatásának előtérbe állítása,
- az iskola közelítése a munka világához.

2011-ben az iskolai együttműködésekben belül kétféle projekt típus megvalósításához nyerhettek pénzügyi támogatást az intézmények:

- Multilaterális projektek
- Bilaterális projektek

Az együttműködésekben legalább az egyik partneriskolának az EU valamelyik tagállamából kell származnia. A részt vevő iskolák egy általuk kiválasztott téma feldolgozása érdekében fognak össze, és 2 éves időtartamra projekteket hoznak létre.

6. táblázat: A Comenius Iskolai együttműködések pályázattípusban választható átalányösszegek

Comenius Iskolai együttműködések	2 éves együttműködések (2011-2013)	
	Minimum mobilitások száma	Támogatási összeg (euró)
Mobilitás típusa a kiutazók számától függően (tanár / diák egyaránt beleértendő)		
Multilaterális	4 mobilitás	6 000
Multilaterális	8 mobilitás	10 000
Multilaterális / Bilaterális	12 mobilitás (ha bilaterális projektről van szó, a diákcsere egyszerre egy időben minimum 10 tanulónak részt kell vennie)	13 000
Multilaterális / Bilaterális	24 mobilitás (ha bilaterális projektről van szó, a diákcsere egyszerre egy időben minimum 20 tanulónak részt kell vennie)	20 000

Multilaterális projektek

A multilaterális vagy többoldalú együttműködések – attól függően, hogy diákokat vagy valamilyen iskolafejlesztési, módszertani témát állítanak a középpontba – lehetnek tanulóközpontú vagy intézményközpontú projektek.

A tanulóközpontú multilaterális projektek a fent leírt célok szolgálatában, a diákok életkori sajátosságainak megfelelő témát dolgoznak fel egy vagy két tanév során. A legtöbb Comenius Iskolai együttműködések projekt kifejezetten a tanulók együttes tevékenységét támogatja. Lehetőséget biztosít számukra, hogy összebarátkozzanak, kapcsolatot tartsanak más országokban élő diáktársaikkal, önállóan szerezzenek meg és dolgozzanak fel új ismereteket. Mindezt a tananyagtól nem teljesen elszakadva, de azt új, a diákok (sőt, a kevésbé jó teljesítményű tanulók!) számára is érdekes módszerekkel, akár az egyéni tanulási igényeknek megfelelő ütemezésben sajátítják el. A projektek futamidejének végére a tanulók közösen hoznak létre valamilyen projektterméket, amellyel mások számára is láthatóvá teszik a többéves közös munkát: pl. egy kiállítás gyermekrajzokból, naptár vagy szakácskönyv több nyelven (ilyen sok van), szöveget egy adott témáról a partnerországok nyelvein, társasjáték a

projekt témájában, az iskola új honlapja, amelyet a diákok szerkesztenek, iskolaújság vagy a közös külföldi úton szerzett élményeket bemutató CD-ROM.

Az intézményközpontú projektek esetében más iskolai projektektől eltérően nem a tanulók meghatározott tantervi témában való együttműködése a cél, hanem az iskolairányítás, oktatásszervezés, továbbá a pedagógiai megközelítésmódok összevetése és a tapasztalatcsere.

Az ebben a pályázati formában együttműködő intézményeknek lehetősége nyílik, hogy közös munkával dolgozzanak ki módszereket

- ✓ az iskola szervezeti, működési problémáinak kezelésére,
- ✓ a tanteremben jelentkező társadalmi konfliktusok (pl. a tanulók eltérő szociális-gazdasági helyzetéből, etnikai hovatartozásából adódó nehézségek) leküzdésére,
- ✓ így végső soron az oktatási folyamat hatékonyabbá tételére.

A pályázati feltételek megegyeznek a multilaterális projektek két fajtája esetében, az, hogy egy iskola tanulóközpontú vagy intézményközpontú pályázatot kíván megvalósítani, a benyújtott pályázat témájából derül ki. Mindkét esetben színesíti az együttműködést, ha az oktatási intézményeken kívül más szervezeteket is bevonnak az együttműködésbe, pl. egyesületeket, hatóságokat, szülői és diákszervezeteket, vállalkozásokat.

Bilaterális projektek

A Comenius bilaterális projektek célja, hogy a közoktatási intézményekben tanuló fiatalokat az idegen nyelvek tanulására ösztönözzék, és támogassák az elsajátított nyelv aktív használatát. Ezt olyan projektek támogatásával kívánja elérni, melyekben

- ✓ két ország partnerintézményeiből fiatalok egy-egy csoportja vesz részt;
- ✓ a fiatalok közösen kidolgoznak egy témát, amely kapcsolódik képzési programjukhoz;
- ✓ a tanulócsoporthoz látogatást tesznek egymás intézményeiben, így az idegen nyelvet új környezetben, képzésükkel és szakmájukkal közvetlen összefüggésben, érdeklődésüknek megfelelően használják;
- ✓ a közös munka eredményeként konkrét projektermék jön létre (kiadvány, CD-ROM, honlap, stb., lásd fent).

A Comenius bilaterális projektben a nyelvi fejlődés a munkának csak közvetett – de elengedhetetlen – hozadéka, mely az együttműködés kommunikációs kényszere által történik meg. Egy ilyen projekt sokkal többet nyújt a résztvevőknek, mint egy hagyományos iskolai csereprogram, hiszen céljai az iskola képzési programjának részeként valósulnak meg, új elemekkel gazdagítják azt.

A tevékenységek lehetőséget biztosítanak a tartalomalapú nyelvtanulás gyakorlati kipróbálására, amely a tapasztalatok alapján a tanulók és a pedagógusok számára is motiválónak bizonyul.

Az előző évekhez hasonlóan 2011-ben is a bilaterális projektek is kétéves támogatási időszak alatt valósíthatók meg, így a mindkét partner számára kötelezően teljesítendő, minimum 10 napos diákcsere és a projektmunkák időben jobban eloszthatóak az együttműködés két éve alatt.

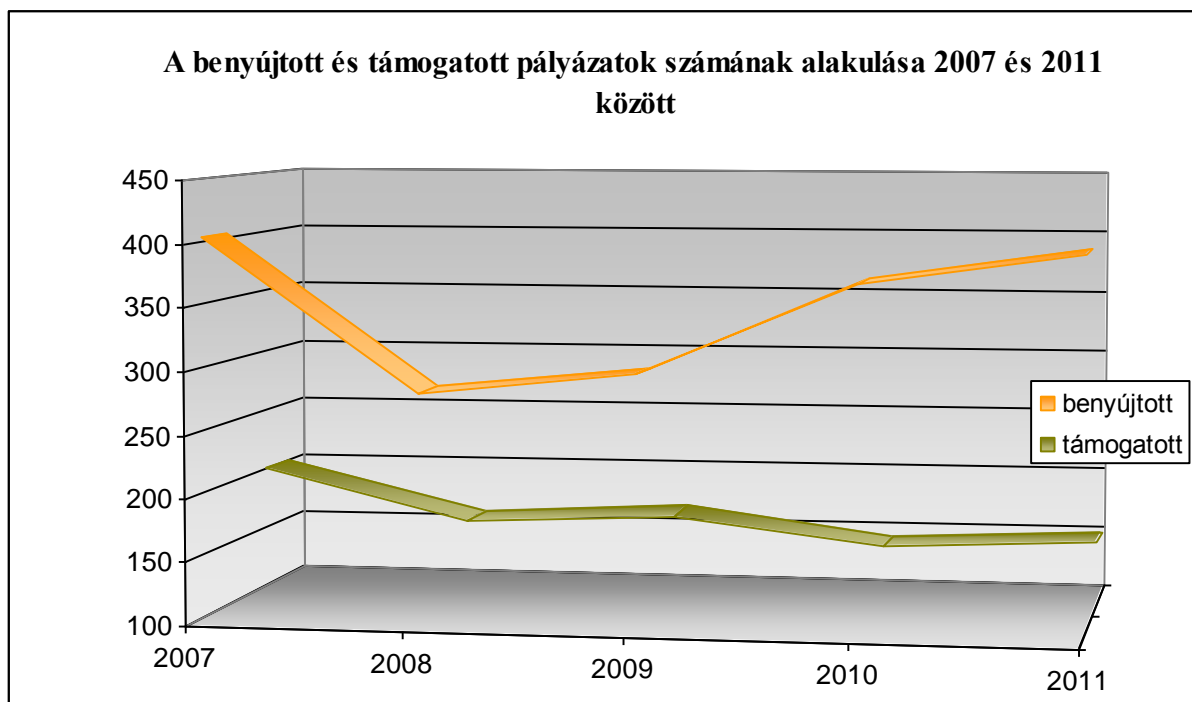
Összefoglaló a legfontosabb eredményekről

A 2007-től 2011-ig terjedő időszakot áttekintve elmondhatjuk, hogy a 2007-es évben nagy számú pályázat érkezett, ami annak köszönhető, hogy az előző programszakaszból még voltak olyan pályázók, akik egyéves vagy kétéves megújítási pályázatot nyújthattak be. Ezt az évet követően, az új programszakaszra történő átállás után nem volt lehetőség megújítási pályázatok benyújtására, így ezzel magyarázható, hogy a 2008-as évben 122-vel kevesebb pályázat érkezett be, viszont a rendelkezésre álló keretnek köszönhetően ezek közül csupán egy híján ugyanannyit tudtunk támogatni, mint előző az évben. A 2008-as alacsonyabb pályázói számot követően évről-évre növekedett a pályázatok száma, legszembetűnőbben a 2010-es évben, ugyanis ekkor 73-mal több pályázatot kaptunk az előző évhez képest, és ez a szám 2011-ben tovább nőtt 24-gyel.

A multilaterális együttműködések esetében a benyújtott és a támogatott pályázatok száma az egyes költségvetési éveket tekintve nincs egyforma arányban egymással, ugyanis egyre növekedett a benyújtott pályázatok száma, azonban egyre többen választották a legmagasabb támogatási összeggel járó mobilitásszámot, így arányában kevesebb intézmény kötötte le a rendelkezésre álló pénzügyi keretet. A bilaterális együttműködések esetében a 2007-2008-as éveket kivéve a benyújtott és támogatott pályázatok aránya nem változott jelentősen.

Megfigyelhető, hogy a rendszeresen pályázó intézmények mellett folyamatosan megjelennek új pályázók is a Comenius programban. Az újonnan pályázó intézmények száma a multilaterális együttműködések esetében – a 2008-as évet kivéve – minden évben emelkedett (2007:166; 2008: 99; 2009:132; 2010:144; 2011:157), A bilaterális együttműködések esetében is évről-évre megjelennek új pályázók, és bár a számuk jelentősen nem változik a program volumene miatt, így is jelentős sikernek tudhatjuk be. (2007: 23; 2008: 0; 2009:22; 2010:20; 2011:22). Az új pályázók megjelenésének tekintetében a 2008-as évben látható visszaesés valószínűleg annak tudható be, hogy az új programszakasz és az új pályázati feltételek még ismeretlenek voltak a pályázók számára.

5. ábra: A benyújtott és támogatott pályázatok számának alakulása 2007 és 2011 között

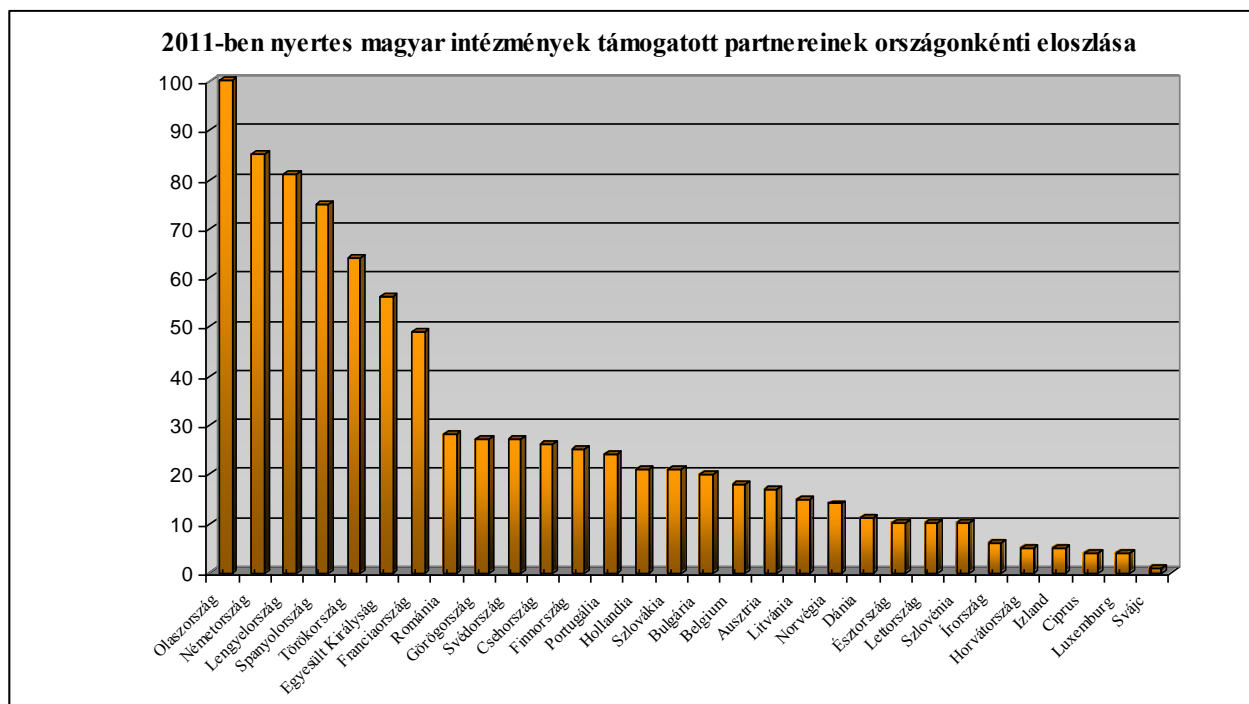
A 2011. február 21-i pályázati fordulóra a **Comenius Iskolai együttműködések** pályázattípusban összesen 396 pályázat érkezett, amelyek közül a nemzeti értékelés és a nemzeti irodák közötti egyeztetés után 152 kapott támogatást, összesen 2 785 000 euró értékben.

A támogatott multilaterális együttműködések átlag támogatási összege 18 331 euró, míg a bilaterális együttműködések esetén 18 250 euró, mely megközelítőleg azonos az előző évek átlagtámogatásával.

A multilaterális és bilaterális projektek esetében összesen 635 tanár és 2 541 tanuló mobilitását vállalták. Ez a 2011-ben támogatást nyert projektek esetében 3 176 minimálisan vállalt mobilitást jelent, aminél a pályázók – ha a támogatási összegük engedi – általában többet is megvalósíthatnak.

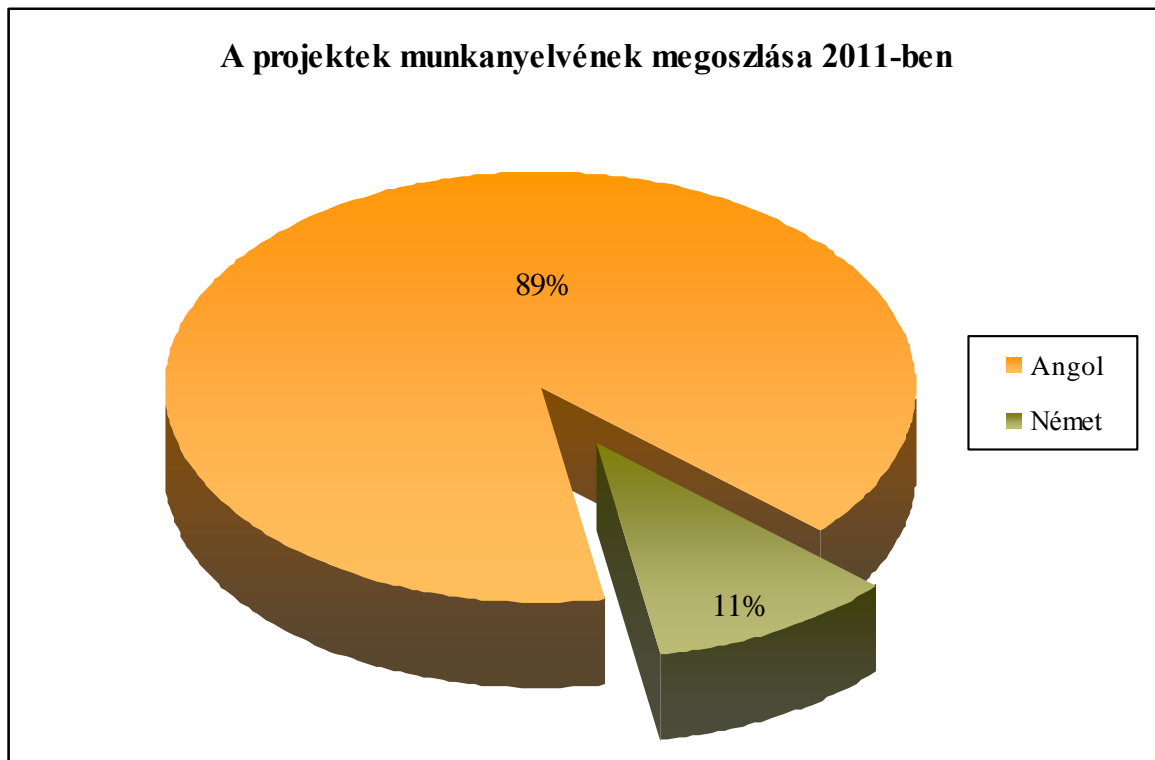
A 2011-ben nyertes magyar intézmények legtöbbje olasz, német, lengyel intézményekkel dolgozik együtt, illetve népszerű volt a spanyol, valamint török intézményekkel való együttműködés is. A középmezőnyben vegyesen szerepel Európa többi országa, a sort pedig Ciprus, Luxemburg és Svájc zárja. A horvát partnerek száma Horvátország LLP programhoz való 2010-es csatlakozását követően megnövekedett, így bekerültek a középmezőnybe.

6. ábra: A 2011-ben nyertes magyar intézmények támogatott partnereinek országokénti eloszlása

Az előző évhez képest kicsit változott az együttműködések munkanyelvének aránya. Igaz, még mindig az angol nyelvű pályázatok vannak többségben (89%), viszont nőtt a német munkanyelvű pályázatok aránya, ami idén 11%-ot tesz ki. Érkeztek pályázatok bolgár, francia és magyar nyelven is, sajnos azonban ezek nem kerültek a támogatottak közé, ami kivételes eset, hiszen az intézmények minden évben sikerrel valósítanak meg az angol és német mellett más nyelvű pályázatokat is.

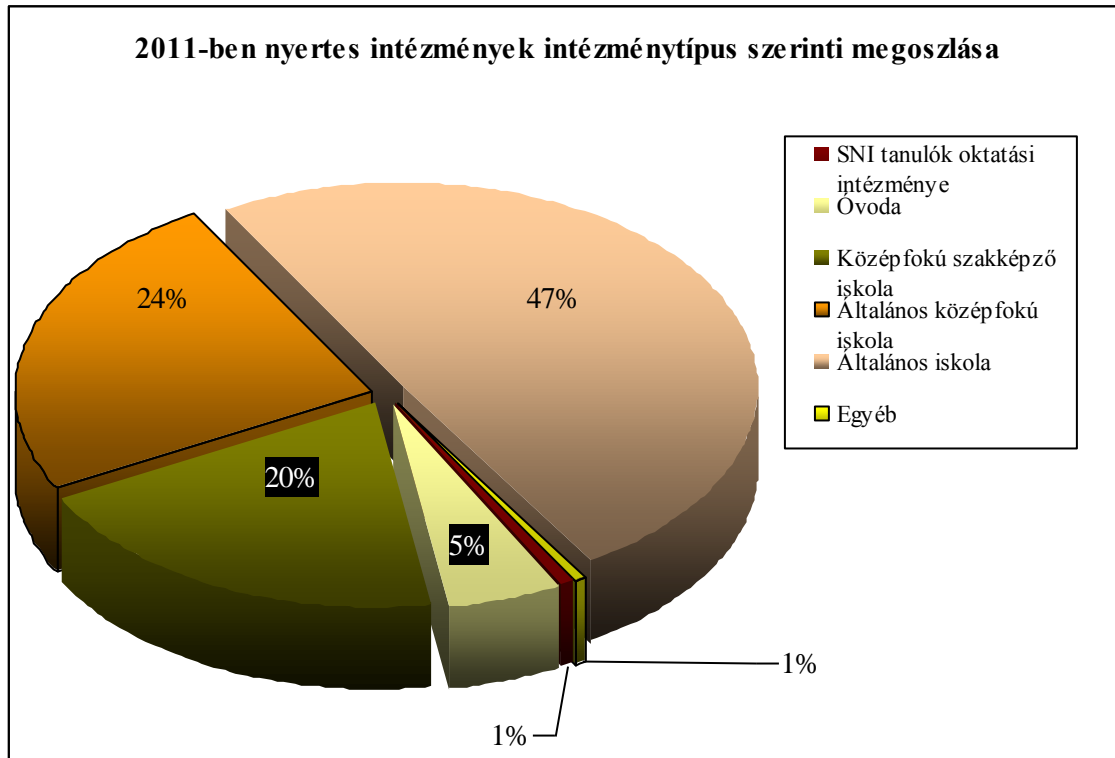
7. ábra: A projektek munkanyelvének megoszlása

Az intézmények típusát tekintve az előző évek tendenciáinak megfelelően főként általános iskolák és középiskolák vesznek részt a programban, emellett óvodák is bekapcsolódnak nemzetközi együttműködésekbe. A támogatott pályázatok tavalyi 8 %-ával szemben 2011-ben 5%-át képviselik óvodák, mely 3%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. Az óvodák számának csökkenését eredményezheti a pedagógusok nyelvtudásának hiánya, illetve a kis intézményekben az óvodapedagógusok alacsony létszáma miatt nehezen megvalósítható kötelező mobilitásszámok.

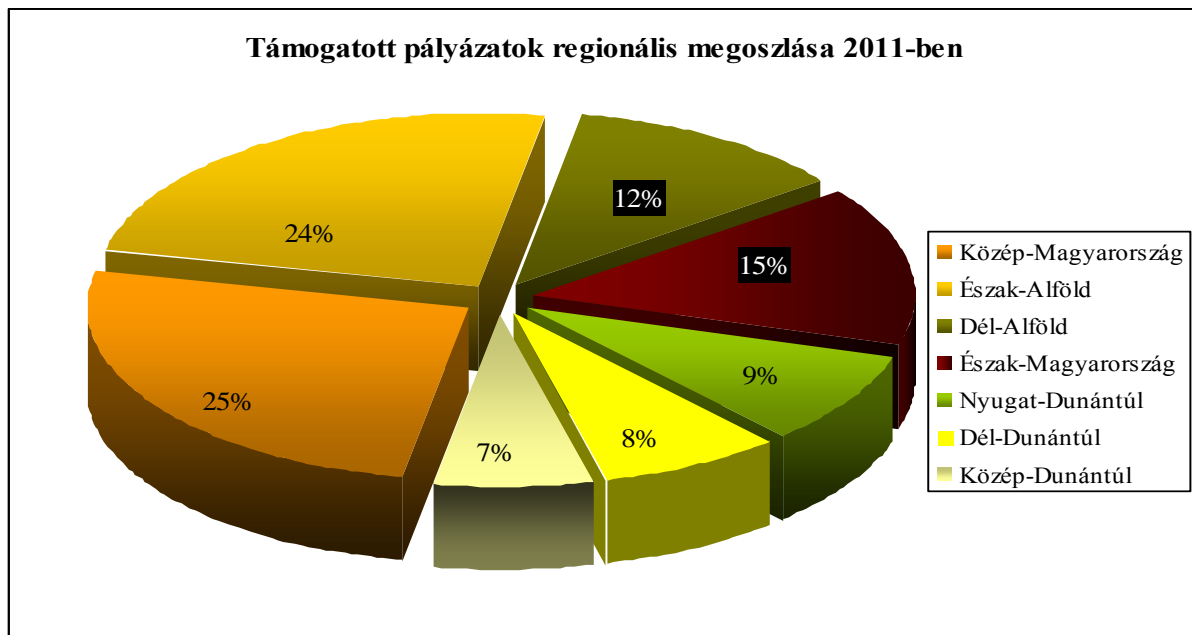
Az óvodák Comenius programban való részvételének támogatása érdekében a Tempus Közalapítvány 2009-től kezdődően minden évben szervez információs napot kimondottan óvodapedagógusok számára, illetve megjelentettük a *HOPPÁ! Disszeminációs füzetek* sorozat részeként az óvodák eredményeit bemutató kötetünket *Apróságok nagy kalandjai, óvodák a Comenius programban* címmel, amely elérhető honlapunk *Könyvtár* menüpontjában is. (http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/comenius/ovis_disszem_fuzet_webre.pdf).

8. ábra: 2011-ben nyertes intézmények intézménytípus szerinti megoszlása

Az együttműködésekben valamennyi régió képviseltette magát, azonban évről-évre a közép-magyarországi régióból érkezik a legtöbb pályázat, idén a támogatott pályázatok egynegyede. Ezt jócskán megközelítette az észak-alföldi régió a pályázatok 24 %-ával. A támogatott pályázatok másik felében nagyobb részesedést kapott az észak-magyarországi régió a pályázatok 15%-ával, ezt követi a dél-alföldi régió, valamint majdnem egyforma arányban következnek egymás után a dunántúli régiók, amelyek kevésbé reprezentáltak.

9. ábra: Támogatott pályázatok regionális megoszlása 2011-ben

A projektek témáját tekintve továbbra is nagyon népszerűek a környezeti neveléssel, az egészséges életmóddal, valamint az általános, egymás kultúrájának megismerésével foglalkozó projektek. Elmondható ugyanakkor, hogy a kurrens témák, mint pl. a felelős gondolkodásra, viselkedésre, aktív állampolgárságra nevelés, száma szembetűnően magasabb.

A tervezett projektermékek esetében az intézmények zöme tervez valamilyen elektronikus kiadványt (honlap, blog, hírlevél, CD, DVD), emellett továbbra is népszerűek a kiállítások, színdarabok, receptkönyvek és közös naptárak.

A nyertes pályázók főleg a városokban működő iskolák közül kerülnek ki, sokkal kisebb arányban nyert támogatást kistéleplés intézménye.

A támogatott pályázatok nagyobb arányban tanulóközpontúak, amelyekben azonban közvetve – a projektek természetes velejárójaként – intézményfejlesztési célok is megvalósulnak. Nagyon kis számban terveztek a pályázók szigorúan intézményfejlesztési, módszertani projekteket, mert érthető módon inkább a diákok aktív bevonásával és a rájuk épülő, az ő aktív közreműködésükkel megvalósuló tevékenységekkel terveztek.

A Comenius Iskolai együttműködésekhez hasonlóan a projektmenedzsment elemeire épülő eTwinning programhoz számos olyan intézmény csatlakozott, mely még nem nyújtott be pályázatot az anyagi támogatást is biztosító Comenius Iskolai együttműködések programba. Az eTwinning program és honlap a projektmenedzsment megismerésén túl kiváló lehetőséget biztosít a partnerintézmény-kereséshez, a projektmunka alatti kapcsolattartáshoz, dokumentumok megosztásához. Az eTwinning programmal foglalkozó munkatársakkal sikerült szorosabb együttműködést megvalósítanunk. Rendezvényeinken rendszeresen szerepelnek az eTwinninges kollégák előadóként és mi is náluk, valamint egymás kiadványait, szóróanyagait, illetve honlapjának elérhetőségét ajánljuk, terjesztjük pályázóink körében.

A „Nemzetközi együttműködési kultúráért” Nívódíj - 2011

Tempus Közalapítvány a *Nemzetközi együttműködési kultúráért* elnevezésű nívódíjjal az Egész életen át tartó tanulás program keretében kiemelkedő színvonalú nemzetközi projekttevékenységet végző pályázók munkáját szeretné elismerni, illetve biztosítani azt, hogy a díjjal jutalmazott intézmények szakmai közönség előtt bemutathassák megszerzett ismereteiket, és megoszthassák tapasztalataikat.

Minden határidőre beérkezett pályázati záróbeszámoló automatikusan részt vesz a nívódíjra irányuló bírálatban, ezért külön pályázat benyújtására nincs szükség. Kizárólag olyan projektek nyerhették el a nívódíjat, melyek kapcsán az intézmény 2010-ben a szerződésben vállalt határidőig záróbeszámolót nyújtott be.

A záróbeszámolókat 1–5-ig, pontszámok megítélésével értékeltük. Azok a beszámolók, amelyek ötös értékelést értek el, automatikusan bekerültek a nívódíjért folytatott versenybe. A pontszám alapján alprogramonként két-két külsős szakértő tett javaslatot a nívódíjak odaítélésére.

Alprogramonként legfeljebb 3 díj ítéhető meg évente annak érdekében, hogy megőrizzük annak értékét.

A Nívódíj magába foglal:

- egy elismerő oklevelet,
- a nyilvánosság biztosítását, megjelenést a kiadványunkban.

A *Comenius Iskolai együttműködések program* keretein belül 2010-ben 157 záróbeszámoló érkezett. Az értékelés során 21 beszámolót javasoltunk nívódíjra. Ezeket két független szakértő értékelt, és 3 intézmény számára javasolták a Nívódíj megítélését:

Váci Mihály Kollégium, Budapest

A projekt címe: **Together in Europe**

A 2006 és 2008 között megvalósított magyar-török bilaterális projektet átható pedagógiai tervezettség jellemzi. A projekt erősségét az a törekvés, tenni akarás adja, melyet a részt vevő pedagógusok kifejtettek az interkulturális ismeretszerzés biztosítására, a gyermekek toleranciára való képességének fejlesztésére, európai állampolgárrá való válására, valamint a nyelvtanulás fontosságának felismertetésére. A projektmunka eredményeként elkészült termékek színvonala megerősít abban, hogy az IKT-eszközök használatának, a projektmunkának, a tantárgyköziségnek komoly szerepe volt a projektben. A megértő és segítő társadalmi környezet, az odafigyelő attitűd kialakításának megvalósítása döntő tényezője a projekt sikerének. Az együttműködés egyik fontos hozadéka a Vakok Állami Intézetével való kapcsolatfelvétel, együttműködés kiépítése, amely során tapasztalatokat szereztek a sajátos nevelési igényű tanulók problémáiról. Az óralátogatások, közös projekttevékenységek erősítették a tanulóknál a különböző sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának társadalmi elfogadását. A projekt feladatai lehetőséget adtak a szociális készségek magas szintű elsajátítására és a sérült emberek heterogén adottságainak elismerésére. Az új kompetenciák elsajátítása, az informális tanulás képességének kialakulása nem csak a diákok továbbtanulási és munkaerő-piaci elhelyezkedésének esélyeit növeli, hanem a hátrányos helyzetű tanulók társadalmi integrációjának megvalósulásához is hozzájárulhat. A tanárok szempontjából fontos előrelépést jelentett a projekt révén a tanórai foglalkozásoktól eltérő tartalmak és módszerek megismerése és alkalmazása, valamint a

tantárgyköziség megvalósulása. Mindez hosszútávon járulhat hozzá a kollégiumi oktató-nevelő munka fejlesztéséhez.

A külföldi projekttalálkozó előkészítése során a tanárok és diákok török nyelvi felkészítése nagy hangsúlyt kapott, ezzel is segítve a résztvevők sikeres multikulturális beilleszkedését, ezáltal a projekt szakmai ismereteinek átadása is teljessé válhatott. A munkában részt vevő pedagógusok precizitását mutatja, hogy számos intézménnyel felvették a kapcsolatot az együttműködés sikere érdekében: a Török Nagykövetség volt segítségükre a nyelvi felkészítőhöz megfelelő nyelvtanár keresésében, Kunpeszéren az egész falu együttműködött a projekttalálkozó szervezésében, a Budapest IV. kerületében található Munkásotthon utca 3. szám alatti Testnevelés Tagozatos Általános Iskolában projektfoglalkozásokat szerveztek, illetve itt tették lehetővé a török partnerek számára az iskolai óralátogatásokat is. A projekt alkalmat teremtett a szülőkkel való együttműködésre, sőt több generáció és együttműködő partner részvétele egy életközeli és magas szinten megvalósított projektet eredményezett.

Fontos kiemelni még azt, hogy a projektbeszámoló rendkívül alapos munka, amely mentes a szólamoktól, tényszerűen, ugyanakkor élvezetes formában mutatja be a végzett munkát, valamint azt is látni engedi, hogy a projekt vezetői nagyon komolyan vették a feladatukat, felkészülten és hozzáértő módon irányították az együttműködést.

Az együttműködés során készített honlapon, valamint az intézmény saját honlapján további információk és letölthető anyagok találhatóak a projektről:

<http://togetherineurope.com/duyuru.php?detay=24>,

http://www.vacim-bp.sulinet.hu/index.php?page=egyutt_europaban.

Csornai Általános és Művészeti Iskola, Óvoda Széchenyi István Körzeti Általános Iskolája, Csorna

A projekt címe: Change within to change outside: stop climate change - education for sustainable development in- and outside the classroom

A Csornai Általános és Művészeti Iskola, Óvoda Széchenyi István Körzeti Általános Iskolája klímavédelem-fenntartható fejlődés témájú projekt keretében vállalkozott a nemzetközi együttműködésre. A projekt céljait több síkon fogalmazták meg, a tanulók számára a projektben való munka lehetőséget adott arra, hogy megtanuljanak környezettudatosan élni és gondolkodni, valamint, hogy fejlesszék szociális és személyes kompetenciáikat. Utóbbi célkitűzés szorosan összekapcsolódott a tanárok számára megfogalmazott legfontosabb céllal, azzal, hogy a tanulási tartalmak közvetítése során sajátítsák el a kooperatív tanulás módszereit, és integrálják azokat mindennapi oktató munkájukba. A projektmunka során tehát tanulók és tanárok együtt és egymástól tanultak, azaz a gyakorlatban is megvalósult az a partneri viszony, amiről a projektoktatás kapcsán olyan sokat beszélünk, és amit annyira kívánatosnak tartunk. A projekt számos erőssége mellett kiemelkedik a kiváló projektmenedzsment, a projekttervezést a pedagógiai lehetőségek sokszínűségének kiaknázása jellemzi. Az együttműködés tevékenységeit a tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vételével tervezték meg, teret adva mind az osztálytermi (pl. nemzetközi osztályok kialakítása által), mind az osztálytermen kívüli tanulásnak (pl. látogatás biofarmon, fazekasműhelyben). A projekttevékenységek széleskörűek és tanulóközpontúak voltak, keresztantervi feladatok megvalósítását is lehetővé tették, melyek közül néhány:

- környezeti nevelés témában: környezetvédelmi tó, projekt nap a vízről, klímaváltozásról;
- matematika témában: kiszámították mennyi energiát termel óránként a helyi erőmű;
- rajz és vizuális kommunikáció témában: az iskola környezetvédelmi zászlajának elkészítése, hulladékanyagokból elkészítették a Lánchíd makettjét;
- informatika témában: közös internetes portálon kommunikáltak, CD-t készítettek;

- ének-zene és élő idegen nyelv tantárgyak témájában: angol nyelvű dal megírása, idegen nyelvű társasjáték;

- testnevelés, sport témában: kerékpár verseny az autómentes napon, túrázás, akadályverseny.

A környezettudatos neveléssel kapcsolatos feladatok kialakítása és elvégzése során a tanulók megtapasztalták a tantárgyakon átívelő tanulás élményét, a szaktanárok pedig megtanultak közösen tervezni és együttműködni egyazon cél érdekében. Ahhoz, hogy a témák kutathatók, feldolgozhatók legyenek, elengedhetetlen volt az integrált tantárgyi szemlélet, s mivel a témák feldolgozásának formáiban rejtett a tanárok számára a kihívás, kézenfekvő volt, hogy a munkaformák kialakításában is szorosan együttműködjenek.

A projekt magyar részről az iskola tanulóinak jelentős részét érintette, a 6-10 éves korosztályból 310 fő, a 11-15 éves korosztályból 274 fő vett részt a munkában, 7 tanár kíséretében pedig 19 tanuló külföldre is eljutott. A projekt nagy hatással volt a tanulók releváns kompetenciáinak fejlődésére (idegen nyelv, médiahasználat, személyes és szociális kompetenciák), ugyanakkor a tanárok is nagyon sokat profitáltak a két év alatt végzett munkából, motiváltabb nyelvtanulókká, nyelvhasználókká váltak, felfrissült a módszertani tárházuk, fejlődött a projektkompetenciájuk, bővültek szakmai, szaktárgyi ismereteik. A közös tevékenységek alkalmával fejlődtek a tanuló-tanuló, tanuló-tanár, tanár-tanár, tanár-szülő közötti kapcsolatok is. Példamutató, hogy két nemzetközi továbbképzés alkalmával szerzett információikat a tanárok bemutató órákon a tantestülettel és vidéki pedagógusokkal is megismertették. Az együttműködés hatására az intézménynek nemcsak a partneri köre bővült, hanem új információkhoz jutva még sikeresebb a környezeti nevelés és a kooperatív oktatás megvalósításában. Ezen felül az együttműködés hatással volt a helyi közösségekre, a szülőkkel, iskolákkal, önkormányzati szervekkel, vállalatokkal, helyi vízerőművel, városi múzeummal, rendőrkapitánysággal is jól működő munkakapcsolatot alakítottak ki.

A projekt nagy volumenű, átfogó produktumait, eredményeit széles körben, számos fórumon keresztül igyekeztek terjeszteni, iskolai és városi újságban, szülői értekezleteken, helyi televízióban, rádióban, az iskola honlapján.

Az eredmények között minden érdeklődő kereshet, találhat olyat, ami számára hasznos, megvalósítható ötlet lehet. Az együttműködő 8 ország összegyűjtötte és egy közös, az iskola honlapján is megtalálható prezentációba (egy lapozható elektronikus könyv formájában) rendezte az eddig megvalósított legjobb gyakorlatokat.

A projekt 2 éve alatt a 8 partnerintézmény rengeteget tanult egymástól, úgy adtak egymásnak, hogy közben sokat tanultak. A „jó gyakorlatok” kézikönyve más iskoláknak, intézményeknek hasznos segítője lehet nemcsak a klímavédelemmel és a kooperatív tanulási módszerekkel összefüggő projektekben, hanem a különböző országok közötti más témára kiterjedő munkában is.

Terézvárosi Általános Iskola és Magyar-angol, Magyar-német Két Tannyelvű Általános Iskola, Pedagógiai Szolgáltató Központ, Budapest

A projekt címe: Zirkus Europelli - Klassenzimmer in der Manege

A Zirkus Europelli című projekt jó példa arra, hogy a Comenius program keretei között miként tanácsos a koherencia követelményét jól értelmező projektet tervezni. A magyar iskola egy cseh, lengyel, német és osztrák intézménnyel együtt egy mindenki számára nagy érdeklődésre számot tartó, szórakoztató projekttémát, a cirkusz témáját választotta. A projekt jól mutatja, milyen nagy a jelentősége a munka sikere szempontjából a jól megválasztott témának, a helyesen megfogalmazott céloknak, valamint a témával és célokkal összhangban álló tevékenységeknek. A cirkusz-projekt esetében a témaválasztásból adódóan nagyon sokféle és – elsősorban a diákok szempontjából, de más résztvevők, támogatók számára is – érdekes tevékenységre nyílt lehetőség, amely jelentősen eltér az iskolai keretben megszokott

tevékenégi formáktól, ezért új szint, változatosságot, mozgalmasságot hozott az iskola életébe. A multidiszciplináris projektben a művészetek és a tudományok – média és kommunikáció, zenetudomány, tánc és dráma, kézművesség, képzőművészet, idegennyelv-tanulás, testnevelés és sport, fizika, informatika – területei is helyet kaptak. A közös, nagyszabású cirkuszi mutatványokra, előadásokra való gyakorlás mellett a tanulók változatos tevékenységekben dolgoztak, mint például ajándékkészítés, vers- és novellaírás, rajzverseny, e-book szerkesztés, interjúkészítés a Fővárosi Nagycirkusz igazgatójával. A projekt kötetlen formában valósította meg az európai tudatosság erősítését, mivel a részt vevő országok tanulóinak életkori sajátosságaira, tapasztalatszerzésére és érdeklődésére épült. A nemzetközi csoportmunka hatékony megszervezése gördülékennyé tette az idegen nyelvi kommunikációt; a projekt indirekt módon hozzájárult a szocializáció, az együttműködési készségek fejlesztéséhez, közelebb hozta egymáshoz a tanulókat, a pedagógusokat. Fontos hozadéka a projektnek, hogy sajátos nevelési igényű gyerekek részvételét is biztosította, így az esélyegyenlőség megvalósítása is a pályázat pozitívumai közé sorolható. A közös célok, a felelősség és az eredményekben való közös osztozás elősegítette a mások iránti tisztelet és segítőkészség, a reális önértékelés fejlesztését. Az előadások szervezésében való részvétel hozzájárult a tanulók vállalkozói kedvének, a mindennapi életben szükséges kompetenciáinak fejlődéséhez, segítette őket a csapatmunkában dolgozni tudó felnőttkori életre való felkészülésben. A projekt során nemcsak a tanulók, hanem a tanárok idegen nyelvi és IKT készsége is fejlődött, valamint a külföldi iskolalátogatások során új módszertani kultúrákkal ismerkedhettek meg. Nagy erénye a projektnek, hogy mintegy 100 diáknak adott lehetőséget az utazásra és a nemzetközi csoportokban végzett munkára. A magyar iskolában mintegy 260 6-15 év közötti diák vett részt az együttműködésben, akik közül 11 tanár kíséretében 40 fő részt vehetett az Ausztriában tartott nemzetközi cirkusz-produkcióban. Ez a program sikerét tekintve nyilvánvalóan életre szóló élményt jelentett a gyerekeknek. Az együttműködés tapasztalatai az intézmények oktatási folyamataiba kitűnően integrálhatók és azoknak köszönhetően a tanulók számára elérhetővé válhat az európai szintű oktatás. A projekt témája, a megvalósítás során nyert és jól dokumentált tapasztalatok másokat is arra ösztönözhetnek, hogy hasonló formában dolgozzanak a tanulókkal. Hatékonyan és sokféleképpen valósult meg a projekt disszeminációja, a projektmunka folyamata és eredménye könnyen hozzáférhető és élvezetes formában megtalálható az iskola honlapján: http://www.terezvarosi-kettanyelvu.hu/terez/5_comenius_project.php.

A nívódíjakat a 2011. május 10-én megrendezett, „A pedagógusok mint a mobilitás katalizátorai” címmel megrendezett valorizációs konferenciánk keretében adtuk át a nyertes intézmények képviselőinek.

A nívódíjas intézményekről készült kiadványunk megtalálható honlapunkon a *Könyvtár* menüpontban: http://www.tpf.hu/document.php?doc_name=konyvtar/llp/nivodij2011.pdf.

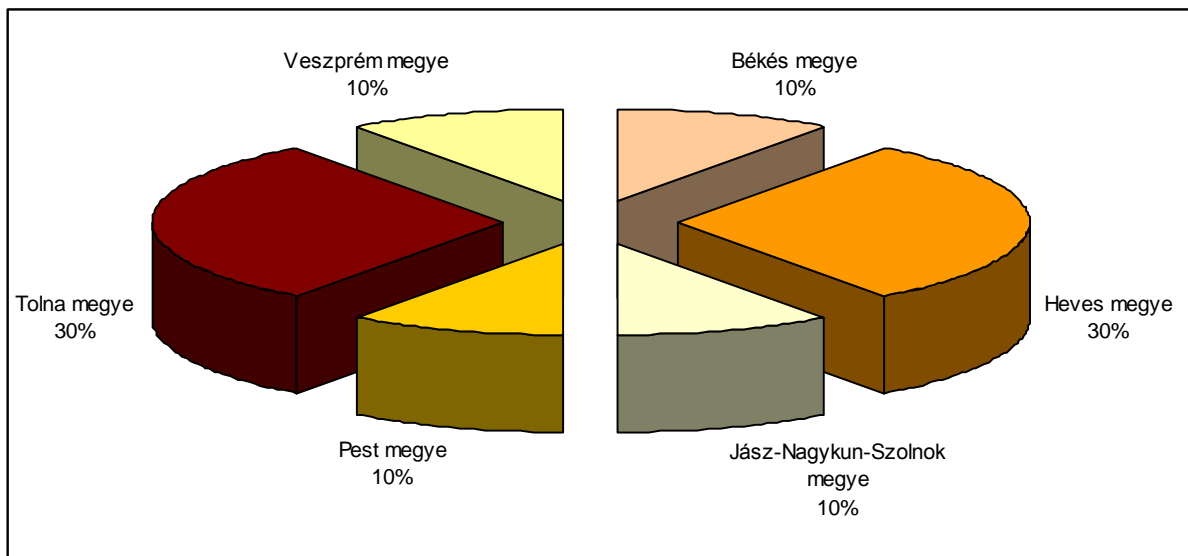
III.1.2. Comenius Régió együttműködések

A *Comenius Régió együttműködések* elsődleges célja az oktatás európai dimenziójának erősítése azáltal, hogy lehetőséget biztosít helyi és regionális oktatási hatóságok kétoldalú (bilaterális) együttműködésére. Az együttműködések keretében lehetőség van jó gyakorlatok kialakítására és/vagy cseréjére, eszközök kifejlesztésére, az oktatás európai dimenziójának erősítésére, valamint európai tanulási gyakorlatok megismerésére. A határon átnyúló együttműködések során kifejlesztett eszközök használatának fenntarthatóságát is biztosítani kell. Elvárás, hogy a Comenius Régió együttműködések segítsék a pályázó térségek hozzájárulását a fiatalok számára nyújtott oktatási lehetőségek fejlesztéséhez. Legfőbb célja

nem a diákok és tanulók közvetlen bevonása a projekt megvalósításába, hanem a partner térségek közötti strukturált együttműködés elősegítése.

2011-ben a Comenius Régió együttműködések pályázattípusban összesen 10 pályázat érkezett, amely az előző évhez képest 25%-os emelkedést mutat. A pályázatok közül a nemzeti értékelés és a nemzeti irodák közötti egyeztetés során 5 projekt összesen 180.153 euró támogatást kapott.. Az öt nyertes pályázat közül egy Békés, kettő Heves, egy Jász-Nagykun-Szolnok, szintén egy pedig Tolna megyei önkormányzat, valamint Heves megyét egy helyi önkormányzat mellett egy kistérségi társulás is képviseli pályázóként.

10. ábra: A 2011-ben pályázók területi megoszlása az érintett megyékben

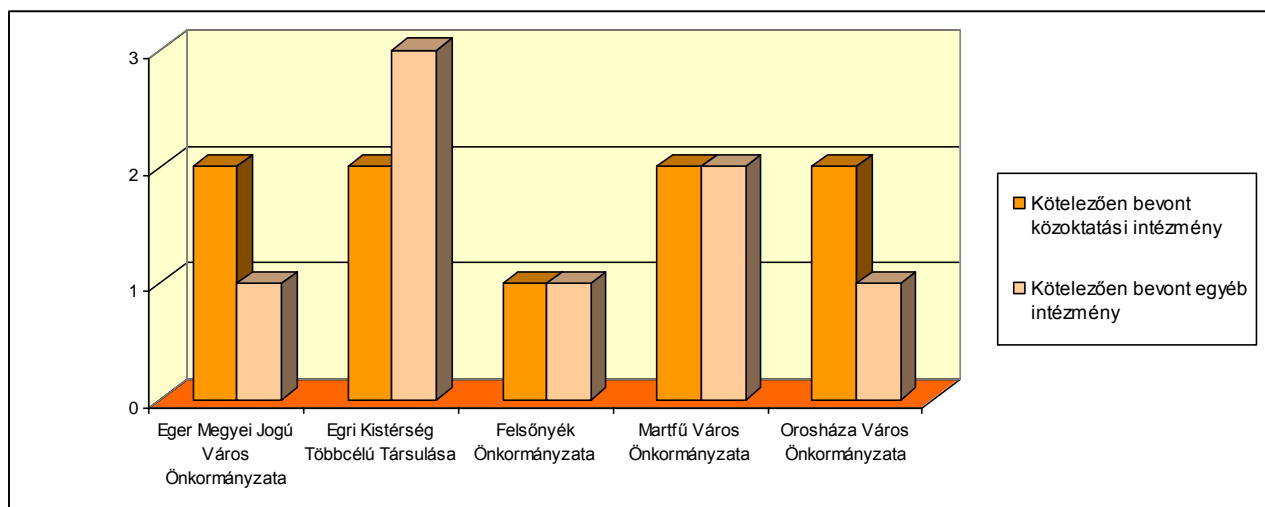
A nemzeti iroda 2010 decemberében partnerkereső szemináriumot szervezett Comenius Régió együttműködések keretében pályázni szándékozó szervezetek számára. A szemináriumon részt vevő négy magyar önkormányzat közül hárman nyújtottak be pályázatot 2011-ben, közülük kettő projektje nyert támogatást.

A pályázattípus célcsoportjának elérése továbbra is kihívást jelent, mivel a pályázattípus megjelenése előtt csak közvetett kapcsolatban álltak az önkormányzatok (helyi, megyei, országos kisebbségi) és többcélú kistérségi társulások a pályázatot kezelő Tempus Közalapítvánnyal.

A nemzeti iroda kiemelt feladatának tekinti a célcsoport közvetlen megkeresését, és kiemelt figyelmet fordít a programhoz kapcsolódó információterjesztésre. Minden adódó lehetőséget megragadunk annak érdekében, hogy a pályázati akcióval kapcsolatos információkat eljuttassuk a potenciális célközönséghez, pl. rendezvényeinken, ahol az érintett célcsoport jelenik meg, amellett, hogy információs kiadványokat teszünk ki, röviden fel is hívjuk a résztvevők figyelmét a Comenius Régió programra. Informáljuk a pályázattípusról a partnerségbe bevonható iskolákat, hiszen az igény egy Comenius Régió projektben való részvételre bennük is felmerülhet, így kezdeményezői lehetnek egy ilyen együttműködésnek.

E pályázattípus keretében a pályázó szervezetek, intézmények kötelezően be kell, hogy vonjanak legalább egy közoktatási intézményt (óvodától a középiskoláig olyan közoktatási intézményt, amely egyébként pályázásra jogosult a Comenius Iskolai együttműködések pályázattípusban), valamint egy más típusú intézményt, szervezetet, aminek tevékenysége illeszkedik a projekt témájához.

11. ábra: Az együttműködésbe hazai szinten bevont partnerek száma

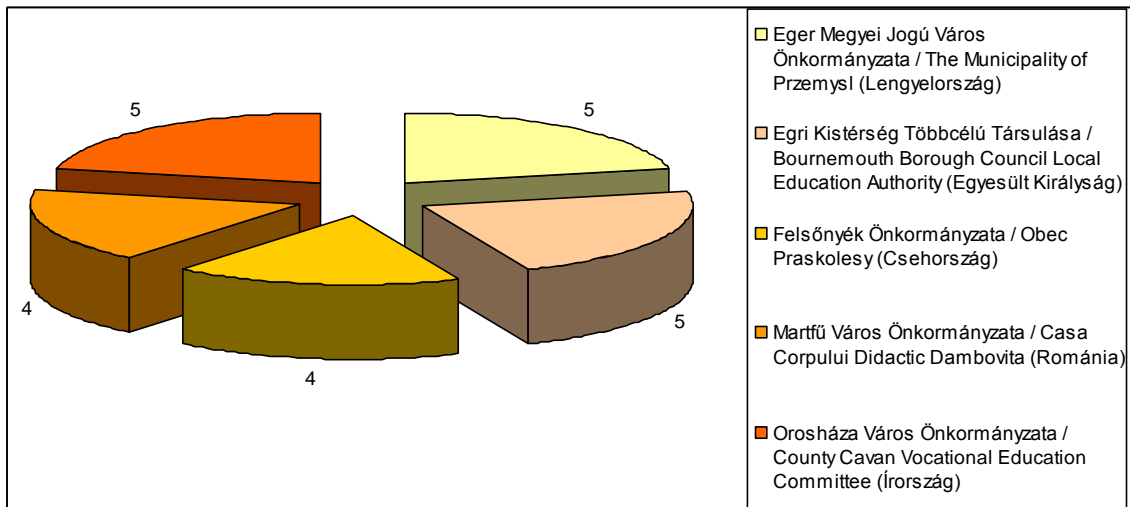

2011-ben az öt nyertes pályázó összesen kilenc közoktatási intézményt (1 óvodát, 1 általános iskolát, 3 középiskolát és 4 összevont intézményt), valamint projektenként legalább egy, legfeljebb három más típusú intézményt vont be a munkába. A bevont más típusú intézmények a következők: alapítvány, sportegyesület, nemzetközi közhasznú egyesület, múzeum, nemzeti park, korlátolt felelősségű társaság, regionális környezetvédelmi centrum, valamint könyvtár.

Tavalyi célkitűzésünket figyelembe véve, miszerint az egyes helyi partnerségeken belül a kötelezően bevont partnerek minimálisan elvárt számát (kettő) növeljük a pályázók, sokkal szélesebb körben terjesztve ki ez által a projekt hatását és eredményét, elértük, hiszen a helyi bevont partnerek száma a 2010-es évhez képest 9-cel növekedett.

A külföldi partnerrégiókban a főpályázó a Comenius Régió együttműködések pályázattípus szabályai értelmében szintén be kell, hogy vonjon legalább egy közoktatási intézményt és legalább egy más típusú intézményt. Az alábbi ábra azt mutatja, hogy melyek a magyar önkormányzatok külföldi partnerei, valamint azt, hogy a partner régióban hány intézmény vesz részt a közös munkában. A táblázat alapján megállapítható, hogy a külföldi régiókban a főpályázók a minimálisan elvárt két partnernél többet is bevonnak az együttműködésbe, így helyi szinten sokkal nagyobb körben gyűjthető tapasztalat és oszthatóak meg az eredmények.

12. ábra: A külföldi régiókból a magyar partnerekkel együttműködő intézmények száma

A nyertes projektek témái a következők:

- Aktív állampolgárság, európai állampolgárság,
- Környezet, fenntartható fejlődés, az iskola és a helyi közösség együttműködése,
- Iskolai menedzsment, iskolai autonómia, új technológiák, továbbképző kurzusok kidolgozása,
- Önkéntesség, a non-formális és informális tanulás elismertetése
- Regionális identitás

Mivel a projektek egyik kötelező eleme a külföldi, zömében a támogatott partnerintézményhez irányuló mobilitás, így a pályázók természetesen ezzel is számoltak. A nyertes pályázók összesen 120 fő kiutazását tervezték a partnerrégiókba, ami 24 fővel több a tavaly tervezett kiutazásokhoz képest.

A választott témákhoz kapcsolódóan a mobilitások megvalósítása mellett többek között az alábbi tevékenységeket tervezték a pályázók:

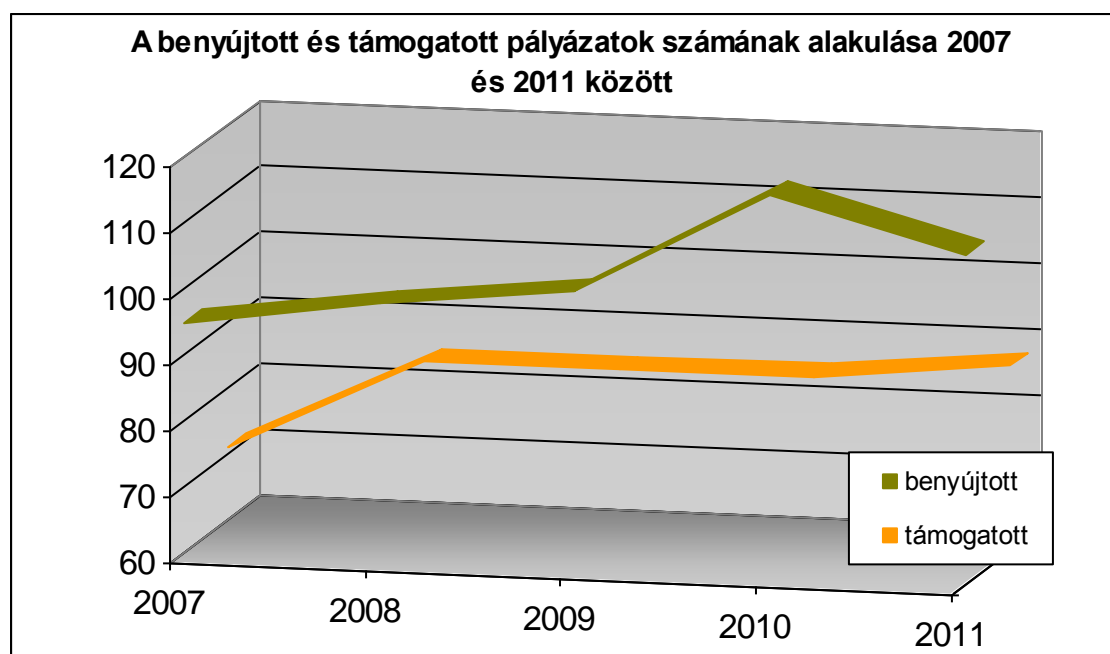
- Egy az Európai Unió országait átívelő virtuális túra létrehozása, hogy az együttműködésben érintett gyerekek átélhessék az „európai polgárság” érzését.
- Az IKT módszerek és szoftver alkalmazások integrálása az oktatás folyamatába.
- A történelmi és turisztikai értékek promóciója az Európai Unión belül a modern regionális oktatáson keresztül.
- Az önkéntességhez szükséges képességek azonosítása.
- Önkéntes szervezetek jogi kereteinek, valamint etikai kódexének megismerése.

III.1.3. Előkészítő látogatások

Új partnerintézmények személyes megismerését, valamint a már meglévő partneriskolák közötti személyes kapcsolatfelvételt, ezek által pedig az iskolai együttműködések hatékonyabb előkészítését segítik az *előkészítő látogatások*, melyekre külön lehet pályázni a Comenius program költségvetésének erre a pályázati programra elkülönített keretéből. A pályázati forma lehetőséget nyújt Comenius Régió, Comenius Egyéni diákmobilitás, Comenius Hálózatok, Comenius Multilaterális projektek és Comenius Kiegészítő tevékenységek pályázatok támogatásból történő előkészítésére is. A pályázati akció keretében nemzeti irodák által szervezett *partnerkereső szemináriumok*on való részvétel is támogatható.

A pályázatok számának 2007 óta tartó emelkedése 2011-ben kissé megtorpant, összesen 110 pályázat érkezett be, ami az előző évhez képest közel 7%-kal kevesebb. A támogatott pályázatokra összesen megítélt támogatás 80.559 euró, ami 1458 euróval magasabb, mint 2010-ben. Az elmúlt évekhez képest a támogatott pályázatok száma némi emelkedést mutatott. 2011-ben minden pályázat esetében csak egy fő kiutazását tudtuk támogatni, így ugyanúgy 88 fő kiutazására nyílt lehetőség, mint az előző esztendőben. A támogatott pályázatok számának a felhasznált pályázati kerethez képest történt intenzívebb emelkedésből adódóan 15 euróval kevesebb, átlagosan 915 euró támogatási összeg jutott egy pályázatra, ellenben az egy fő kiutazására felhasználható összeg 15 euróval emelkedett 2010-hez képest. A támogatott pályázatok közül 86 irányult Comenius Iskolai együttműködések és 2 centralizált Comenius projektek előkészítésére.

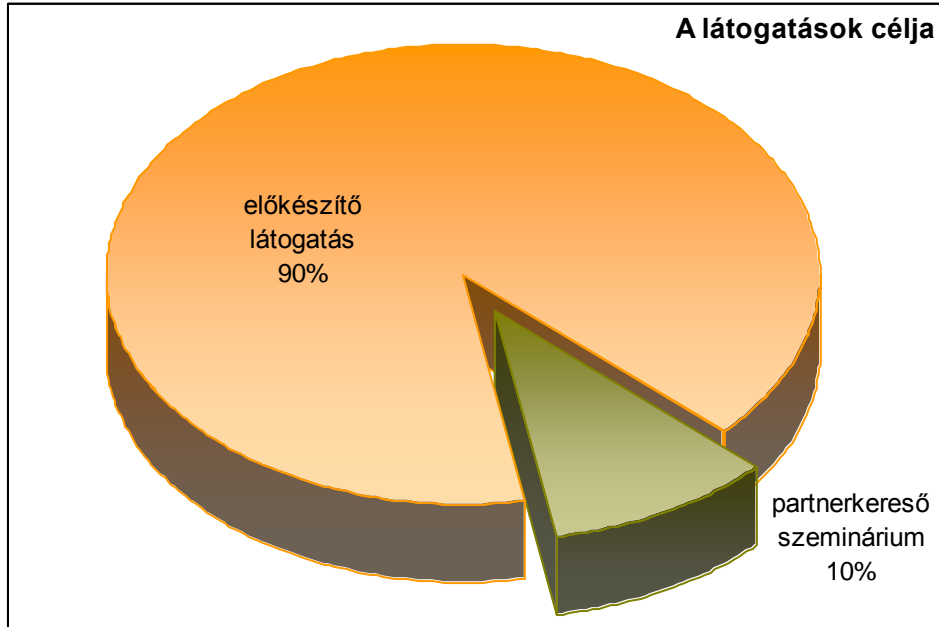
13.ábra: A benyújtott és támogatott pályázatok számának alakulása 2007 és 2011 között

nemzeti irodák 2011-ben kevesebb partnerkereső szemináriumot szerveztek, így ezen rendezvények iránt csökkent a pályázók érdeklődése. Egyrészt ennek köszönhető, hogy a támogatott pályázatok 10%-a irányult csak partnerkereső szemináriumon való részvételre,

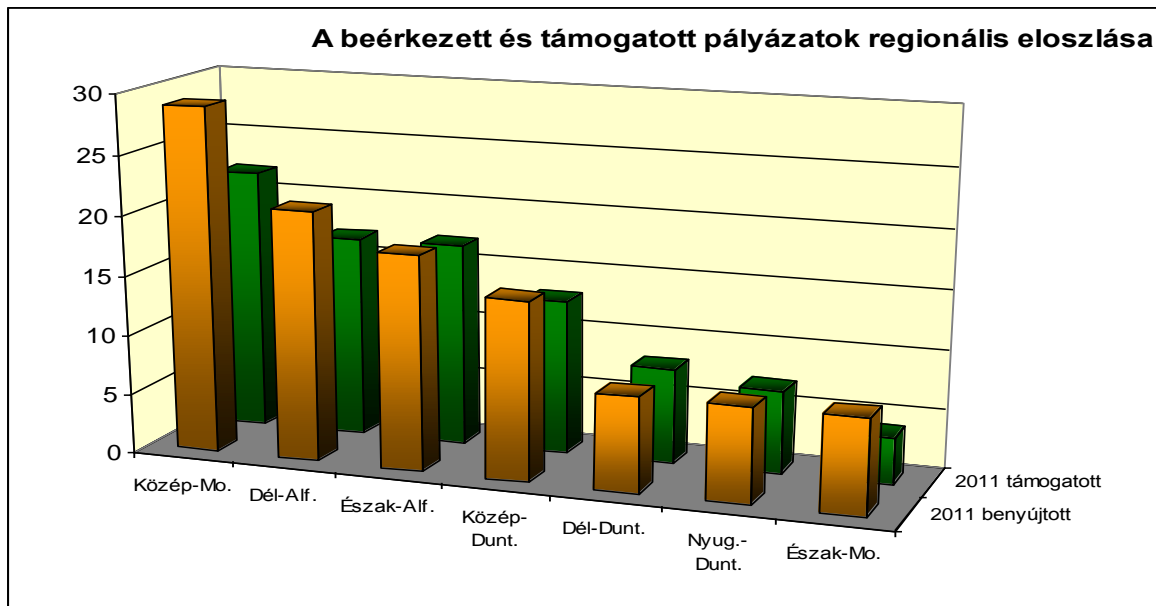
szemben az előző évi 19%-os részarányal. A csökkenésben közrejátszott az is, hogy 2010-ben a Budapesten megrendezett Comenius Régió partnerkereső szeminárium fokozta az érdeklődést ezen látogatás típus iránt.

14. ábra: A látogatások célja

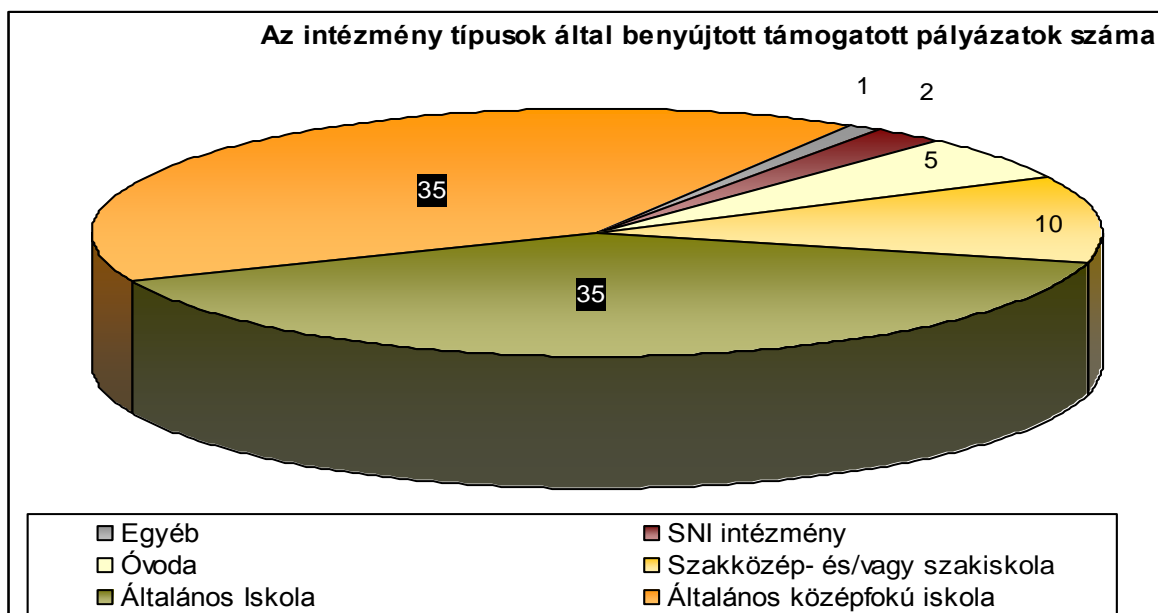
A pályázói aktivitás regionális eloszlásában bizonyos tendenciák továbbra is megmaradtak, de kisebb változások is megfigyelhetők a 2010-es és 2011-es pályázati esztendő összevetésekor. Továbbra is a központi, illetve a két alföldi térségből érkezett és részesült támogatásban a legtöbb pályázat, de a Közép-Magyarországi régió részaránya 33%-ról 25%-ra mérséklődött a teljes pályázatokból. A pályázói aktivitás leginkább a Közép-Dunántúli régióban erősödött, a benyújtott pályázatok száma 50%-kal, míg a támogatott pályázatok száma 60%-kal növekedett. Ismét a Nyugat és Dél-Dunántúli valamint az Észak-Magyarországi régióból érkezett a legkevesebb pályázat, ám fontos megjegyezni, hogy a legutóbbi térséget leszámítva a nyertes pályázatok száma ezekben is némi növekedést mutatott.

15.ábra: A beérkezett és támogatott pályázatok regionális eloszlása

A pályázatok közel 80%-át az Iskolai együttműködésekben is legmeghatározóbb két célcsoport: az általános iskolák és az általános középfokú iskolák valósították meg. Ez a dominancia a megelőző évhez képest erősödött a magasabb számú gimnáziumokból érkező pályázatoknak köszönhetően. Bár az óvodák kiemelt célcsoport a Comenius Iskolai együttműködésekben belül, ez az intézménytípus továbbra sem képviselteti magát a hazai oktatási rendszeren belüli súlyának megfelelően.

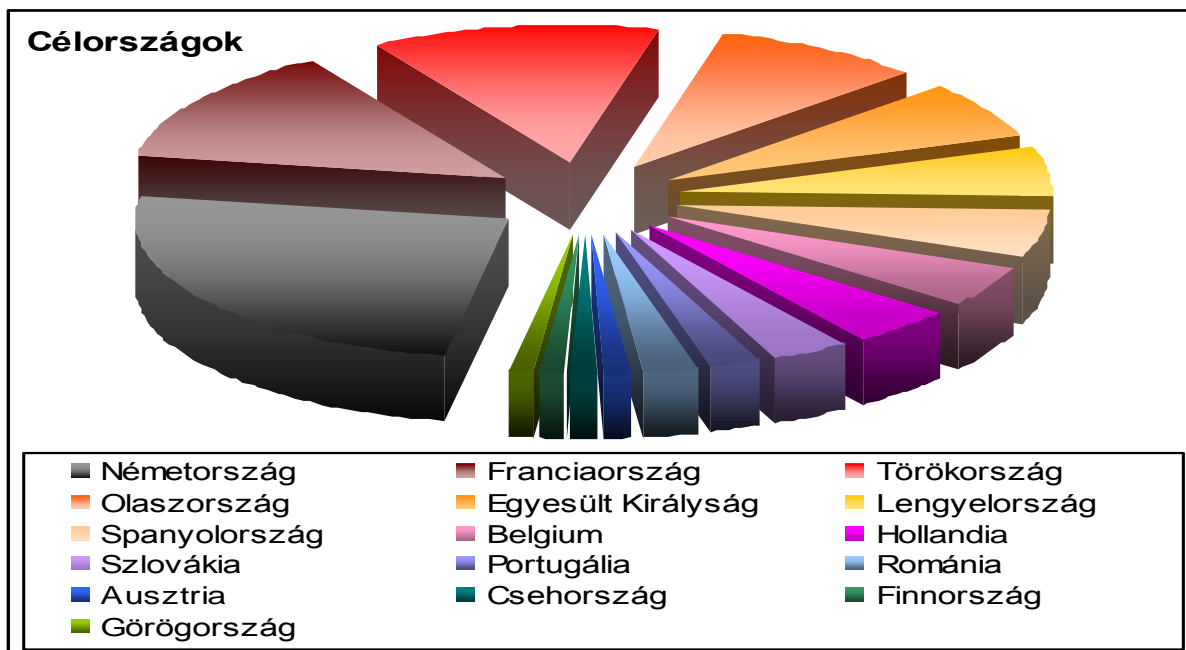
16. ábra: Az intézmény típusok által benyújtott támogatott pályázatok száma

A célországok tekintetében a korábbi évekre jellemző eloszlás megmaradt; továbbra is

Németország, Törökország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Olaszország, Lengyelország a legnépszerűbbek, amelyek közintézményei a Comenius Iskolai együttműködések pályázatokban legnagyobb számban jelennek meg partnerként. Jelentősebb változás az egyébként legnépszerűbb Németország, illetve Franciaország esetében történt, előbbi országba 50%-kal több előkészítő látogatás irányult, utóbbi esetében pedig megduplázódott a magyar kiutazók száma.

17. ábra: Célországok

A 2011. évi pályázati forduló volt az első, amelyben a Comenius Előkészítő látogatások pályázatok végső tartalmi pontszámát a nemzeti prioritásért adható pontszám is befolyásolhatta. Amennyiben egy intézmény olyan projekt előkészítésére pályázott, melyben biztosítani kívánta roma, migráns, sajátos nevelési igényű vagy más hátrányos helyzetű diákok részvételét a megvalósításban, az előkészítő látogatások pályázat további 15 pontot szerezhettek. A 88 támogatott pályázat közül 12 esetben érvényesült ez a prioritás.

A 79 Comenius Iskolai együttműködések pályázat előkészítésére irányuló kiutazást 71 esetben követte a pályázat benyújtása is, ami továbbra is magas aránynak tekinthető, figyelembe véve, hogy az előkészített pályázatok benyújtása nem kötelező a támogatott intézmények számára. Az előkészített Comenius Régió együttműködések pályázatok mindegyikét benyújtották a 2011. február 21-i pályázati határidőre.

III.1.4. Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak

A program célja az oktatók készségeinek fejlesztése, a szakmai kompetenciák javítása nemzetközi környezetben. Az akció 1-6 hetes, az Európai Unió valamely tagállamában tartott intenzív kurzusokon vagy szakmai és módszertani továbbképzési programokon való részvételhez nyújt egyéni ösztöndíjat pedagógusoknak.

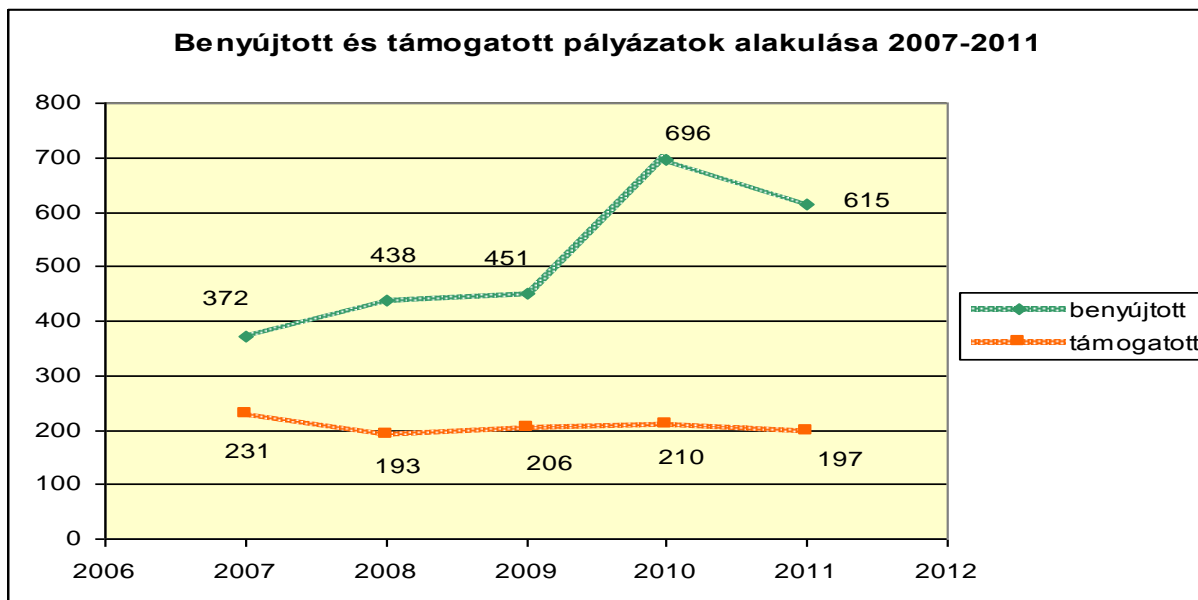
A program keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- Általános továbbképző kurzusokon való részvétel;
- Nyelvtanár-továbbképző kurzusokon való részvétel;
- Comenius Hálózat vagy Comenius Többoldalú Együttműködési projekt, vagy a Nemzeti Iroda, illetve a közoktatás terén működő európai egyesület által szervezett olyan rendezvényen való részvétel, melynek programja megfelel az akció célkitűzéseinek;
- Szakmai konzultáció, hospitálás, illetve szakmai gyakorlat egy közoktatási intézményben, vagy egy olyan szervezetnél, melynek tevékenysége fontos szerepet játszik a közoktatás területén (civil szervezetek, önkormányzatok, stb.);
- Nyelvtanfolyamon való részvétel.

A Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak pályázattípusban 2011-ben három határidővel lehetett pályázatot benyújtani (január 14.; április 29.; szeptember 16.). Összesen 615-en pályáztak, közülük 197 pályázó részesült támogatásban.

A beadott pályázatok száma az előző év azonos időszakához képest hozzávetőleg 12 százalékkal csökkent (2010-ben 696 pályázat érkezett be). Ez a visszaesés csak a 2010-es év kiemelkedően magas pályázati számához viszonyítva értelmezhető visszaesésként, hiszen 2007-től kezdődően évről évre tendenciózus emelkedés figyelhető meg a benyújtott pályázatok számában. A rendelkezésre álló pályázati források a növekvő pályázati igényeket nem követték, valamint 2007 óta a beérkezett pályázatok számra közel a duplájára nőtt, aminek következtében a kezdeti 2007-es 62 százalékos támogathatósági arány 2011-re 32 százalékra csökkent. Szintén a támogathatósági arány csökkenését eredményezhette, hogy 2007-től a támogatási összeg nagyságát jelentősen befolyásolja, ha a pályázó hátrányos helyzetű, ugyanis ebben az esetben az iroda magasabb megélhetési költség megítélésével támogatja az egyenlő esélyek érvényesülését.

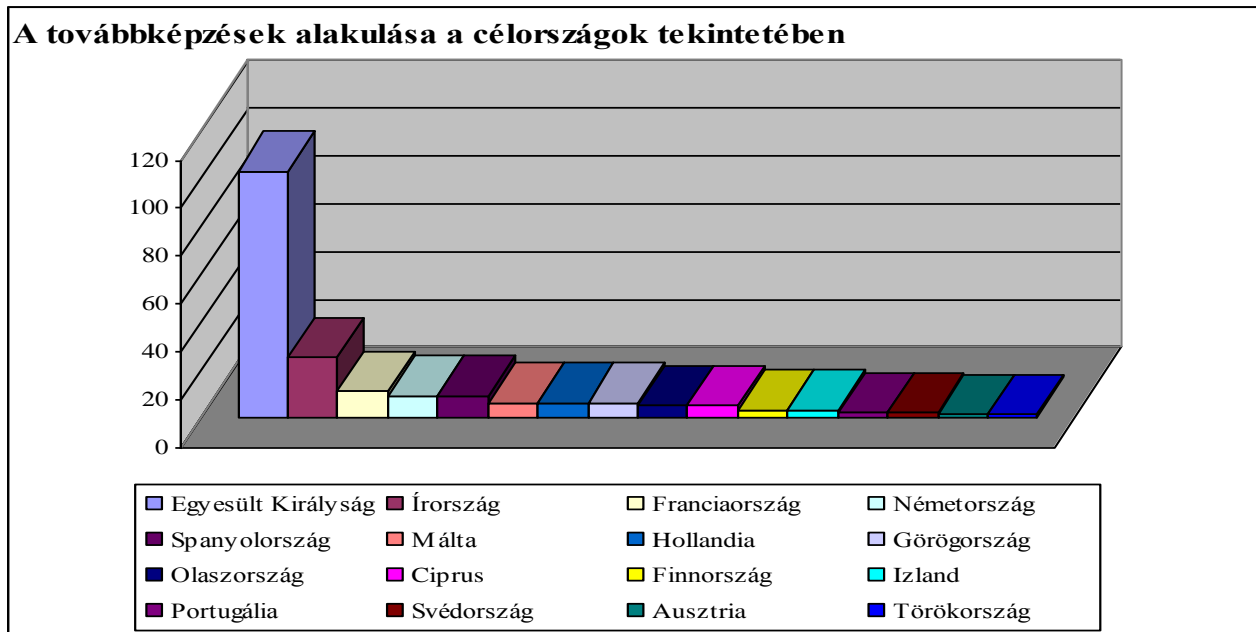
18. ábra: Benyújtott és támogatott pályázatok alakulása 2007-2011-ben

A tanártovábbképzésekre támogatást nyert pályázóknak a 2011-ben meghirdetett három pályázati fordulóban összesen 501 367 eurót ítél meg a Tempus Közalapítvány, tehát átlagosan pályázatonként 2545 eurót.

A támogatást nyert továbbképzések 52 %-a – a korábbi évekhez hasonlóan - az Egyesült Királyságban került megrendezésre, melyet a második legnépszerűbb továbbképzési helyszín, Írország követett 12,6 %-kal. Továbbra is attraktívak voltak a továbbképzések Franciaországban, (5,5 %) Németországban (4,5 %) és Spanyolországban. (4,5 %)

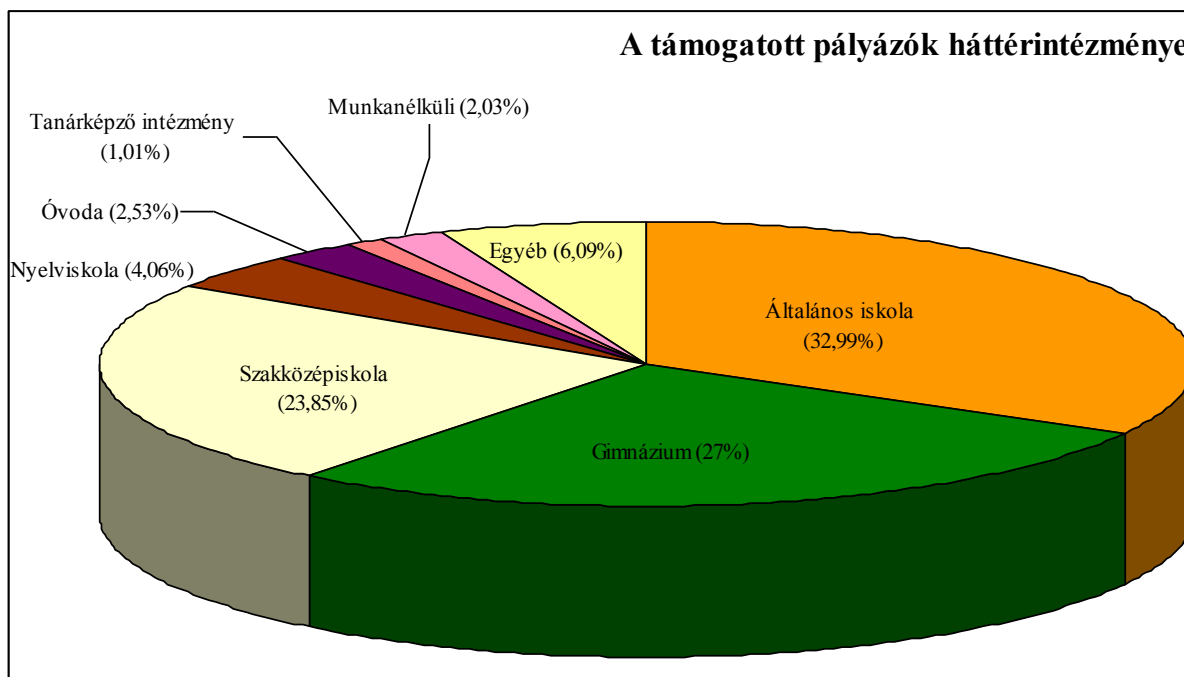
19. ábra: A továbbképzések alakulása a célországok tekintetében

A választott továbbképzések túlnyomó többsége (83,7%) angol munkanyelvű, ami vélhetően a jelentkező pedagógusok idegen nyelvi ismereteinek és a képzési piacon az angol munkanyelvű továbbképzések dominanciájának tudható be. A angol mint munkanyelv gyakori választását csak részben indokolja a támogatott pályázók világos preferenciája az angol nyelvpedagógiához sorolható továbbképzések iránt, mert a számadatokból kiderül, hogy az ide nem sorolható, általános tematikájú továbbképzések jó részét is angol munkanyelven hirdetik meg. A második leggyakoribb munkanyelv a német, illetve megvalósultak még spanyol, francia és olasz munkanyelvű továbbképzések.

A pályázók háttérintézményét megvizsgálva megállapítható, hogy a támogatások élvezői túlnyomó többségben (84%) az általános iskolában dolgozó, aktív pedagógusok (32,99%), a középfokú oktatásból a gimnáziumi háttérrel rendelkező pedagógusok (27%) és a szakképzés területéről pályázók (24%).

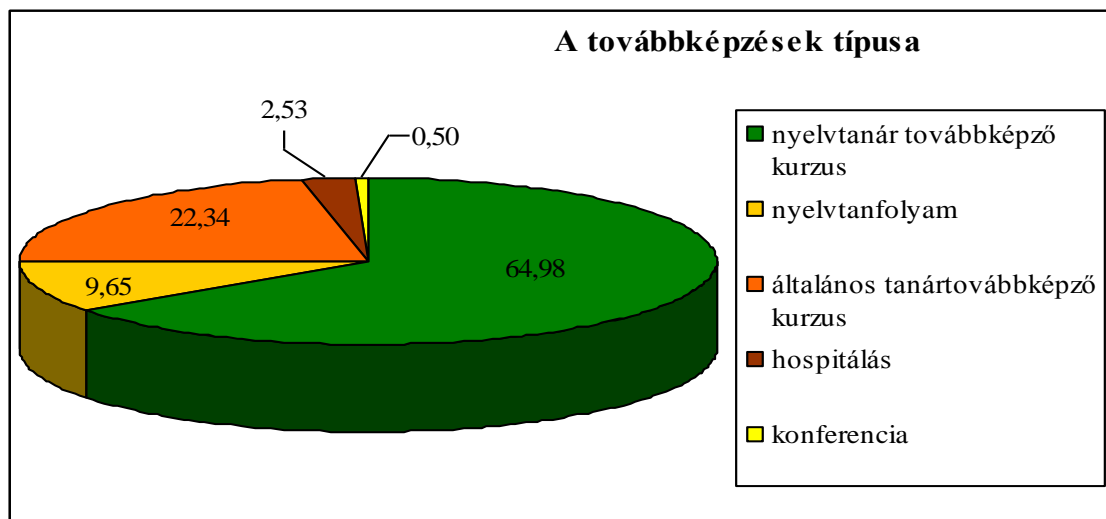
20. ábra: A támogatott pályázók háttérintézményei

A támogatást nyert pályázók több mint fele a közép-magyarországi régióban dolgozik. A második legtöbb nyertes pályázatot a dél-alföldi régióból nyújtották be. Jól szerepelt még az észak-magyarországi régió is, amelytől csak némileg kevesebb nyertes pályázatot nyújtottak be a Közép-Dunántúlról, a Dél-Dunántúlról és az Észak-Alföldről. A legkevesebb nyertes pályázó a nyugat-magyarországi régióból került ki.

A korábbi évek tendenciájának megfelelően magas a nyelvpedagógiai tartalmú továbbképzésre jelentkezők aránya (64,98%). A második legkeresettebb továbbképzési típusá váltak az egyéb szaktárgyak, illetve a szaktárgyak oktatásához közvetlenül nem kapcsolódó, általános tematikájú továbbképzések, melyekre a pályázók 22,34 %-a kapott támogatást. A nyelvtanfolyamon résztvevők aránya elérte a 9,65 %-ot. Az intézménylátogatások keretében megvalósított hospitálások aránya a 2,53 %-ot érte el. A fennmaradó töredék százalékban a pályázók konferencián való részvételhez nyertek támogatást.

21. ábra: A továbbképzések típusai

A tartalmi bírálatra került 546 pályázat értékelése során 629 alkalommal (egy pályázó több prioritásnak is megfelelhet) tudtak a szakértők prioritáspontokat megítélni a pályázóknak; leggyakrabban az óvodában, általános iskolában vagy szakképzésben dolgozó pályázók számára. Kevesebb esetben tudták előnyben részesíteni azokat a pályázatokat, melyek célja job-shadowing, hospitálás vagy általános tematikájú továbbképzés megvalósítása. A kevésbé használt és kevésbé tanított nyelven rendezett kurzusokra jelentkezőket csak kis arányban tudták plusz pontok odaítélésével támogatni. Legkevésbé a sajátos nevelési igényű gyerekeket tanítókhöz kapcsolódó prioritás esetén tudtak a szakértők plusz pontot megítélni.

Az óvodai célcsoport számára meghirdetett információs napon külön szekció keretében került bemutatásra a Comenius szakmai továbbképzések akció, hiszen a program kiemelt célcsoportjába tartoznak az óvodapedagógusok. A rendezvény nem titkolt célja volt, hogy testreszabott információk átadásával tudjuk a célcsoport részvételét a programban elősegíteni. Az előzetes várakozásainktól eltérően az óvodai célcsoport támogatottsága a továbbképzési program keretében szignifikánsan nem nőtt. Ettől függetlenül a továbbiakban is fontosnak tartjuk az óvodapedagógusok részvételének elősegítését a programban.

Az elemzésben bemutatott számok is jól igazolják, hogy az elmúlt évek eredménye még fontosabbá tette a bírálati folyamat szakszerűségének és átláthatóságának biztosítását, hiszen a pályázatot benyújtók között még élesebb lett a verseny a támogatások elnyeréséért. Mindez egyfelől lehetővé tette a benyújtott pályázatok minőségi szelekcióját, másfelől sok szakmailag indokolt, jól kidolgozott pályázat forráshiány miatti elutasítását vonta maga után.

A kiéleződő verseny a támogatások elnyeréséért azt eredményezte, hogy kizárólag a bírálati szempontoknak és prioritásoknak legjobban megfelelő pályázatok kaphattak támogatást. Megfigyelhető tendencia, hogy a pályázók egy rétege rutinosnak mondható, a program prioritásait és bírálati szempontjait ismerő pedagógus. Nagyobbik részük azonban nem visszatérő pedagógus, aki a program szempontrendszerét kevésbé ismerő, de szakmája iránt elhivatottságot érző, tanulni vágyó pályázó. Célunk az, hogy a program keretében elérhető források minél több pályázó személyhez eljussanak, ezért adminisztratív prioritás segítségével korlátoztuk a programban korábban támogatást elnyert személyek újrapályázási jogosultságát. Ezzel is igyekszünk támogatni az elsőként pályázók esélyeit a támogatás elnyerése érdekében.

A közoktatási intézmények fejlesztésében az intézményvezetés attitűdje, tapasztalata nagymértékben meghatározhatja az adott intézményben folyó nevelő és oktató munka minőségét. Ezért fontos feladatunknak tekintjük, hogy az eddiginél több intézményvezető vegyen részt a feladatköréhez kapcsolódó továbbképzésen, ami a nemzetközi tapasztalatcserének köszönhetően kedvezően befolyásolhatja az iskola egészének működését, szakmai megújulásának potenciálját.

A Comenius szakmai továbbképzések során megismert jó gyakorlatok továbbadásának kiváló eszköze a Tempus Közalapítvány honlapján működő Módszertani ötletgyűjtemény, mely jelenleg több mint 400 ötletet, játékot tartalmaz az órák színesítésére, hatékonyabbá tételére. A gyűjtemény ötlettára túlnyomó részt a Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak programban szerzett tapasztalatokból áll. Az ötlettár rendkívül népszerű a pedagógusok körében, amit az oldal látogatottsági statisztikái igazolnak. Az oldal népszerűségének megőrzése érdekében javítottuk a kezelési funkciókat és újabb gyakorlatokat töltöttünk fel.

III.1.5. Comenius tanárasszisztensek

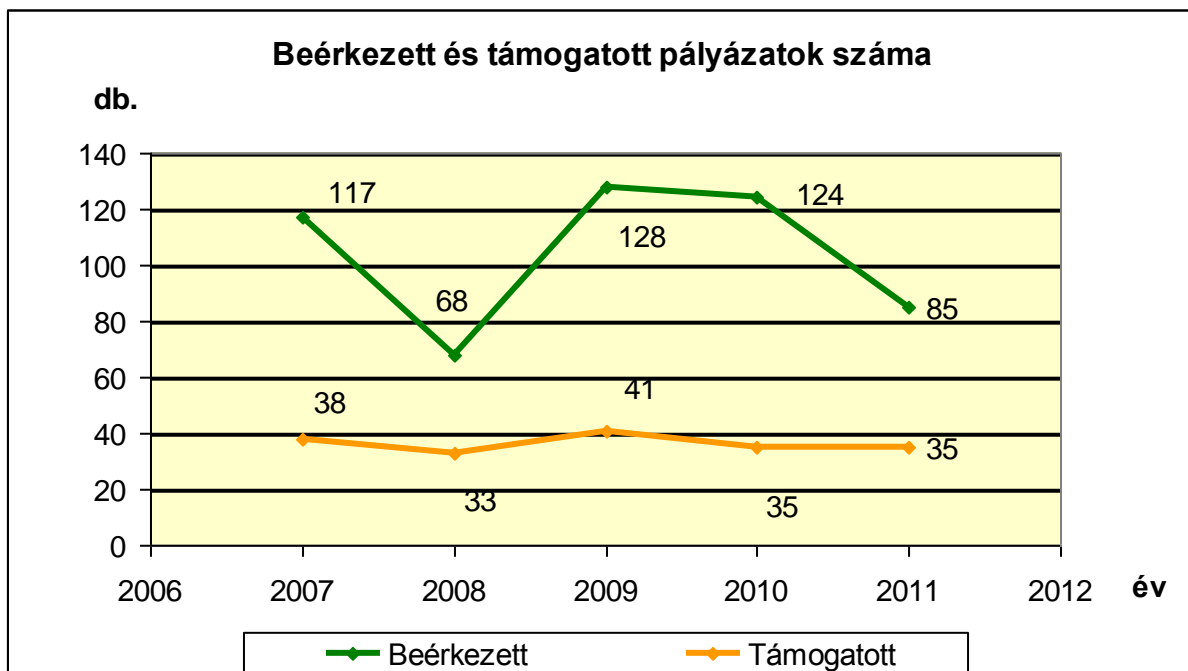
Az Egész életen át tartó tanulás program Comenius tanárasszisztensi akciójának keretében leendő tanárok a programban résztvevő országok valamely közoktatási intézményében 13-45 hét időtartamú tanítási gyakorlaton vesznek részt.

A tanárasszisztensi pályázattípus két fő célja, hogy

- a leendő tanárok lehetőséget kapjanak pedagógiai, nyelvi és kulturális ismereteik bővítésére, azaz módszertani tapasztalatokra tegyenek szert, fejlesszék nyelvtudásukat, bővítsék ismereteiket a fogadó országról és az ottani oktatási rendszerről,
- a fogadó intézmények hasznosítsák az idegen anyanyelvű tanárasszisztensek munkáját és ismereteit.

A fogadó intézménybe történő megérkezése után a Comenius tanárasszisztens a tanítási gyakorlat időtartamára munkaprogramot dolgoz ki az intézmény által kijelölt vezetőtanárral egyeztetve. A tanárasszisztensnek nemcsak az a feladata, hogy idegen nyelvet (anyanyelv és az EU egy más hivatalos nyelve) vagy valamely tárgyat idegen nyelven tanítson, hanem általános országismereti tudnivalókat is át kell adnia a hazájáról. A tanárasszisztens a tanórán lehetőség szerint támogatja a diákok közti csoportmunkát, iskolai projektek megvalósítását, segít a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában.

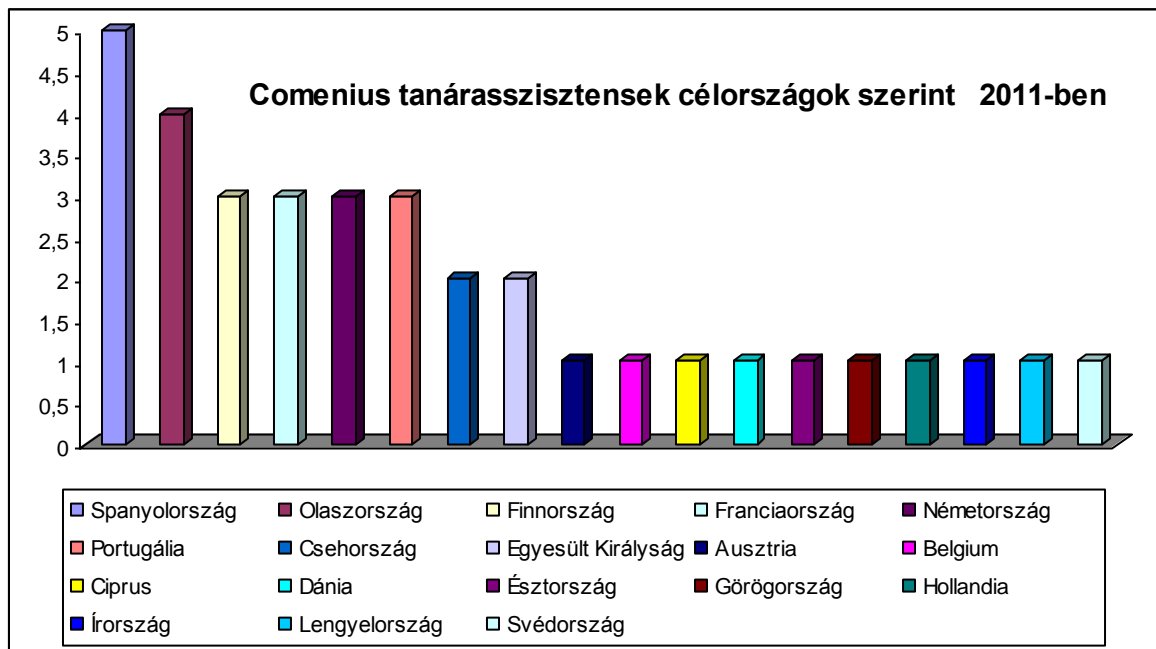
22. ábra: Beérkezett és támogatott pályázók száma

A programban a beérkezett pályázatok számának alakulása az elmúlt öt évben nem mutat egyértelmű tendenciát: 2008-ról 2009-re majdnem megkétszereződött ez a szám, míg 2011-ben az előző évhez képest jelentős csökkenés volt megfigyelhető. A támogatott pályázatok számának alakulása eközben kiegyensúlyozottabb volt, 33 és 41 közötti külföldi tanítási gyakorlat valósult meg. 2011-ben a 85 pályázóból összesen 35 Comenius tanárasszisztens kapott támogatást, ami azt jelenti, hogy valamivel több, mint kétszeres volt a túljelentkezés. A nemek közötti arány még mindig nem túl kedvező, de valamelyest javult az előző évhez képest: idén a tavalyi eggyel szemben a támogatott tanárasszisztensek közül kettő volt férfi. A pályázati év során összesen 184.168 eurót használtunk fel a tanárasszisztensi programban, ami egy főre vetítve 5262 euró támogatást jelent. Egy 2009-es európai szintű kutatás eredményeit figyelembe véve az iroda 26 hétben állapította meg a gyakorlatok időtartamának felső határát, amivel az asszisztensek 40% élt is, a többiek ennél rövidebb időtartamot jelöltek meg a pályázatukban, így a kint töltött idő is rövidebb volt.

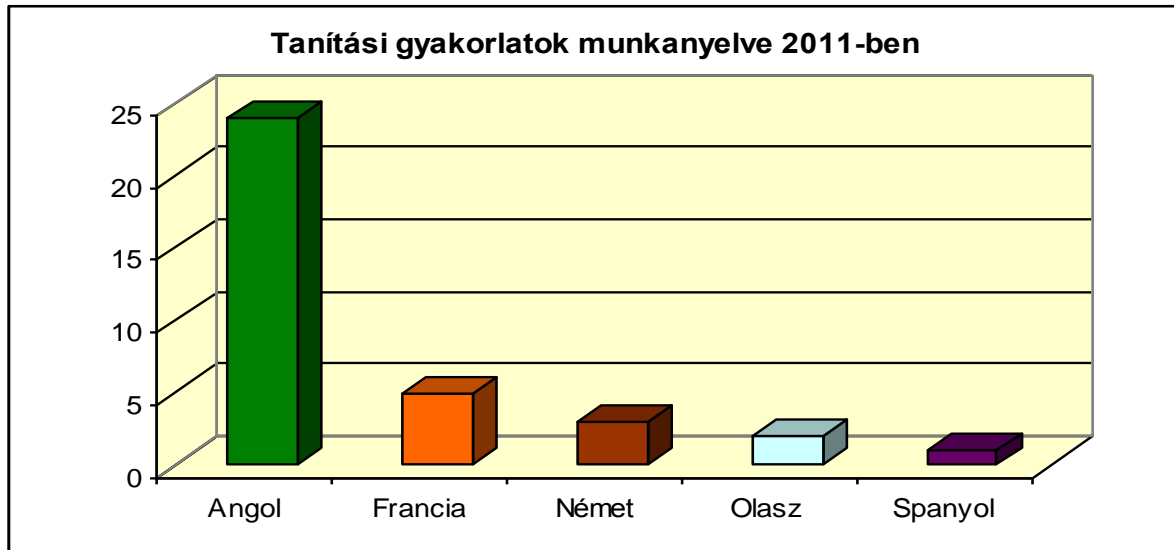
Amikor a külföldi fogadó iskolákat kerestük az asszisztenseknek, igyekeztünk maximálisan figyelembe venni az általuk megjelölt prioritásokat, ugyanakkor azt is szem előtt tartottuk, hogy minél több tagállamban valósuljon meg tanítási gyakorlat. A pedagógiai mellett a kulturális szempontok is meghatározóak a programban, az asszisztensek többek között az is feladata, hogy Magyarországot és a magyar kultúrát képviseljék a fogadó iskolában és annak tágabb környezetében. A tavalyi kiemelkedő eredményeken (16 célország) idén sikerült tovább javítani: a 35 tanárasszisztens 18 országba utazott. Az asszisztensek 41%-a töltötte a gyakorlatát az 5 nagyobb tagállam valamelyikében, míg 28% olyan országba utazott, ahol egyedül képviselte hazánkat. A kisebb tagállamok közül Portugália mellett Finnországban tanított a legtöbb magyar asszisztens, ami természetesen kulturális és pedagógiai, szakmai szempontból is jól indokolható választás.

23. ábra: Comenius tanárasszisztensek célországok szerint

A nyelvi sokszínűség szempontjából a tanárasszisztensi program továbbra is változatos képet mutat: a 35 tanítási gyakorlat 5 fő munkanyelven valósult meg. Az angol szerepe természetesen meghatározó volt, de az egyéb nyelvek részaránya is számottevő, eléri a 40%-ot a megvalósult gyakorlatokban. Meglepetésre idén a francia lett a második nyelv a gyakoriságot tekintve, s a korábbi évekhez viszonyítva a német kicsit visszaesett.

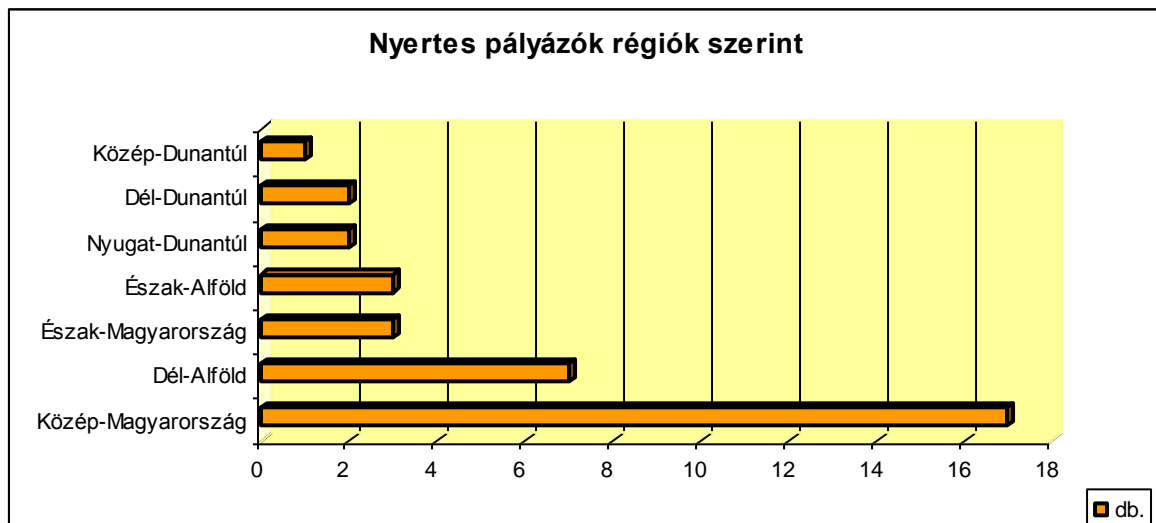
24. ábra: Tanítási gyakorlatok munkanyelve

Pozitív tendenciákat figyelhettünk meg a tanított tárgyakat illetően. Egyre magasabb azoknak az asszisztenseknek a száma, akik nem lesznek nyelvtanárok, de készek és képesek is szaktárgyukat valamely idegen nyelven oktatni. Idén a pályázók 20%-a került ki ebből a körből, de a leendő nyelvtanárok közül is sokan szereznek majd végzettséget olyan más, nem nyelvi szakon, mint például a matematika, a közgazdaságtan, a történelem, vagy a művészetoktatás, de legtöbbjüknek (25%) magyar a második szakja. Mivel közülük sem mindnyájan szereznek képesítést magyar, mint idegen nyelv tanítására, a felkészítők erre a területre nagy gondot fordítunk. Igaz, intenzív magyar nyelvtanításra csak ritkán nyílik lehetőségük, a legtöbben csak ízelítőt tudnak adni anyanyelvükből. Ezért is fontos, hogy a gyakorlatot megelőzően korosztályokra és pedagógiai célokra bontva gondoljuk át közösen a releváns tartalmakat. Az országismeret közvetítése terén már más a helyzet, ez napi szinten megvalósul a tanórán és azon kívül is, de természetesen erről is egyeztetünk a felkészítőkkel, közösen azonosítjuk a lehetséges tartalmakat, s azt, hogy ezekhez milyen módszereket és eszközöket lehet társítani.

Idén valamennyi magyarországi régióból érkezett támogatott pályázat, ami a programmal kapcsolatos tapasztalatok terjesztése szempontjából kedvező jel. Közép-Magyarország részesedése hagyományosan a legnagyobb, de jól szerepelt a dél-alföldi régió is, a támogatott pályázók 20%-a érkezett innét.

25. ábra: Nyertes pályázók régiók szerint

A prioritások meghatározásánál messzemenően figyelembe vettük a program céljait, s ugyanakkor igyekeztünk érvényesíteni a hazai oktatás szempontjait is. A támogatott asszisztensek közül 2 volt leendő óvodapedagógus vagy általános iskolai tanító, és 4 fő tervezi, hogy sajátos nevelési igényű diákokat tanít majd hazatérve. A nyelvtudást vizsgáló prioritási szempontra ugyanakkor már a támogatott pályázók 77%-a kapott támogatást. Ez a szám is tükrözi azt, hogy az egynél több idegen nyelv legalább közép szintű ismerete ebben a programban már szinte elvárás.

A Comenius tanárasszisztensi program kivételes lehetőséget ad az asszisztenseknek arra, hogy gyakorlatba ültessék elméleti ismereteiket, s közben megismerkedjenek egy másik ország oktatási rendszerével, nyelvével, kultúrájával. Ennek később számos pozitív hatása lehet, újabban egyre több olyan visszajelzést kapunk volt pályázóinktól arról is, hogy a gyakorlat érezhető előnyt jelent számukra a munkaerő-piacon is. Az iskolai tapasztalat persze a tanítási és nyelvi készségek fejlesztésén túl is meghatározó lehet. Jó gyakorlatként azonosítható annak a finnországi asszisztensnek a példája, aki a fogadó iskolában szerzett életre szóló élményei következtében kötelezte el magát a sajátos nevelési igényű fiatalok tanítása mellett.

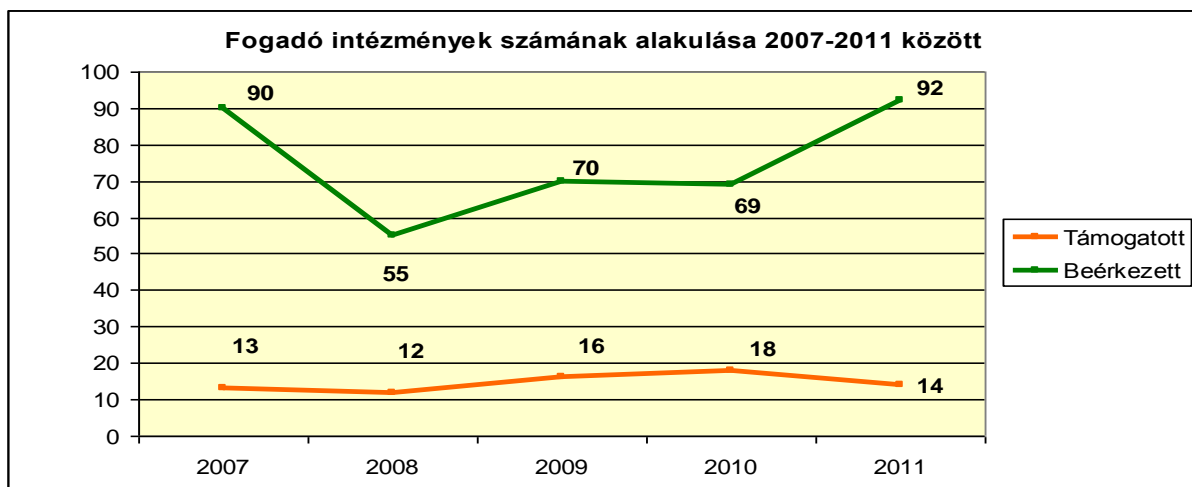
A nemzeti iroda 2011-ben is azon dolgozott, hogy a program koordinációja minél magasabb színvonalon valósuljon meg nemzeti szinten. Sikeresnek értékeltük az előző évben beindított internetes felület használatát, melyen az asszisztensek gyakran osztották meg egymással és a nemzeti iroda munkatársaival az élményeiket. Gyakran kértek és adtak egymásnak tanácsot pedagógiai és kulturális kérdésekben, de természetesen számunkra is lehetővé tette a felület, hogy közérdekű információkat, felhívásokat tegyünk közzé gyorsan és egyszerűen. A honlapunkon is igyekszünk egyre több olyan tartalmat közzé tenni, amelyek támogathatják az asszisztenseket az eredményes tanítási gyakorlatok megvalósításában. Az előző évek beszámolóí alapján összeállítottunk egy jó gyakorlat gyűjteményt, melyet a jövőben folyamatosan bővíteni fogunk.

III.1.6. Comenius tanárasszisztensek – magyar fogadó intézményi pályázatok

Az Intézményi pályázatok keretében magyar óvodák, általános és középiskolák pályázhatnak Comenius tanárasszisztensek fogadására. A fogadó iskolák nem részesülnek anyagi támogatásban, mivel a Magyarországon tevékenykedő külföldi tanárasszisztens ösztöndíját kap a saját nemzeti irodájától.

Az elmúlt évek statisztikai adatainak vizsgálatából egyértelműen kiderül, hogy a Comenius tanárasszisztens fogadására pályázó iskolák hazai adatai sajnos a nemzetközi trendhez igazodnak. Az Európai Bizottság által készített 2009-es hatástanulmány fontos megállapítása, hogy a programban jellemző az asszisztensek kelet-nyugati irányú mozgása, azaz a mi régióink országaiból lényegesen több a kiutazó asszisztens, mint az oda érkező. A tanárasszisztens fogadni kívánó iskolák száma a korábbi két év stagnálása után 2011-ben ismét jelentősen, közel 8%-kal emelkedett, miközben a bejövő asszisztensek száma ugyanilyen mértékben csökkent, így a pályázó iskolák alig több mint 15% százalékában valósult meg tanítási gyakorlat. Ez a helyzet a program sajátosságaiból fakad: míg a tagállamok között az egyéni tanárasszisztensi ösztöndíjakat arányosan osztják el, ugyanilyen szabályozás a jelenlegi helyzetben a fogadó iskolákra nem érvényesíthető, hiszen a támogatott asszisztenseknek keresnek fogadó iskolát, és nem fordítva.

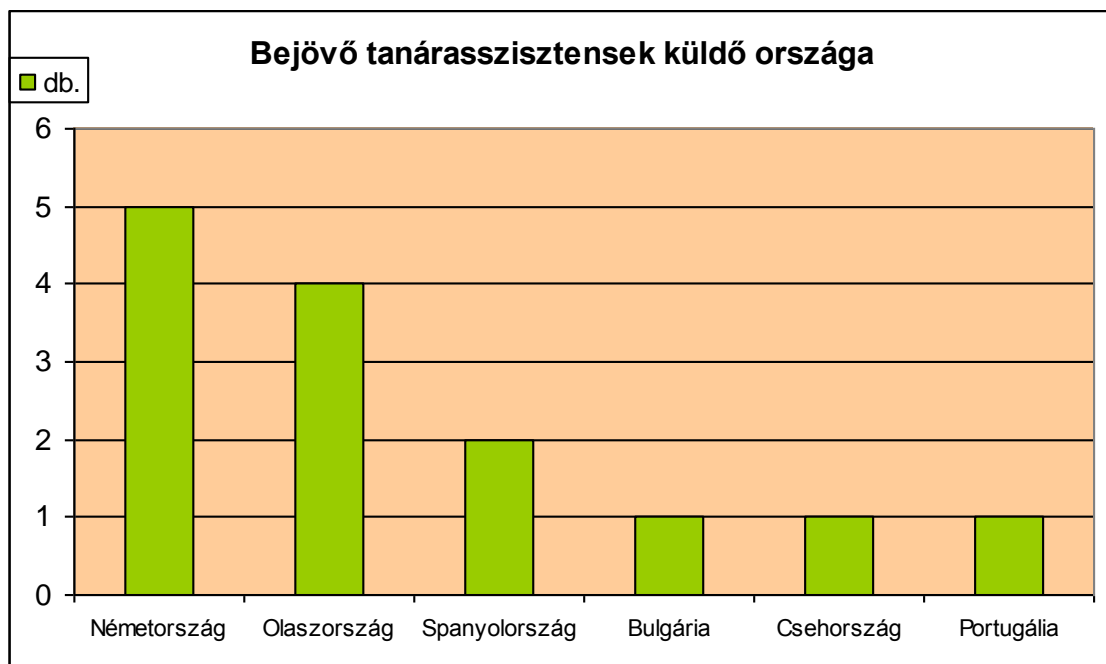
26. ábra: Fogadó intézmények számának alakulása 2007-2011 között

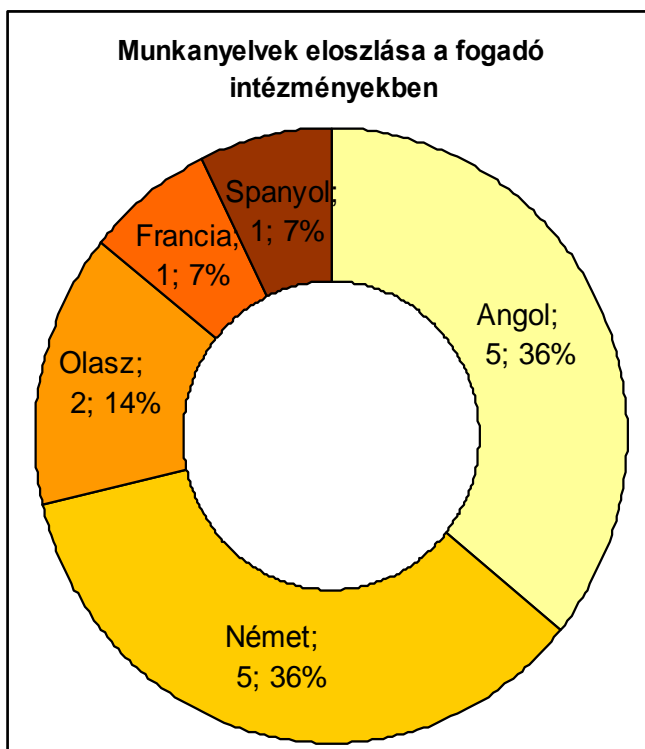
Az iskola kiválasztásának fontos pedagógiai szempontjai az iskola típusa, a tanítandó korosztály, a munkanyelv és természetesen a tanítandó tárgyak. Minél rugalmasabb az iskola pályázata, annál nagyobb az esély, hogy végül nem csak sikeres, de eredményes is lesz a pályázat.

A 14 tanárasszisztens 6 különböző tagállamból érkezett. Döntő többségük a szokásoknak megfelelően Németországból és Olaszországból, de emellett még másik négy országból is tudunk fogadni asszisztenseket. A német asszisztensek viszonylag nagy száma összhangban áll az iskolák igényeivel, Magyarország azok közé tartozik a programban, ahol töretlen a német nyelvterületről érkező asszisztensek népszerűsége, sok iskola jelöli ezt meg a preferenciái között.

27. ábra: Bejövő tanárasszisztensek küldő országa

28. ábra: Munkanyelvek eloszlása a fogadó intézményekben

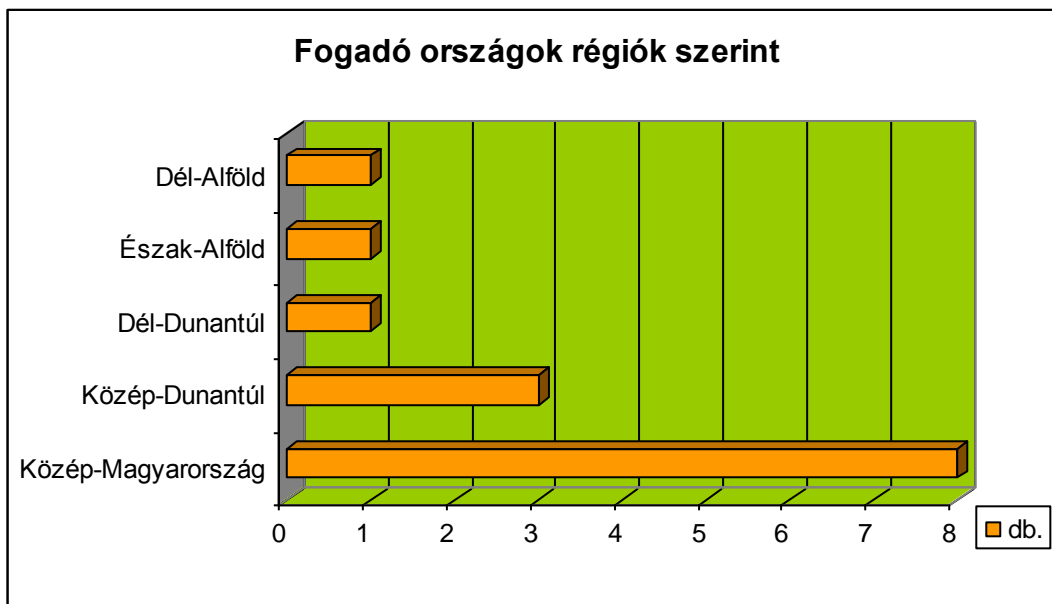

Ennek megfelelően a német és az angol fej-fej mellett végzett a munkanyelvek élén, mint ahogyan azt az alábbi grafikon mutatja. A neolatin nyelvek ebben a programban is a háttérbe szorulnak, a legtöbb olasz asszisztens is angol munkanyelven tanít elsősorban az iskolák elvárásaihoz igazodva. Fontos megjegyezni, hogy míg az angol és német munkanyelvvel “szinte korlátlanul” el tudnánk helyezni a bejövő asszisztenseket, olasz vagy spanyol munkanyelvvel nem tudnánk több iskolát találni, és francia nyelvvel is korlátozottak a lehetőségek. Azok az iskolák, akik ezeket a hiányterületeket felfedezték, lényegesen nagyobb eséllyel tudnak fogadni tanárasszisztent, mint azok az intézmények, akik kizárólag az angol tanításához várnak küldő segítséget.

Ami a fogadó intézmények típusát illeti, az asszisztensek felét általános iskolák fogadták, másik fele pedig gimnáziumba került. Ebben az évben sajnos szakiskolában és óvodában nem valósult meg tanítási gyakorlat.

A nemzeti iroda természetesen törekszik arra, hogy minél több magyarországi településen dolgozzon Comenius tanárasszisztens, hiszen ők az iskola tágabb környezetével is sikeresen működnek együtt az esetek döntő többségében. 2011-ben a 14 asszisztens 9 különböző magyarországi településen tevékenykedett, s bár legtöbbször a közép-magyarországi régióban, azon belül is Budapesten tanított, a hét régióból öt nem maradt asszisztens nélkül. A német asszisztent igénylő iskolák egy része német nemzetiség lakta vidéken működik, amely alkalmat adott a falvak nemzetiségi lakosságával is a kapcsolatteremtésre, ami rendkívül izgalmas kulturális tapasztalat volt az asszisztens számára is.

29. ábra: Fogadó országok régiók szerint

Bár az asszisztensek egyike sem dolgozott kifejezetten sajátos nevelési igényű diákokat tanító fogadó iskolában, többen közülük integrált formában tanítottak, s így foglalkoztak BTM-es és autista gyerekekkel is. A fogadó iskolák beszámolóí szerint az asszisztenseknek lehetőségük volt arra, hogy változatos pedagógiai módszereket (kooperatív technikák, tartalom-alapú nyelvtanítás, személyre szabott fejlesztés) és eszközöket (multimédiás eszközöket) próbáljanak ki. A nyelvórák mellett a nemzeti prioritásokkal összhangban olyan tárgyak tanításába is bevonták őket, mint a testnevelés, biológia, földrajz, matematika vagy a történelem.

A tanárasszisztensek jól érezték magukat a fogadó intézményekben, a számukra kijelölt mentortanárokkal megfelelő volt az együttműködés. Egy esetben volt szükség arra, hogy új iskolát keressünk az egyikük számára, mivel a felek nem látták biztosítottak, hogy a pályázatban megfogalmazott céljaik teljesülhetnek az együttműködés során. Az új iskola megtalálása nem jelentett gondot, s minden érintett elégedett volt, melyről több lelkes visszajelzés is érkezett az iroda címére.

III.1.7. Comenius centralizált pályázatok

A COMENIUS alprogram centralizált része 2011-ben is három pályázattípusból állt:

- Comenius hálózatok
- Comenius többoldalú projektek
- Comenius kiegészítő tevékenységek

A *Comenius hálózatok* az oktatási intézmények és szervezetek közötti hálózatok kialakítását támogatják. Támogatható az adott témakörön belül az oktatási innováció és a jó gyakorlatok megismertetését szolgáló intézkedések, pl. összehasonlító elemzések, esettanulmányok, ajánlások megfogalmazása, szemináriumok és konferenciák szervezése, továbbá egyéb terjesztési intézkedések és az európai együttműködés megkönnyítését és javítását célzó intézkedések, pl. információcsere, projektkoordinátorok képzése, új projektek támogatása, projekteredmények és bevált módszerek terjesztése.

A 8 támogatott *Comenius hálózatok* projekt közül háromban magyar intézmények is közreműködnek partneri státuszban. A témák között megjelenik a fenntartható fejlődés több aspektusból való vizsgálata és gyermekvédelmet támogató hálózat kiépítése is.

A *Comenius többoldalú projektekre* olyan konzorciumok jelentkezhettek, melyek célul tűzték ki a tanárok és az iskolai oktatási szektorban dolgozók alap- vagy továbbképzésének javítását, osztálytermi stratégiák kialakítását, az oktatás és tanítás minőségének javítását. Támogatható új tantervek, képzések (vagy képzés részek) vagy anyagok átdolgozása, kialakítása, az új tanítási módszerek és pedagógia stratégiák átdolgozása, kialakítása és pedagógusok számára mobilitási tevékenység szervezése.

2011-ben 38 *Comenius többoldalú projektek* együttműködés indulhatott útjára. Ezen együttműködéseknek ugyan nem magyar intézmény a koordinátora, azonban partnerként összesen 2 együttműködésben 2 magyar intézmény közreműködik. Az egyik együttműködés során a partnerek olyan támogató rendszereket dolgoznak ki, melyek segítik a diszlexiával küzdő gyerekeket tanító angol nyelvtanárok munkáját, míg a másik a „nemek és az oktatás” kérdéskörét járja körül.

A *Comenius kiegészítő tevékenységek* célja felhívni a megfelelő célcsoportok vagy a közvélemény figyelmét az európai együttműködés fontosságára az iskolai oktatás területén, a Comenius program sikeresebb megvalósításának segítése, különösen képzési tevékenységeken és elemzéseken keresztül vagy ágazatok közötti együttműködés segítése az Egész életen át tartó tanulás programjának különböző tevékenységei között.

Az Európai Bizottság 2011-ben, az előző évhez hasonlóan 4 pályázatot támogatott, melyek közül egyben magyar intézmény is részt vesz. A projekt címe: Európai Ifjúsági Parlament.

A 10 hónapos projekt egyik célja, hogy a 25 országból érkező fiatalok, tanárok és kutatók közösen fejlesszenek új lehetőségeket a nem-formális tanulás támogatására, továbbá elősegítsék ezen módszer adaptálását az osztálytermi munkába.

III. 2. Erasmus

Az Erasmus program felsőoktatási intézményeknek kínál lehetőséget képzési kínálatuk és szolgáltatásaik korszerűsítésére. Célja, hogy javítsa a felsőoktatás minőségét, és erősítse annak európai dimenzióját azáltal, hogy ösztönzi a felsőoktatási intézmények közötti nemzetközi együttműködést, és támogatja az Európán belüli mobilitást. Fejleszti a tanulmányok és végzettségek átláthatóságát és maradéktalan akadémiai elismerését, valamint hallgatók és oktatók tízezreinek nyújt mobilitási támogatást Európa-szerte.

Az Erasmus nyitva áll a felsőoktatási intézmények minden típusa előtt, és foglalkozik minden szakiránnyal minden tanulmányi szinten, a doktori képzéssel bezárólag.

Az Erasmus programhoz csatlakozni kívánó felsőoktatási intézménynek rendelkeznie kell egy jóváhagyott **Erasmus University Charterrel** (EUC). Ennek megszerzéséhez a felsőoktatási intézményeknek az Európai Bizottságnál kellett pályázniuk. A jóváhagyás 7 évre szól.

Elvárás a részt vevő intézményekkel szemben, hogy

- a mobilitást jó minőségben szervezzék meg;
- a kurzusinformáció legyen aktuális és hozzáférhető a hallgatók számára;
- aktívan használják a kreditrendszert;
- egyenlő bánásmódot és szolgáltatásokat nyújtsanak a beutazó hallgatóknak és a hazai hallgatóknak;
- támogassák a beutazó Erasmus hallgatók integrációját;
- a Tanulmányi Átiratot megfelelő időben és tartalommal állítsák ki a hallgatók számára;
- támogassák és elismerjék az Erasmus oktatókat;
- biztosítsanak nyilvánosságot az Erasmusnak;
- nyilvánosan kezeljék az Erasmus University Chartert és az Erasmus Programnyilatkozatot, és hozzáférhetővé tegyék a hallgatók és a FOI munkatársai számára;
- betartsák az Egész életen át tartó tanulás program diszkrimináció ellenes elveit és céljait.

A Magyarországon beiratkozott összes hallgató 96%-a számára adott elvileg a kiutazás lehetősége.

Pályázattípusok

1. *Mobilitás*
 - Erasmus tanulmányi célú mobilitás
 - fogyatékkal élő vagy speciális igényű hallgatók többlettámogatása
 - magyar hallgatók részvétele az EU kevésbé használt nyelveiből szervezett intenzív nyelvtanfolyamokon
 - Erasmus szakmai gyakorlat
 - Konzorciumok szakmai gyakorlat szervezésére
 - Erasmus oktatói mobilitás
 - Erasmus személyzeti mobilitás
2. *Erasmus Intenzív nyelvi kurzus*

- Magyar mint idegen nyelv kurzusok szervezése külföldi hallgatók számára
- 3. *Erasmus Intenzív Programok*
- 4. *Erasmus Előkészítő látogatások*

A 2011. évi Erasmus költségvetés 10.173.500 euró.

Mobilitás az európai felsőoktatási intézmények között

A magyarországi fejlemények ismertetése előtt érdemes bemutatni az európai szintű tendenciákat.

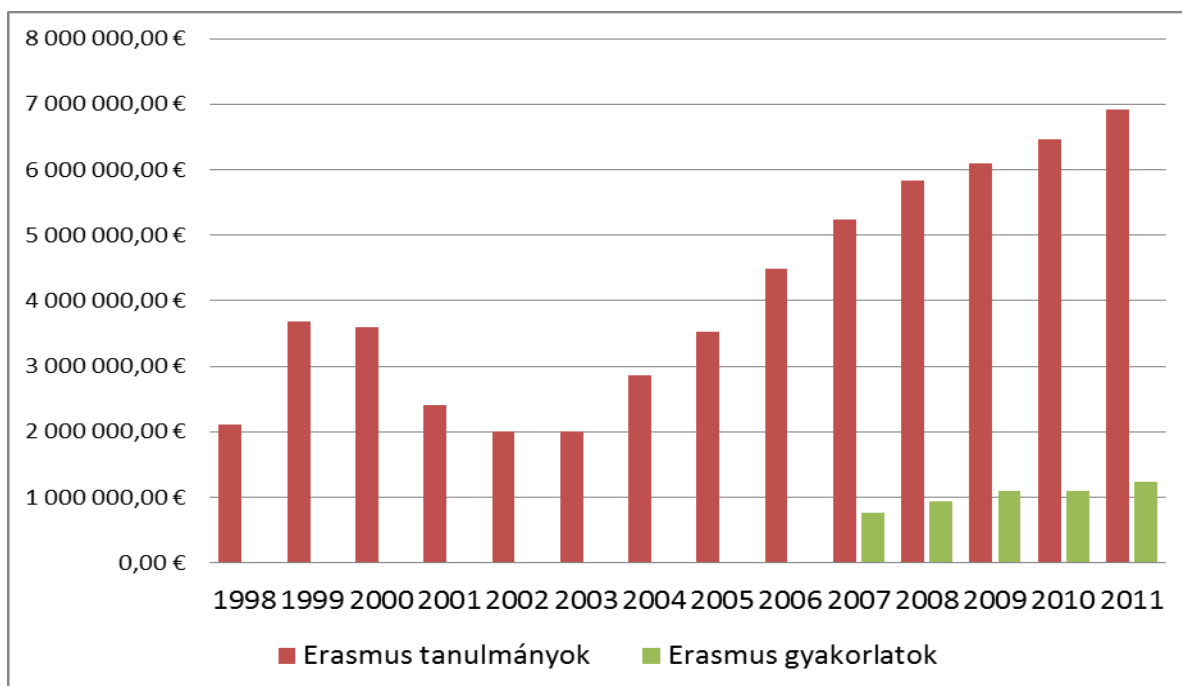
Az Erasmus hallgatói mobilitás 2010/2011-ben 8,5 %-kal nőtt, ezáltal elérhető közelségbe került a program azon célkitűzésének teljesítése, ami 3 millió Erasmus hallgatóval számolt 2013-ig. Ezen belül a tanulmányi célú mobilitás 7,2%-kal nőtt (előző évben 5,66 %-kal), az Erasmus szakmai gyakorlatokra kiutazók *létszáma* pedig 15%-kal (előző évben 17,25 %-kal) emelkedett. Az Erasmus hallgatók *öszöndija* átlagosan 250 euró Európában és átlagosan 6 hónapot tartózkodnak külföldön.

III.2.1. Hallgatói mobilitás Magyarországon

A hallgatói mobilitás 2010/11-ben stagnált. Elsősorban a pénzügyi válságnak tudjuk be azt, hogy a korábbi évek lendülete megakadt, és a pályázók elsősorban anyagi okokra hivatkozva jelentős számban visszamondták az utakat és az érdeklődés is megcsappant. A külföldi tanulmányok iránti kereslet csökkent, a szakmai gyakorlatok iránti igény nőtt, ezáltal a szakmai gyakorlatokra kiutazó hallgatók tudták ellensúlyozni a tanulmányok terén látható visszaesést. A szakmai gyakorlatokra kiutazó hallgatók száma 800 fölött van.

Évről-évre jelentős mértékben bővült a külföldi partnerintézményekkel fennálló kétoldalú megállapodások száma, jelenleg több mint 5000 megállapodással rendelkezünk.

30. tábra: A hallgatói mobilitás magyar költségkerete

7. táblázat: Összefoglaló a 2010-ben benyújtott és 2010/11-ben megvalósult Erasmus mobilitás pályázatokról

Pályázattípus	Pályázó intézmények száma	Kiutazók tervezett száma	Jóváhagyott kiutazó létszám	Megvalósult kiutazó létszám
Hallgatói mobilitás	50	3878	3471	3347
Szakmai gyakorlatok	40	884	575	817
Oktatói mobilitás	50	1070	837	1076
Személyzeti mobilitás	46	368	242	395

A fentiekből látható, hogy a szakmai gyakorlatok mellett megugrott a személyzeti mobilitás és az oktatói mobilitás iránti igény. Ez utóbbi jelenségnek a hátterét még nem ismerjük pontosan.

A finanszírozási rendszer stabilitást eredményez az intézmények számára, évek óta ugyanazokat a szempontokat vesszük figyelembe, így az intézményeknek juttatott Erasmus támogatás összegének változása egyértelműen nyomon követhető, és a támogatási összegek változása mögötti okok a támogató és az intézmények számára is objektíven nyomonkövethetők. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján négy mutatót veszünk figyelembe:

1. az előző évben teljesített hónapszámot
2. az előző évben pályázó hallgatók számát
3. az intézményi hallgatói létszámot és
4. az igényelt hónapszámot.

Ezeknek az objektív paramétereknek a változása eredményez az intézmények többsége számára növekedést, illetve néhány esetben csökkenést a támogatás összegében.

A pályázati keret felhasználása érdekében a Tempus Közalapítvány folyamatosan gondoskodott a felszabaduló források lekötéséről, ami 98% fölötti. Szabad források több okból keletkeznek:

- a támogatott intézmény nem tudja felhasználni a számára megítélt támogatást;
- a Tempus Közalapítvány évközi beszámolók adatai alapján forrást von el intézménytől, mert a felhasználást nem látja biztosítottnak;
- az Európai Bizottság juttat év közben többletforrást a programnak;
- az *Egész életen át tartó tanulás programján* belül történhet alprogramok közötti átcsoportosítás.

2011-ben az első három pontra volt példa, és a TKA mindent megtett, hogy a források felhasználása teljes körű legyen. Nyílt pályázattal kiegészítő támogatást biztosítottunk a tanév során azoknak a felsőoktatási intézményeknek, akik fel tudták használni a lekötetlen forrásokat. Összesen 5 alkalommal állt módunkban döntést hozni kiegészítő támogatásokról az intézmények javára 2010 október és 2011 május között. A kiegészítő támogatás elsődleges célja a pályázati felhívás szerint a kiutazó hallgatók számának a növelése, másodsorban az ösztöndíjak kiegészítése, harmadsorban pedig ösztöndíj-hosszabbításra is lehetőség nyílik.

Tanulmányi célú mobilitás

A hallgatók egyrészt klasszikus külföldi tanulmányi célú mobilitásban vehetnek részt, másodsorban szakmai gyakorlatra pályázhatnak, harmadsorban lehetőségük van egy tanulmányi és egy szakmai gyakorlatot megvalósítani egy tanéven belül is (két ösztöndíjat

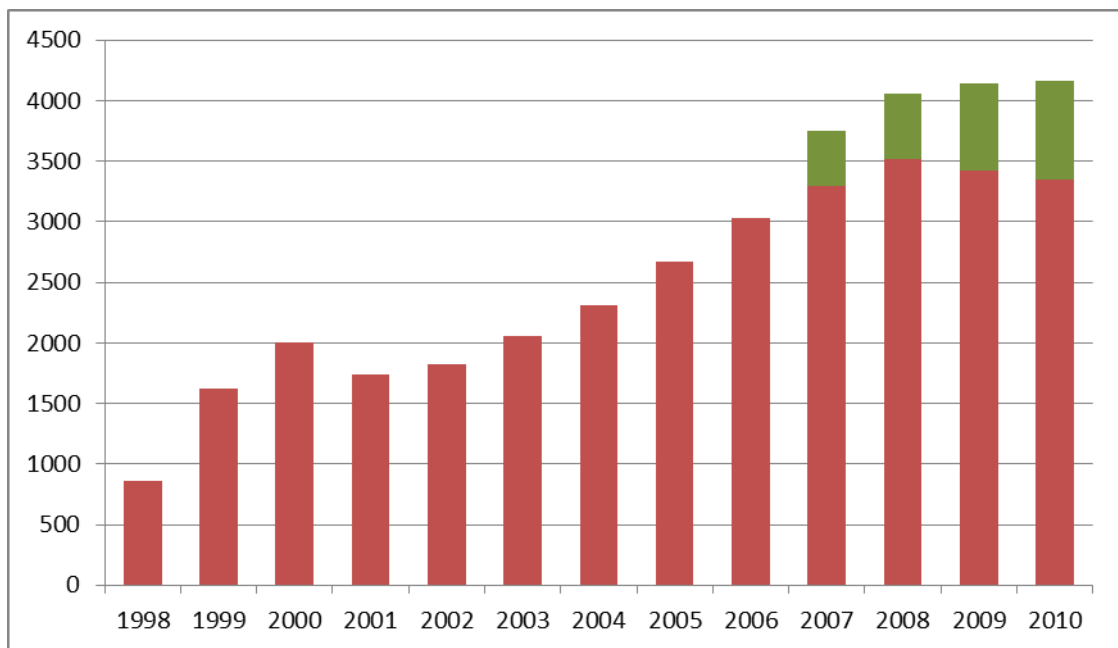
kapnak, mert időben elválnak a kettő), illetve ha időben folytonos a külföldi tanulmány és a szakmai gyakorlat, akkor kombinációról beszélünk.

Minden hallgató egy tanulmányi ösztöndíj és egy szakmai gyakorlati ösztöndíj igénybevételére jogosult felsőoktatási tanulmányai során. 50 magyar intézmény vett részt aktívan a programban a 2010/2011-es tanévben. Az intézmények 3347 (előző évben 3421) hallgató külföldi tanulmányait támogatták. Emellett, 817 hallgató vett részt külföldi szakmai gyakorlaton, tehát összesen 4164 (előző évben 4140) hallgató részesült az Erasmus program támogatásában.

8. táblázat: A kiutazó Erasmus hallgatók száma, a mobilitás célja szerint, 2010/2011

Mobilitás jellege	Létszám
Szakmai gyakorlatra kiutazó hallgatók (a)	817
Tanulmányokra kiutazó hallgatók (b)	3347
Összesen: (a+b)	4164

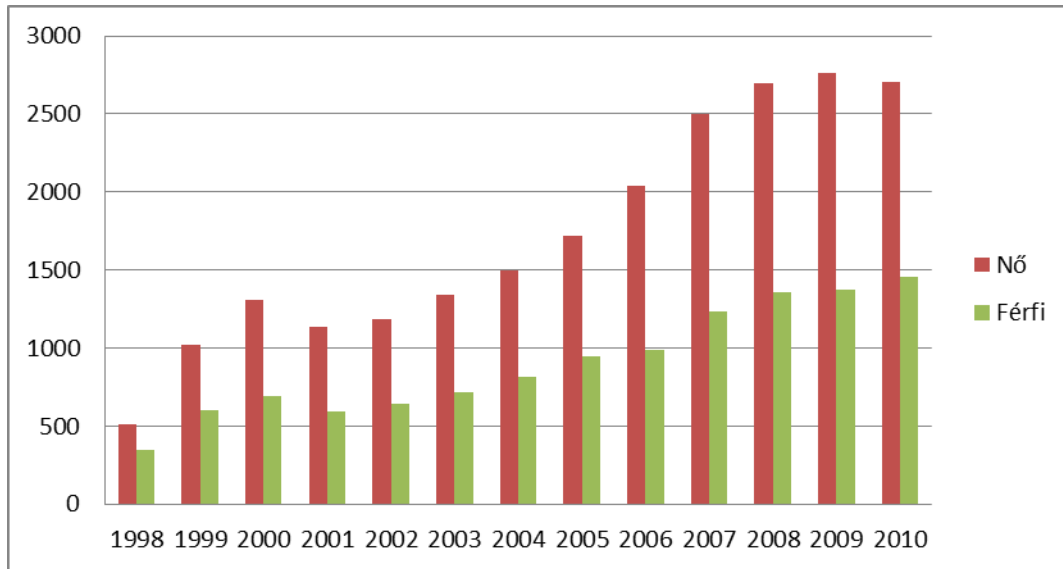
31. ábra: Kiutazó Erasmus hallgatók létszámának alakulása (1998/99 - 2010/2011-es tanévig)

*a zöld oszloprész jelzi a szakmai gyakorlatokat

Magyarországon is érvényes az egész Európában megfigyelhető tendencia, hogy több nő vesz részt az Erasmus programban, mint férfi. Ami érdekes, hogy 2010-ben az előző évekhez képest aránylag több férfi vett részt a programban.

32. ábra: Kiutazó hallgatók Magyarországról nemek szerint (1998-2010)

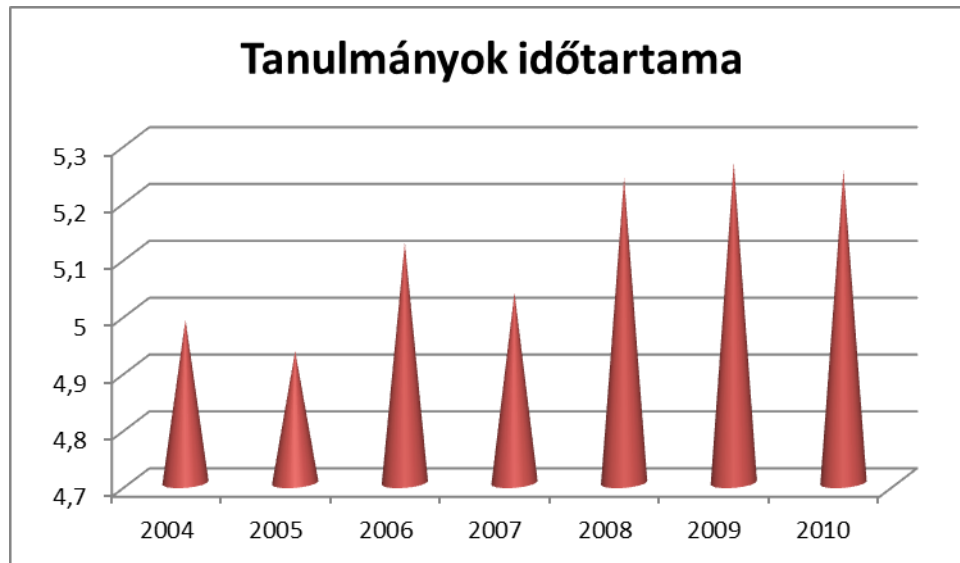

9. táblázat: Erasmus ösztöndíjjal kiutazó hallgatók év, nem és tanulmányi szint szerint (fő)

	Felsőfokú szakkép.			Első ciklus			Második ciklus			Harmadik ciklus			Kiutazók össz.
	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	
1998				486	312	798	24	34	58				856
1999				782	429	1 211	214	133	347	27	39	66	1 624
2000				1 033	512	1 545	219	133	352	57	47	104	2 001
2001				971	476	1 447	133	101	234	34	19	53	1 734
2002				1 002	506	1 508	134	104	238	53	30	83	1 829
2003				1 091	516	1 607	224	178	402	28	21	49	2 058
2004				1 343	720	2 063	130	77	207	27	18	45	2 315
2005				683	306	989	1 014	616	1 630	26	24	50	2 669
2006				1 055	406	1 461	953	552	1 505	32	30	62	3 028
2007	7	2	9	1 290	588	1 878	1 167	620	1 787	34	27	61	3 735
2008	14	6	20	1 367	582	1 949	1 296	752	2 048	19	21	40	4 057
2009	81	48	129	1 770	804	2 574	874	494	1 368	37	32	69	4 140
2010	20	8	28	1 494	723	2 217	1 151	684	1 835	43	41	84	4 164
Összesen	102	56	158	12 873	6 157	19 030	6 382	3 794	10 176	374	308	682	34 210

Az Erasmus hallgatók átlagosan 5,2 hónapot töltenek külföldön az Erasmus program keretében.

33. ábra: A hallgatói mobilitás átlagos időtartama, 1998-2010

10. táblázat: Az Erasmus hallgatók aránya a hallgatók létszámához képest

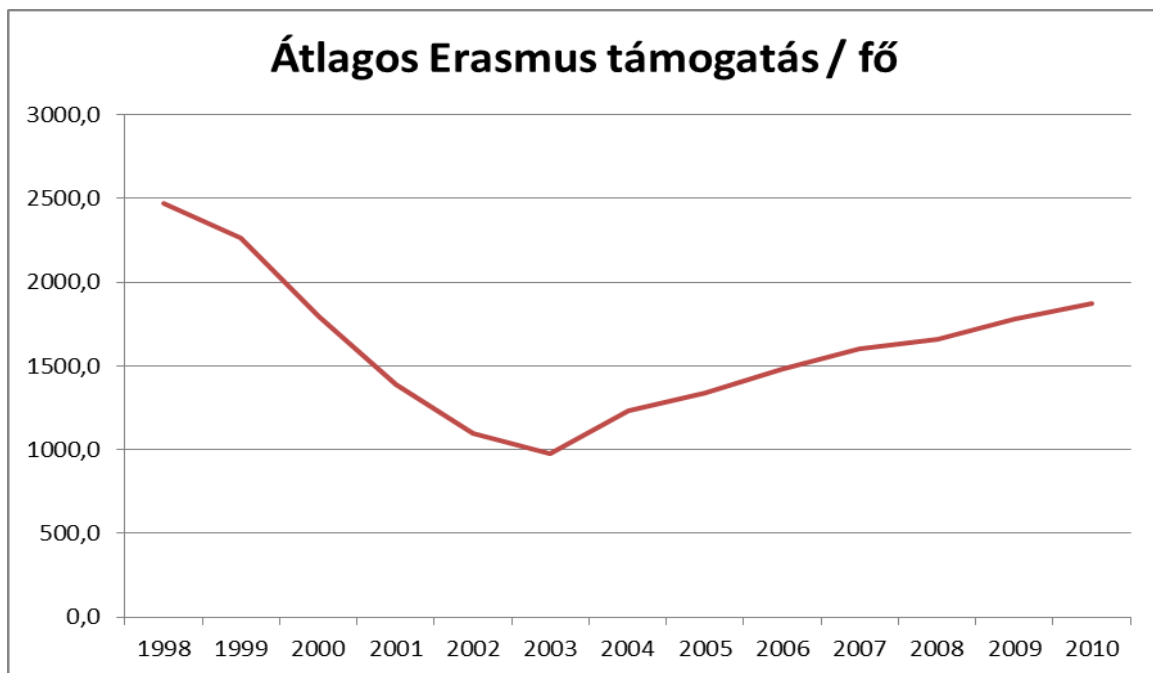
Intézmény	Kiutazó Erasmus hallgatók 2009/10	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest	Kiutazó Erasmus hallgatók 2010/11	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest
Általános Vállalkozási Főiskola	11	0,35%	17	0,58%
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem	4	3,45%	7	5,00%
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	28	1,14%	26	1,18%
Budapesti Corvinus Egyetem	459	2,55%	475	2,73%
Budapesti Gazdasági Főiskola	238	1,66%	234	1,54%
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	35	0,58%	26	0,47%
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	255	1,18%	310	1,44%
Debreceni Egyetem	308	1,02%	227	0,74%
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	5	2,19%	3	1,28%
Dunaújvárosi Főiskola	13	0,28%	18	0,42%
EDUTUS Főiskola	52	2,17%	33	1,59%
Eötvös József Főiskola	6	0,32%	6	0,37%
Eötvös Loránd Tudományegyetem	516	1,70%	510	1,66%
Eszterházy Károly Főiskola	33	0,39%	39	0,47%
Evangélikus Hittudományi Egyetem	4	2,41%	3	1,94%
Gábor Dénes Főiskola	5	0,33%	5	0,37%
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	58	5,95%	62	7,52%
Kaposvári Egyetem	14	0,40%	21	0,65%
Károli Gáspár Református Egyetem	51	1,16%	53	1,21%
Károly Róbert Főiskola	27	0,29%	30	0,60%
Kecskeméti Főiskola	29	0,60%	22	0,45%

Kodolányi János Főiskola	102	1,74%	123	2,09%
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	15	1,30%	14	1,51%
Közép-európai Egyetem	10	2,82%	10	2,44%
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	21	2,60%	22	2,72%
Magyar Képzőművészeti Egyetem	37	5,81%	41	6,36%
Magyar Táncművészeti Főiskola	4	0,75%	4	0,77%
Miskolci Egyetem	106	0,78%	99	0,71%
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	68	7,61%	55	6,29%
Nemzeti Közzolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar	4	0,12%	8	0,23%
Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar	26	1,77%	11	0,72%
Nyíregyházi Főiskola	49	0,49%	46	0,52%
Nyugat-magyarországi Egyetem	122	0,79%	146	1,03%
Óbudai Egyetem	103	0,99%	116	1,10%
Pannon Egyetem	86	0,82%	79	0,78%
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	158	1,67%	171	1,91%
Pécsi Tudományegyetem	377	1,23%	376	1,30%
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola	7	1,45%	6	1,35%
Sárospataki Református Teológiai Akadémia	2	1,67%	2	1,41%
Semmelweis Egyetem	106	1,00%	125	1,11%
Széchenyi István Egyetem	61	0,62%	61	0,62%
Szegedi Tudományegyetem	343	1,22%	307	1,14%
Szent István Egyetem	124	0,70%	137	0,79%
Színház és Filmművészeti Egyetem	19	5,79%	27	10,07%
Szolnoki Főiskola	23	0,48%	19	0,50%
Tomori Pál Főiskola			7	0,89%
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	2	0,82%	2	0,77%
Zsigmond Király Főiskola	14	0,35%	21	0,53%

A nemzeti támogatási keret növekedése az elmúlt évben elsősorban az ösztöndíjak növelésében nyilvánult meg.

Sajnos a külföldön felmerülő költségeket közel sem fedezi az Erasmus ösztöndíj, ez nem is célja, így a külföldi tapasztalatszerzés érdekében a családok továbbra is komoly erőfeszítéseket tesznek és áldozatot vállalnak. A legtöbb hallgató azt jelezte, hogy havi 500-600 euró körüli költséget kell fedeznie. Ehhez képest tanulmányok esetében még mindig csak 360 euró az országos havi átlagtámogatás személyenként, bár a trend emelkedő.

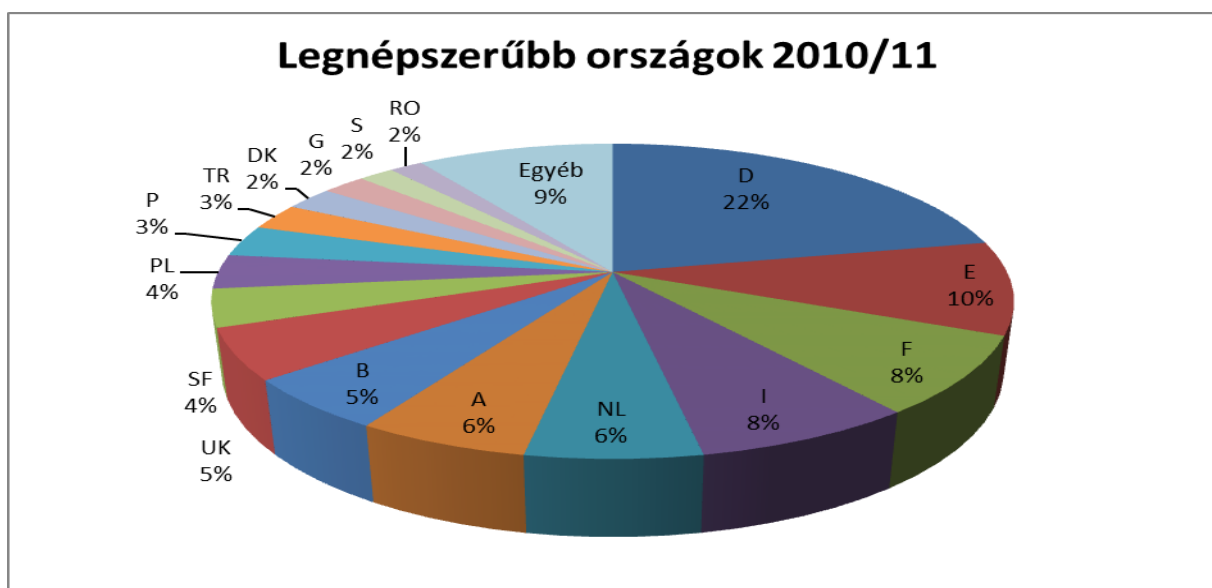
34. ábra: A kimenő Erasmus hallgatók átlagos ösztöndíja, 1998-2010

Célszágok

Évek óta Németország a legnépszerűbb fogadó ország. Az együttműködés nagyon intenzív országaink egyetemei között. A legnépszerűbb országok sorát eddig minden évben Németország vezette, az idén először Spanyolország került a második helyre, egyre népszerűbb lett az utóbbi években, őt követi Franciaország, Olaszország és Hollandia, Finnország jelentősen hátrébb szorult a korábbi helyezéseihez képest vezette. Azt gondoljuk, hogy jelentős potenciál van a balti és a közép-európai országokkal való együttműködésben, látható, hogy a drága megélhetésű országokat inkább elkerülik a hallgatók (lásd Egyesült Királyság, Norvégia, Finnország, Svédország, Dánia).

35. ábra: A legnépszerűbb fogadó országok a kimenő Erasmus magyar mobilitásban

11. táblázat: A kiutazó hallgatók létszáma célországokként és évenként

Intézmény	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Össz.
Állatorvostudományi Egyetem	7	5												12
Általános Vállalkozási Főiskola		4	5	3	2	4	3	5	5	20	19	11	17	98
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem							5	6	5			4	7	27
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola		3												3
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	10	11	10	5	4	6	4		9	20	23	28	26	156
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola	4	7												11
Berzsenyi Dániel Főiskola				22	20	17	25	42	39					165
Budapesti Corvinus Egyetem	78	129	132	115	140	221	238	284	300	399	434	459	475	3404
Budapesti Gazdasági Főiskola	36	60	157	124	134	161	160	169	204	220	260	238	234	2157
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola									16		24	35	26	101
Budapesti Kortársstánc Főiskola													2	2
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	49	104	119	119	115	126	155	171	180	218	222	255	310	2143
Debreceni Egyetem	65	95	186	136	163	166	194	214	201	252	270	308	227	2477
Debreceni Orvostudományi Egyetem		61												61
Debreceni Református Hittudományi Egyetem								5	6	5	5	5	3	29
Dunaújvárosi Főiskola								12	14	11	13	13	18	81
Eötvös József Főiskola	17	17	14	12	9	12		18	16	11	12	6	6	150
Eötvös Loránd Tudományegyetem	116	211	212	189	196	223	263	340	349	461	497	516	510	4083
Eszterházy Károly Főiskola	12	6	8	9	8	9	11	16	26	37	36	33	39	250
Evangélikus Hittudományi Egyetem						2	2	2	4	4	4	4	3	25
Gábor Dénes Főiskola		3	6	5	4	6	6	6	2	5	5	5	5	58
Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem		2												2
Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája									8	15	12			35
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola					5	8	54	38	60	62	62	58	62	409
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola	6	15												21

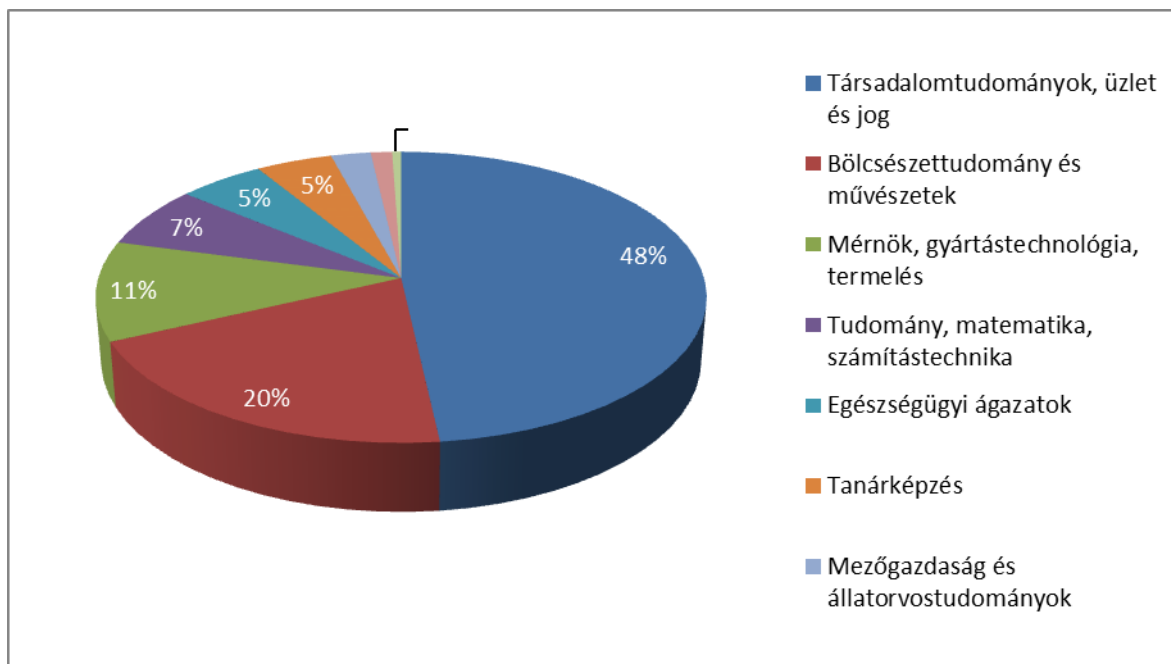
Kaposvári Egyetem	9	16	18	15	10	11	15	19	22	30	16	14	21	216
Károli Gáspár Református Egyetem	10	20	27	24	21	26	23	31	33	38	48	51	53	405
Károly Róbert Főiskola									10	15	24	27	30	106
Kecskeméti Főiskola			16	18	19	19	17	22	23	25	29	29	22	239
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola	41	53												94
Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem	18	31												49
Kodolányi János Főiskola		12	18	12	14	20	26	43	47	82	92	102	123	591
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	1	8	10	9	10	11	12	16	17	16	16	15	14	155
Könnnyűipari Műszaki Főiskola		19												19
Közép-európai Egyetem								2	7	6	10	10	10	45
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	3		2	4	4	4	7	11	16	13	16	21	22	123
Magyar Képzőművészeti Egyetem	7	14	22	25	22	29	30	28	33	36	38	37	41	362
Magyar Táncművészeti Főiskola						5	5	2	1	5	3	4	4	29
Magyar Testnevelési Egyetem	5	10												15
Miskolci Egyetem	24	33	46	35	39	39	44	53	64	86	100	106	99	768
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	4	11	14	15	14	13	22	26	30	42	50	52	33	326
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	41	79	74	52	58	54	63	64	57	70	63	68	55	798
Nyíregyházi Főiskola			13	14	12	20		24	35	50	57	49	46	320
Nyugat-magyarországi Egyetem		11	20	18	16	23		34	48	82	139	122	146	659
Óbudai Egyetem	16	31	69	63	61	69	79	84	93	99	103	103	116	986
Pannon Agrártudományi Egyetem	3	5												8
Pannon Egyetem	6	38	74	43	51	57	67	87	90	85	89	86	79	852
Pázmány Péter Katolikus Egyetem		34	49	72	54	72	76	100	92	140	132	158	171	1150
Pécsi Tudományegyetem	143	192	284	227	240	251	251	265	283	375	365	377	376	3629
Rendőrtiszti Főiskola									11	25	34	26	11	107
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola										6	9	7	6	28
Sárospataki Református Teológiai Akadémia											3	2	2	7
Semmelweis Egyetem	12	54	58	47	63	56	96		88	101	101	106	125	907

Széchenyi István Egyetem	17	44	35	35	31	42	45	54	56	57	57	61	61	595
Szegedi Tudományegyetem	41	95	149	141	159	183	211	262	290	331	384	343	307	2896
Szent István Egyetem	35	48	130	106	103	69	72	92	89	109	133	124	137	1247
Színház és Filmművészeti Egyetem							3	3	7	9	17	19	27	85
Szolnoki Főiskola					3	3	5	7	11	30	20	23	19	121
Tessedik Sámuel Főiskola	8	14	14	9	11	14	14		19	23				126
Tomori Pál Főiskola											3		7	10
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola								1		2	2	2	2	9
Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola	4	8	10	8	6	6	8	7	10					67
Wesley János Lelkészképző Főiskola		4		3	8	1	4	2	3	2				27
Ybl Miklós Műszaki Főiskola	8	7												15
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem												4	8	12
Zsigmond Király Főiskola								2	2	6	6	14	21	51
Összesen	856	1624	2001	1734	1829	2058	2315	2669	3031	3736	4057	4140	4164	34214

Szakirányok

A Tempus Közalapítvány soha nem határozott meg preferenciát a szakirányok tekintetében, annak érdekében, hogy a legszélesebb körből lehessen meríteni a jelentkezőket, ezért az intézményekre bízta a szakmai kapcsolatok tartalmának alakítását. Látható, hogy a Társadalomtudomány, üzlet és jog kategória messze a legnépszerűbb szakterület, innen pályázott legtöbb hallgató ösztöndíjra. A legtöbb kiutazó hallgató állami ösztöndíjas helyekről pályázott, a költségtérítéses hallgatók aránya minimális, országos átlagban 7-10%.

36. ábra: A legnépszerűbb szakirányok (kimenő hallgatói mobilitás, 2010/2011)

12. táblázat: a legnépszerűbb szakirányok, nemek szerinti bontásban, 2010/2011

Szakterületek	Létszám	Időtartam	Férfi (%)	Nő (%)
Társadalomtudományok, üzlet és jog	1614	8643,25	30,9	69,1
Bölcsészettudomány és művészetek	664	3359	27,1	72,9
Mérnök, gyártástechnológia, termelés	371	2020,75	64,2	35,8
Tudomány, matematika, számítástechnika	229	1201,75	53,3	46,7
Egészségügyi ágazatok	174	849,5	27,6	72,4
Tanárképzés	154	710,5	12,3	87,7
Mezőgazdaság és állatorvostudományok	80	489,75	50,0	50,0
Szolgáltatások	43	201,5	48,8	51,2
Egyéb	18	96	27,8	72,2

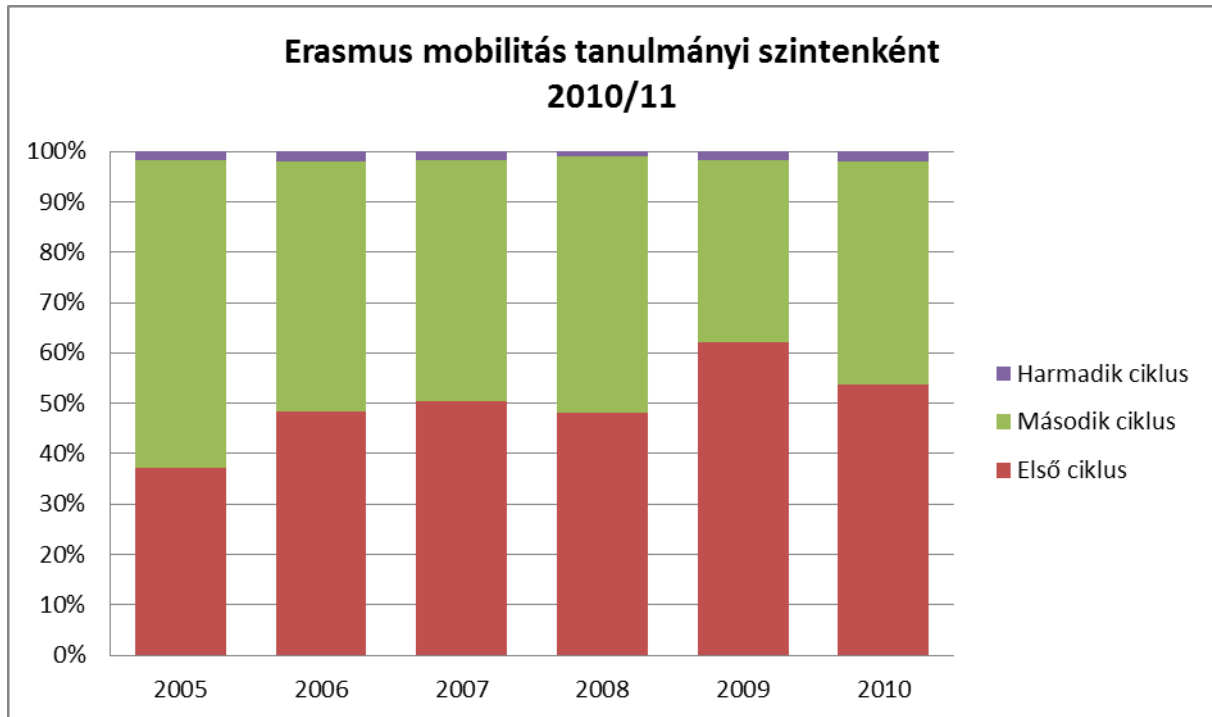
A részvétel időszaka – mobilitási ablak a képzés alatt

A háromciklusú képzés bevezetése miatt nagy figyelemmel követtük a változások mobilitásra gyakorolt hatását. Nem láttuk világosan a trendeket, hiszen 2007-ben úgy tűnt, hogy az első ciklus felé billen a mérleg, nagyobb arányban utaztak ki Bachelor szintű hallgatók, míg 2008-ban a második ciklus felé billent a mérleg, amit 2009-ben egy jelentős számú kiutazás követett a második ciklusban tanuló hallgatók részről. Az elmúlt öt év adatai alapján azt

láthatjuk, hogy hullámzásokkal, de az első ciklus felé billen a mérleg, az intézmények az alapképzésben tudják kiküldeni a legtöbb hallgatót.

Az intézmények a jelenlegi helyzet alapján sorolták be a hallgatókat, tehát a BA típusú vagy a korábbi szerkezetben a 3-4 éves főiskolai képzések jelentik az első ciklust; az MA vagy egyetemi és posztgraduális képzések a második ciklust, és a harmadik ciklus jeleníti meg a doktori szintet. Az FSZ hallgatók aránya elhanyagolható az Erasmusban.

37. ábra: A kimenő hallgatói mobilitás megoszlása képzési szintek szerint

13. táblázat: Erasmus kiutazók (félévahallgatók és szakmai gyakorlat) intézmények és ciklusok szerint, 2010/2011

Intézmény	Alapképzés	Mesterképzés	Doktori képzés	FSZ
Általános Vállalkozási Főiskola	16	1		
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem		7		
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	26			
Budapest KortársTánc Főiskola	2			
Budapesti Corvinus Egyetem	211	255	9	
Budapesti Gazdasági Főiskola	230	4		
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	26			
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	84	223	3	
Debreceni Egyetem	72	140	14	1
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	1	2		
Dunaújvárosi Főiskola	18			
EDUTUS Főiskola	33			
Eötvös József Főiskola	5			1
Eötvös Loránd Tudományegyetem	168	327	15	

Eszterházy Károly Főiskola	39			
Evangelikus Hittudományi Egyetem		3		
Gábor Dénes Főiskola	5			
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	62			
Kaposvári Egyetem	19	2		
Károli Gáspár Református Egyetem	16	36	1	
Károly Róbert Főiskola	21	9		
Kecskeméti Főiskola	20	2		
Kodolányi János Főiskola	120			3
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	14			
Közép-európai Egyetem		6	4	
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	3	19		
Magyar Képzőművészeti Egyetem	41			
Magyar Táncművészeti Főiskola	4			
Miskolci Egyetem	46	52	1	
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	19	36		
Nemzeti Közzolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar	8			
Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar	11			
Nyíregyházi Főiskola	41	5		
Nyugat-magyarországi Egyetem	103	41	2	
Óbudai Egyetem	106	9		1
Pannon Egyetem	40	37	2	
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	54	112	5	
Pécsi Tudományegyetem	199	163	14	
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola	2	3	1	
Sárospataki Református Teológiai Akadémia	1	1		
Semmelweis Egyetem	31	94		
Széchenyi István Egyetem	21	39	1	
Szegedi Tudományegyetem	145	140	6	16
Szent István Egyetem	83	47	6	1
Színház és Filmművészeti Egyetem	10	17		
Szolnoki Főiskola	19			
Tomori Pál Főiskola	2			5
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	1	1		
Zsigmond Király Főiskola	19	2		

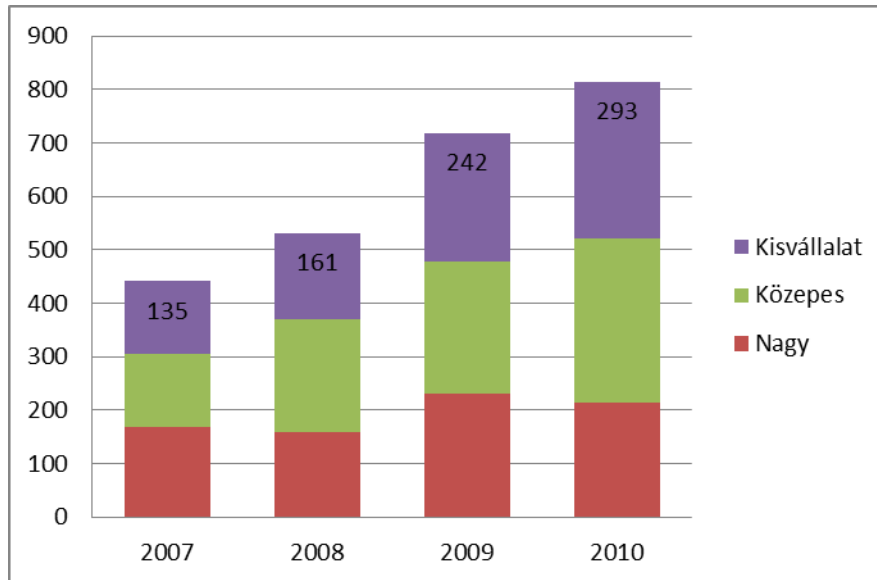
Szakmai gyakorlat

2010/2011-ben 39 (előző évben 33) intézmény 817 fő számára nyújtott lehetőséget külföldi szakmai gyakorlat elvégzésére.

A hallgatók döntő többsége kis és közepes méretű vállalathoz tudott elmenni szakmai gyakorlatra, ez is jelzi a gazdaságban betöltött foglalkoztatási szerepük fontosságát. A hallgatói érdeklődés eleinte kifejezetten a nagynevű, nagyméretű vállalatok irányában

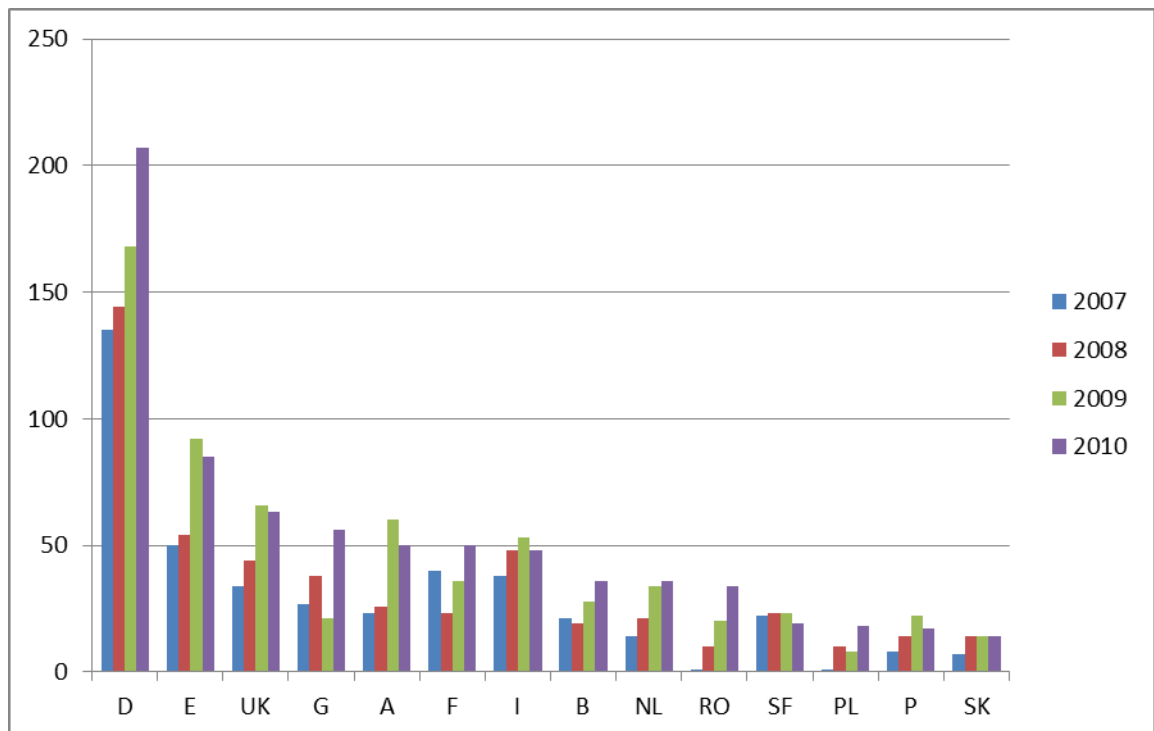
nyilvánult meg, az utóbbi években a gyakorlatra jelentkezők számának növekedésével párhuzamosan a kis és közepes méretű vállalatok fogadják a hallgatók döntő többségét.

38. ábra: Szakmai gyakorlatra kiutazó Erasmus hallgatók megoszlása a fogadó vállalkozás mérete szerint, 2010/2011

Célországok tekintetében a gyakorlatok terén is kiemelkedő Németország szerepe, a hallgatók negyede választ német vállalatot. A másik két ország, ami figyelemreméltó változást okozott Görögország és Románia és Lengyelországot is kezdik felfedezni a hallgatók.

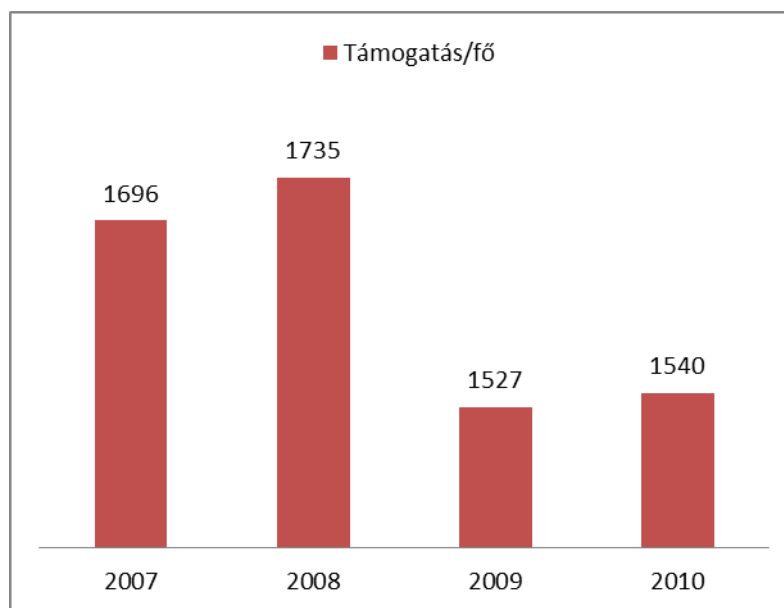
39. ábra: Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok megoszlása célország szerint

A hallgatók döntően 3-4 hónapos időtartamra utaznak ki. Ez a tendencia megfelel céljainknak, hiszen az adott forrásokból a lehető legtöbb hallgató bekapcsolódását eredményezi.

Európai ajánlás, hogy a szakmai gyakorlatot végző hallgatók ösztöndíja lehetőség szerint magasabb legyen, mint a tanulmányokra utazó hallgatóké, hiszen nem feltétlenül élvezik azokat az előnyöket, amiket egy fogadó egyetem tud kínálni. Ugyanakkor a küldő intézmény figyelembe veheti a támogatás megállapítása során, hogy részesül-e juttatásban a hallgató a külföldi vállalatnál. Az átlagos ösztöndíj közel 1546 euró / fő, ami 4 hónapos átlagos gyakorlat időtartamára vetítve 380 (előző évben 400) euró havi átlagtámogatásnak felel meg. Intézményi szinten természetesen jelentősek lehetnek a különbségek. A számok azt mutatják, hogy a szakmai gyakorlat iránti kereslet jelentős, a hallgatók a csökkenő mértékű támogatás mellett is hajlandók kiutazni.

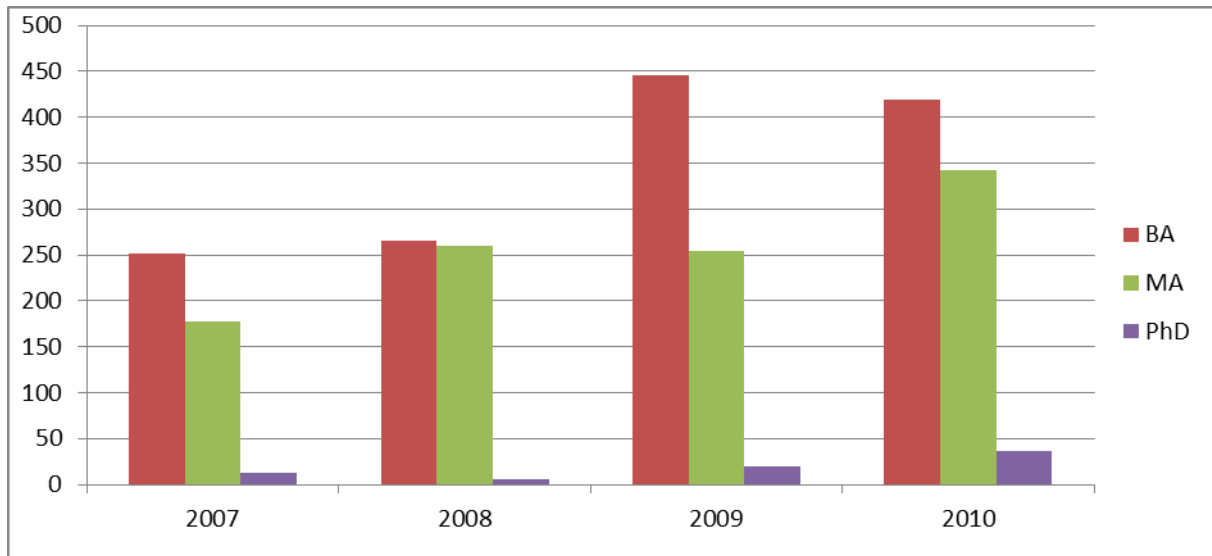
40. ábra: Erasmus kimenő szakmai gyakorlatosok átlagos ösztöndíja

Szakmai gyakorlat esetében a hallgatók kicsivel több átlagos havi költségről számolnak be, mint a tanulmányokat végzők, a többség 600 euró körüli összegre teszi azt a mértéket, amivel meg lehet élni külföldön.

A képzési ciklusonkénti eloszlás azt mutatja, hogy az előző évhez képest többen utaztak ki MA szinten külföldi szakmai gyakorlatokra és doktori hallgatók is többen éltek a lehetőséggel. Tendenciaként látható, hogy MA szinten egyre többen szeretnének szakmai gyakorlaton részt venni.

41. ábra: Erasmus kimenő szakmai gyakorlatosok megoszlása képzési szint szerint

14. táblázat: Az Erasmus szakmai gyakorlatra kiutazó hallgatók képzési ciklusonként megoszlása intézményenként 2010/11

Intézmény	Első ciklus	Második ciklus	Harmadik ciklus	FSZ
Általános Vállalkozási Főiskola	6			
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem			3	
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	12			
Budapest Kortárs Tánc Főiskola	2			
Budapesti Corvinus Egyetem	50	48	4	
Budapesti Gazdasági Főiskola	60			
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	3			
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	11	49	3	
Debreceni Egyetem	6	50	3	
Dunaújvárosi Főiskola	1			
EDUTUS Főiskola	11			
Eötvös Loránd Tudományegyetem	18	38	7	
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	9			
Kaposvári Egyetem	3	1		
Károli Gáspár Református Egyetem	2	4		
Kecskeméti Főiskola	3	1		
Kodolányi János Főiskola	55			3
Közép-európai Egyetem			1	
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem			1	
Magyar Táncművészeti Főiskola	2			
Miskolci Egyetem	6	8		
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	2	6		

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar	2			
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar	7			
Nyíregyházi Főiskola	8	3		
Nyugat-magyarországi Egyetem	31	7	1	
Óbudai Egyetem	23	1		1
Pannon Egyetem	6	4	1	
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	3	13	3	
Pécsi Tudományegyetem	15	36	11	
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola		2		
Semmelweis Egyetem		11		
Széchenyi István Egyetem	5	12	1	
Szegedi Tudományegyetem	29	25	1	14
Szent István Egyetem	14	8	1	1
Színház és Filmművészeti Egyetem	6	11		
Szolnoki Főiskola	6			
Tomori Pál Főiskola	1			
Zsigmond Király Főiskola	1			

A hallgatók összességében rendkívül elégedettek a külföldi tapasztalatokkal, hasznosítani tudják itthon a külföldön tanultakat, arra számítunk, hogy a szakmai gyakorlatok jelentősége nőni fog.

III.2.2. Oktatói mobilitás

A 2010/2011-es tanévben 1056 oktató (előző évben 880) utazott ki és 20 külföldi vállalkozás szakértője utazott be oktatni, tehát összesen 1076 főt támogattunk az Erasmus keretében. Ez kiemelkedően jó létszám, még sohasem utaztak ennyien Erasmus támogatással. A kiutazók többsége férfi (606 fő), de a két nem részvétele között nincs kirívó aránytalanság. Az utóbbi években azt tapasztaljuk, hogy megugrott az igény az oktatói utak iránt, az intézmények jelentős számban igényelnek kiegészítő támogatást új oktatói utakra.

A legnépszerűbb célország az oktatók körében is Németország, 2011-re a második leglátogatottabb ország Románia lett, mindössze 22 fővel elmaradva Németország mögött, ez jelentős fejlemény.

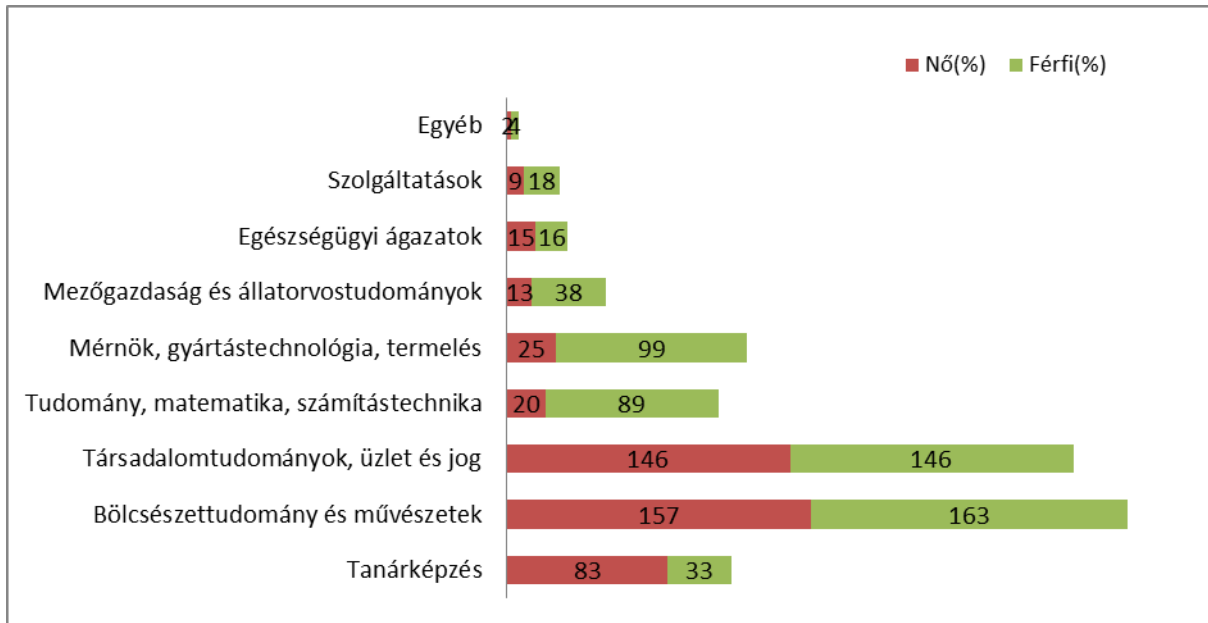
15. táblázat: Erasmus támogatással kiutazó oktatók év és célország szerint

Célország	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Össz.
Ausztria	30	30	23	25	23	41	42	42	42	49	63	410
Belgium	24	25	16	21	24	22	24	26	35	36	32	285
Bulgária						4	2	2	10	11	11	40
Ciprus							1	1	2	0	1	5
Csehország					5	9	7	17	20	19	31	108
Dánia	7	8	4	5	9	8	6	7	5	10	11	80
Egyesült Királyság	33	30	20	24	27	26	24	32	37	25	31	309

Észtország					2	3	3	3	5	6	8	30
Finnország	60	57	46	48	50	49	51	66	49	61	47	584
Franciaország	73	86	52	70	70	89	71	73	80	78	78	820
Görögország	8	9	11	6	14	18	8	15	10	15	14	128
Hollandia	23	29	21	18	24	25	31	27	35	25	25	283
Horvátország										1	0	1
Írország	1	1	2	1	2	3	1	4	5	4	1	25
Izland						1	0		1	0	1	3
Lengyelország					9	11	16	20	32	47	65	200
Lettország					1	1	1	5		5	4	17
Liechtenstein							0			0	2	2
Litvánia					2	4	7	7	7	9	14	50
Luxembourg							0			0	0	0
Magyarország									31	12	16	59
Málta							3	2	2	2	2	11
Németország	114	131	77	114	124	147	161	158	175	167	155	1523
Norvégia				1	21	12	11	12	9	12	8	86
Olaszország	64	77	60	63	60	63	66	65	66	69	98	751
Portugália	19	13	6	11	9	14	23	14	24	11	27	171
Románia					1	22	42	53	75	80	133	406
Spanyolország	20	27	10	27	20	23	22	26	34	32	53	294
Svájc											1	1
Svédország	11	9	6	11	16	7	7	4	14	10	7	102
Szlovákia					5	16	15	31	50	43	71	231
Szlovénia					1	2	10	6	10	12	16	57
Törökország						10	21	21	46	41	50	189
Összesen	487	532	354	445	519	630	676	739	911	892	1076	7261

Az oktatói mobilitás esetében a bölcsészettudományok oktatói utaznak ki a legtöbben, ez eltérés a hallgatói mobilitás jellemzőitől. Az egészségügy területén utazik ki a legkevesebb oktató.

42. ábra Az oktatói mobilitás megoszlása szakterület szerint 2010/11

A legtöbb oktatót évek óta a Szegedi Tudományegyetem küldi külföldre az Erasmus keretében Magyarországról, és európai szinten is rangos helyet foglal el a kiutazókra nézve.

16. táblázat: Az oktatói mobilitás létszáma intézményenként

Intézmény	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Össz
Általános Vállalkozási Főiskola	2	2	1	1		1	2	3	3	4	4	23
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem						2		0	0	0	2	4
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	3	3	2	2	2		4	8	10	11	28	73
Berzsenyi Dániel Főiskola		9	7	1	6	10	13	0	0	0	0	46
Budapest Kortárs Tánc Főiskola								0	0	0	5	5
Budapesti Corvinus Egyetem	21	19	16	28	24	38	35	31	32	31	27	302
Budapesti Gazdasági Főiskola	22	18	11	12	13	9	13	10	12	10	15	145
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola									5	4	5	14
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	33	40	28	29	33	44	35	37	28	33	30	370
Debreceni Egyetem	40	50	35	48	53	59	58	60	66	65	85	619
Debreceni Református Hittudományi Egyetem						5	5	5	7	4	7	33
Dunaiújvárosi Főiskola						7	6	6	5	7	9	40
EDUTUS Főiskola	4	4	2	3	4	4	4	7	8	7	19	66
Eötvös József Főiskola	3	3	3	2		5	3	7	3	3	5	37
Eötvös Loránd Tudományegyetem	59	70	42	64	64	84	81	76	96	93	107	836
Eszterházy Károly Főiskola	4	5	4	4	7	8	10	13	12	10	9	86
Evangelikus Hittudományi Egyetem				1	2	2	2	2	2	2	2	15
Gábor Dénes Főiskola	2	3	1	3	1	3	2	4	4	4	3	30
Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája							2	3	3			8
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola			1		2	2		7	4	8	8	32

Kaposvári Egyetem	1		2	2	5	3	1	7	4	8	6	39
Károli Gáspár Református Egyetem	6	6	3	5	10	6	6	5	7	6	11	71
Károly Róbert Főiskola							5		8	9	11	33
Kecskeméti Főiskola	5	9	3	5	9	11	7	8	9	9	10	85
Kodolányi János Főiskola	3	1	2	2	2	3	5	7	15	8	16	64
Kölcsy Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	4	3	1	3	2	4	4	6	6	4	6	43
Közép-európai Egyetem						2	3	4	5	3	6	23
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	4	3	1	2	3	2	3	4	4	4	5	35
Magyar Képzőművészeti Egyetem	2	2	1	2	1	3	6	6	4	8	7	42
Magyar Táncművészeti Főiskola				2	2	1		1	2	1	3	12
Miskolci Egyetem	31	46	20	26	28	39	37	46	60	62	67	462
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	2	12	5	6	8	8	6	7	8	6	8	76
Nyíregyházi Főiskola	12	8	11	14		15	16	20	22	21	19	158
Nyugat-Magyarországi Egyetem	5	3	1	5		7	7	33	31	33	45	170
Óbudai Egyetem	24	20	7	17	23	25	26	29	35	28	41	275
Pannon Egyetem	10	9	5	7	11	16	15	14	18	21	19	145
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	4	4	2	5	4	6	5	18	18	21	22	109
Pécsi Tudományegyetem	51	33	36	35	54	46	61	51	70	55	88	580
Rendőrtisztai Főiskola							5	5	7	8	6	31
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola								1	4	3	6	14
Sárospataki Református Teológiai Akadémia									4	5	6	15
Semmelweis Egyetem	5	9	6	6	6		9		11	7	3	62
Széchenyi István Egyetem	18	22	9	12	19	17	12	18	19	20	22	188
Szegedi Tudományegyetem	59	72	56	67	78	100	113	113	163	188	198	1207
Szent István Egyetem	38	36	24	16	31	24	33	21	39	31	44	337
Színház és Filmművészeti Egyetem					2		1	1	2	3	5	14
Szolnoki Főiskola				3	3	3	1	7	6	3	8	34
Tessedik Sámuel Főiskola	4	2	2	2	4		5	18				37
Tomori Pál Főiskola									7		5	12
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola						1		3	1	3	1	9
Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola	6	5	3	3	3	4	6	0	0	0	0	30
Wesley János Lelkészképző Főiskola		1	1			1	2	0	0	0	0	5
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem									5	4	7	16
Zsigmond Király Főiskola							1	1	2	2	5	11
Összesen	487	532	354	445	519	630	676	733	896	880	1076	7228

A külföldi tartózkodás átlagidőtartama 6 nap, és ez idő alatt átlagosan 7 óra oktatása történik, amihez 557 /fő euró átlagtámogatás társul. 2011-ben az átlagos támogatás csökkent az előző évhez képest, ahogyan utaltunk rá korábban is, a kiutazói létszám jelentős növelése, a támogatás mértékének csökkenése mellett valósult meg.

Az oktatók visszajelzése pozitívak, döntő többségüknek elismeri szakmai környezetét a külföldi oktatói munkával kapcsolatos erőfeszítéseiket és fáradásaikat. Szakmailag és emberileg is nagyra értékelik a külföldön töltött időt. Többségük tudatosan, de elsősorban informális csatornákon terjeszti a külföldi tapasztalatait. Jelentős részük tartana igényt azonban további erkölcsi és anyagi elismerésre, jelzéseik szerint ezek a szempontok lendítenének legnagyobb súllyal az oktatói mobilitáson.

III.2.3. Személyzet képzése

A felsőoktatási intézmények munkatársai képzési, tapasztalatszerzési céllal Erasmus támogatást kaphatnak. Az akció nem csak Európában, hanem Magyarországon is hamar népszerű lett a felsőoktatási intézmények munkatársai körében. Oktatói és a nem oktatói státuszban dolgozó munkatársak utazhatnak ki egy külföldi partneregyetem megfelelő szervezeti egységéhez, vagy egy külföldi vállalkozáshoz tapasztalatszerzés, a jó gyakorlatok megismerése és átvétele érdekében vagy akár szervezett kurzusra is.

Míg 2007-ben 25, a 2010/11-es tanévre már 45 intézmény igényelt ilyen támogatást. Az Erasmus program 2010-ben összesen több mint 257 ezer eurót biztosított erre a célra, így 2010/2011-ben 395 (előző évben 284) munkatárs utazott ki. Az igényekre reagálva 2012-ben jelentősen megnöveltük a költségvetési keretet, 400 000 euró biztosított a munkatársak külföldi továbbképzésére.

A legtöbben Németországba, Romániába, Spanyolországba és Franciaországba utaztak 2010/2011-ben, ezek jelentős változások a korábbi évekhez képest. Románia az oktatói mobilitáshoz hasonlóan, vélhetően a nyelv miatt, a legnépszerűbb célországgá vált.

17. táblázat: A kiutazó munkatársak célország szerinti megoszlása 2007-2010

Ország	2007	2008	2009	2010	Ország	2007	2008	2009	2010
Ausztria	2	13	23	16	Lengyelország	1	3	10	15
Belgium	13	7	12	14	Lettország				3
Bulgária		2	4	4	Litvánia	1	1	2	2
Ciprus			3	6	Luxemburg			1	
Csehország		6	9	8	Málta	1	4	2	1
Dánia	3	2	4	5	Németország	32	39	49	59
Egyesült Királyság	34	20	31	22	Norvégia	3		7	12
Észtország	1	1	1	2	Olaszország	7	22	12	19
Finnország	10	31	17	18	Portugália	4	5	5	22
Franciaország	20	28	19	27	Románia	4	19	10	30
Görögország	2	1	3	11	Spanyolország	11	11	24	29
Hollandia	5	24	13	17	Svájc				10
Horvátország				2	Svédország	6	9	5	6
Írország		3	4		Szlovákia	3	3	3	11
Izland				2	Szlovénia		2		9
					Törökország		9	11	13
					90	138	143	154	

18. táblázat: A kiutazó munkatársak célország szerinti megoszlása 2010/2011-ben

Ország	Átlagos időtartam (nap)	Átlagtám. (€ /fő)	Létszám	Ország	Átlagos időtartam (nap)	Átlagtám. (€ /fő)	Létszám
Ausztria	4,38	583,96	16	Lengyelország	5,53	665,20	15
Belgium	5,29	867,14	14	Lettország	5,00	783,33	3

Bulgária	5,75	548,25	4	Litvánia	5,50	715,00	2
Ciprus	5,00	1097,85	6	Málta	14,00	1470,00	1
Csehország	4,38	700,25	8	Németország	5,31	720,71	59
Dánia	5,80	945,20	5	Norvégia	4,92	1075,65	12
Egyesült Királyság	7,41	924,68	22	Olaszország	5,68	847,37	19
Észtország	5,00	960,00	2	Portugália	5,05	824,00	22
Finnország	5,17	982,67	18	Románia	6,10	582,23	30
Franciaország	5,52	758,11	27	Spanyolország	6,14	897,55	29
Görögország	5,73	833,18	11	Svájc	4,80	1017,72	10
Hollandia	5,65	860,76	17	Svédország	6,17	900,00	6
Horvátország	6,00	921,00	2	Szlovákia	4,91	633,91	11
Izland	6,00	1230,50	2	Szlovénia	5,44	707,00	9
				Törökország	4,62	882,23	13

Személyzeti mobilitásban legtöbbször az általános adminisztráció és a nemzetközi irodák munkatársai közül vesznek részt, növekvő számú a pénzügyekkel foglalkozó munkatársak külföldi tapasztalatszerzése is. Összességében ezek a fejlemények összhangban vannak a korábbi elképzeléseinkkel, miután azt javasoltuk az intézményeknek, hogy alakítsanak ki stratégiát a személyzeti mobilitásra, vonjanak be minél több munkatársat, különös figyelemmel a pénzügyekkel és tanulmányi ügyekkel foglalkozó munkatársakra.

19. táblázat: A mobilitásban részt vevő munkatársak megoszlása, fő munkaterület szerint

Beosztás jellege és területe	2007	2008	2009	2010
Felnőttoktatás	7	4	2	8
Pénzügyek	5	10	12	20
Általános adminisztráció	32	64	86	108
Nemzetközi terület	50	63	75	91
Egyéb	11	20	19	49
Hallgatói szolgáltatások	18	22	18	25
Oktatói státuszban	41	67	72	94

A legtöbb kiutazó szervezett továbbképzésben vesz részt az általános adminisztráció területéről, de sokan egy, a sajátjukhoz hasonló szervezeti egységhez látogatnak el, hogy megfigyeljék az ott alkalmazott munkamódszereket és eljárásokat (árnyékmunka), ez igen népszerű lehetőségnek bizonyul. Az intézmények munkamódszereinek és eljárásainak modernizálásában szerepet játszik a személyzeti mobilitás, fontosnak tartjuk az elérhető szinergiákat.

20. táblázat: A 'Személyzet képzésére' kiutazók megoszlása a továbbképzés témája szerint, 2010/11

Beosztás jellege és területe	Egyéb	Árnyékmunka	Képzés	Szeminárium
Felnőttoktatás	1	3	3	1
Pénzügyek		5	5	10

Általános adminisztráció	17	29	51	11
Nemzetközi terület	21	22	23	25
Egyéb	19	16	8	6
Hallgatói szolgáltatások	4	6	10	5
Oktatói státuszban	50	16	14	14

A fogadó intézmények döntő többsége külföldi partneregyetem. A kiutazások időtartama jellemzően egy hét. A kiutazók nagyjából fele-fele új kiutazó, vagy volt már kint személyzeti támogatással, ez új jelenség, hogy korábban már kiutazott munkatársak a következő évben is élni kívánnak a lehetőséggel a pozitív tapasztalatok miatt.

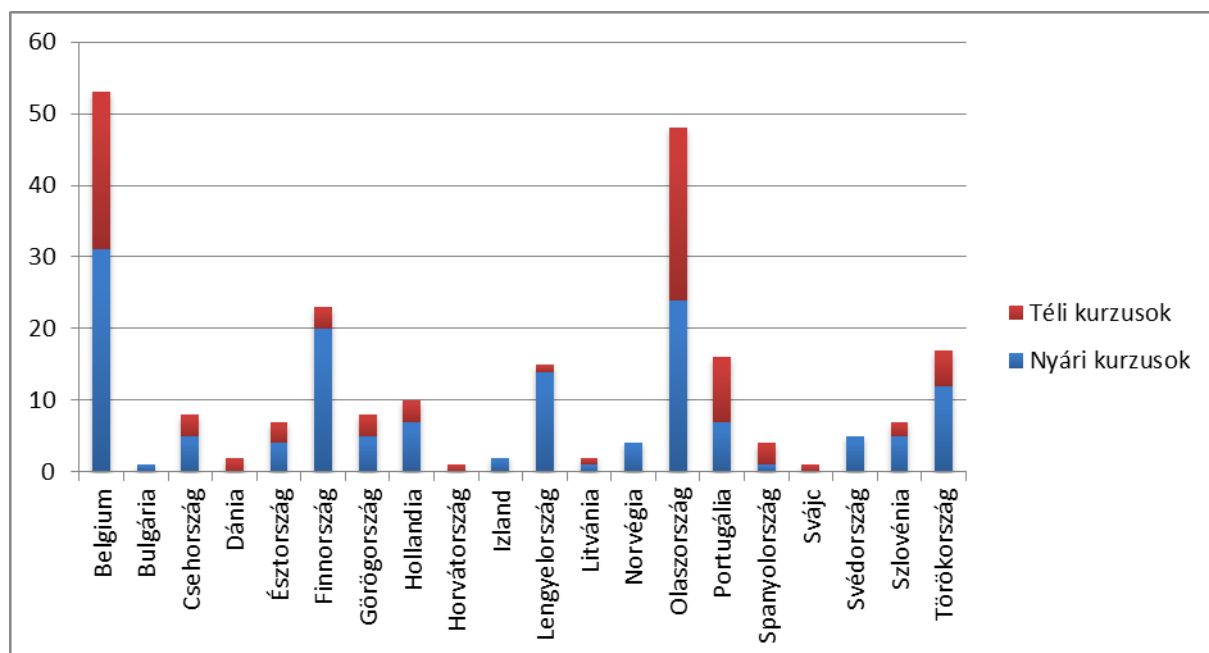
A kiutazók átlagtámogatása 804 euró (előző évben 795 euró/fő), ami az oktatói átlagtámogatásnál jelentősen magasabb. Elvárás, hogy a küldő intézmény hozzájáruljon munkatársainak képzéséhez, így az intézménynek kell biztosítania a támogatás által nem fedezett többletköltségek fedezetét.

III.2.4. Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok

Az Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok (EILC) a tanulmányi/gyakorlati ösztöndíjat elnyert hallgatók nyelvi és kulturális felkészítését szolgálják. A kurzusok időtartama 2-6 hét.

A program népszerű, mind a kiutazó, mind pedig a hazánkba érkező EILC hallgatók számát tekintve. A 2011/2012-es tanévben 76.892 euróval támogattuk 234 magyar hallgató részvételét Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzuson. A legnépszerűbb országok évek óta változatlanul Belgium és Olaszország, utánuk sorrendben Finnország, Törökország és Portugália következik.

43. ábra: A kiutazó EILC hallgatók célország szerinti megoszlása, 2011/12

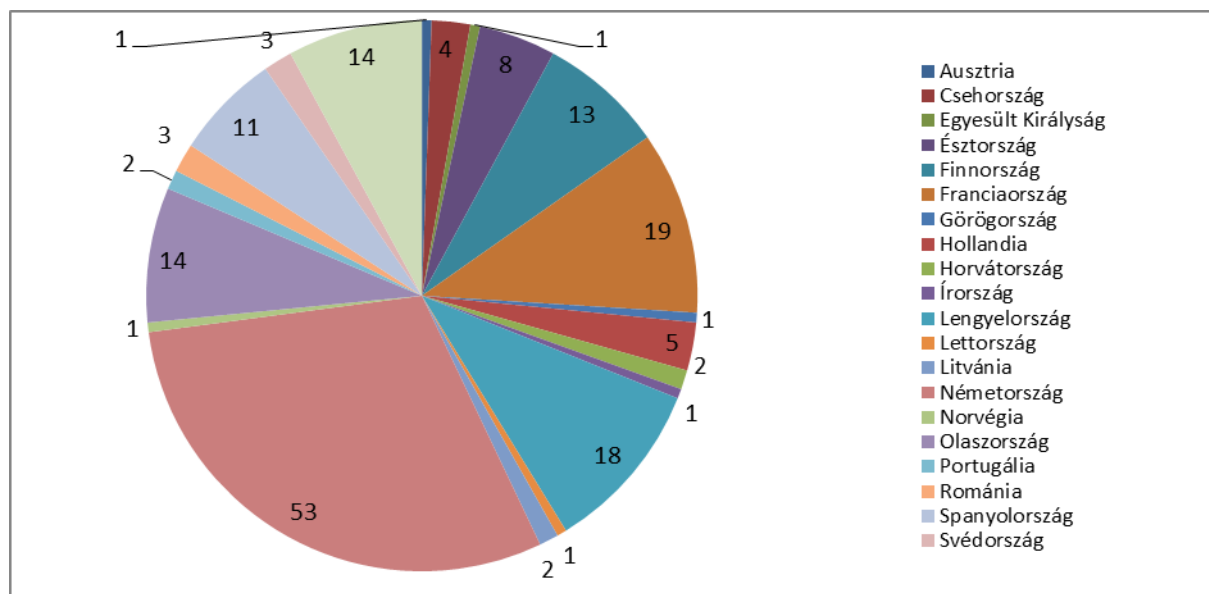
A 24 választható nyelv közül 19-et, (bolgár, cseh, dán, észt, finn, görög, holland, horvát, izlandi, katalán, lengyel, litván, norvég, olasz, portugál, svéd, szlovén, török, valenciai) tanultak a magyar hallgatók.

Hasonló jelentőségű a bejövő Erasmus hallgatók részvétele is a Magyarországon szervezett Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusokon, ahol a külföldi hallgatók személyes tapasztalatokat szerezhetnek Magyarországról, a magyar felsőoktatásról, kultúráról, és lehetőségük nyílik magyarul tanulni.

A Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Debreceni Nyári Egyetem Kht., a Balassi Intézet, a Pécsi Tudományegyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem nyertek jogot Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzus szervezésére 2011 nyarára. 2012 telén a Debreceni Nyári Egyetem Kht., a Balassi Intézet és a Pécsi Tudományegyetem szervezett EILC kurzust a bejövő hallgatóknak.

177 külföldi Erasmus hallgató számára szerveztek Magyarországon magyar nyelvi kurzusokat. Az előző évekhez hasonlóan a legtöbb hallgató Németországból (29%) érkezett, a korábbiaktól eltérően a magyarországi nyelvi felkészítő a Franciaországból (10%) és a Lengyelországból (10 %) érkező hallgatók körében volt még kiemelkedően népszerű.

44. ábra: A bejövő EILC hallgatók küldő ország szerinti megoszlása, 2011/12

III.2.5. Erasmus Intenzív Programok

Ebben a pályázattípusban az „Erasmus University Charter”-rel rendelkező felsőoktatási intézmények valósíthatnak meg nemzetközi intenzív programokat, amelyek elősegítik:

- az európai felsőoktatási térség megvalósítását;
- a felsőoktatás és a felsőfokú szakképzés hozzájárulását az innovációhoz;
- az európai felsőoktatási intézmények közötti együttműködés minőségének javítását és mennyiségének növelését.

Az Intenzív Programok keretében legalább 3 országból, minimum 10 külföldi hallgató részvételével szerveznek meg a partnerek egy legalább tíznapos tömbösített nemzetközi kurzust, nyári egyetemet, stb. Az IP legfeljebb három évig évente ismétlődhet.

2011-ben 8 felsőoktatási intézmény összesen 9 Intenzív Program projektet nyújtott be, melyek közül 5 új projekt volt, 4 pedig megújítási pályázat volt. 2 pályázat nem felelt meg a formai követelményeknek. Tartalmi bírálaton a formailag érvényes, új projektek vettek részt, a megújítási pályázatok könnyített elbírálásban részesültek. Végül összesen 278.455 euróval tudtunk támogatni 7 Erasmus Intenzív Program projektet.

21. táblázat.: A 2011/12-es tanévben támogatást nyert Intenzív programok

INTÉZMÉNY	PROJEKT CÍME	TÁMOGATÁS (€)
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	Ponti del passato – ponti del presente, Bridges of past – bridges of present	18.910
Szent István Egyetem	Education for sustainable development: exploring hopeful pathways to preferable local and global futures	42.354
Károly Róbert Főiskola	Sustainable Development Through Ecological Cycles	91.346
Semmelweis Egyetem	Interdisciplinary Training on Social Inclusion	31.010
Magyar Képzőművészeti Egyetem	Correspondences and Interventions	46.419
Szegedi Tudományegyetem	Chamber music initiative in choral singing and ensemble work based on compositions by Robert Schumann	21.302
Nyíregyházi Főiskola	Visual and Auditive Experience: Socio-cultural Encounters	27.114
	Összesen	278.455

III.2.6. Erasmus Előkészítő látogatások

A pályázat anyagi támogatást biztosít leendő partnerintézménybe tett látogatáshoz. Előkészítő látogatásokat az intézmények a mobilitási keretükből is tudnak finanszírozni, így csak nagyon indokolt esetekben adtunk erre külön támogatást. A támogatási keret 2011-ben 4.932 euró volt, melyből 4.932 eurót támogatást ítéltünk meg. Összesen 8 pályázat érkezett, közülük 7 nyerte el a támogatást.

III.2.7. Erasmus koordinátori találkozók

2011-ben is sor került az Erasmus intézményi koordinátorok többnapos találkozására Gyöngyösön. Ismertettük a koordinátorokkal a lezárt tanév eredményeit és a soron következő feladatokat, beszéltünk az Erasmus 25. évfordulója kapcsán tervezett rendezvényeinkről. Áttekintettük a külföldi partnerintézményekkel kötendő kétoldalú megállapodások minőségi szempontjait, majd tárgyalási helyzetet is szimuláltunk. Székely Ágnes, az Eötvös Loránd Tudományegyetem intézményi Erasmus koordinátora a nemzetközi hallgatók kulturális integrációját célzó kutatás eredményeit ismertette. 2011-ben a találkozók nemzetközi

összetételű volt, a németországi Baden-Württembergből is érkeztek vendégek, aki megosztották tapasztalataikat a magyar intézmények Erasmus koordinátoraiival. A találkozó során szó esett az új felsőoktatási koncepcióról a nemzetközi mobilitás szemszögéből, egy folyamatban lévő Erasmus intenzív program mutatkozott be, és az intézményekben felhalmozódott tapasztalat disszeminációjának lehetőségeiről is beszélgettünk a koordinátorokkal. A találkozó végén az LLP 2014-ben kezdődő új szakaszának előkészítéséről is tájékoztattuk a koordinátorokat. A találkozó idén is sikeres volt, a részt vevő koordinátorok több új ismerettel lettek gazdagabbak.

III.2.8. Az Erasmus centralizált projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából. A pályázatokat ezen programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad közvetlen információt, bírálhatja el a pályázatokat és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt – de a nyertes pályázók listája rendelkezésünkre áll a 2007-10-es évekről, illetve ismerjük a beadott és támogatást nyert pályázatok számát országonkénti bontásban.

A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban: http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php

Az Erasmus centralizált projektek, 2011-ben is 3 főbb pályázati formát kínáltak. Az egyik a Többoldalú projektek, a második az akadémiai hálózatok, a harmadik pedig a Kiegészítő Tevékenységek volt. Magyar intézmények összesen 14 nyertes Erasmus centralizált projektben vesznek részt partnerként.

22. táblázat: Magyar részvételű centralizált Erasmus projektek listája

Projekt típus	Magyar résztvevő	Projekt eredeti címe	EU tám. (euró)
Többoldalú projektek	Nyugat-magyarországi Egyetem	MSc Programme in Environmental Security and Management	297.175
	Semmelweis Egyetem	Biodesign for health applications	224.631
	OTY Startel Kft.	Advanced Master Programme of the European Academy of Legal Theory in European Legal Culture and Jurisprudence	399.708
	Szegedi Tudományegyetem	Sharing Practice in Enhancing and Assuring Quality	300.000
	Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája	Student Advancement of Graduates Employability	300.000

	Semmelweis Egyetem	Med - MOTION	298.600
	Szegedi Tudományegyetem, Budapesti Corvinus Egyetem	ISEKI_Food-4 Towards the innovation of the food chain through the modernization of Food Studies	624.167
	Szent István Egyetem, Halászati és Öntözési Kutatóintézet	partner Aqua-tnet - Promoting innovation and a European dimension through Lifelong learning in the field of Aquaculture, Fisheries and Aquatic Resources Management – Thematic Network	600.000
	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar	European Network of Heads of Schools of Architecture: Inhabiting the European Higher Architectural Education Area	622.881
	Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem	Children's Identity and Citizenship in Europe	618.748
	Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	European Center for Project/Internship Excellence	600.000
	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	ERASMUS Network for Music 'Polifonia'	624.984
	Eötvös Loránd Tudományegyetem	European Universities on Professionalization on Humanitarian Action	599.760
			6.110.654

III.3. Leonardo da Vinci

A Leonardo alprogram az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakképzés támogatását segítő program. Ennek megfelelően az alprogram célja többek között, hogy intézményi és egyéni szinten egyaránt elősegítse a szakképzés résztvevőinek fejlesztését. Három fő célkitűzése van:

1. az ismeretek, készségek és képesítések megszerzése és felhasználása céljából tartott képzéseken és továbbképzéseken részt vevő személyek támogatása a személyes fejlődés, a munkavállalói esélyek és az európai munkaerőpiacon való érvényesülés megkönnyítése érdekében;
2. a szakoktatási és -képzési rendszerek, intézmények és gyakorlatok minőségi javításának és az e téren megvalósuló innovációnak a támogatása;
3. a szakoktatás, -képzés és mobilitás vonzóbbá tétele a munkáltatók és magánszemélyek számára, valamint a szakképzésben részt vevő munkavállalók mobilitásának elősegítése.

A Leonardo alprogram decentralizált része 2011-ben öt pályázattípusból állt:

- Leonardo Mobilitási pályázatok
 - és mobilitási tanúsítványok
- Leonardo Partnerségek
- Leonardo Innovációtranszfer pályázatok
- Leonardo Előkészítő látogatások

A pályázattípusok mindegyike már több éve fut, a 2008-ban indult partnerség, a 2009-ben elkezdett tanúsítvány koordinálása kapcsán is mostanra már kellő tapasztalattal rendelkezik az iroda.

Kihívást jelent a mobilitás és a partnerség pályázattípusok iránt megnövekedett igény, az innovációtranszfer esetében pedig a beadott pályázatok számának és/vagy minőségének évről-évre történő változása.

III.3.1. A Leonardo mobilitási pályázatok

A mobilitási projektek célja a szakmai alap- és továbbképzés európai jellegének erősítése, valamint az elméleti és gyakorlati szakmai tudás és a szaknyelvi készségek fejlesztésének elősegítése. E pályázattípus többek között lehetővé teszi a szakképzés különböző szereplői, így az oktatási és a gazdasági szféra közötti közvetlen együttműködést.

A program 3 célcsoportban segíti elő a két szféra közötti együttműködést:

- *A szakmai alapképzésben résztvevők mobilitásán keresztül*
Ebben a célcsoportban prioritást élveztek, és a bírálat során plusz pontszámot kaptak azok a pályázatok, ahol hátrányos helyzetű⁸ tanulókat, illetve az RFKB által közzétett lista alapján hiányszakmának minősülő szakmák tanulóit vontak be.
- *Munkavállalók, munkanélküliek, vagyis munkaerő-piaci szereplők mobilitásán keresztül*

⁸ A hátrányos helyzetűség kritériumait a Tempus Közalapítvány Kuratóriuma határozza meg.

Itt prioritást azon pályázatok élveztek, amelyben munkaügyi központ vagy regionális képző központ pályázik tartósan (min. 6 hónapja) munkanélküli személyek külföldi szakmai gyakorlatának megvalósítására.

Ebben a két célcsoportban a kiutazás célja szakképző intézmények képzésébe történő bekapcsolódás és/vagy vállalatnál vagy más szervezetnél, a munkaerőpiacon töltött szakmai gyakorlat lehet.

- *Szakképzési szakértők mobilitása*

Ebben az esetben elsősorban rövidebb tanulmányutak, tapasztalatcserék jelentik a mobilitást.

Az előző két célcsoporthoz hasonlóan itt is van olyan terület, amely különleges prioritást élvez: a projekt résztvevője a külföldi tanulmányút során nem csak tapasztalatcserén vesz részt, hanem tényleges gyakorlati munkát is végez, illetve a projekt központi elemét alkotja a sajátos nevelési igényű/sérült tanulók és ép társaik integrált oktatása bevált módszereinek tanulmányozása.

További, minden célcsoportra vonatkozó prioritás volt a 2011. évi pályázati fordulóban:

- azon intézmények projektjei, akiknek egyáltalán nem volt elfogadott Leonardo mobilitási projektje;
- a több (minimum három) hazai intézmény aktív együttműködésében megvalósuló projektek, amelyekben a kiutazók is több intézményből kerülnek ki;
- az ECVET gyakorlatban történő tesztelésére, kialakítására irányuló projektek.

Pályázati forduló egyszer van évente, az Európai Bizottság által meghatározott időpontban. Akkor kerülhetne sor második forduló meghirdetésére, ha a rendelkezésre álló keretet nem sikerülne lekötni a jó és kiváló minőségű pályázatok között. Erre a 2011-es pályázati fordulóban sem volt szükség.

A támogatást nyert projektek a döntést követően két évig futhatnak – a 2011. évi forduló esetében ez a 2011. június 1. és 2013. május 31. közötti időszakot jelenti. Ezen időszakon belül valósulhat meg a projekthez kapcsolódó összes feladat: előkészítés, a résztvevők kiválasztása, felkészítés, a külföldi gyakorlat vagy tanulmányút munkaprogramjának véglegesítése és megvalósítása, majd azt követően az értékelés, lezárás és az eredmények terjesztése.

Ez azt jelenti, hogy egy adott évben három pályázati forduló nyertes projektjei futnak: 2011-ben a 2011. évi forduló nyertes projektjei indultak el, a 2010-es év támogatott projektjei tartanak körülbelül a félidőnél, a 2009. évi fordulóban nyert projektek pedig lezárulnak. Így legjobb áttekintést egyrészt a 2011. évi induló projektekről lehet adni, az elfogadott adatok alapján, másrészt pedig a 2009. évi lezárult és végleges eredményekről.

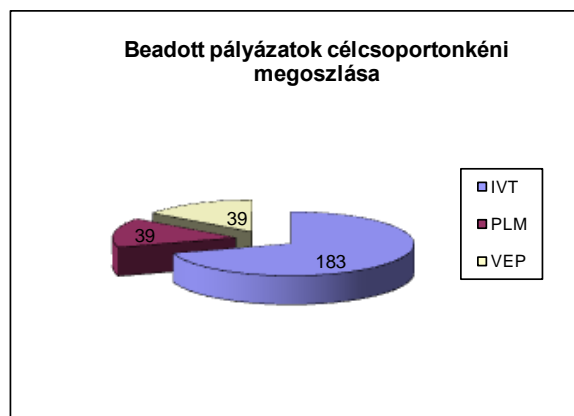
A pályázati forduló sikerességének legfontosabb fokmérője a rendelkezésre álló és a nyertes projektek között lekötött támogatási keret aránya, a beadott és támogatott projektek változása, növekedése vagy csökkenése, illetve a támogatott résztvevői létszám alakulása.

Beérkezett pályázatok

A Leonardo da Vinci mobilitási pályázatok postai feladási határideje **2011. február 4.** volt. A beadási határidőre összesen 246 mobilitási és 15 megújítási pályázatot postáztak, így **összesen 261** pályázat érkezett. Ez 13 %-os növekedést jelent a tavalyi pályázatszámhoz képest.

A diagram jól mutatja a célcsoportok közötti megoszlást: a legnagyobb arányban szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok mobilitására pályáztak, ezt követi egyenlő arányban a szakképzési szakértők és a munkavállalók, munkanélküliek csoportja.

45. ábra: A 2011. évi pályázati fordulóban benyújtott Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok szerinti megoszlása

A pályázati keretek lekötése és felhasználása

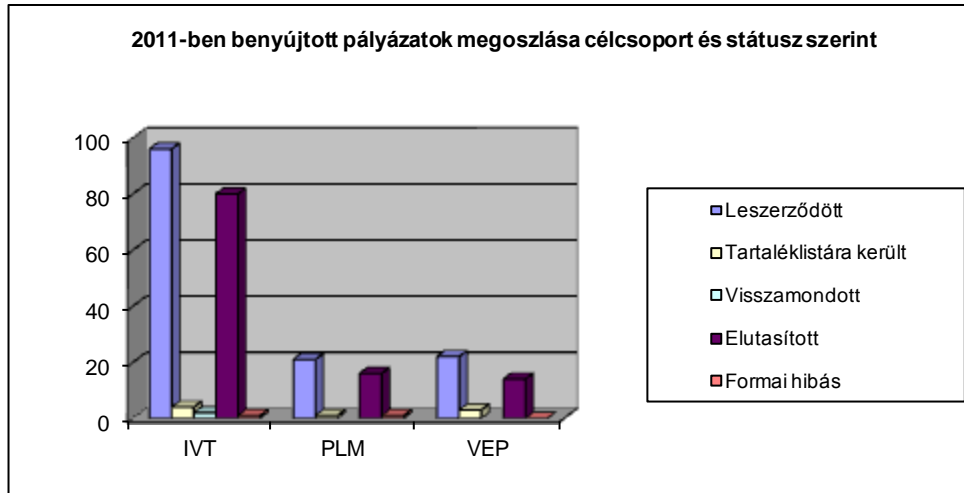
A bírálatot követően 109 projekt támogatására nyílt lehetőség. Ez a szám tovább bővült először 29 tartaléklistás projekttel, mivel az Innovációtranszfer pályázattípusra elkülönített keretből jelentős összeg szabadult fel. 2011 őszén pedig további 3 tartaléklistás projekt kaphatott támogatást a visszalépések miatt felszabaduló összegből. A nyár folyamán 2 visszalépés történt, így **összesen 139 projekt** megvalósítása kezdődhetett el 2012. április 30-ig. E projektek keretében összesen **2159 fő** kiutazása – köztük **698 hátrányos helyzetű diáké** – vált lehetővé, **219 kísérő** részvételével és **4 369 392 euró került lekötésre** a pályázók között (a támogatottság és a kiutazók célcsoport szerinti megoszlását ld. lejjebb). Az előző évi eredménnyel összehasonlítva az elfogadott projektek száma nem változott, ugyanakkor a kiutazók száma 4%-os növekedést mutat, továbbá a tervezett kiutazások átlagos hossza szakmai alapképzésben résztvevők esetében 6 nappal, munkavállalók és munkanélküliek esetében 17 nappal lett hosszabb, a szakképzési szakértők célcsoportját illetően nem volt változás.

23. táblázat: A 2011-ben beadott és a támogatást nyert Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok szerinti százalékos megoszlása

Célcsoport	Beadott (db)	%	Leszerződött (db)	%	Tartalmi/formai elutasított (db)	%
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	183	70,11%	96	69,06%	81	72,32%
Munkavállalók, munkanélküliek	39	14,94%	21	15,11%	17	15,18%
Szakképzési szakértők	39	14,94%	22	15,83%	14	12,50%
Összesen	261	100,00%	139	100,00%	112	100,00%

A kiegészítő források bevonásának eredményeként 53,26%-os lett a beadott pályázatok támogatottsága.

46. ábra: A 2011-ben benyújtott Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok és státuszok szerinti megoszlása

Kiutazók száma

A Tempus Közalapítvány 2011 nyarán-őszén szerződött le a támogatást nyert intézményekkel. A szerződésben rögzítésre került a kiutazók száma, amely a program egyik fokmérője. A kiutazók száma a tervezetteknek megfelelően az alábbiak szerint alakult a 2011. évi pályázati fordulóban.

24. táblázat: A 2011. évi pályázati körben támogatást nyert Leonardo mobilitási projektek keretében kiutazók száma célcsoportonként

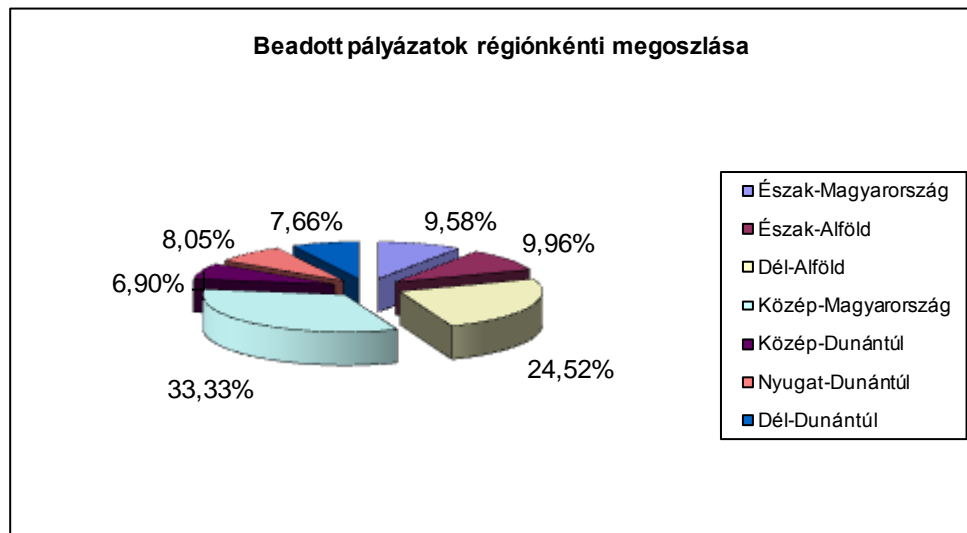
Célcsoport	Összesen	%-os arány	Hátrányos helyzetű személyek	Kísérő személyek
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	1570	72,72%	698	215
Munkavállalók, munkanélküliek	254	11,76%	0	4
Szakképzési szakértők	335	15,52%	0	0
Összesen	2159	100,00%	698	219

Az Európai Unió a fogyatékossgal élők tekintetében különbséget tesz a résztvevők között és ad magasabb megélhetési támogatást. A Tempus Közalapítvány a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók (pl.: árva, félárva, jegyző által védelembe vett, hátrányos helyzetű településen élő gyermek, ingyenes tankönyvellátást kapó diák, tartósan beteg tanuló, sajátos nevelési igényű diák...stb.) bekapcsolódását segíti elő azáltal, hogy számukra magasabb megélhetési támogatás igénylését és elszámolását teszi lehetővé. Sokan közülük ezen plusz támogatás nélkül talán nem tudnának kiutazni.

A mobilitási pályázatok földrajzi megoszlása

A 2011-ben benyújtott pályázatok régiók szerinti eloszlásából jól látszik, hogy a pályázatok felét a Közép-Magyarország és a Dél-Alföld régióbeli intézmények nyújtották be. A további, ezen arányoktól jelentősen elmaradó területek közül a legkevésbé aktívak a dunántúli régiók. Az eredmény a korábbi évek tendenciáit erősíti meg, mind a legtöbb, mind a legkevesebb pályázatot küldő régiók tekintetében.

47.ábra: A 2011. évi pályázati fordulóra beadott pályázatok régiónkénti megoszlása

A nyertes pályázatok régiók szerinti megoszlása szinte teljes mértékben követi a benyújtott pályázatok megoszlását. Budapestről érkezett a legtöbb nyertes pályázat, melyet itt is a dél-alföldi régió követ.

Célország szerinti megoszlás

A mobilitási programok esetében fontos vizsgálati szempont a célország – hiszen ez a projekt egyik legfontosabb eleme: mely országban valósul meg a külföldi szakmai gyakorlat vagy tanulmányút, a magyar intézmény mely országban talált partnerintézményt, akikkel együttműködve sikeresen meg tudja valósítani a mobilitási programot, mi a projekt munkanyelve, és így mely nyelvterületeken érhető el fejlődés a projekteknek köszönhetően. Ez a sorrend szintén változatlan, a korábbi évekhez hasonlóan a lista élén magasan Németország áll, majd Olaszország, Finnország, az Egyesült Királyság, és Spanyolország alkotják az 5 legnépszerűbb célország listáját.

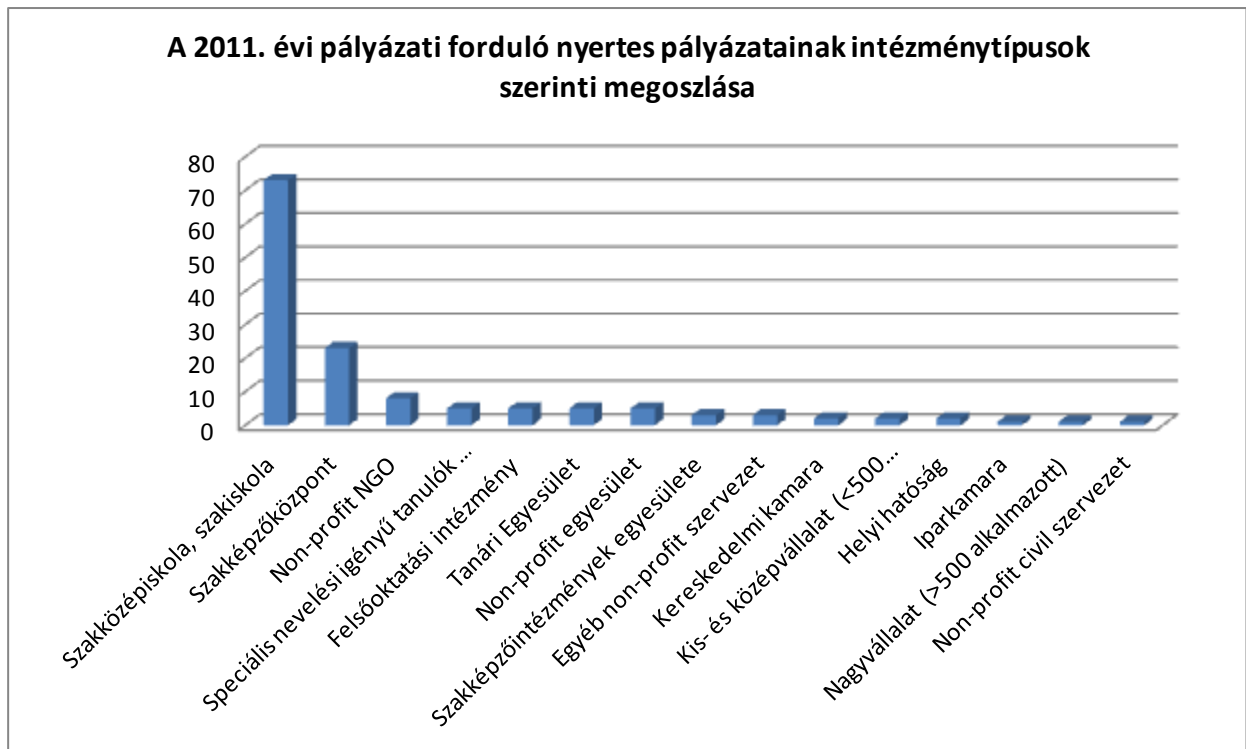
A mobilitási projektek intézményi háttere

A 2011-es évben támogatást nyert pályázatok intézményi háttere a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A támogatást nyert pályázatok 69%-a mögött szakképző intézmény állt (szakközépiskola, szakiskola, szakképző központ, szakképző intézmények egyesülete), hiszen a legnépesebb célcsoportot alkotó Szakmai alapképzésben részt vevő diákok innen kerülnek ki. Több pályázat érkezett ebből az intézményi körből a Szakképzési szakértők célcsoportjában is, ami a szakoktatók tapasztalatszerzésére irányul. Szakképző intézmények abban az esetben pályázhatnak a Munkavállalók, munkanélküliek célcsoportjában, ha végzős diákjaikat a szakmai vizsga, és így a tanulói jogviszony megszűnése után szeretnék külföldi gyakorlatra küldeni. Erre egy esetben volt ebben a körben példa. A civil szervezetek (non-

profit egyesületek, non-profit civil szervezetek, non-profit NGO-k) mindhárom célcsoportban adtak be pályázatot, a nyertes pályázatok megoszlása a 3 célcsoport között megközelítőleg egyenlő.

Az összes többi intézménytípus (kamarák, nagyvállalatok, állami szervezetek, stb.) csak kisebb mértékben képviselteti magát a mobilitási pályázatokban, ennek oka részben az lehet, hogy ezen intézmények számára nagyobb, fejlesztési, beruházási célú uniós támogatások érhetők el, és azok pályázása, megvalósítása köti le az energiájukat, így kevesebb marad a szakképzési pályázati lehetőségekre.

48. ábra: A 2011. évi pályázati forduló nyertes pályázatainak intézménytípusok szerinti megoszlása

Szakterületenkénti megoszlás

A 2011-es projektek között a legnagyobb részt a vendéglátás, idegenforgalom, valamint a műszaki területeken megvalósított projektek teszik ki. Érdekes még megemlíteni a mezőgazdasági területekhez (állattenyésztés és növénytermesztés), az erdészethez, egészségügyi / szociális ellátáshoz, valamint a közigazgatáshoz kapcsolódó projekteket.

Mobilitási tanúsítvány

A 2011. évi pályázati fordulóban harmadszor nyílt alkalom a Mobilitási tanúsítvány (Mobility Certificate) pályázati lehetőség meghirdetésére.

Az intézmények egy része visszatérő, rendszeres pályázó, akik magas színvonalú projekteket koordinálnak, azonban a projekt befejezésével csak úgy kaphatnak újra támogatást, ha a rendszerbe „újra belépnek”, vagyis a következő pályázati határidőre újabb pályázatot adnak be. Ez azt jelenti, hogy a régóta pályázó, tapasztalt intézmények újra megmérettetésre kerülnek az új jelentkezőkkel együtt.

A rendszeres megmérettetés és az ebből fakadó bizonytalanság azonban megnehezíti azt, hogy az intézmények a mobilitást, mint pedagógiai eszközt beépítsék intézményi stratégiájukba és képzési programjukba, ami pedig hosszú távon a program célja lenne.

Ezt a bizonytalansági tényezőt hivatott kiiktatni a Mobilitási tanúsítvány, amely egy meghatározott kritériumrendszer mentén felállított minősítési szintet jelent. Ennek teljesítésével a projekteket rendszeresen és magas színvonalon megvalósító intézmények számára a mobilitásra adott támogatás, a pályázati ciklusokhoz igazodva, a megújítás alapján, folyamatos és biztos.

Tehát a tanúsítványt elnyert pályázóknak a következő évben nem kell újabb pályázatot benyújtaniuk, és versenybe szállniuk a többi jelentkezővel – hanem a korábbi teljesítményük és az elnyert tanúsítvány alapján elegendő csak megújítani az igényüket (egy sokkal egyszerűbb űrlapon). A megújítási igény automatikusan támogatást kap – a támogatási igénynek nem, csak annak mértékének szabhat határt a Leonardo da Vinci programban rendelkezésre álló keret.

Tanúsított megújítási pályázatok: 2009. óta összesen 15 intézmény 19 projektje nyert el ilyen tanúsítványt. A 2011-es pályázati körben mind a 15 intézmény benyújtott megújítási kérelmet, összesen 18 projektet illetően. A benyújtott megújítási pályázatok mindegyike megfelelt formailag.

Új tanúsítványi pályázatok: A 2011-es fordulóban összesen 7 intézmény pályázott mobilitási tanúsítvány elnyerésére. Végül 2 intézmény kapta meg a 3 évre szóló tanúsítványt, melyek átadására a 2011 májusában megrendezett projektmenedzsment szemináriumon került sor.

Mivel a támogatási feltételek ezen pályázat esetében szigorúbbak – egyrészt az Európai Bizottság útmutatása alapján, másrészt a nemzeti irodák is jogosultak szigorítani a követelményeken –, így az előző évekkel összeadva összesen 17 intézmény 21 pályázatára épülő tanúsítványát támogatták eddig a szakértők.

2009. évi Leonardo mobilitási projektek lezárult eredményei

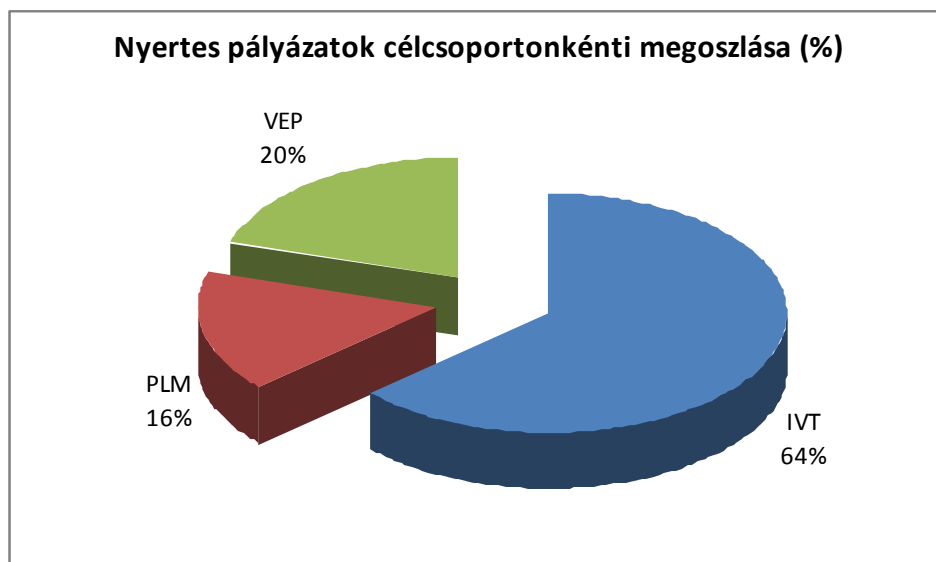
A 2009. február 6-i beadási határidőre 192 Leonardo mobilitási pályázat érkezett. Ez az előző évhez képest 28%-os növekedést jelentett, de a 2007. évhez képest közel azonos pályázatszámot. Végül 147 projekt zárult le sikeresen (közel 20%-kal több mint az előző évben), mely a benyújtott pályázatok 76 százalékát jelenti. A legtöbb pályázat a korábbi évekhez hasonlóan a szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok csoportjában (IVT) érkezett. A másik két célcsoport az előző évihez képest fordított sorrendben szerepelt: második helyen ebben az évben a szakképzési a szakértők csoportja (VEP) áll, a sort pedig kis különbséggel a munkavállalók, munkanélküliek célcsoportja (PLM) zárja.

A megvalósulás szintén a fenti sémát tükrözi. Az év végéig a támogatásra javasolt pályázatok közül ketten visszamondták a projektet, 1 projekt a megítélnél alacsonyabb összegre szerződött, egy projekttel pedig alapos mérlegelés után az intézménynél felmerült jogi és gazdasági problémák miatt nem történt meg a szerződéskötés. Az így felszabadult, valamint a Leonardo innovációtranszfer és partnerségi pályázatok esetében lekövetlenül maradt maradványösszegek terhére 10 tartaléklistára került pályázat bevonására is sor kerülhetett. Ez azt jelenti, hogy **a 2009-es körben** végül 148 projekt kezdhette el a tevékenységét. A szerződéskötést követően, a megvalósítás során 1 további intézmény lépett vissza, így végül **147 projekt zárult le sikeresen.**

25. táblázat: A 2009. évi Leonardo mobilitási pályázatok végleges eredményei

	Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok (IVT)	Munkavállalók, munkanélküliek (PLM)	Szakképzési szakértők (VEP)	Összesen
Beadott pályázatok	122	31	39	192
Támogatásra javasolt	88	24	29	141
Tartaléklistára került	12	1	3	16
Visszamondott (szerződéskötés előtt)	2	0	0	2
Visszamondott (szerződéskötés után)	0	0	1	1
Nem történt szerződéskötés	1	0	0	1
Tartalmi okból elutasított	22	6	7	35
Formai hibás	0	0	0	0
Megvalósult	93	24	30	147

49. ábra: A 2009. évi pályázati forduló megvalósult pályázatainak célcsoportok szerinti megoszlása (%)

A pályázati keretek lekötése és felhasználása

A 2009. évi pályázati fordulóban a Leonardo mobilitási pályázatok finanszírozására az iroda eredetileg 3 020 800 EUR-t szánt, a beérkezett pályázatok száma és a minőségelvű megközelítés azonban magasabb keretet kívánt volna. A Tempus Közalapítvány Kuratóriuma az első körben 66%-ot elért minősítésű pályázatok támogatását hagyta jóvá, az így támogatásra javasolt projektek aránya 73%-os volt. A fentiekben részletezett módon támogatásra kerülő 10, eredetileg tartaléklistas projekt bevonásával a leszerződött támogatás összege 3.686.776 euróra nőtt, mely a támogatási arány 3%-os növekedését is maga után vonta (ugyanakkor a projektek minősítése szempontjából mindössze 1,5%-os (64,35%-ig) csökkenés történt). A projektek zárását követően a Tempus Közalapítvány végül 3.501.569 eurót fogadott el elszámolt támogatásként, mely 95%-os felhasználási arányt mutat.

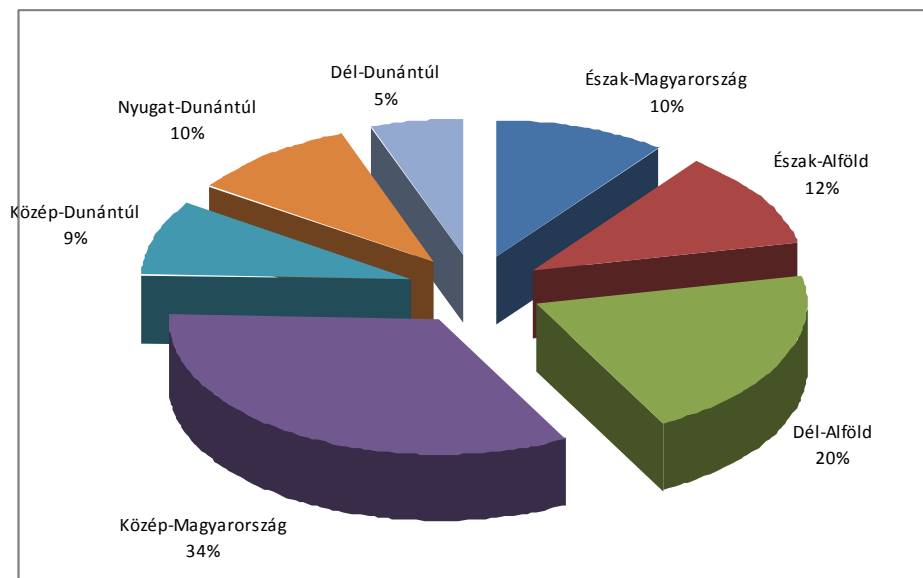
A 2009. évi projektek 2009. június 1-től 2011. május 31-ig futhattak.

26. táblázat: A 2009. évi Leonardo mobilitási pályázatok keretében kiutazók végleges száma

	Résztvevők száma	Ebből a hátrányos helyzetű kiutazók száma	Kísérők száma
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	1318	515	173
Munkavállalók, munkanélküliek	237	0	4
Szakképzési szakértők	375	0	0
Összesen	1930	515	177

Össességében – a kísérőkkel együtt – 2107 fő vehetett részt kiutazóként a 2009. évi Leonardo mobilitási projektekben, ami közel 27%-os emelkedést jelent a 2008-as adatokhoz képest. Az előző évekhez hasonlóan a szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok célcsoportja a legaktívabb mobilitás szempontjából: ebben a célcsoportban a legnagyobb a beadott és nyertes pályázatok száma, ennek a csoportnak a legnagyobb a támogatási igénye, valamint ezzel együtt a kiutazók száma is. Fontos kiemelni továbbá, hogy a szakmai alapképzésben résztvevők immáron igen nagy százaléka (39%) a hátrányos helyzetű fiatalok közül került ki. 2007-től hátrányos helyzetű kiutazóra magasabb támogatás már csak ebben a célcsoportban pályázható. Az Európai Unió a fogyatékkal élők tekintetében tesz különbséget a résztvevők között és ad magasabb megélhetési támogatást, míg a Tempus Közalapítvány a szociális értelemben vett hátrányos helyzetet is figyelembe veszi a megítélhető támogatás szempontjából.

50. ábra: A 2009. évi támogatott Leonardo mobilitási projektek régióinkénti megoszlása

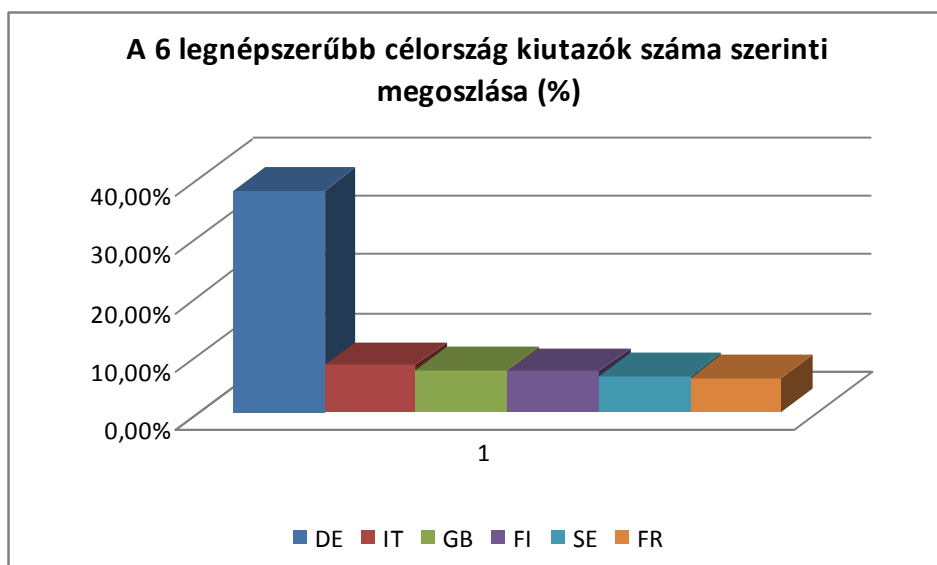
A megvalósított projektek régióinkénti megoszlása nem hozott nagy változást a korábbi évekhez képest, a legtöbb pályázat ebben az évben is Budapestről érkezett. A legaktívabb régió tehát Közép-Magyarország a projektek 34 %-ával, majd azt követi a Dél-Alföld. Alulreprezentáltak azonban a Közép- és Dél-Dunántúl. Az eredmény a korábbi évek statisztikáit erősíti meg, mind a legtöbb, mind a legkevesebb pályázatot küldő régiók tekintetében. A régiók szerinti eloszlás vizsgálatánál azonban figyelembe kell venni, a magyarországi lakosság szám megoszlását is, hiszen Budapestre koncentrálódik a legtöbb iskola, a

legnagyobb népesség, míg a vidéki régiókban a kisebb pályázói arányt az alacsonyabb népsűrűség is indokolja.

Célszágokénti megoszlás

A 2009-ben támogatást nyert projektekben történt kiutazások célszágokénti megoszlása hasonló az előző évihez. A földrajzi közelség és a nyelvterület miatt a népszerűségi lista elején továbbra is toronymagasan Németország áll, a kiutazók egyharmadának fogadásával. Ebből egyértelműen látszik, hogy bár az angol, mint munkanyelv az általánosan megjelölt a projektekben, de a német nyelvterületek továbbra sem veszítenek jelentőségükből. Németországot jóval lemaradva követi a többi célszág, árnyalatnyi különbségeket mutatva csupán a fogadott kedvezményezettek arányát tekintve. A lista második helyezettje Olaszország, ami azért meglepő, mert az olasz fogadóhelyeken nem minden esetben az angol a munkanyelv, szinte mindig szükség van egyfajta túlélő olasz szókinccs elsajátítására. A harmadik helyen az Egyesült Királyság áll, nyilvánvaló nyelvi megfontolásból. A legnépszerűbb hatos lista további helyezettjei Finnország és Svédország, ahol a skandináv országokra jellemző módon szintén angol nyelven történik a kommunikáció, valamint a mezőgazdasági illetve vendéglátóipari szakmák tekintetében jelentős számú kedvezményezettet fogadó Franciaország.

51. ábra: A 2009. évi támogatott Leonardo mobilitási projektekben kiutazók aránya alapján legnépszerűbbnek bizonyuló célszágok

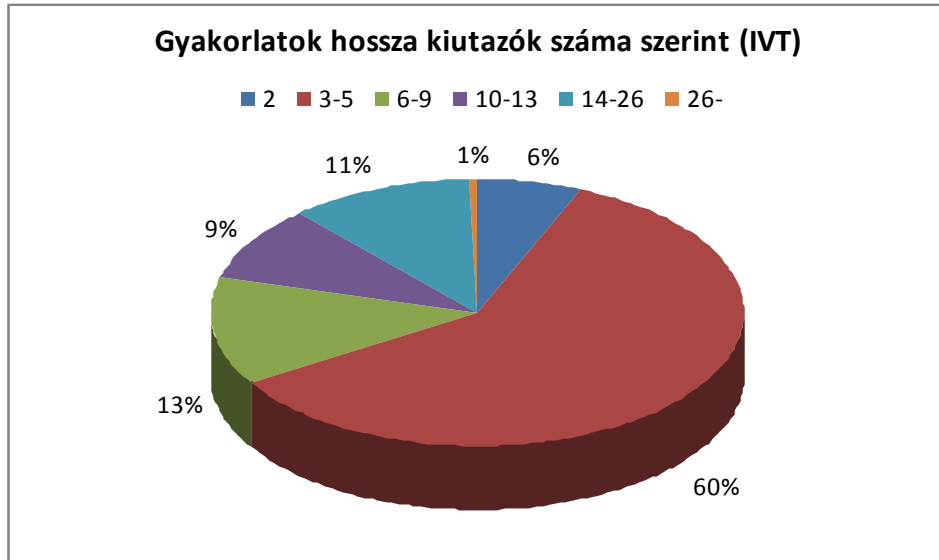

A kiutazások átlagos hossza

A szakmai alapképzésben résztvevő fiatalok esetében a legtöbb kiutazás (a gyakorlatok 60%-a) a 3-5 hét közötti időtartamban valósult meg. Elmondható, hogy a szabályok szerinti minimum 2 hetes időtartamot a gyakorlatok legnagyobb része (94%) meghaladja. A diagram jól mutatja, hogy az időtartam növekedésével fordított arányban változik a kiutazók aránya, ami a hazai szakképzési sajátosságokat (pl. elsősorban a nyári időszak felhasználását a külföldi gyakorlatok megvalósítására) tekintve nem meglepő. Ugyanakkor érdekes eredmény, hogy a 14-26 hetes időtartamra kiutazók aránya némileg meghaladja a 10-13 hetes kiutazások arányát. Ez vélhetőleg annak köszönhető, hogy van néhány, a hosszú távú szakmai gyakorlatok mellett elkötelezett pályázó intézmény, akik nagyobb számban biztosítanak

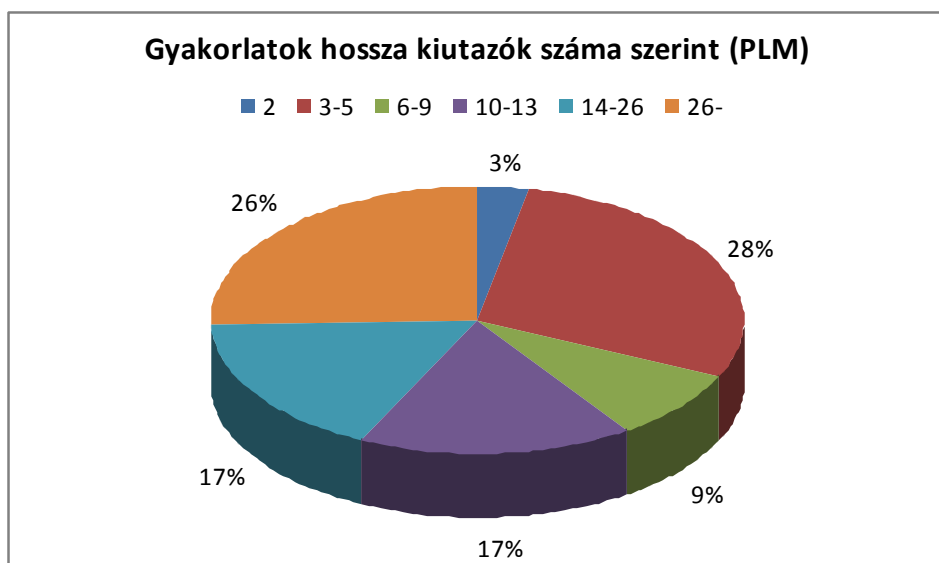
gyakorlati lehetőséget tanulóik számára. Öröndetes, hogy 3 hónapos vagy annál hosszabb időtartamra is jelentős arányban (20% körül) van kiutazó.

52. ábra: A szakmai alapképzésben résztvevők kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

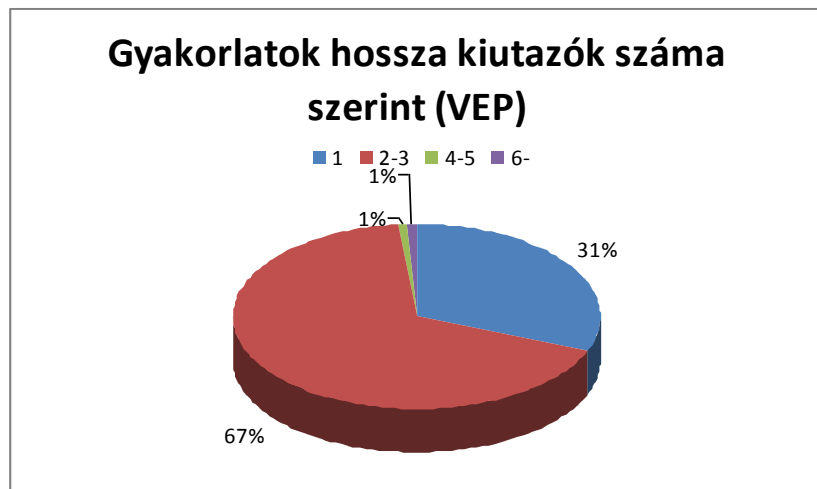
A munkavállalók és munkanélküliek célcsoportjában a célcsoport jellegéből fakadóan a hosszabb kiutazások a jellemzőek. Bár a legnépszerűbb kinntartózkodási időtartam itt is a 3-5 hetes időszak volt, ez elsősorban annak köszönhető, hogy a célcsoportot a szakképző intézmények is felfedezték maguknak, és frissen végzett tanulóiknak biztosítanak külföldi gyakorlati lehetőségeket. A diagram ugyanakkor jól mutatja a célcsoportban klasszikusan jelenlévő fiatal munkanélküliek, ill. frissen végzett felsőoktatási hallgatók által leginkább preferált hosszabb távú (3 hónapos vagy annál hosszabb) gyakorlatok döntő többségét (közel 60%).

53. ábra: A munkavállalók, munkanélküliek kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

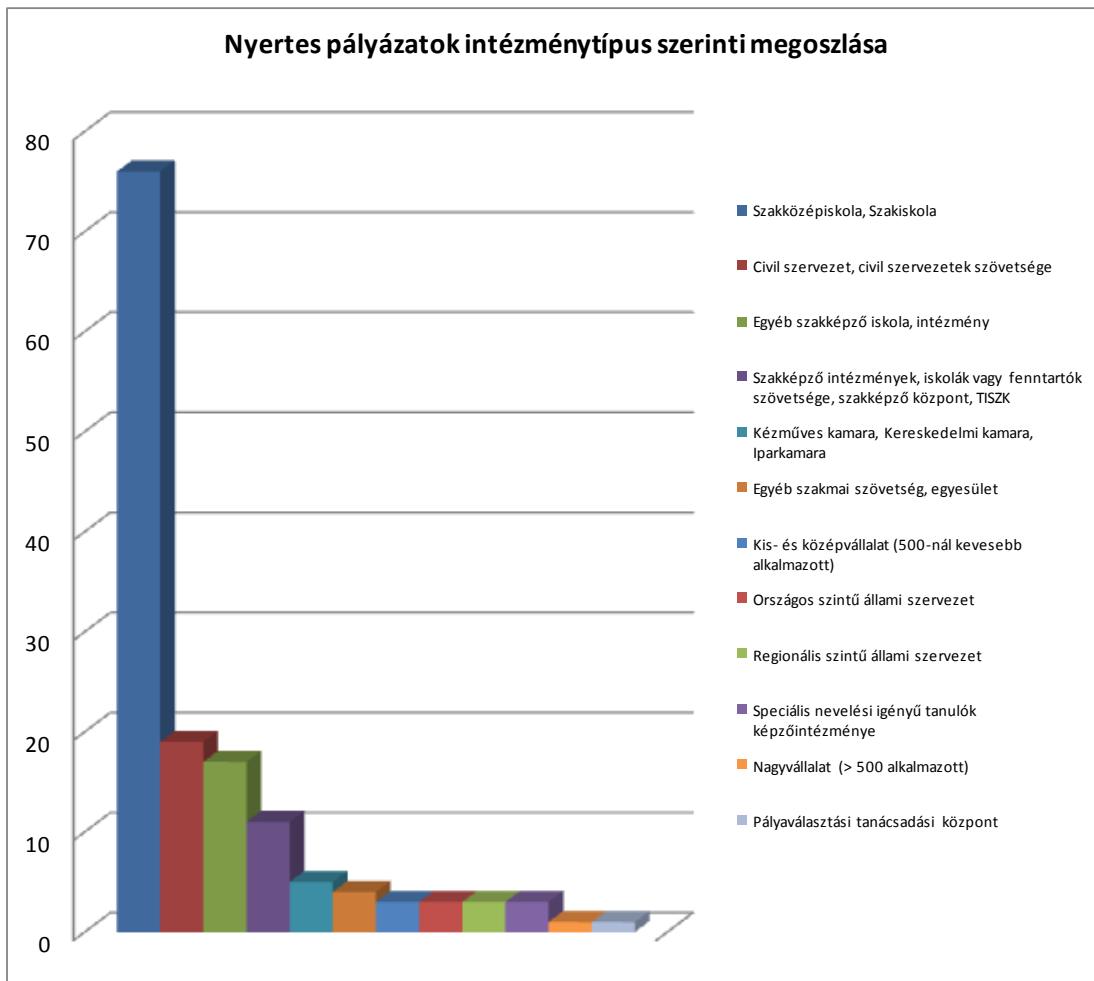
A korábbi tapasztalatokkal ellentétben a szakképzési szakértőknél ebben a pályázati fordulóban nem a szabályok szerinti minimum időtartamú, 1 hetes kiutazások voltak a legnépszerűbbek, hanem a 2-3 (jellemzően inkább 2) hetes kiutazások, mely lehetőséggel a kedvezményezettek két harmada élt. Ez a trend arra enged következtetni, hogy a szakértők már nem csupán látogatásokban, gondolkodnak, hanem elmélyültebb, megalapozottabb, akár gyakorlati elemekkel bővített tapasztalatcseréket valósítanak meg, melyek sikeres lebonyolításához nyilván több időre van szükség. A kiutazások közel egyharmada az 1 hetes időtávot preferálja, ugyanakkor a 3 hetesnél hosszabb kiutazások száma és aránya elenyésző. (A program által biztosított max. időtáv 6 hét.)

54. ábra: A szakképzési szakértők kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

A mobilitási pályázatok intézményi háttere

55. ábra: A 2009. évi támogatott Leonardo mobilitási pályázatok intézménytípus szerinti megoszlása

A 2009-es évben támogatást nyert projektek intézményi háttere a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A beadott pályázatok 70%-a mögött szakképző intézmény állt, ezután a legtöbb pályázat civil szervezetektől érkezett. A civil szervezetek nagy többsége munkavállalók, munkanélküliek célcsoportjában, illetve szakképzési szakértők számára adtak be pályázatot. Az összes többi intézménytípus (kamarák, nagyvállalatok, kis- és középvállalatok, állami szervezetek, stb.) csak kisebb mértékben képviselteti magát a mobilitási pályázatokban, ennek oka részben az lehet, hogy ezen intézmények számára nagyobb, fejlesztési, beruházási célú uniós támogatások érhetők el, és azok pályázása, megvalósítása köti le az energiájukat, így kevesebb marad a szakképzési pályázati lehetőségekre. Illetve a kis- és középvállalkozások elérése európai szintű probléma, Magyarországon szintén csak nagyon csekély arányban jelennek meg a pályázó vagy támogatott projektgazdák között.

Mobilitási tanúsítvány

A 2009. évi pályázati fordulótól egy új kezdeményezés indult útjára a Leonardo da Vinci (LdV) mobilitási programon belül, Mobilitási tanúsítvány (Mobility Certificate) néven. A kezdeményezés azt a célt szolgálja, hogy a Leonardo mobilitási projektek megvalósítói közül kiemelkedjenek a folyamatosan magas színvonalon teljesítő intézmények, és így egy minősített pályázói kör alakuljon ki.

A 2009. február 6-i határidőre összesen 26 intézmény adott be 37 olyan mobilitási pályázatot, amelyek esetében tanúsítvány elnyerésére is pályázott.

Az előzetesen meghatározott feltételeknek megfelelően a tanúsítvány csak abban az esetben volt támogatható, ha a hozzá kapcsolódó mobilitási pályázat(ok) a maximális pontszámnak legalább 80 %-át elérte(k) az értékelés során. Ezen felül a tanúsítvány pedig csak abban az esetben volt támogatható, ha annak értékelésére a szakértők a maximális pontszámból legalább 80-at megítéltek. Az értékelést követően 12 intézmény 16 pályázatára épülő tanúsítványt kapott támogatást.

27. táblázat: A mobilitási tanúsítványra beérkezett pályázatok célcsoportok szerinti eredményei

Célcsoport	Beadott tanúsítvány	Formai hibás	Mobilitási pályázat 80% alatt	Mobilitási pályázat 80% feletti, de a tanúsítvány 80 pont alatt	Mobilitási és tanúsítványi pályázat is 80 %/pont felett
Szakmai alapképzésben résztvevő fiatalok	20	3 intézmény (5 pályázatra vonatkozóan)	7 (11 pályázatra vonatkozóan)	1	9 (13 pályázatra vonatkozóan)
Munkavállalók, munkanélküliek	3	0	1	0	2
Szakképzési szakértők	3	0	1	1 (2 pályázatra vonatkozóan)	1
Összesen	26	3	9	2	12

A Tempus Közalapítvány a teljes Leonardo da Vinci mobilitási költségvetés maximum 20%-át javasolta a megfelelő minőségű tanúsított projektek támogatására. Ennek értelmében a 2009-ben rendelkezésre álló keret: 604 160 EUR volt, mely a tanúsítványi pályázatok támogatási igényét teljes mértékben lefedte. Meg kell jegyeznünk ugyanakkor, hogy a támogatási keret összege csak a következő, 2010. évi pályázati fordulótól kezdve vált jelentőssé, mert akkor adhatták be először a megújítási igényüket a támogatott tanúsítvánnyal rendelkező intézmények

Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíj

A **Leonardo da Vinci** programban a megadott határidőre beérkezett beszámolókból 27-en kaptak kiváló minősítést. Ezek közül a legjobbnak ítélt 9 beszámolót két független szakértő is értékelte, amely alapján ők **2 intézmény** számára javasolták a Nívódíj megítélését 2011-ben:

Szakmai alapképzésben résztvevők célcsoportjában:

- **Pollack Mihály Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium**
Projekt címe: Minőségi és mennyiségi laboratóriumi vizsgálatok európai dimenziók között

Szakképzési szakértők célcsoportjában:▪ **ÉVOSZ - Építési Vállalkozók Országos Szövetsége)**

Projekt címe: Lépcsőépítő szakmai gyakorlat ács és asztalos oktatók számára

A nívódíjas projektek részletes leírása az erre szolgáló kiadványban olvasható, amely elérhető a honlapunkon is. A díjak átadására a 2011. évi valorizációs konferencia keretében került sor.

III.3.2. Leonardo partnerségek

A 2008-ban indult Leonardo pályázati forma célja az egymástól tanulás, jó gyakorlatok átvétele, közös tapasztalatok cseréje szakképzési témában. A pályázattípus átmenetet képez a Leonardo mobilitás és az innovációtranszfer pályázattípusok között.

A kétéves projektek során több ország partnerintézményei működnek együtt, egy adott témára koncentrálnak kiutazásokat szerveznek egymáshoz, megbeszéléseket, projektalálkozók tartanak, közösen dolgoznak egy kisebb projekteredményen, mely lehet tanulmány, honlap, CD, konferencia, képzési anyag stb. Az együttműködő felek a projekt futamidejének további részében saját intézményükben dolgoznak az adott témán, majd az elért tapasztalatokat összegzik, értékelik, megosztják, terjesztik.

A projektek valamennyi szakképzésben érintett intézmény számára nyitottak. A támogatott együttműködésekben a szakképzésben tanulók aktív részvételére, tanulók és oktatók közös projektmunkájának megvalósítására is lehetőség van. Speciális igényű tanulók vagy munkatársak mellé kísérők rendelhetők. A projektek fontos tartalmi kritériuma a képzőintézmények és a vállalati szféra kooperációja. Felsőoktatási intézmények csak érintőlegesen, kizárólag szakképzési témában vehetnek részt az együttműködésekben.

A 2011-es pályázati kör eredményei

A **2011-es pályázati körre** meghirdetett határidőre 108 pályázat érkezett irodánkhoz – ebből 13 magyar koordinálású –, ez az előző évhez képest 20 %-os növekedést jelent. A növekedés oka a pályázattípus ismertebbé válása, valamint az, hogy a pályázati forma és az azzal kapcsolatos adminisztráció egyszerűsége, a 2011-es évben bevezetett új prioritás, mely megköveteli a *munka világából jövő* intézmények (vállalkozások, szakmai, szervezetek, kamarák stb.) bevonását a projektekbe, szintén több pályázót eredményezett.

A magyar koordinációjú pályázatok száma közel kétszeresére emelkedett, ezek bírálatát 2 külső szakértő végezte. A koordinátorok által beadott pályázatok számának növekedését (70%-os emelkedés) mindenképpen pozitívumnak értékeljük, mivel ezekben a projektekben a magyar intézmények „irányítása alatt” zajlanak a projektek, nagyobb valószínűséggel születnek olyan eredmények, melyek a magyarországi igényekre jobban felelnek.

A pályázatok tartalmi bírálatát kizárólag a partnerség koordinátorának országában történt, azonban a szerződést az egyes partnerekkel már a saját Nemzeti Irodájuk kötötte meg. A közös európai bírálati lapon végzett értékelések alapján az Európai Bizottság egy európai rangsort állított fel. A rangsorban a legtöbb pontot elért projekttől „lefelé” haladva az egyes Nemzeti Irodák költségvetésük határáig támogathatták pályázóikat – amennyiben azok a megadott minőségi szintet elérték.

Első körben a korábban megadott költségvetési keretet figyelembe véve 31 projektet fogadott el a Tempus Közalapítvány kuratóriuma 489 000 € támogatással, ebből 3 a magyar

koordinálású projekt, több pályázat is tartaléklistára került. 2011 nyarán a nemzetközi egyeztetésű pályázati formák lezárultak, ennek mentén lehetőség nyílt az európai költségvetést újraszámolni, és a megmaradt forrásokat visszaosztani. Így lehetővé vált négy tartaléklistás projekt támogatása tovább 66 000 EUR értékben. Mivel egy támogatott projekt elállt a megvalósítástól, így **34 projekt, összesen 540 000 euró** értékben indult el 2011 nyarán. A projektekben összesen **legalább 515 mobilitás fog teljesülni** a 2 éves futamidő alatt, ez átlagban 15 mobilitást jelent projektenként.

Európai szinten, több mint 3000 pályázatot adtak be az intézmények, a projektek közel 1/3-a kapott támogatást. A magyar nyertes pályázatok többsége igen jó pontszámot kapott, a maximális bírálati pontszám több mint 80 százalékát elérték, ez az európai átlagnak megfelelő.

28. táblázat: Benyújtott és elfogadott pályázatok intézménytípusok szerint

	Benyújtott pályázat	Elfogadott pályázat
Szakképző intézmény	28	9
Felsőoktatási intézmény	6	3
Önkormányzat	1	1
Alapítvány	4	3
Egyéb nonprofit szervezet, egyesület	32	8
Vállalkozás	20	8
Kamara	3	1
Munkaügyi központ	2	1
Egyéb	12	1
Összesen	108	35

A korábbi évekhez hasonlóan az intézmények típusa és mérete eléggé kiegyenlített képet mutat ebben a pályázattípusban. Ezt a sokszínűséget a pályázattípus könnyű elérhetősége és a támogatott tevékenységek és témák szabadsága teszi lehetővé. A támogatott projektek közel felében szakképző intézmények és vállalkozások vesznek részt. Ez utóbbi intézménytípus számának növekedését az új prioritás bevezetése okozta. A nyertes intézmények további jelentős hányadát teszik ki a nonprofit szervezetek, alapítványok, de kamara, munkaügyi központ vagy önkormányzat is sikeresen pályázott ebben a körben.

A projektek témái nagy változatosságot mutatnak, nincs olyan terület, mely igazán dominálna a nyertesek között. Három téma fordul elő nagyobb arányban, ezek a következők: művészeti oktatás, speciális igényű tanulók képzése, közös képzési tartalmak és koncepciók kidolgozása. A projektek 15%-a bejelölte az ECVET-et, mit kapcsolódó témát. Összességében elmondható tehát, hogy ebben a pályázattípusban aktív intézmények változatos palettát képviselnek, ugyanez igaz a projektek témáira is.

Az új intézmények által beadott pályázatok aránya a korábbi pályázati körökben hasonlóan alakult (az összes beadott pályázat 50-60%-át képezték). Az új pályázók magas aránya ennek a tendenciának megfelelő 2011-ben is (54%). Mivel Leonardo partnerségekben a pályázatok előkészítése és a projektek adminisztrációja egyszerűbb a többi pályázattípushoz képest, olyan intézmények is könnyebben bekapcsolódnak a projektekbe, melyek kevés vagy semmilyen tapasztalattal nem rendelkeznek nemzetközi kooperációk terén. Továbbá új szervezetek bekapcsolódását segíti elő az ebben a pályázattípusban érvényesített adminisztratív prioritás,

melynek értelmében egy intézménynek egyszerre csak egy futó projektje lehet. A nyertes intézményekre vetítve már valamelyest kevesebb, 40% az új intézmények aránya.

A partnerségek egyik fő jellemzője, hogy hány mobilitást vállalnak. A minimum 4 mobilitást tervező projektekre minimális az igény, a projektek kétéves futamideje alatt a nagyobb számú mobilitások megvalósítását tartják hatékonyknak a pályázók: a projektek 60%-ában legalább 12 mobilitás terveznek, negyedénél 24-et, míg 11 %-a vállalt 8 mobilitást és csak egy projektben terveztek 4 utazást.

A 34 nyertes projektből 20 esetében tanulókat is terveznek bevonni a kiutazásokba. Ez aktív feladatot jelent számukra: projektmunka, gyakorlati feladatok, értékelés, tesztelés. A tervezett mobilitások tekintetében ez 37%-ot jelent.

A pályázó intézmények földrajzi megoszlását tekintve átlagos képet kapunk, a beérkezett pályázatok 50%-a budapesti intézménytől érkezett, a nyertesek között is között is ugyanilyen arányban találunk projekteket a fővárosból. A régiók megjelenése kiegyenlített mind a beadott, mind pedig a nyertes pályázatok tekintetében – minden régióban található nyertes pályázónk.

A pályázattípus nyitottsága nagyon sokféle témát és szakterületet eredményez a nyertes pályázatok között. Mivel sok nyertes szakképző intézmény, ezért a tanárképzés, tanártovábbképzés kiemelt szerepet kap a projektekben, de ezen kívül szinte minden terület megjelenik: felzárkóztatás, hátrányos helyzetűek integrálása, vendéglátás és idegenforgalom, a munka világa és az oktatás jobb kapcsolata, művészet, mezőgazdaság stb.

Összességében elmondhatjuk, hogy a Leonardo partnerségek sikertörténet, folyamatosan növekvő érdeklődéssel, pályázati számokkal. A pénzügyi keretek egyszerűsége, szabadsága sok kevésbé tapasztalt intézményt is vonz. Ezek az együttműködések lehetőséget jelenthetnek azon intézmények számára, melyek még nem rendelkeznek tapasztalattal a nemzetközi együttműködések terén, azonban szívesen tanulnának külföldi partnerintézményektől, szeretnének európai kapcsolatrendszert kialakítani és a későbbiekben nagyobb projektekben szerepet vállalni. A pályázattípus kiváló keretet biztosít arra, hogy a szakképzés terén tevékenykedő, eltérő típusú intézmények is együttműködjenek, biztosítva ezzel a képzés és a munkaerőpiac párbeszédének lehetőségét is.

A 2009. évi lezárult Leonardo partnerségi projektek eredményei

Mivel a partnerségi projektek 2 éves futamidejűek, így 2011-ben a 2009-ben támogatott projektek zárultak le. Ez volt az akció második pályázati köre: 25 támogatott projekttel, melyből 24 valósult meg. A beérkezett záróbeszámolók alapján a pályázatban tervezett tevékenységek nagy része megvalósult. A változások zömét az okozta, hogy néhány projekt esetében egy-egy külföldi partner kiesett a projekt indulásakor (ennek oka az adott ország költségvetési keretének hiánya vagy formai hiba lehetett). A projektcsapatok azonban sikerrel vették az akadályokat: a munkatervet és a mobilitások ütemezését módosították, átalakították. Összességében elmondható, hogy a változások nem okoztak problémát a projektek megvalósításában. Mindössze egy projekt esetében teljesült kevesebb mobilitás a tervezettnél. A projektek összesen 412 mobilitást teljesítettek.

A minimum mobilitásokat tekintve a leggyakoribb a 12 vagy 24 kiutazást tervező projekt. A projektgazdák indoklása szerint 4 kiutazás nem mindig elegendő egy 2 éves együttműködés

megvalósításához, a folyamatos kapcsolattartáshoz, ezért a többség 12 vagy 24 kiutazást választott, biztosítva ezzel a jobb kommunikációt, az eredmények nagyobb arányban történő beépülését, minél több résztvevő (akár diákok, társult partnerek) bevonását is.

29. táblázat: Mobilitásuk száma és aránya

Mobilitások száma és aránya		
4 mobilitás	0	0,00%
8 mobilitás	4	16,67%
12 mobilitás	11	45,83%
24 mobilitás	6	25,00%
24-nél több mobilitás	3	12,50%

Az eredetileg leszerződött támogatás 371 000 euró volt. Mivel egy visszamondás történt, egy esetben pedig kevesebb mobilitás teljesült a minimum elvártnál, így a tényleges felhasználás 358 833 euró volt, vagyis 96,7 %-os felhasználási mutatóval valósultak meg a projektek.

A Leonardo mobilitási projektekhez hasonlóan a legnépszerűbb együttműködő ország Németország, azonban kiemelkedik még az olasz, török, belga és cseh partnerek száma az együttműködésekben.

A kifejlesztett projektermékek igen változatosak, jól tükrözik a különböző intézménytípusok és célcsoportok igényeit: tananyag vagy annak tervezete, honlap, jó gyakorlatok vagy EU hatóságok számára összegyűjtött javaslatok gyűjteménye, workshopok, képzések, szakmai kiadványok, hálózatok, diákok projektmunkái, konferenciák, CD-ROM, brosúra stb.

Bár pályázóink az eredmények terjesztésére különböző csatornákat vettek igénybe, a külső szemlélődők, érdeklődők számára az EST (European Shared Treasure) adatbázis (<http://tmp.est.tpf.hu/search.php>) lehet a leghasznosabb projektgyűjtemény. Az adatbázis az összes megvalósult európai partnerségi projektet tartalmazza, a magyar vonatkozású projektek leírásai és termékei pedig elérhetőek nemzeti nyelven is, kereső segítségével pedig különböző témákat, szakterületeket érhetünk el.

A projektek minősége folyamatosan javul. A szigorúbb bírálati szempontoknak köszönhetően csökkent a kevesebb szakképzési relevanciával rendelkező projektek száma.

A záróbeszámoló értékelésének összegzésekor azt látjuk, hogy az 1-5-ig terjedő skálán 9 projekt kapott 4-es, 2 projekt 4,5-ös és 4 projekt 5-ös értékelést.

Ezek közül 1 projektet európai „STAR” projektként jelölhattük meg, így a korábban említett EST adatbázisban jó gyakorlatként szerepel a Ház a Réten Közhasznú Kulturális Egyesület „Filmmakers from Europe” c. projektje. A „STAR” projekt feltétele, hogy csak a koordinátor országa jelölhet (partneri szerepben nem jelölhető projekt) – vagyis a 2 magyar koordinátor közül az egyik szerepelhet magyar példaként a többi európai projekt között.

A hazai nívódíj, a Nemzeti Együttműködési Kultúráért Nívódíjra két pályázat kapott jelölést, de a bírálók végül egyiket sem javasolták a hazai elismerésre.

III.3.3. Leonardo innovációtranszfer

Az **innovációtranszfer** pályázattípus keretében nyújtott támogatás célja, hogy korábbi Leonardo da Vinci vagy egyéb projektek keretében történt fejlesztések innovatív eredményeit vagy tartalmait adaptálják és beépítsék a köz- vagy magánszférában működtetett szakképző intézmény kínálatába, a képzési rendszerbe nemzeti, helyi, regionális vagy ágazati szinten, és ezáltal vonzóbbá tegyék a szakképzési rendszert, javítsák a szakképzés hatékonyságát és a munkaerőpiac igényeinek való megfelelést. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a támogatás lehetőséget biztosít más ország területén bevált, olyan innovatív tananyagok, módszerek átvételére és jó gyakorlatok adaptálására, amelyek hazai szinten újdonságnak számítanak, és a nemzeti szakképzési rendszerbe fenntartható módon beépíthetők. Az adaptáció folyamata tartalmazza a felhasználói kör igényeinek elemzését és a választott jó gyakorlat átdolgozását, hogy megfeleljen a szükségleteknek, illeszkedjen az új nyelvi, szocio-kulturális környezethez, és magában foglalja az új ágazatban vagy célcsoportban való kísérleti kipróbálást is. A projektek megvalósítása során a fenntarthatóság, a szakképzési rendszerbe való beépülés fokozott szerepet játszik.

A pályázatokat a partnerség nevében a főpályázó intézmény nyújtja be saját nemzeti irodájához. A bírálati folyamat a főpályázó országában, nemzeti szinten történik, egységes, európai szempontrendszer alapján. Valamennyi pályázatot két szakértő értékeli, nagy véleménykülönbség esetén egyeztetésre kerül sor. A szakértők értékelése alapján kialakult bírálati listára vonatkozóan ezen pályázattípus esetében a külső szakértőkből (releváns minisztériumi képviselő, munkaadói oldal képviselője, oktatókutató, szakképzési szakértők) álló Szakképzési Tanácsadó és Kiértékelő Bizottság tesz javaslatot. A javaslatot a Tempus Közalapítvány kuratóriuma hagyja jóvá, majd az Európai Bizottság a kettős finanszírozás elkerülése végett összeveti a nemzeti listákat, és ellenőrzi azokat.

A 2011. évi pályázati forduló eredményei

A 2011. február 28-i pályázati határidőre **20 pályázat** érkezett a Tempus Közalapítványhoz. Ez az előző pályázati fordulóhoz képest azonos számú pályázatot jelent.

A pályázatok formai bírálatát az iroda munkatársai végezték. A formai bírálat során 1 pályázatot el kellett utasítani, így tartalmi bírálatra 19 pályázat esetében került sor. A pályázatokat két bíráló értékelt.

A beérkezett bírálatok alapján 11 esetben volt szükség különböző jellegű egyeztetésre (szakmai, pénzügyi, vagy mindkettő), és 1 esetben az egyeztetést követően harmadik bíráló felkérésére került sor.

Ebben az évben nagyobb számban nyújtottak be pályázatot innovációtranszfer projekt tervezésében és megvalósításában olyan gyakorlatlan szervezetek, melyek az iroda felkészítését, tanácsadását nem vették igénybe. Ez a tény a támogatható pályázatok számát és minőségét erősen befolyásolta.

A pályázati kör lezárultával, majd az Európai Bizottság kettős finanszírozást ellenőrző lépését követően végül **4 pályázat kapott támogatást 1.092.783 euró** értékben, és egy pályázat került tartaléklistára.

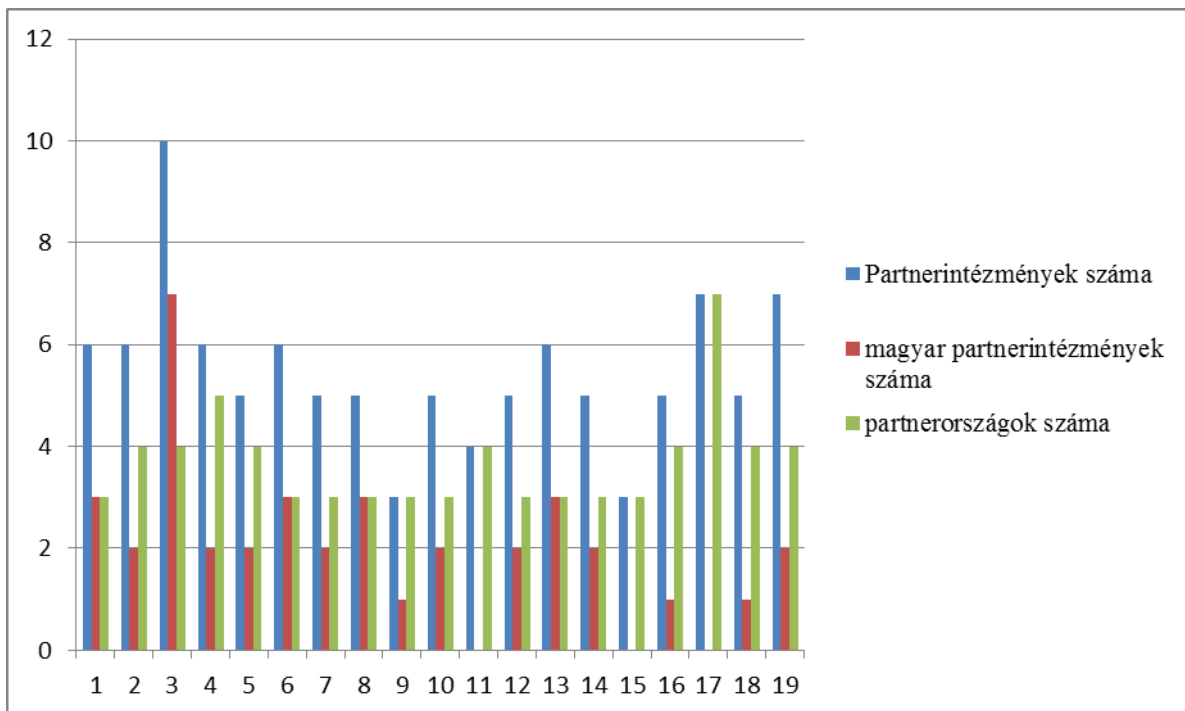
Mivel itt az egy projektre eső támogatás magas, annak érdekében, hogy a megvalósítás során a projekt minősége magas legyen, az iroda úgynevezett előszakértői bírálatot is alkalmazott.

Ennek során a szakértő azonosította a projekt fejlesztendő, hiányos elemeit, és javaslatot tett azok javítására.

A korábbi évekhez hasonlóan a pályázó intézmények típusa igen változatos: 4 egyetem, 2 KKV, 1 felnőtt képző intézmény, 3 non-profit civil szervezet, 1 kutatóintézmény, 2 közintézmény (munkaügyi központ, kereskedelmi és iparkamara), 1 tanácsadó szervezet, 3 alapítvány, 1 egyesület és 1 egyéb típusú volt a pályázók között.

Az innovációs projektek jellemzője a színes, viszonylag nagy partnerség. A korábbi évek tapasztalatai alapján a pályázók felkészítésénél hangsúlyoztuk, hogy az eredmények fenntarthatósága és nemzeti szakképzési rendszerbe illeszkedése kapcsán fontos szerepet játszik a nemzeti partnerség, és a külföldi partnerek részvételét elsősorban a termék tulajdonjoga, valamint a szakterületen való gyakorlatuk indokolja. Hatékonyabb munkát tesz lehetővé ebben a pályázattípusban a jól körülhatárolt transzfer és a szükséges feladatokat ellátni képes, kisméretű külföldi partnerség. A 2011-es évben a pályázók törekedtek a megfelelő nemzetközi partnerség kialakítására, amint az alábbi ábra mutatja.

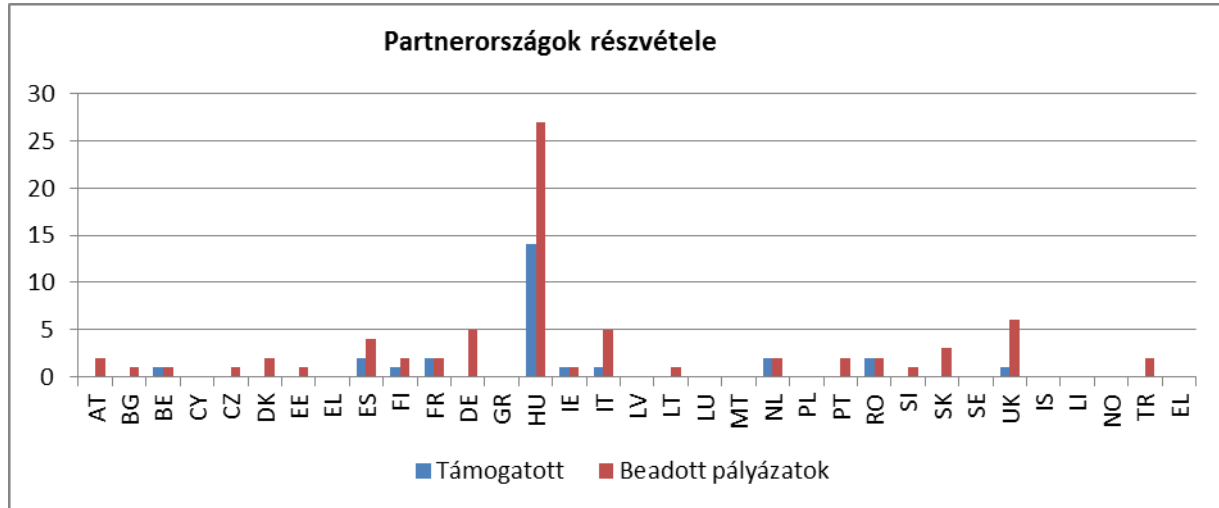
56. ábra: A partnerségek mérete a 2011. évben benyújtott pályázatokban

Természetesen mindkét funkcióban (átadó, illetve átvevő partner) több intézmény is megjelenhet. A következő ábra azt mutatja, hogy az egyes, a programban részt vevő országok közül hány intézmény szerepel partnerként a beadott projektekben. Az iroda azt javasolta, hogy a pályázók törekedjenek a jól körülhatárolt jó gyakorlatok, eredmények adaptációjára, a szükséges méretű nemzetközi partnerség kialakításakor pedig a tapasztalatoknak megfelelő munkamegosztásra a megvalósítás hatékonysága érdekében. Az ábra alapján látható, hogy ebben az évben az Egyesült Királyság áll az első helyen, emellett Olaszország, Németország és Spanyolország jutott fontos szerephez a transzfer forrásaként.

A magyar partnerek viszonylag magas száma egyes pályázatoknál azt jelzi, hogy nemzeti szinten több hasonló profilú intézményt, szociális partnert, munkáltatói szervezetet, illetve az átvételben és fenntarthatóságban különböző szinten érdekelt intézményt is bevontak.

57. ábra: A partnerek országonkénti részvételének megoszlása a 2011. évi pályázatokban

A program általános célkitűzései nem speciálisan az innovációtranszfer projektekhez kapcsolódnak, hanem a Leonardo program egészéhez.

- a képzésben és továbbképzésben résztvevők támogatása a személyes fejlődésüket, elhelyezkedésüket és az európai munkaerőpiacon való részvételüket elősegítő tudás, készségek és végzettségek megszerzésében és alkalmazásában;
- minőség- és innovációfejlesztések támogatása a szakképzési rendszerek, intézmények és gyakorlatok területén;
- a szakképzés és mobilitás vonzerejének növelése a munkaadók és a magánszemélyek körében, valamint a szakképzésben részt vevő munkavállalók mobilitásának elősegítése.

A program operatív céljai nem változtak az előző évhez képest.

LEO-OpObj-1 a szakmai alap- és továbbképzésben részt vevők mobilitásának minőségi fejlesztése és mennyiségi növelése Európa-szerte, azzal a céllal, hogy a vállalati gyakorlatok száma elérje az évi legalább 80.000 főt az Egész életen át tartó tanulás program végéig

LEO-OpObj-2 oktatási és képzési szolgáltatásokat nyújtó intézmények és szervezetek, vállalatok, szociális partnerek és egyéb releváns szervezetek közti európai szintű együttműködések minőségének fejlesztése és mennyiségének növelése

LEO-OpObj-3 innovatív gyakorlatok kifejlesztésének és átvitelének, beleértve az országok közti innovációtranszfert is, elősegítése a szakképzés területén (kivéve a felsőfokú szakképzést)

LEO-OpObj-4 a képesítések és kompetenciák (a nem formális és informális tanulás során megszerzettek is) átláthatóságának és elismerésének javítása

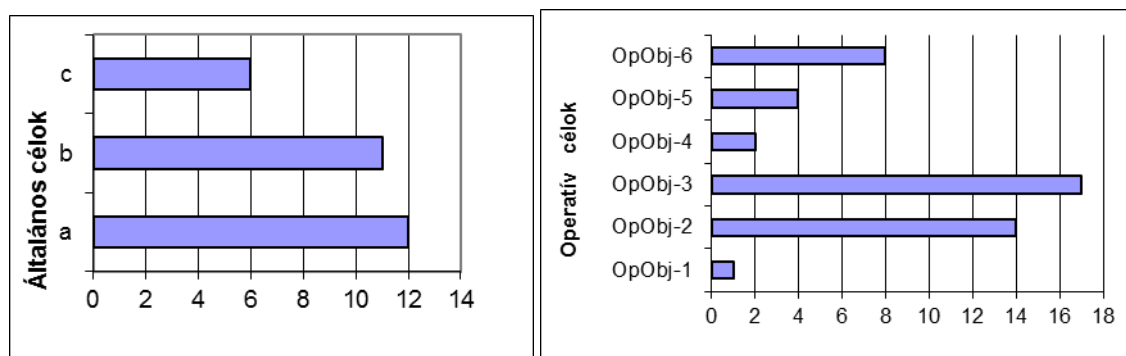
LEO-OpObj-5 a modern idegen nyelvek tanulásának ösztönzése

LEO-OpObj-6 az egész életen át tartó tanuláshoz kapcsolódó innovatív IKT⁹-alapú tartalmak, szolgáltatások, módszertan és gyakorlatok fejlesztésének támogatása.

A program célkitűzései és az operatív célok közül többet is meg lehet jelölni, ezzel magyarázható, hogy az összes megjelölt cél száma magasabb, mint a nyertes pályázatok száma. Az általános célok közül az a) és b) célkitűzés, illetve az operatív célok közül a LEO-OpObj-3 célkitűzés kiemelkedő megjelenése a pályázati akció jellegéből adódik: az innovatív tartalmak átvétele jelenik meg döntően. A következő leginkább választott a LEO-OpObj-2 célkitűzés, azaz az oktatási és képzési szolgáltatásokat nyújtó intézmények és szervezetek, vállalatok, szociális partnerek és egyéb releváns szervezetek közti európai szintű együttműködések minőségének fejlesztése és mennyiségének növelése, támogatása, amelyet a nemzeti prioritásokkal is szeretnénk volna erősíteni. Úgy gondoljuk, hogy ez sikerült is, hiszen a pályázatok túlnyomó többségében a nemzetközi partnerség mellett nagy hangsúlyt fektettek a nemzeti partnerség kialakításánál az említett szervezetek bevonására.

Az alábbi két ábra mutatja a megjelölt általános és operatív célok arányát a nyertes pályázatokban.

58. ábra: Általános és operatív célok a nyertes pályázatok között 2011-ben

Az előző évhez képest 2011-es évben közzétett európai stratégiai prioritások száma növekedett. A benyújtott pályázat minden esetben meg kell, hogy feleljen az alábbi összeurópai prioritások egyikének. Amennyiben több prioritáshoz is kapcsolódik a pályázat, úgy azt az egyet kell kiemelni, amelyikhez leginkább köthető. Csak egy prioritás volt megjelölhető a pályázati űrlapon.

Európai prioritások:

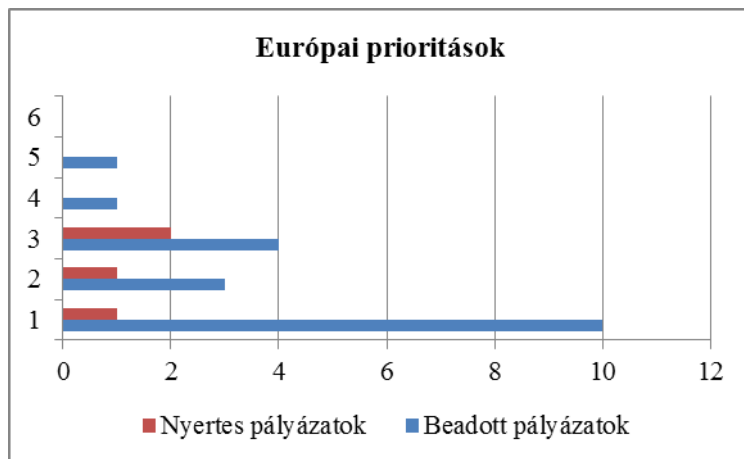
1. A szakképzés és a munka világa közötti együttműködés ösztönzése
2. A szakképzésben dolgozó tanároknak és oktatóknak, valamint a szakképzési intézmények vezetőinek biztosított alap- és továbbképzés támogatása
3. A kulcskompetenciák szakképzésben történő elsajátításának ösztönzése
4. A szakképzési mobilitást elősegítő stratégiák kidolgozása és átadása
5. Az európai szakképzési kreditrendszer (ECVET) – átláthatóság és a tanulási eredmények és szakképesítések elismerése
6. A minőségbiztosítási rendszerek fejlesztése a szakképzésben

⁹ IKT – információs és kommunikációs technológiák

Ebben az évben legnagyobb számban választott európai prioritás a szakképzés és a munka világa közötti együttműködés ösztönzése volt, majd azt követően a kulcskompetenciák szakképzésben történő elsajátításának ösztönzése.

Az Európai Bizottság 2011-től nagyobb hangsúlyt fektetett az európai prioritások kiegyensúlyozására a nyertes pályázók között. Ez komoly kihívás elé állította a nemzeti irodákat. A következő ábra mutatja az európai prioritások arányát a nyertes és a beadott pályázatok között.

59. ábra: Európai prioritások megoszlása 2011-ben a beadott és nyertes pályázatok között

Vagyis a kiegyensúlyozás csak részben sikerült: a 6 lehetséges prioritásból 5-re adtak be pályázatot az intézmények. Ezek közül az első és második prioritásban 1-1, míg a harmadik prioritásra vonatkozóan 2 projekt kapott támogatást. Az ötödik és hatodik prioritásban a pályázatok egyike sem érte el a támogatási küszöböt, így ezekben a prioritásokban nem volt támogatott projekt.

A 2011-es felhíváshoz kapcsolódóan a Nemzeti Iroda **3 nemzeti prioritást** is megjelölt, amelyek nem változtak az előző évhez képest

- olyan korábbi eredmények átvétele, amelyek kifejlesztésében magyar intézmények nem vettek részt;
- a munkaadók (cégek, munkaadók szervezetei) közvetlenül vesznek részt az innovációtranszferben,
- a témában érintett szakképző intézmények, képző szervezetek közvetlenül részt vesznek az innovációtranszfer lebonyolításában, majd a projekt lezárulta után az adaptált eredmények fenntartásában.

Az európai prioritásokkal összhangban a partnerséget a szakmapolitikai prioritásoknak megfelelően építették fel. Így az esetek többségében az értékelés során a pályázók plusz pontokat nyertek.

A pályázatok nemzeti prioritásokkal való összhangja nem pályázati feltétel, azonban a pályázat bírálata során előnyt jelent, ha a pályázat valamely nemzeti prioritásnak megfelel.

A 2011-ben lezárult Leonardo innovációtranszfer projektek

Ebben a pályázattípusban maximum 24 hónapos projektek megvalósítására lehet pályázni, a rendelkezésre álló időtartamot a kedvezményezettek – a projekt nagyobb volumene és munkaigénye miatt – ki is használják, így a 2011-es évben a második (2008. évi) pályázati forduló zárult le. A 2008-ban támogatott 10 projektből 9 db 24 hónapos projekt (egy 18 hónapos projekt lezárult már 2010-ben), valamint egy 2009-es körben támogatott rövid, 18 hónapos projekt megvalósítása fejeződött be, és zárult le a benyújtott beszámolók tartalmi és pénzügyi értékelése.

A széleskörű információs tevékenység eredményeként a projektgazdák kétharmada új szereplő volt a programban. A 2007-es év tapasztalatai alapján az iroda nagy hangsúlyt fektetett a felkészítés során arra, hogy a pályázók saját tapasztalataikat és partnereikkel való korábbi együttműködését felmérve lehetőség szerint csak Magyarországra irányuló adaptációt tervezzenek. Így a projektek között csak néhány vállalt más országba (Romániába) is irányuló transzfert. A nemzetközi partnerségek fele viszonylag nagyszámú szervezetet foglalt magában (4-5 partner), de nem minden esetben segítette elő a projekt megvalósítását a sokoldalú nemzeti partnerség. 3 projektben kizárólag a minimális külföldi partnerség csatlakozott a magyar főpályázóhoz.

A felhívás stratégiai prioritásai változtak az előző évhez képest (2007-ről 2008-ra), és az irodának volt lehetősége nemzeti prioritásokat is meghatározni. Ennek eredményeként a projektek döntő többsége (fele) az 5. prioritást választotta (A veszélyeztetett csoportok kompetencia-szintjének emelése), 1-1 projekt jelölte meg a többi prioritást (1.: A szakképzésben részt vevő tanárok, képzésvezetők és oktatók készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése; 2.: A szakképzési rendszerek és gyakorlatok színvonalának és vonzerejének növelése; 4.: A munkaerőpiacon jelen lévő felnőttek készségeinek fejlesztése; 6.: A tanulási környezet fejlesztése). A 3. prioritást nem célozta meg egyetlen projekt sem (A kompetenciák és végzettségek átláthatósága és elismerése).

A 2009-es projekt szintén a 2. Prioritáshoz kapcsolódott (A szakképzési rendszerek és gyakorlatok színvonalának és vonzerejének növelése).

Tartalmilag a projektek eltérő szakterületekhez kapcsolódtak. 2 projekt foglalkozott környezetvédelemmel (hybrid power system és újrahaznosítás), 2 projekt irányult oktatás-módszertani területre (3D és 4D technológia az oktatásban, web 2.0-s eszközök használata az oktatásban). További két projekt kínált eszközöket KKV-k belső továbbképzéséhez, 1 projekt a belső pénzügyi kontrolling eszköztárát bővítette, 1 projekt a tudományos újságíráshoz kapcsolódott, 2 projekt pedig hátrányos helyzetű csoportok elhelyezkedését, illetve a munkahelyváltást támogató rendszer fejlesztését és továbbképzést tűzte ki céljává.

A 2009-es projekt szakközépiskolák nyelvoktatásának minőségellenőrzéséhez alakított ki online felületet és képzési anyagot a tanárok számára.

A projektek eredményességét tekintve a 2008-es kör sikeresnek mondható. Ugyan egy projekt gyenge eredménnyel zárult, ami költségvetés csökkentéshez vezetett, de a projektek több mint fele jó minősítést kapott a záró értékelés során, 3 projektet pedig termékei és megvalósítása miatt is kiválónak tartunk. Ezek közül kettő az Európai Bizottság honlapján is, európai szintű jó gyakorlatként, szerepel.

A projektek leírása és a termékek részlete megtalálható az ADAM adatbázisban (<http://www.adam-europe.eu/adam/project/extendedsearch.htm>)

A 2011-ben lezárult pályázati kör tapasztalatai:

- Nehézséget jelent, különösen nagy projektek megvalósításában kevesebb gyakorlattal, illetve korábbi együttműködési előzménnyel nem rendelkező projektgazdák számára, ha “túlvállalják” magukat több országba irányuló transzfer tervezésével. A projektet irányító szervezet közvetlen hatáskörén túlmutató nemzeti adaptáció, fenntarthatóság biztosítása nagy kockázatot jelent a projekt egészére vonatkozólag.
- A futamidőn belüli személyi változások eredményes kezelése rendkívül fontos feladat, a projekt megvalósítását veszélyeztetheti a váltás.
- A projekt fő felelősségeinek megosztása részben kívánatos, a partnerek közös felelősségének tudatosítása érdekében, ugyanakkor kockázatot is jelenthet, ha a főpályázó nem tartja a végső irányítást a saját kezében.

A beavatkozás területei:

- A felkészítés során jobban kell tudatosítani a pályázatot tervező szervezetekben a projektgazda felelősségét a teljes projekt egészére vonatkozólag. Ez érinti a tervezett vállalatok volumenét (hány célországba kívánunk adaptálni), a partnerség méretét (indokolt külföldi partnerek részvétele) és a nemzeti partnerség jelentőségét.
- A projektszervezés tervezésében fel kell hívni a figyelmet a szervezetek “több szereplős” képviselőire a projekt fő feladatai során. Ezzel elkerülhetők a személytől függő csúszások, személyi változás esetén a feladatok könnyebben átadhatók.
- A nemzeti prioritások meghatározása a stratégiai prioritások kiemelése helyett, a megvalósítás helyi szükségleteinek támogatására irányult 2009-től, a munkáltatók és szakképző intézmények (további) közvetlen részvételének erősítése érdekében.

III.3.4. Leonardo Előkészítő látogatások

A pályázattípus célja az Egész életen át tartó tanulás program Leonardo da Vinci alprogramjának keretében pályázni szándékozók segítése abban, hogy pályázatuk megírásához szükséges előkészítő látogatást tegyenek leendő partnerüknél, vagy nemzetközi partnerkereső szemináriumon vegyenek részt, ezzel elősegítve a leendő partnerek megtalálását.

A pályázattípus azon intézményeknek segít a partnerkeresésben, illetve a pályázat megírásában, melyek még nem vagy már régen vettek részt a Leonardo programban, vagy már tapasztalt és aktív pályázók, de új pályázatuk a valamely aktuális szakképzési témához kapcsolódik. Leonardo előkészítő látogatásra azon intézmények nyújthatnak be pályázatot, amelyeknek:

- Az elmúlt három pályázati évben nem volt nyertes Leonardo projektjük.
- Ezen szabály alól kivételt képeznek azok a szervezetek, amelyek az új projekt keretében olyan a nemzeti és ágazati képesítési rendszerek fejlesztését kívánják támogatni, mint az Europass, az ECVET és az EQUARF rendszerek, valamint az európai képesítési keretrendszer (EQF). A tervezett projekteknek e keretprogramok elemeinek tesztelését és végrehajtását kell megcélzniuk.

Előkészítő látogatásra minden szakképzésben érintett intézmény pályázhat. Az elnyerhető támogatás maximuma 1000 € intézményenként, legfeljebb 1 főre (indokolt esetben 2 fő is utazhat), öt napnál nem hosszabb kinntartózkodásra. A támogatás az előkészítő látogatáshoz kapcsolódó utazási, biztosítási, megélhetési költségek vagy a partnerkereső szeminárium részvételi díjának fedezését szolgálja.

Eredmények

A 2012-es Leonardo pályázatok megírását elősegítő előkészítő látogatásokra 2011-ben összesen 12 pályázati határidő volt.

A pályázatok bírálatát az iroda munkatársai végezték, pályázatonként 2-2 fő.

Összesen 55 előkészítő látogatás támogatására nyújtottak be támogatási igényt, melyek közül végül 39 részesült pozitív elbírálásban. A 39 nyertes pályázat közül 5 pályázó intézmény visszalépett a támogatástól: 1 még a kuratóriumi döntés után, de a tartalmi kiértékelés előtt, 3 még a szerződéskötés előtt, 1 pedig a szerződéskötés, illetve az előleg átutalása után. A **34 nyertes pályázatban** (a visszamondottakat nem számítva) igényelt támogatás összesen 53 438,4 € volt, melyből végül **40 034 euró került lekötésre**, és – mivel indokolt esetben egy pályázatban 2 fő utazása is lehetséges – **45 fő mobilitása** valósult meg.

Az igényelt támogatási összeget a 34 nyertes pályázatból 21 esetben kellett csökkenteni. A csökkentés oka többnyire a nem kellően alátámasztott vagy szabálytalanul igényelt költségvetés volt. A pályázatok elutasításának oka leggyakrabban a formai hiba volt, melynek leggyakoribb oka, hogy ha az intézménynek korábban már volt Leonardo pályázata.

A pályázati felhívás értelmében kétféle munkaprogram megvalósítására kerülhetett sor: saját szervezésű előkészítő látogatásra vagy szervezett partnerkereső szemináriumon való részvételre. A 2011-ben beadott, pályázatok közül 1 db irányult partnerkereső szemináriumon való részvételre, vagyis a pályázók döntő többségében saját szervezésben utaztak külföldre.

A kiutazások célpontját tekintve változás figyelhető meg a tavalyi évhez képest. Míg 2010-ben Németország mellett az Egyesült Királyság, Olaszország és Franciaország is hasonló népszerűségnek örvendett, addig 2011-ben, a 2012-es pályázatok előkészítésére irányuló látogatások esetén a Németországot célországként megjelölő nyertes pályázatok aránya jóval meghaladja a nem Németországot megjelölő pályázatok arányát.

30. táblázat: A 2011-es Leonardo Előkészítő látogatások célországai

Célország	Nyertes pályázatok száma
DE	16
NL	3
ES	2
FR	2
AT	1
BE	1
BG	1
CZ	1
GB	1
IT	1
LUX	1
MT	1
PT	1

A tavalyi évhez hasonlóan a nyertes pályázattal rendelkező intézmények többsége (55,8%) vidéki. Az intézmények típusa kb. fele-fele arányban oszlik meg a szakközépiskolák/oktatási intézmények, valamint egyéb, pl. szakmai egyesületek, kft-k, alapítványok... stb. között.

A megpályázott kiutazások átlagos hossza 3,8 nap.

A pályázatok eredménye abban mérhető, hogy hányan adtak be valóban pályázatot Leonardo projekt megvalósítására, ill. hogy hányan nyertek. Ennek figyelembevételével elmondható, hogy a célkitűzés megvalósítása alapvetően sikeres volt, hiszen az előkészítő látogatáson részt vevő intézmények mintegy 64,7%-a nyújtott be 2012-ben Leonardo pályázatot. Ezen pályázatok 40%-a minősült támogathatónak az eddig rendelkezésre álló adatok alapján. A centralizált projektek esetében nem ismerjük a pályázatot beadókat, csak a nyertesekről kapunk információt, így nem tudunk pontos statisztikával szolgálni.

31. táblázat: A Leonardo Előkészítő látogatások utóélete

Megvalósult előkészítő látogatás	Benyújtott Leonardo pályázat (mobilitás, innovációtranszfer és partnerség, 2012-es kör)	%	Nyertes Leonardo pályázat (mobilitás, innovációtranszfer 2012-es kör)	Bírálati folyamatban (partnerség)
34	22	64,7	9	4

III.3.5 A centralizált Leonardo projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából.

A Leonardo alprogram esetében ez az alábbi pályázattípusokat jelenti:

- **Innovációfejlesztés (LMP):** ezen alprogram olyan nemzetközi együttműködéseket támogat, melyek a szakmai oktatás és képzés keretében alkalmazandó újszerű tartalmak, módszerek és eljárások kialakításával fejlesztik a képzési rendszer minőségét. E projektek előmozdítják a szakképzés megújulását és minőségének fejlesztését. A pályázatokba mindkét célt be kell építeni oly módon, hogy a projektekben kidolgozott eszközök, módszerek és a konkrét tananyagok is alkalmazhatók vagy adaptálhatók legyenek a változó körülményekhez.
- **Tematikus hálózatok (LNW):** ezen projektek a szakképzésben érintett különböző szereplők közötti kapcsolatok erősítését szolgálják, hozzájárulnak a minőség fejlesztéséhez, megjelenítik a szakmai oktatás és képzés területén fontos közös érdekeket és tevékenységeket.
- **Kiegészítő tevékenységek (LAM):** a kiegészítő tevékenységek körében megvalósuló projektek a Leonardo da Vinci projektek céljait és eredményeit támogatják. E projektek kiterjedhetnek a kommunikációs tevékenységre, projektek tematikus monitoringjára, projekteredmények terjesztésére és hasznosítására

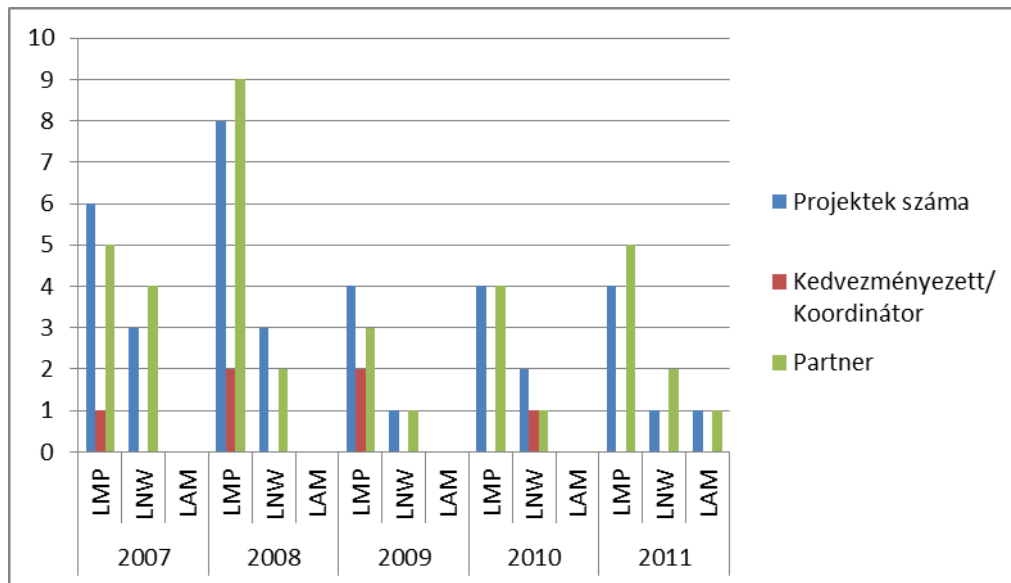
A pályázatokat ezen programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad közvetlen információt, bíraltatja el a beérkező pályázatokat és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt – de a nyertes pályázók listája rendelkezésünkre áll a 2007-11-es évekről, illetve ismerjük a beadott és támogatást nyert pályázatok számát országonkénti bontásban.

Ezen információk alapján az elmúlt évek során Leonardo alprogram esetében 37 olyan centralizált projekt van, amelyben partnerként vagy koordinátorként, magyar intézmény is részt vesz.

Az alábbi diagramból látszik, hogy a szerep elsősorban partneri:

60. ábra: Magyar intézmények száma / szerepe a nyertes Leonardo centralizált projektekben, 2007-2011

Az elmúlt évek 37 nyertes magyar intézmények döntő többsége nem vezető (Kedvezményezett / Koordinátor) szerepet tölt be a nemzetközi konzorciumokban, hanem partnerként segíti annak munkáját. Sajnálatos módon 2011-ben 5 intézmény adott be pályázatot koordinátorként, ám közülük senki sem nyert.

Ha az egyes pályázati fordulókat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a 2008-as év volt a legsikeresebb a magyar intézmények részvétele és támogatása szempontjából.

A 37 projekt összesen 43 intézményt takar, van olyan szervezet, amelyik több nyertes centralizált projektben is részt vesz. Az összetétel vegyes képet mutat: felsőoktatási intézmény, civil szervezet (egyesület, alapítvány), cég (kft., Zrt.), de a nonprofit oldal van túlsúlyban.

A régiók tekintetében magasan a főváros vezet: a 37 nyertes projektből 23 budapesti, a többi régió 1-1 várossal, településsel képviselteti magát, nincs más régió, amely dominánsan megjelenne.

A pályázattípusokat tekintve a magyar intézmények innovációfejlesztésben vettek elsősorban részt, ez 26 projektet jelent, míg a maradék 10 pályázat esetében a tematikus együttműködés és 2011-ben 1 intézmény esetében a kiegészítő tevékenységek pályázati formát választották a felek.

A 2011-es év adatait részleteiben megvizsgálva elmondhatjuk, hogy összesen 11 centralizált projektben vett részt magyar pályázó: 5 esetben koordinátorként, 6 projekt esetében partnerként. A koordinátor intézmények közül 1 formai hibás volt, és a többi 4 magyar koordinációjú projekt sem kapott támogatást. A többi 6 projekt, ahol a magyar intézmények partnerként szerepelnek, támogatást kapott. Ez összesen 8 magyar intézményt jelent.

Ha a magyar szervezetek részvételét nézzük az összes nyertes projektek számához viszonyítva, akkor az LMP esetében ez 10%, az LNW esetében 14%, míg az LAM esetében 20%-t jelent.

A 8 magyar intézmény részvételével zajló (4 innovációfejlesztés, 1 tematikus együttműködés és 1 kiegészítő tevékenységek) projekt témáit tekintve igen változatos a kép: a pályatanácsadók készségeinek fejlesztése, megfelelő és átfogó oktatás a hagyományos gyümölcsstermesztés területén, az időskori önálló életvitel támogatása, az ECVET és a képesítési keretrendszer vizsgálata a területfejlesztési szakmákban, illetve az ECVET bevezetése és alkalmazása, valamint az EU mobilitási programok hatékonyságának és eredményességének növelése.

A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/results_projects/selection_results_en.php

Továbbá az egyes projektek részletes bemutatása is olvasható a honlapon:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/results_projects/project_compendia_en.php

III.4. Grundtvig

A Grundtvig pályázati akció célja, hogy európai együttműködések által segítse elő a felnőttoktatás európai dimenziójának kialakulását, illetve a felnőttoktatás minőségének és hozzáférhetőségének javítását, ezáltal hozzájárul a felnőtt tanulók más kultúrákról szóló ismereteinek bővüléséhez, társadalmi aktivitásuk erősödéséhez. A Grundtvig akció elsősorban a szakmától független, általános ismeretek tanítását és tanulását támogatja, és nagy hangsúlyt helyez a felnőttkori tanulás esélyteremtő jellegére.

A Grundtvig alprogram decentralizált része összesen 7 pályázattípust tartalmaz, melyek közül 4 intézményi, 3 egyéni pályázattípus. Az akciók az alábbiak:

- Grundtvig Tanulási kapcsolatok (intézményi)
- Grundtvig Időskorú önkéntes projektek (intézményi)
- Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek (intézményi)
- Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak
- Grundtvig Látogatások és cserék
- Grundtvig Asszisztensek
- Grundtvig Előkészítő látogatások (intézményi)

Összességében igen eredményesnek nevezhető a Grundtvig program 2011. éve. Mind a pályázatok száma, mind azok minősége azt jelezte, hogy a felnőttoktatás területén is egyre szélesebb az a kör, amely egyrészt érdeklődik az oktatás területén elérhető pályázatok iránt, másrészt pedig rendelkezik a nemzetközi együttműködésekhez szükséges pályázatíró és projektmenedzsment kapacitással és nemzetközi kapcsolatrendszerrel. Mind a régi, mind pedig az új pályázattípusok iránt növekedett az érdeklődés és az igény továbbra is meghaladja a rendelkezésre álló keretet, amit 2011-ben a Leonardo programból (73 870 euró) és Comenius programból (7 000 euró) történő átcsoportosítás némileg enyhített, azonban az **összességében lekötött 1 207 452 euró** egyes akciókban még mindig rendkívül alacsony támogatási arányt enged.

III.4.1. Grundtvig Tanulási kapcsolatok

Ez a pályázati lehetőség elsősorban olyan intézmények részvételét támogatja, amelyek még nem rendelkeznek jelentős tapasztalatokkal a nemzetközi együttműködések és a projektmegvalósítás területén. A projektek célja az egymástól való tanulás, a szervezetek közötti tapasztalatsere és a közös projektmunka megtapasztalása. A projekteken legalább három, a felnőttoktatásban érintett intézmény vesz részt, három különböző országból. 2007-től az együttműködések két évig tartanak, és a pályázók fix összegű átalánytámogatásban részesülnek. Az átalánytámogatás nagysága a projektpartnerek által vállalt mobilitások (a projekt megvalósításával összefüggő külföldi utazások)¹⁰ számától függ.

A 2011. február 21-i határidőre **147 pályázat érkezett**, több mint másfélszer annyi, mint 2010-ben. A **koordinátori** szerepet vállaló magyar szervezetek száma több mint háromszorosára – 7-ről **24-re** – növekedett. Az utóbbi két pályázati fordulóban tapasztalt ugrásszerű pályázatszám növekedésnek több oka lehet: egyrészt 2010-ben volt a program 10 éves, és ennek kapcsán nyílt lehetőség az eredmények ismertetésére, többekhez eljutott a program híre, ami a 2011-es körben éreztette hatását. Másrészt szakértői vélemények szerint növekedést generált a rendelkezésre álló hazai források csökkenése is.

Ezen pályázati forma – célját és eljárásrendjét tekintve – megegyezik a Leonardo partnerségi pályázattípussal. A pályázatok témái – a program céljaihoz igazodva – a felnőttoktatás valamely területére irányulhatnak.

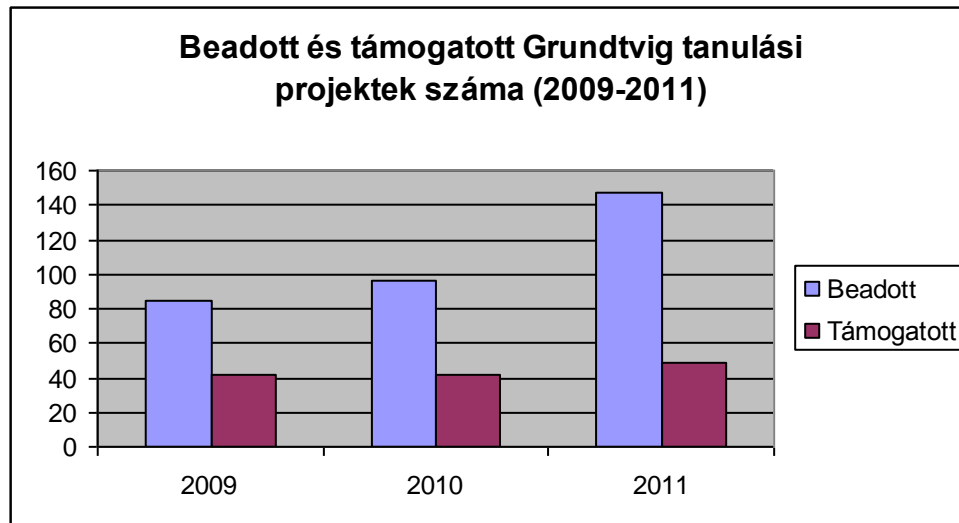
A pályázatok formai bírálatát az iroda munkatársai végezték el. A pályázatok tartalmi bírálatára kizárólag a partnerség koordinátorának országában kerül sor.

A formai bírálat során öt pályázatot utasítottunk el. A pályázók további öt pályázatot visszavontak a 2011. évi adminisztratív prioritások alapján. Magyarországon minden Grundtvig Tanulási kapcsolat támogatásra pályázó szervezetnek egyszerre csak egy futó projektje lehet. Ha egy pályázó mégis több pályázatot ad be, akkor ezek közül választania kell, illetve amennyiben nem választ, úgy pályázatait elutasítjuk.

Így összesen 137 pályázat (23 koordinátor és 114 partner) közül kerültek ki azok, amelyek támogatást kaphatnak. A 23 magyar koordinálású pályázat értékelését két külső szakértő végezte. Azokban az esetekben, ahol a bírálati pontszámok között nagyobb különbség volt, mint 15 pont, a bírálók személyesen egyeztettek az eredményekről.

Az európai egyeztetést és rangsorolást követően az Európai Bizottság **789 662 eurót ítelt meg** Magyarországnak. Ezt az összeget az iroda a rendelkezésére álló Grundtvig költségvetésből kiegészítette, illetve a Leonardo da Vinci programból is történt átcsoportosítás. Ennek eredményeképp a 2011. évi fordulóra **lekötött keret 820 000 euró lett, ami 68,45%-a** a teljes Grundtvig keretnek. Ez az összeg **10 magyar koordinátor, 39 partner támogatását biztosította, vagyis összesen 49 együttműködés támogatását tette lehetővé.** Így megnövekedhetett a magyar koordinálású projektek száma, és várhatóan minimum 656 mobilitás fog megvalósulni a 2 éves futamidő alatt – de várhatóan ennél több is fog teljesülni.

¹⁰ Egy mobilitás egy személy egy külföldi útját jelenti. A projektben közreműködő felnőttoktatási szakemberek, felnőtt tanulók, a társult partnerek képviselői és az esetlegesen segítségre szoruló speciális igényű résztvevők kísérői is részt vehetnek a mobilitási tevékenységekben.

61. ábra: A beadott és támogatott Grundtvig *Tanulási kapcsolat* projektek száma (2009-2011)

2008 óta a Tanulási kapcsolatok pályázattípusban a támogatás odaítélésének és elszámolásának tekintetében nem volt jelentős változás. A projektek pénzügyi elszámolása és a pályázás folyamata is meglehetősen egyszerű.

A megítélhető átalányösszegek 2011-ben a következők voltak:

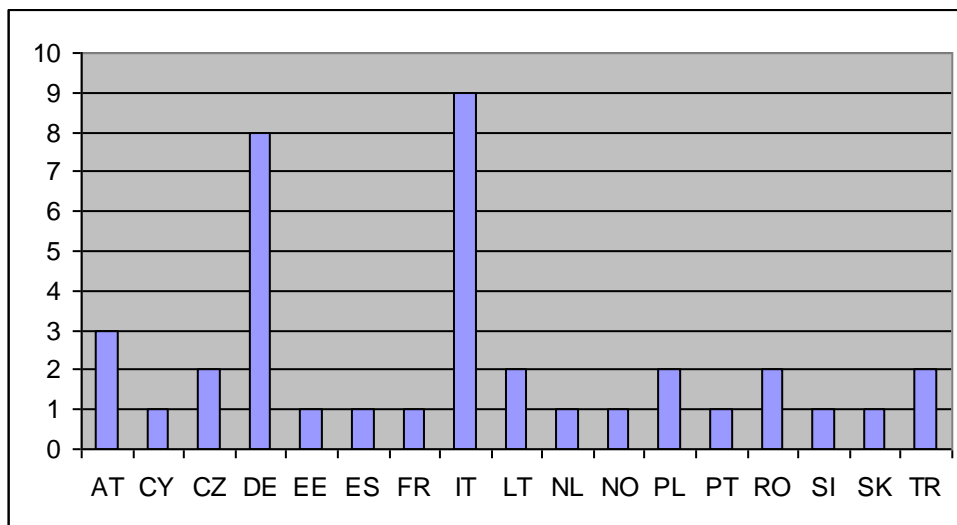
- minimum 4 mobilitás: 10 000 euró,
- minimum 8 mobilitás: 13 000 euró,
- minimum 12 mobilitás: 16 000 euró,
- minimum 24 mobilitás (ebből minimum 16 felnőtt tanuló): 22 000 euró.

A 2011-ben támogatott 49 projekt szinte mindegyike (40 projekt) minimum 12 mobilitást pályázott meg. Kettő pályázó minimum nyolc mobilitást kívánt megvalósítani és hét támogatott tanulási kapcsolat választotta a 24 mobilitásos projektípust. Ez utóbbi kifejezetten a felnőtt tanulók aktív részvételét támogatja, hiszen feltétel, hogy a mobilitásokba legalább 16 tanulót vonjanak be. Mindezek alapján nyilvánvaló, hogy – a korábbi évekhez hasonlóan – az adott idő alatt kevesebb mobilitást támogató projektípusok Magyarországon kevésbé népszerűek.

A Tanulási kapcsolat projektekben együttműködő intézmények közül tíz koordinátori, a többi partneri szerepet vállal. Általában a koordinátor intézmény fogja össze a többiek munkáját, de a támogatási összeg felhasználásáért, a támogatási szerződés feltételeinek teljesítéséért minden partner maga felel.

Támogatott magyar partnerrel dolgozó koordinátorok a programban részt vevő másik 31 európai országból 17 országban vannak. A legnépszerűbb országok ezek közül Olaszország, ahol kilenc, és Németország, ahol nyolc koordinátor intézménynek is van magyar partnere. Ezek a koordinátor országok részben eltérnek a 2010-ben „legnépszerűbb” koordinátor országoktól (akkor Spanyolország és Franciaország is a három legnépszerűbb között volt).

62. ábra: A Grundtvig *Tanulási kapcsolat* projektekben magyar partnerrel együttműködő koordinátorok száma országonként (2011)

A 2010-es évhez képest valamelyest romlott a nyertes projektek földrajzi megoszlása. Bár 2010-ben a támogatott intézmények felénél valamelyest kevesebb volt fővárosi székhelyű, 2011-ben 49 támogatott projekt közül már 30 kapcsolódik Budapesthez, ez romlást mutat a kiegyensúlyozottság tekintetében. Ezzel egyidőben elmondható, hogy a tavalyi évben az ország keleti régióiból jelentősen több pályázat érkezett, az idei évben sokkal kiegyensúlyozottabb a fennmaradó 19 pályázat beadási aránya, kilenc jött a nyugati országrészről és nyolc a keletiből, míg kettő Közép-Magyarország nem budapesti településeiről.

A pályázatok témája a korábbi éveknek megfelelően meglehetősen változatos. A leggyakoribb témák a hátrányos helyzetű felnőttek bevonása a felnőttoktatásba valamint az aktív állampolgárság, azonban elmondható, hogy a projektek tematikájukat tekintve rendkívül széles skálán mozognak.

A pályázó szervezetek több mint két harmada a nonprofit szektorból kerül ki, ugyanígy igaz, hogy kb. kétszer annyi magán, mint állami szervezet pályázott. A pályázók jelentős része felnőttoktatással (is) foglalkozó egyesület vagy alapítvány, kisebb részben képviselik magukat a szakképző intézmények, felsőoktatási intézmények, önkormányzatok stb.

A Grundtvig Tanulási kapcsolat projektekre sok esetben jellemző, hogy valamilyen szempontból hátrányos helyzetű felnőtt tanulókat céloznak meg, és a felnőttoktatáson keresztül kívánnak hozzájárulni az esélyeik javításához. A hátrányos helyzetű célcsoportokat bevonó projektek száma ismét növekedett 2010-hez képest (2009-ben kb. 50%, 2010-ben kb. 40% míg 2011-ben ismét 51%). Ez a hatás még mindig jelentősnek tekinthető.

A 2009-es támogatási szerződésekhez kapcsolódó beszámolók

A 2009-ben támogatott Tanulási kapcsolat projektek 2011. július végén zárultak, és szeptemberben küldték el záróbeszámolójukat a Tempus Közalapítványnak. Összesen 42 záróbeszámolót fogadtunk, ezek bírálatát külső szakértő végezte. A projekt és az arról készített beszámoló értékelésének eredményéről minden kedvezményezettnek egyéni visszajelzést adtunk. A 2009-es projektekről – a korábbi évekhez hasonlóan – elmondható,

hogyan a projektek többsége teljesítette az eredetileg kitűzött célokat, és megvalósította a tervezett tevékenységeket. A megvalósítás során adódott kisebb eltérések többnyire indokoltak és szükségszerűek voltak, a végső célok elérését nem befolyásolták.

A záróbeszámolóok összesítése szerint a 2011-ben lezárt Tanulási kapcsolat projektek közel mindegyike teljesítette a tervezett mobilitásokat, sőt sok esetben a mobilitások száma meghaladta a tervezettet. Egy esetben adódtak problémák, itt a támogatott magyar partner csak az első évre tudott elszámolni és a mobilitásokat sem tudta teljesíteni. A 42 projekt összesen 576 mobilitást vállalt a szerződések alapján, és 747-et teljesített valójában.

Projekttermékként leggyakrabban a weboldalt, kisebb kiadványokat (szórólapok, brossúrák), valamint konferenciákat, szemináriumokat jelölték meg a támogatottak. A tavalyi első évhez hasonlóan már a 2009-es záruló projektek eredményeit is egy közös európai adatbázisba is fel kellett tölteniük. Az EST (European Shared Treasure <http://tmp.est.tpf.hu/search.php>) a Comenius, a Leonardo da Vinci és a Grundtvig partnerségek számára készített adatbázis, melynek célja, hogy láthatóvá és elérhetővé tegye az Egész életen át tartó tanulás program keretében létrejött eredményeket és projekttermékeket.

A záróbeszámolókat az átalányalapú elszámolási szabályoknak megfelelően zártuk le – kivéve az egy problémás elszámolási projekt esetében, ahol tételes elszámolásra került sor –, melyek a pályázatban vállalt szakmai tartalom és a tervezett mobilitások számának teljesítését és ezek igazolását kérik. A kezdeti apróbb nehézségek után, a 2011-es évben ez a – pályázók számára egyértelműen egyszerűbb – rendszer már semmilyen problémát nem okozott. Az egy problémás partnerségen kívül nem volt olyan projekt, amely ne lett volna jogosult a teljes megítélt támogatásra. Véletlenszerű kiválasztás alapján 10 projekt esetében tételes ellenőrzésre is sor került, azaz a kedvezményezettnek az eredeti részvételi igazolásokat és utazást igazoló dokumentumokat is be kellett küldeni. A tételes ellenőrzésre beküldött dokumentáció minden esetben megfelelő volt.

Fogadtunk és feldolgoztunk továbbá 42 előrehaladási jelentést, vagyis a 2010. évi nyertes projektek időközi beszámolóját, amit a pályázók a 2 éves projekt első évét követően kell, hogy beküldjenek. Ezek értékeléséről szintén egyénre szabott visszajelzést kaptak a kedvezményezettek. Ezek szerint a 2010-ben támogatott kétéves projektek keretében vállalt 636 mobilitás közül 2010. június végéig 296 valósult meg.

Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíj

A Grundtvig Tanulási kapcsolatok programban 2010-ben a megadott határidőre beérkezett beszámolókból heten kaptak kiváló minősítést. Az értékelések alapján mindegyik projektet Nívódíjra jelöltük, amelyeket két független szakértő értékelt. Az értékelések alapján a szakértők **2 intézmény** számára javasolták a Nívódíj megítélését:

- **West Hungary Humán Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft**, Szombathely, <http://www.humankht.hu/>
A projekt címe: Know-how of women learning
- **TEMI Fővárosi Művelődési Háza**, Budapest, <http://www.fmhnet.hu/>
Projekt címe: Visual Arts Network – Goldenagers Overgoing Horizons/ VAN GOGH

A projektek részletes leírása az erre szolgáló kiadványban olvasható, amely elérhető a honlapunkon is. A díj átadására a 2011. évi valorizációs konferencia keretében került sor.

III.4.2. Grundtvig Időskorú önkéntes projektek

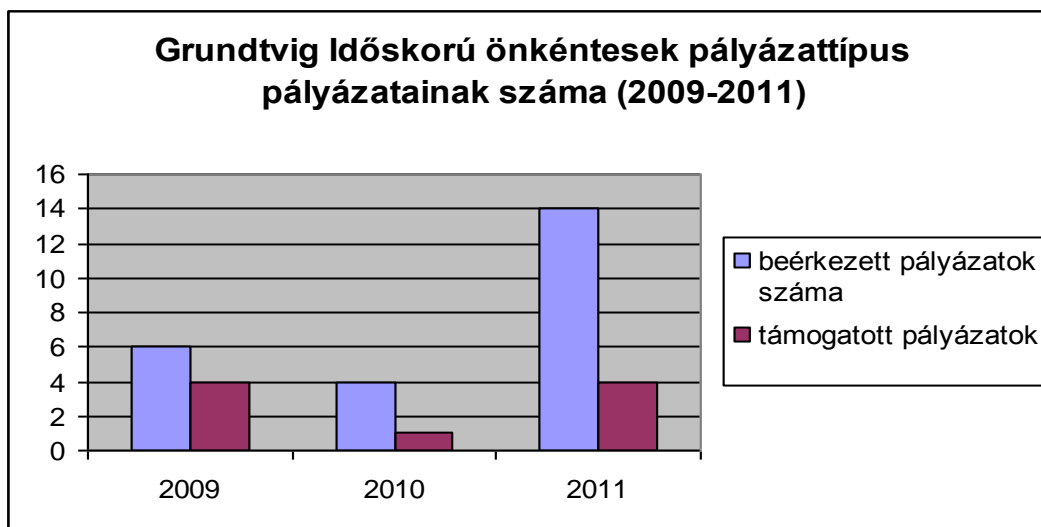
A Grundtvig Időskorú önkéntes projektek küldő és fogadó szervezetek együttműködésén alapuló projektek, melyek a nemzetközi önkéntességben rejlő tanulási lehetőségeket kínálják időskorú (50 év feletti) résztvevőknek. Ez a projekt típus szintén intézményi, 2009-ben indult pályázati forma

A partnerek két év alatt 2-6 önkéntest küldhetnek egymáshoz 3-8 hetes időtartamra. Az időskorú önkéntesek olyan tevékenységet végeznek, ami a számukra tanulási lehetőséget, a fogadó szervezet (illetve a tágabb közösség) számára pedig nem anyagi természetű hasznot jelent. A partnerek a projekt során egy hosszabb távú, időskorú önkéntesek cseréjén alapuló együttműködés alapjait is lefektetik.

Az önkéntesek által végzett tevékenységek nem feltétlenül kapcsolódnak szorosan az oktatáshoz vagy képzéshez; a tanulási lehetőséget az önkéntességre való felkészülés, a külföldön eltöltött időszak és az ott végzett tevékenység, valamint a tapasztalatok összegzése, értékelése jelenti.

A 2011. márciusi határidőre 14 pályázat érkezett, ez a 2010. évi 4 pályázathoz képest ugrásszerű növekedést jelent, ahogy ezt a grafikon is mutatja. A 14 pályázat közül tíz magyar koordinációjú projekt volt. A pályázatok formai és pénzügyi bírálatát az iroda munkatársai végezték. Tartalmi bírálatra – mivel kölcsönösségi alapon működnek a projektek (küldést és fogadást is magába foglal a pályázattípus) mind a koordinátorok, mind a partnerek esetében sor került. A tartalmi értékelést két független szakértő végezte, és két esetben volt szükség egyeztetésre.

63. ábra: Grundtvig időskorú önkéntesek pályázattípus pályázatainak száma (2009-2011)

Az európai egyeztetést követően a kölcsönösség és a másik ország szintén szűk költségvetési kerete miatt **négy pályázat kapott támogatást** (az előző évi eggyel szemben) **67 660 euró értékben**. A projekt keretében **22 fő** 50 évnél idősebb külföldi magyarországi önkéntes munkája valósul meg, 22 magyar résztvevő pedig a partnerországokban tölti 8 hetes önkéntes megbízatását. A nyertes pályázatok mind budapesti szervezettől kerültek ki, ám a beadott pályázatok közül mindössze ez a négy volt fővárosi, tehát ebben a pályázattípusban is elkezdődött a vidéki székhelyű szervezetek aktivitása.

A partnerek pedig Európa különböző országaiból kerültek ki: egy román, egy német, egy lett és egy brit szervezet.

A nyertes pályázók közül mind non-profit intézmény: egy egyesület, egy alapítvány, egy művelődésközpont és egy múzeum. A támogatott projektek a szervezetek profiljának megfelelően alapvetően kulturális témájúak.

A pályázók visszajelzése szerint ebben a pályázattípusban különös nehézséget okoz a célcsoport nyelvtudásának alacsony szintje. Ez is lehet indoka, hogy a 14 beadott pályázat közül három is határon túli magyar szervezetekkel kívánt dolgozni magyar munkanyelven, ám ezek közül egyik sem nyert támogatást 2011-ben.

A 2009-es támogatási szerződésekhez kapcsolódó beszámolók

Mivel a pályázattípus 2009-ben indult, 4 nyertes projekttel, a futamidő 2 év, így 2011-ben először záródott le egy teljes projektciklus. Az első eredmények nagyon biztatóak. A jó tapasztalatokat bizonyítja, hogy amint lezárult a projektjük, mind a négy szervezet új pályázatot adott be 2011-ben, hármuk el is kezdhette a következő két évi munkát.

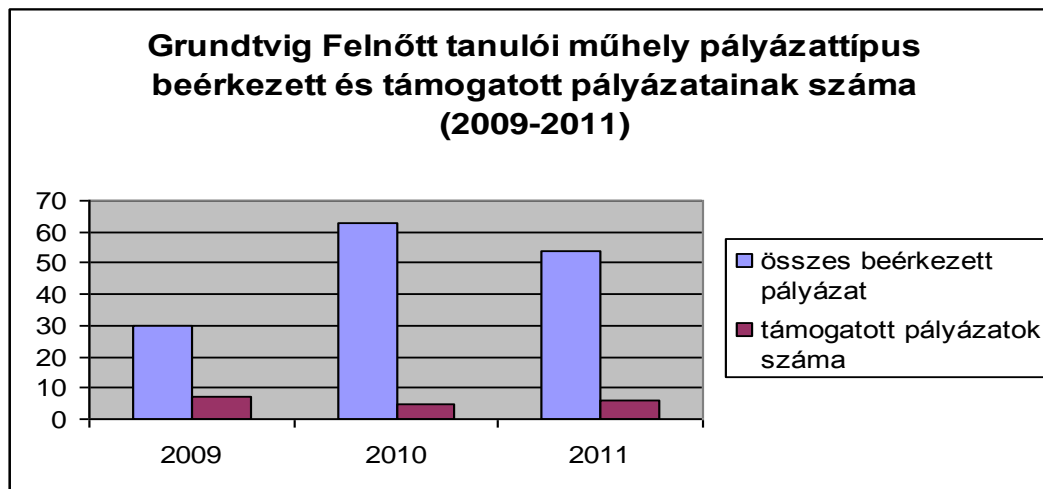
A négy lezárult projekt összesen 58 910 euró támogatásban részesült, három a projektek koordinátoraként, egy partnerként. Partnerszervezeteik Romániából, Szlovákiából és – kettő – Nagy-Britanniából kerültek ki. A záróbeszámolók alapján elmondható, hogy a jó minőségű projektek megvalósítása során 19 fogadott és 19 küldött időskorú önkéntes mobilitása valósult meg. Ebben az évben is főleg kulturális téma alkotta a projektek központi elemét, ezenkívül szociális területen tevékenykedhettek az önkéntesek.

III.4.3. Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek

A Grundtvig felnőtt tanulói műhelyek olyan nemzetközi események, melyek lehetőséget biztosítanak a részt vevő felnőtt tanulóknak tudásuk gyarapítására és tapasztalataik megosztására is. Az 5-10 napos műhelyek alkalmával 10-20 felnőtt tanuló egy előre meghirdetett, a műhely szervezője által meghatározott témát dolgoz fel.

A választott téma tekintetében megkötés nincs. Magyar szervező csak magyarországi helyszínen szervezhet műhelyt. A résztvevők legalább 3 (Magyarországgal együtt 4), az Egész életen át tartó tanulás programban részt vevő országból kell, hogy érkezzenek. A csoport maximum 1/3-a jöhet ugyanabból az országból. A szervezés és a résztvevők költségeinek fedezésére a műhelyt szervező intézmény pályázhat.

64. ábra: Grundtvig Felnőtt tanulói műhely pályázattípus beérkezett és támogatott pályázatainak száma (2009-2011)

A Grundtvig felnőtt tanulói műhelyek, mint új pályázattípus, minden várakozáson felül népszerűnek bizonyult. A 2009-es indulást követően 2010-ben jelentősen megnövekedett a pályázattípus iránt az igény, mely tendencia 2011-ben is folytatódott: 10%-kal több pályázat érkezett, összesen 54. A formai bírálat során, melyet az iroda munkatársai végeztek, 17 pályázatot utasítottunk el, így összesen 37 pályázat került tartalmi bírálatra. A formai bírálat mellett a pénzügyi ellenőrzést is az iroda munkatársai végezték. Ennek eredményét a tartalmi értékelést végző szakértők jóváhagyták.

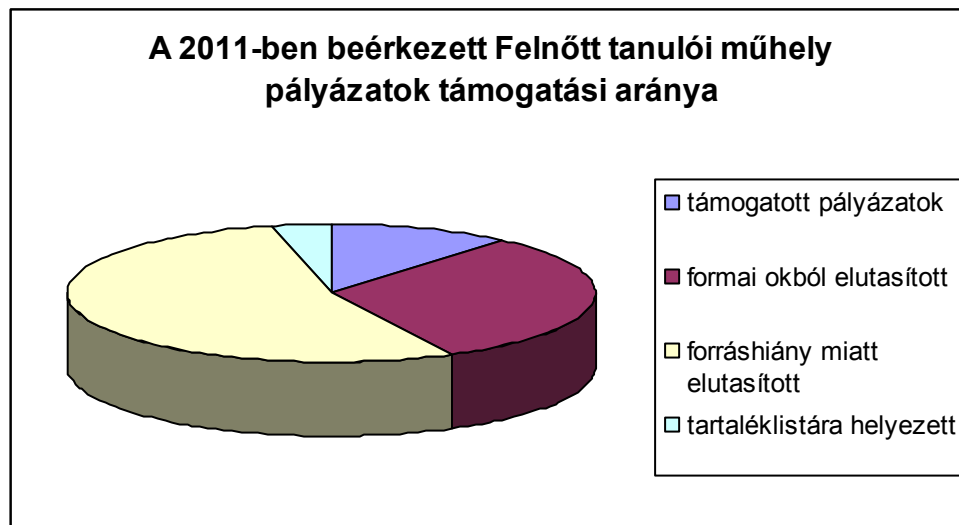
Szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket 2-2 fő. A szakértők a pályázatok döntő többségét jóra minősítették. Az iroda azonban – a rendelkezésre álló szűk költségvetés miatt – kénytelen volt igen magas átlagpontoszámnál meghúzni a felső határt, és először 4, majd némi forrásbővülést követően további 2 műhelyt tudott támogatni.

Így összesen **6 pályázat kapott támogatást 163 240 euró** értékben. A műhelyek témája továbbra is igen változatos és színes, bár a 2011-es évben több műhely is mozgás- és táncközpontú. Emellett lehetőség nyílt többek között a digitális történetmesélés megismerésére, valamint fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek bővítésére is. Mindezek alapján továbbra is elmondható, hogy a pályázattípus megmozgatta a hazai felnőttoktatásban a kreatív energiákat: főként kisebb szervezetek pályáztak innovatív ötletekkel, kezdeményezésekkel. A tendencia folytatódott, azaz jelentős azoknak a pályázóknak az aránya, akik a Grundtvigon belül ebben a pályázati formában pályáztak először.

A Grundtvig felnőtt tanulói műhely pályázattípus 2011-ben Magyarországon ismét kiemelkedően sikeres volt. A pályázatok minősége is nagyon jó volt, 37-ből egyet sem utasítottunk el gyenge minőség miatt, valamint a támogatott pályázatok átlagpontoszáma 95,65 és 89,4 között mozgott.

A korábbi évekhez hasonlóan a 2011-es évben is ebben a pályázati formában volt a legtöbb olyan jó minőségű pályázatunk, amelyet forráshiány miatt kellett elutasítanunk (összesen 29 darabot), így ez a pályázati forma nemcsak a legsikeresebb az újak közül, de a leginkább alulfinanszírozott is.

65. ábra: A 2011-ben beérkezett Felnőtt tanulói műhely pályázatok támogatási aránya

A pályázatok földrajzi megoszlása a 2010-es évhez képest valamelyest romlott, 51% helyett 59% érkezett budapesti székhelyű szervezettől. A támogatottak esetében ez 50%-ot jelent.

Eredmények

2011-ben ebben a pályázattípusban a 2010-ben támogatott 5 projekt záródott le. A műhelyek az eredeti terveknek megfelelően valósultak meg, néhány esetben volt szükséges kisebb változtatás, a program minimális módosítása.

A műhelyek időtartama átlagosan 8,5 nap volt, és az időtartam sem változott a megvalósítás során.

Az első két pályázati kör lezárultával az alábbi erősségek és gyengeségek összegezhetők:

Gyengeségek:

- a pályázók számára a célcsoport meghatározása továbbra sem volt teljesen egyértelmű, bár jóval kevesebb esetben fordult elő, hogy felnőttoktatási szakértőket, szakembereket is fogadtak, annak ellenére, hogy a cél kifejezetten a felnőttek, mint tanulók (előzetes tudás, háttérismeret, tapasztalat vizsgálata nélkül) bevonása lett volna. Sajnos ez a cél a 2011-es pályázati körre sem tisztázódott teljesen, de valamivel kevesebb pályázatot kellett a nem megfelelő célcsoport bevonása miatt elutasítanunk.
- Adminisztratív akadályok:
 - o A felnőtt tanulók részvétele abból a szempontból akadályokba ütközik, hogy a körülbelül 1 hetes műhelyen szabadidejükben tudnak csak részt venni, szabadságot kell kivenniük, ami akadályozhatja az érdeklődőket a részvételben.
 - o Egyre jobban megfigyelhető az, hogy egy résztvevő egyszerre több műhelyre is jelentkezik, majd az adminisztratív szabályok miatt csak egyen vehet részt – azonban a többszörös jelentkezéssel megnehezíti a műhelyszervezők munkáját.

Erősségek:

- a műhelyek sokszínűsége: nincs meghatározott prioritás vagy téma, így a szervezők kreativitásán múlik a kurzus témája. Vagyis teljes a pályázók szabadsága, alulról jöhet az igény a műhely témájának kitalálására.
- Maga a célcsoport: a felnőttek, mint tanulók, fókuszba helyezése, ezzel a felnőttkori tanulás motiválása

III.4.4. Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanárok, szakértők, tanácsadók, intézményvezetők és a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakemberek továbbképzését teszi lehetővé szervezett nemzetközi kurzus keretében. A továbbképzés célja az oktatók és egyéb szakemberek szakmai (és nyelvi) fejlődése, valamint az intézmények közti együttműködés és tapasztalatcsere ösztönzése.

A pályázattípusban 2011-ben összesen három határidő volt: januárban, áprilisban és szeptemberben. A három fordulóban összesen 114 egyéni pályázat érkezett az irodához, ez több, mint háromszorosa a 2010-es adatnak. A formai ellenőrzést követően 21 projekt kiesett. A formai és pénzügyi ellenőrzést az iroda munkatársai végezték, szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket két-két fő. **26 pályázat nyert támogatást**, nekik összesen **57 105** euró támogatást ítélt meg az iroda.

Eredmények

A beérkezett pályázatok száma 2010-hez képest jelentősen nőtt (2009-ben 31 volt), ez az emelkedés drasztikusnak mondható. Sajnos a formai hibás pályázatok száma még ebben az évben is relatíve magas volt. Ennek valószínűleg részben az az oka, hogy a formai bírálat szempontsora ebben a pályázattípusban tartalmaz bizonyos mértékben tartalmi elemeket is, melyeket sok esetben figyelmen kívül hagynak a pályázók (ilyen például a felsőoktatásban oktatók és a nyelvtanárok korlátozott részvételi lehetősége). Ezt a problémát orvosolandó az iroda folyamatosan bővíti szolgáltatásait. Amellett, hogy konzultációs lehetőséget biztosít, 2011-ben közzétett egy a pályázati űrlap kitöltését segítő Kalauzt, amelyben külön felhívja a figyelmet az egyes formai szempontokra is. Valamint kvízit tett közzé a pályázati feltételekre vonatkozóan, aminek helyes kitöltésével ajándékot lehetett nyerni.

A támogatott projektek mindegyike sikeresen megvalósult.

66. ábra: A 2011-ben beérkezett pályázatok megoszlása eredmény szerint

Az Iroda erőfeszítéseinek ellenére a pályázatok földrajzi eloszlása terén még mindig a főváros egyértelmű dominanciája figyelhető meg (a pályázók 46%-a budapesti). A fennmaradó pályázatok eloszlása többé-kevésbé egyenletes, az ország nyugati és keleti részéből egyaránt érkeztek pályázatok.

A 2011-es keretből támogatott pályázók közül mindenki megadott küldő intézményt, bár ez továbbra sem kötelező. Húsz olyan pályázó volt, aki önállóan, küldő intézmény nélkül pályázott. A küldő intézmények típusa széles skálát fed le: egyesületek, alapítványok, egyetem, képzéssel foglalkozó magánvállalatok egyaránt jelen voltak.

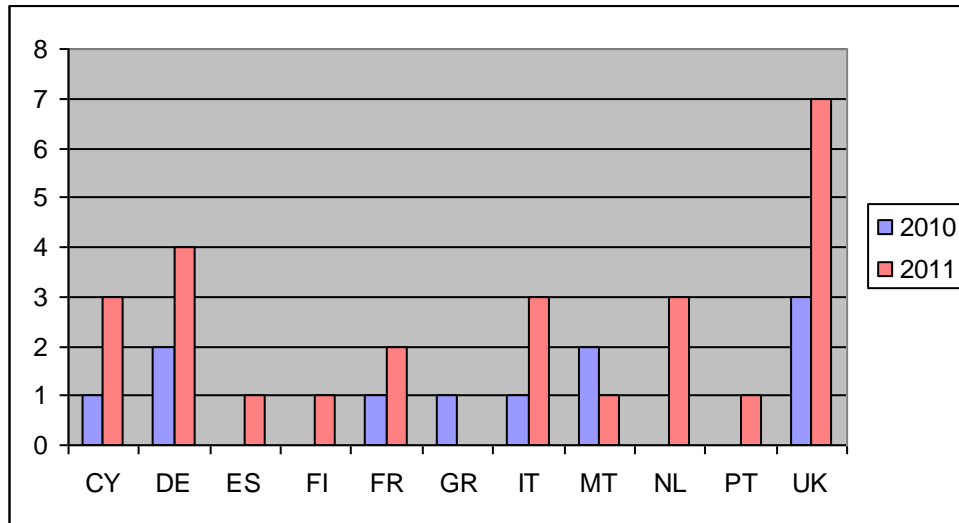
A nemek eloszlását tekintve továbbra is egyértelmű a női dominancia, a pályázók több mint 70% nő, szám szerint 81 nő és 33 férfi vett részt a programban. Ugyanígy nem változott a kurzusok kiválasztása, 2011-ben is csaknem minden pályázó a közös Comenius-Grundtvig kurzuskatalógusból választott továbbképzést. Ami a kurzusok munkanyelvét illeti, a támogatott pályázatoknál ez minden esetben az angol volt, míg az összes beérkezett pályázat között szerepel néhány német, francia és olasz nyelvű kurzus is.

A továbbképzések témái sok különböző területet érintenek. A leggyakoribb a kulturális témájú továbbképzés (pl. művészeti oktatás), több kurzus irányult a fenntartható fejlődés megismerésére, a nyelvi készségek fejlesztésének módszereire, illetve további téma volt a generációk közötti tanulás előremozdítását vagy a tanulók motivációjának növelését elősegítő módszerek.

A fogadó országok köre a 2011-es évben is széles, a legnépszerűbb kurzushelyszín ezúttal Nagy-Britannia volt, a második helyen Németország szerepel.

A támogatott pályázatok közül heten utaztak Nagy-Britanniába, négyen Németországba, hárman-hárman Ciprusra, Hollandiába, illetve Olaszországba, ketten Franciaországba.

67. ábra: Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak (2010, 2011) pályázatok – célszágok a nyertes pályázatok alapján

III.4.5. Grundtvig Látogatások és cserék

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanároknak, tanácsadóknak, intézményvezetőknek, a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakembereknek és felnőttoktatói pályára készülő hallgatóknak szóló pályázati lehetőség, mely támogatást biztosít konferenciákon, tanulmányutakon, szakmai (csere)látogatáson, job-shadowing tevékenységben való részvételre. A továbbképzés célja az oktatók és egyéb szakemberek szakmai (és nyelvi) fejlődése, valamint az intézmények közti együttműködés és tapasztalatcsere ösztönzése.

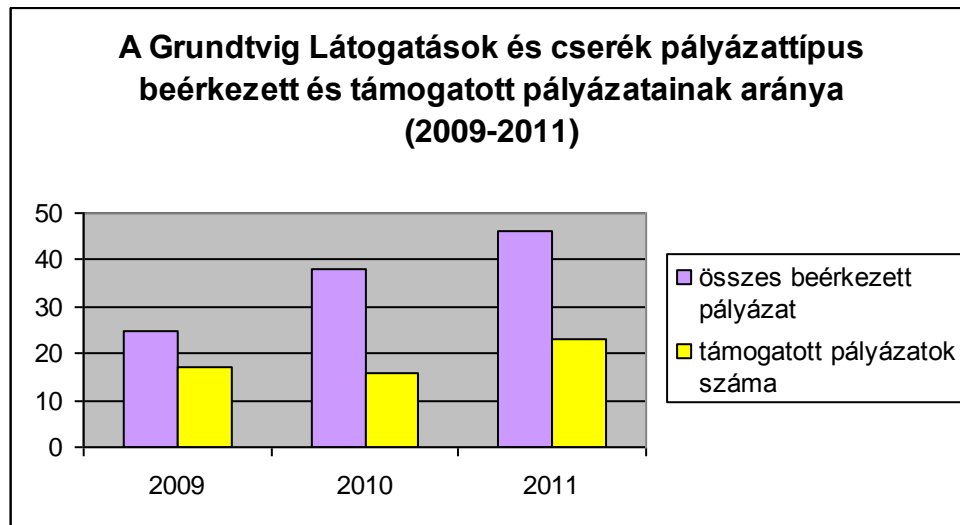
A pályázattípusban 2011-ben összesen 3 határidő volt meghirdetve: januárban, áprilisban, és szeptemberben. A 3 fordulóban összesen 46 egyéni pályázat érkezett az irodához. A korábbi években megfigyelt tendencia 2011-ben is folytatódott, azaz a pályázatok száma ismét növekedett, annak ellenére, hogy 2011-ben csak a kötelező, az Európai Bizottság által megadott három határidőt hirdette meg az iroda (2010-ben volt két további határidő is).

A formai ellenőrzést követően 9 pályázat kiesett. A formai és pénzügyi ellenőrzést az iroda munkatársai végezték, szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket 2-2 fő. 2011-ben összesen **23 látogatás kapott támogatást 43 801 euró értékben.**

Eredmények

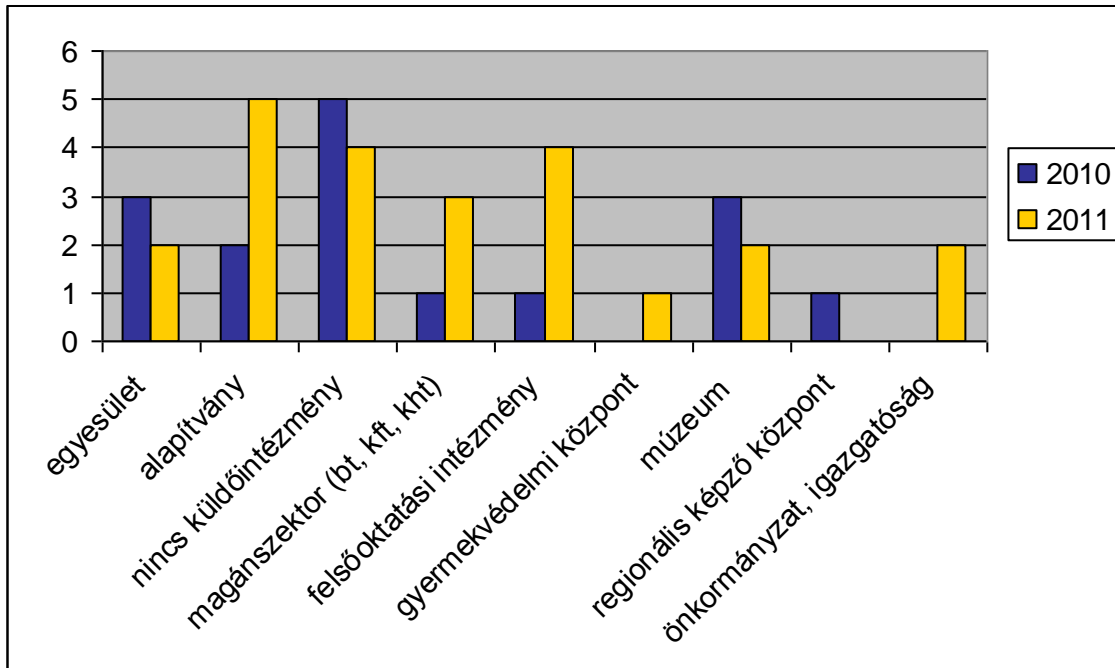
2011-ben a beérkezett Látogatások és cserék pályázatok száma 21%-kal nőtt 2010-hez képest, az igény tehát továbbra is nagy a pályázattípus biztosította szakmai tanulmányutakra. A formai hibás pályázatok száma jelentősen csökkent az előző évhez képest. Ezzel az iroda elérte az egyik kitűzött célt, azaz sikerült 20% alatt tartani a formai hibák miatt elutasított pályázatok számát. A pályázatok minősége továbbra is jónak mondható, annak ellenére, hogy az előző évhez képest valamivel több – kilenc – pályázat elutasítására került sor tartalmi okokból. 24 támogatott pályázat közül 1-et visszamondott a pályázó, 23 pedig sikeresen megvalósult 2011-ben, illetve 2012 első félévében.

68. ábra: A Grundtvig Látogatások és cserék pályázattípus beérkezett és támogatott pályázatainak aránya (2009-2011)

Sajnos a pályázatok földrajzi eloszlása ismét igen egyenetlen, azaz a fővárosi pályázók aránya 2011-ben ismét 50% feletti. A támogatott pályázatok esetében is ugyan ez a tendencia fedezhető fel, ismét valamivel 50% feletti a budapesti lakcímmel rendelkező pályázók aránya. A küldő intézmény székhelyét tekintve még hangsúlyosabb a főváros központúság, hiszen a támogatott pályázók valamivel több, mint 60%-a budapesti küldő intézményt jelölt meg. A lehetőséggel, hogy küldő intézmény megjelölése nélkül pályázzanak, 11 pályázó élt, a támogatottak közül 4. A küldő intézmények típusa 2011-ben is rendkívül széles skálát fedett le. A legtöbb küldő intézmény kulturális szervezet vagy egyetem volt, de nagy számban voltak jelen alapítványok, egyesületek és egyéb felnőttoktatási szervezetek. A támogatott pályázatok esetében hasonlóak voltak az arányok.

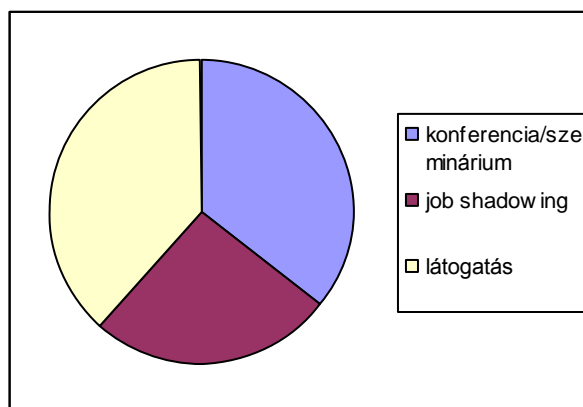
69. ábra: Látogatások és cserék (2010 és 2011) pályázatok – a leggyakoribb küldő intézmények a támogatott pályázatok alapján

A nemek eloszlása hasonlóan alakult az előző évhez képest, 15 nő és 8 férfi nyert támogatást 2011-ben.

A megpályázott tanulmányutak nagy része konferencián vagy szemináriumon való részvétel, hasonló számú a látogatás is, azaz a tanulmányút a felnőttoktatás tanulmányozására irányul egy külföldi fogadóintézményben. A támogatott pályázatokra vetítve az arány a következő: 11 esetben konferencián vagy szemináriumon vett részt a pályázó, 8 esetben irányult a kiutazás job-shadowing tevékenységre, 12 projekt pedig látogatást tartalmazott.

70. ábra: Látogatások és cserék pályázatok célja 2011-ben

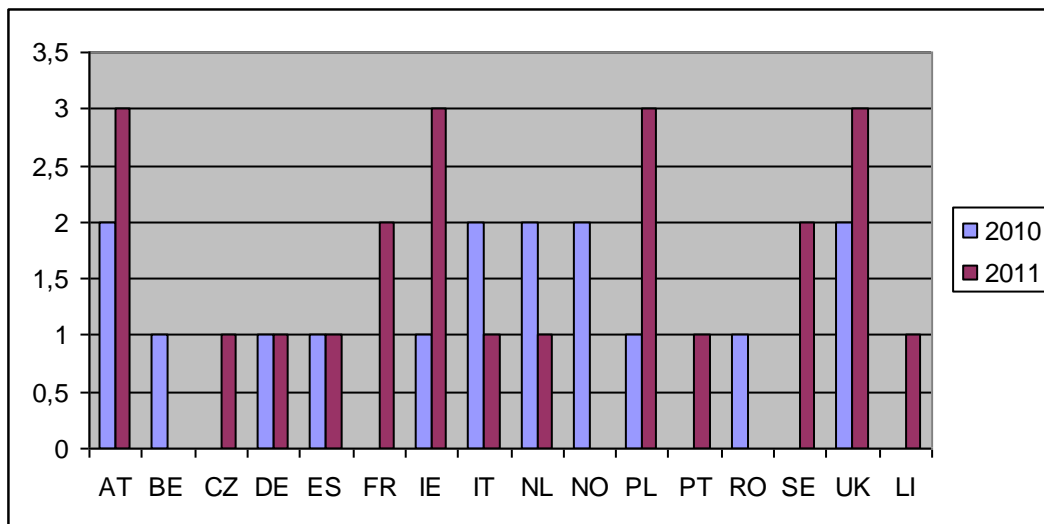

A tanulmányutak témái között szerepel többek között az önkéntesség témaköre, a bibliodráma, valamint a mozgás / tánc oktatása. Azok a tanulmányutak, melyek egy

intézmény felnőttoktatási gyakorlatának tanulmányozását és/vagy job-shadowing-ot valósítanak meg, egyéni munkaprogramon alapulnak.

A fogadó országok köre a többi pályázattípushoz hasonlóan széles. 2011-ben Ausztria, Írország, Lengyelország és az Egyesült Királyság voltak a legnépszerűbbek. Összesen 13 országba történtek kiutazások.

71. ábra: Látogatások és cserék (2010, 2011) pályázatok – célországok a beadott pályázatok alapján

III.4.6. Grundtvig Asszisztensek

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanároknak, szakértőknek, tanácsadóknak, intézményvezetőknek, a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakembereknek, felnőttoktatási pályára készülő hallgatóknak, illetve egyéb, a felnőttoktatás területén dolgozó munkatársaknak biztosít lehetőséget hosszabb külföldi tartózkodásra és egy vagy több felnőttoktatással foglalkozó szervezet mindennapi munkájában való részvételre. A tanulmányút célja a szakemberek szakmai és nyelvi fejlődése.

A 2011-es évben az iroda munkatársai által végzett formai bírálat során 3 pályázat nem felelt meg a követelményeknek.

A pályázatok formai és pénzügyi bírálatát az iroda munkatársai végzik. (Utóbbit a szakmai értékelést végző szakértők hagyják jóvá.) Szakmai szempontból külső szakértők értékelték a pályázatokat, és 3 pályázatot nem támogathatónak, 21-et pedig támogathatónak ítélték. A szűk költségvetési keret és a Grundtvig Kiértékelő Bizottság javaslatára az iroda a maximálisan megíthető megélhetési költség 70%-át ítélte meg a pályázóknak, így összesen 6 pályázatot javasolt támogatásra 34 536 euró értékben. Ezek a számok azt jelentik, hogy a csökkentett költségvetéseknek köszönhetően a 2010-es évhez hasonlóan 6 pályázat kapott támogatást. 7 pályázatot tartaléklistára kellett helyeznünk, 8 pályázatot forráshiány miatt kellett elutasítanunk, 3 pályázat tartalmilag nem felelt meg a követelményeknek, és 3 pályázat formai hibás volt.

Tehát a Grundtvig asszisztensek pályázattípus első két sikeres éve után 2011-ben is folytatódott a növekedés, közel 30%-kal több pályázat érkezett a határidőre, mint az előző évben.

Eredmények

Az új – azaz korábban még nem pályázott a Grundtvig programban – illetve régi pályázók aránya a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A beadott pályázatok közül 24 új, 3 tapasztalt grundtvigos pályázótól érkezett, a támogatottak közé 5 új és 1 régi pályázó került.

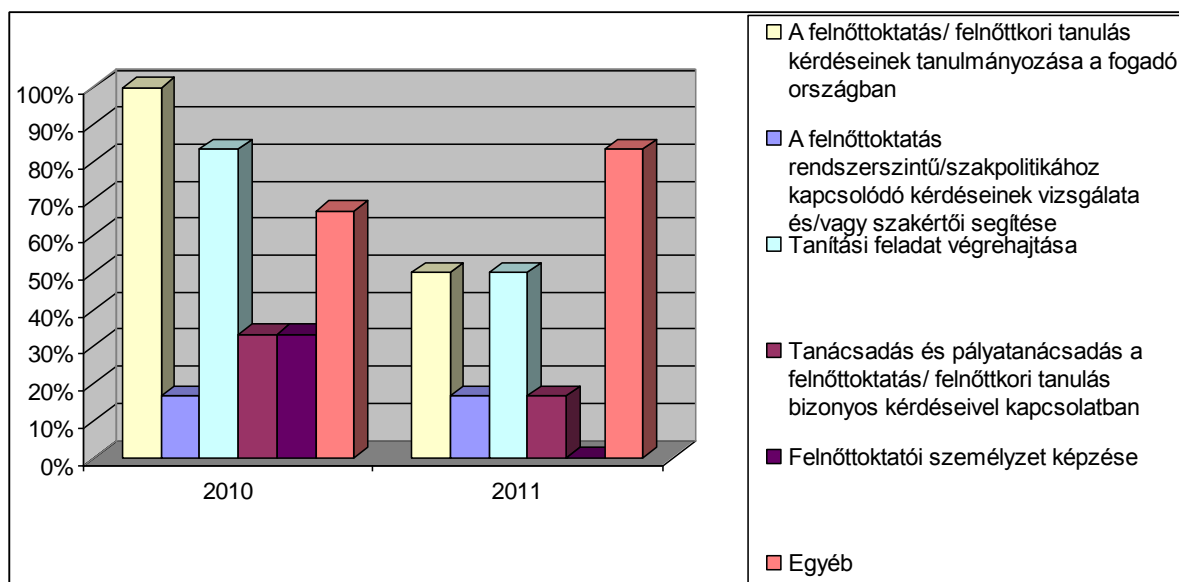
A 2011-es évben a pályázók valamivel több, mint 44%-a élt a lehetőséggel, hogy nem kötelező küldő intézményt megadni a pályázatban. A támogatott pályázatok esetében hasonló az arány, pontosan 50%

A pályázatok földrajzi eloszlása az első évhez képest ismét jó irányba változott, mivel az ország összes régiójából érkeztek pályázatok. A Budapestről érkező pályázatok száma nem dominál, a beadott és a támogatott pályázatok esetében is 33%.

A célországok listája némiképp módosult, változatossága valamelyest csökkent: 3 fő utazott Németországba, 2 fő Spanyolországba és 1 fő az Egyesült Királyságba.

Az asszisztensi periódus során megvalósítani kívánt tevékenységek igen sokrétűek. A legnépszerűbb tevékenységek változatlanul a tanítás és a célország felnőttoktatási gyakorlatának tanulmányozása voltak.

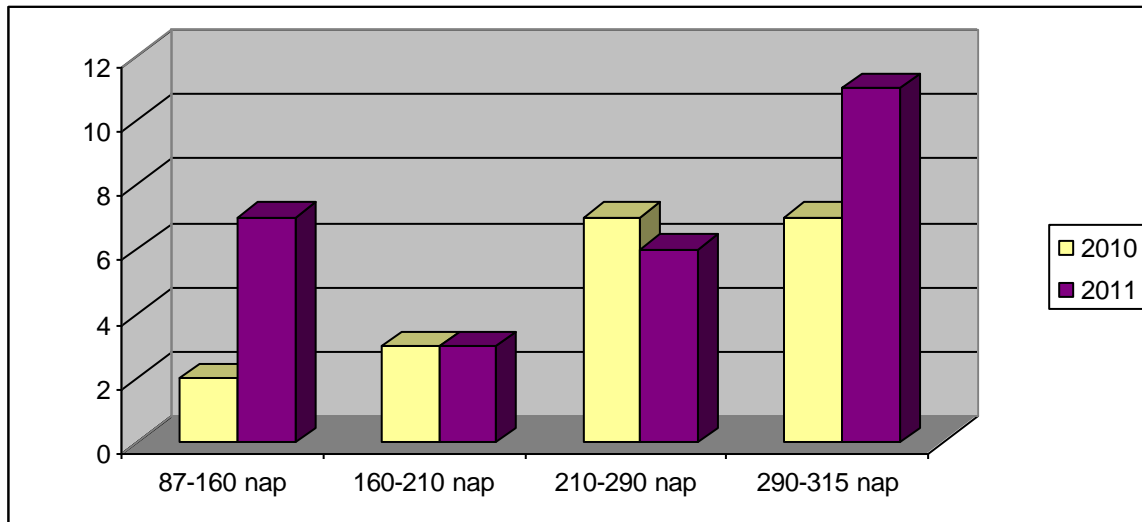
72. ábra: Tervezett tevékenységek az asszisztensi periódus alatt

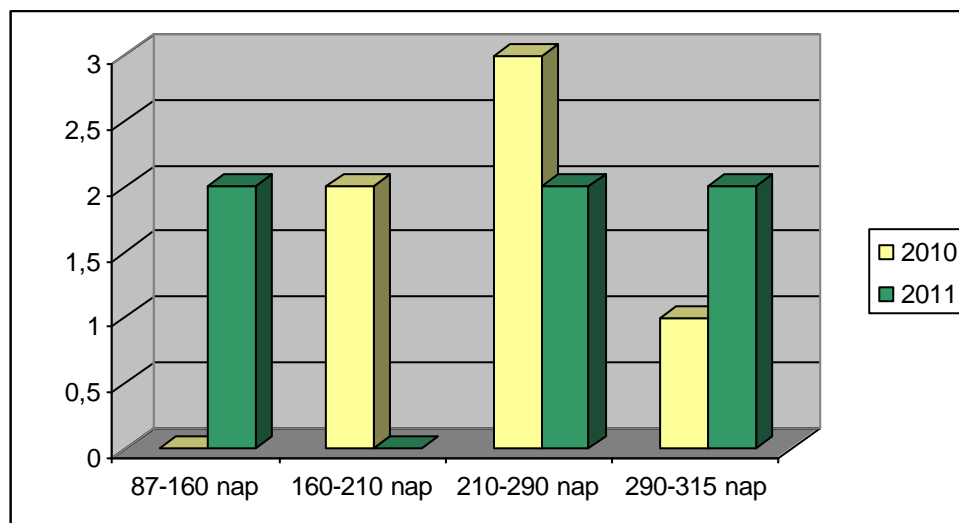
A kiutazások időtartamát tekintve némileg változott a kép a korábbi évekhez képest, azaz egyenlően oszlik meg a pályázatszám a különböző időtartamok között, azonban továbbra is elmondható, hogy a legnépszerűbb periódus a maximális időtartam, azaz 45 hét. A pályázattípusban a külföldön tölthető napok számának minimuma 85, a legrövidebb támogatott kiutazás 87 napos, a leghosszabb pedig a megpályázható maximum, 315 nap. A

támogatott pályázók átlagosan 213 napot töltenek külföldön a pályázat keretében, mely 33 nappal kevesebb, mint a 2010-es átlag.

73. ábra: A külföldön tölteni kívánt napok száma beadott pályázatok alapján

74. ábra: A külföldön tölteni kívánt napok száma a támogatott pályázatok alapján

III.4.7. Grundtvig Előkészítő látogatások

Ez a pályázattípus a Grundtvig Tanulási kapcsolat, Grundtvig időskorú önkéntes projekt, Grundtvig Többoldalú projekt, Grundtvig Hálózat, Grundtvig Kiegészítő tevékenységek, illetve a Transzverzális program keretében megvalósuló projektekre pályázni kívánó szervezetek munkatársainak szól. A támogatás partnerkereső szemináriumon, valamint projekt előkészítő találkozón való részvételre használható fel. A cél a partnerintézmények közötti személyes kapcsolatfelvétel és a pályázatok előkészítésének elősegítése.

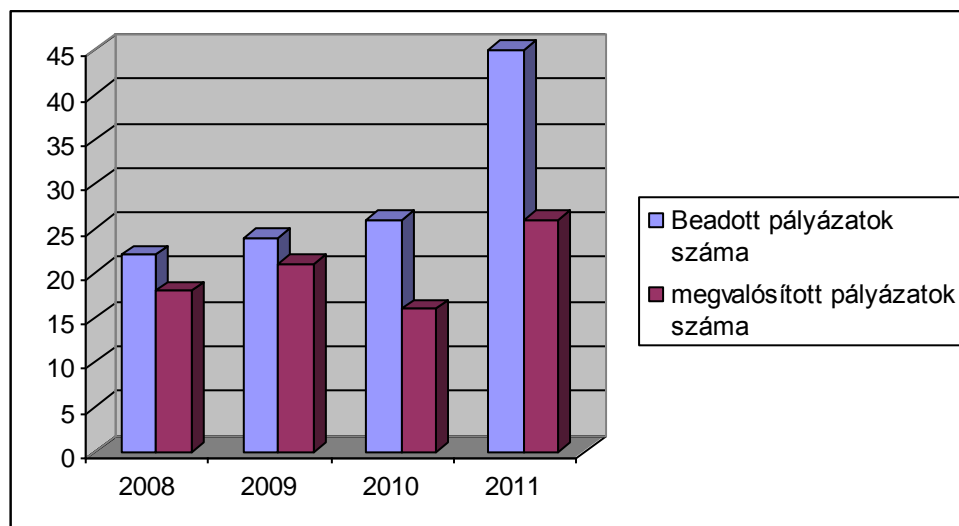
2011-ben 12 Grundtvig előkészítő látogatások pályázati határidő volt, valamint a 2012. évi januári határidőre beérkezett 1 db pályázatot is a 2011-es költségvetésből támogatta a nemzeti

iroda. A pályázatok bírálatát az iroda munkatársai végezték, pályázonként 2-2 fő. Összesen 45 előkészítő látogatás támogatására nyújtottak be támogatási igényt, melyek közül **26 részesült pozitív elbírálásban. A megítélt támogatás összesen 21 110 euró volt**, mely összegből 26 fő mobilitása valósult meg.

Eredmények

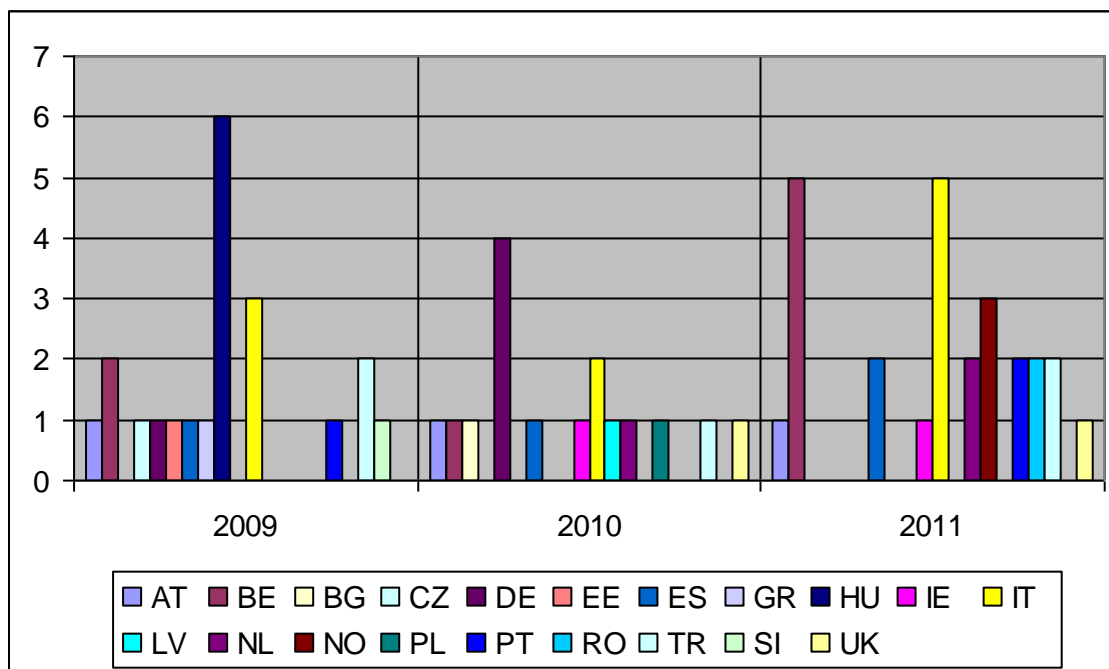
2011-ben összesen 45 Grundtvig előkészítő látogatás pályázat érkezett, amely 73%-kal több mint 2010-ben. Azonban ez mégsem jelenti a pályázói aktivitás arányos növekedését, mivel több olyan pályázó is volt, aki az első sikertelen pályázata után újra benyújtotta a javított pályázatát. A benyújtott pályázatok közül 26-ot támogattunk, amelyek mindegyike meg is valósult.

75. ábra: A benyújtott, illetve megvalósult Grundtvig Előkészítő látogatás pályázatok száma

Továbbra is folytatódott a korábbi években mutatkozó tendencia, azaz a pályázatok legnagyobb része előkészítő látogatáson (37 db), míg egy elenyésző szám partnerkereső szemináriumon (8 db) való részvételre irányult. A célszágok sokfélesége a 2011-es évben is megfigyelhető. Új országgént Norvégia és Románia került fel a listára. Ebben az évben a legnépszerűbb célszág Németország mellett Belgium lett, Norvégia a második helyet foglalta el.

76. ábra A Grundtvig Előkészítő látogatás pályázatok célországai

A küldő intézmény típusát tekintve 2011-ben a leggyakrabban alapítványok pályáztak (8 db), míg a második leggyakoribb szervezettípus az egyesület volt (4 db pályázat).

III.4.8. Grundtvig centralizált projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából.

A Grundtvig alprogram esetében ez az alábbi pályázattípusokat jelenti:

- Többoldalú projektek (GMP): az európai projektek célja újszerű, fenntartható és terjeszthető eredmények létrehozása a Grundtvig program prioritási területein belül. A részt vevő intézményeknek megfelelő szakértelemmel és hatáskörrel kell rendelkezniük a projekt témájában.
- Hálózatok (GNW): célja az újszerű módszerek és jó példák európai szintű értékelése és terjesztése. A hálózatoknak proaktív szerepet kell játszaniuk az ugyanazon a területen vagy témában tevékenykedő Grundtvig projektek közötti szinergia és az együttműködés növelésében, valamint eredményeik terjesztésében.
- Kiegészítő tevékenységek (GAM): a Grundtvig program egyéb pályázati lehetőségei által nem támogatott, de a felnőttoktatás európai dimenziójának kialakításához hozzájáruló tevékenységek megvalósítására irányuló pályázati forma. A tevékenységek lehetnek például: konferenciák, szemináriumok megszervezése, népszerűsítő kampányok megvalósítása, kiadványok elkészítése és terjesztése, kutatások lebonyolítása.

A pályázatokat ezen programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad

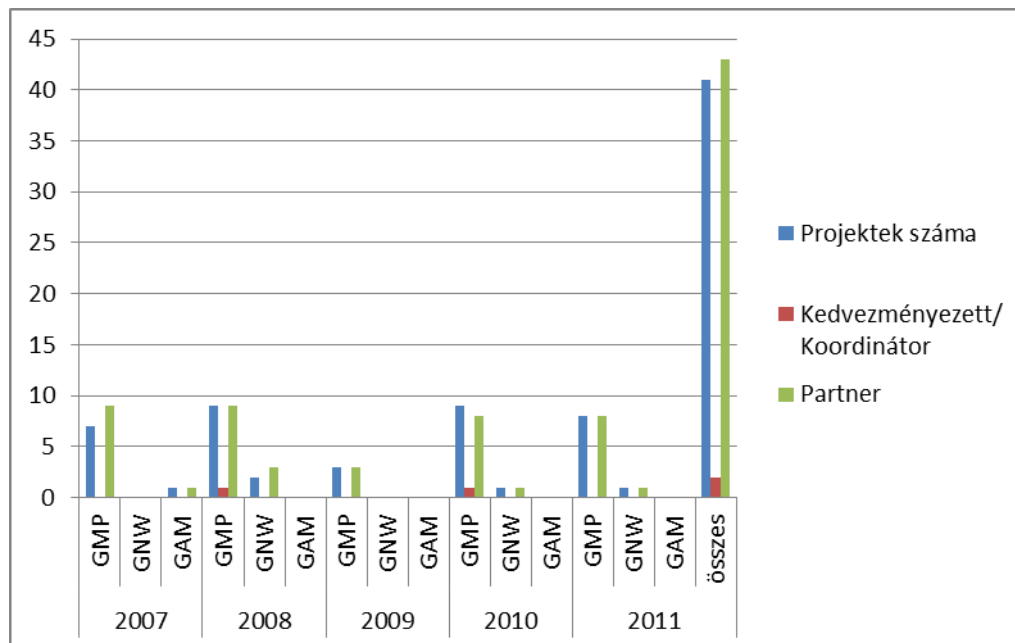
közvetlen információt, bíraltatja el a beérkező pályázatokat, és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt – de a nyertes pályázók listája rendelkezésünkre áll a 2007-11-es évekről, illetve ismerjük a beadott és támogatást nyert pályázatok számát országokénti bontásban.

Ezen információk alapján a Grundtvig alprogram esetében 41 olyan centralizált projekt van, amelyben partnerként vagy koordinátorként, magyar intézmény is részt vesz. A szerepek tekintetében egyértelműen a partneri szerep győz: 2 projekt esetében koordinátor / kedvezményezett mellett 39 projektben partnerként funkcionál a magyar fél.

Ha az egyes pályázati fordulókat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a 2009-es év kivételével, a többi évben viszonylag állandó a Grundtvig centralizált projektekből magyar vonatkozással is bíró projektek száma.

77. ábra: Nyertes Grundtvig centralizált projektek száma, amelyben magyar intézmény is részt vesz / év

A 41 projekt összesen 42 intézményt takar – összesen 5 intézmény van, amely több centralizált projektben (4 esetben 2-ben, 1 esetben 4-ben) is részt vesz. Az összetétel vegyes képet mutat: egyesületek és alapítványok vannak jelen elsősorban, de néhány felsőoktatási intézmény, cég és szakmai szervezet, valamint börtön is képviselteti magát.

A régiók tekintetében magasan a főváros vezet: a 41 nyertes projektből 25 budapesti.

A centralizált pályázattípusok közül a magyar intézmények a multilaterális, többoldalú projektekből vesznek részt elsősorban: a 41-ből 36 esetben.

A 2011-es év adatait részleteiben megvizsgálva elmondhatjuk, hogy 11 magyar pályázó adott be centralizált pályázatot: 6 esetben koordinátorként, 9 esetben partnerként. Sajnos egyetlen magyar intézmény által irányított konzorcium sem kapott támogatást, míg a különböző pályázatokban jelentkező magyar partnerből 9 szervezet kapott támogatás a főpályázó támogatása által. Ha a magyar szervezetek részvételét nézzük az összes nyertes projektek számához viszonyítva, akkor az GMP esetében ez 14%, az GNW esetében 20%-os részvételt jelent.

A 2011. évi 9 magyar intézmény pályázata (8 multilaterális, 1 hálózat) a témákat tekintve igen változatos: a bibliodrámá, mint az interkulturális felnőtt tanulási forma; a test, egészség, nemek és szexualitás kulturális különbözőségeinek hatása a felnőttoktatásra; az időskori és a generációk közötti önkéntesség elősegítése, kompetenciák fejlesztése; az értelmileg akadályozott fiatal felnőttekkel foglalkozó szervezetek számára a felnőttkorra és a szülői feladatokra való felkészülést elősegítő módszertan kidolgozása; az oktatók képzése az intergenerációs és interkulturális kommunikáció elősegítésére a mobil tanulás és a közösségi média alkalmazásával; a fogyatékkal élő trénerok képzése, akik szakértőként bekapcsolódnak a fogyatékkal élőkkel foglalkozó szakemberek képzésébe és munkájába, módszertan kidolgozása oktatási intézmények számára, mely az időskorú felnőtt tanulókkal való munkát teszi hatékonyvá stb. .

A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php

Továbbá az egyes projektek részletes bemutatása is olvasható a honlapon:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/project_compendia_en.php

III.5. Szakértői tanulmányutak oktatási döntéshozók és szakértők számára

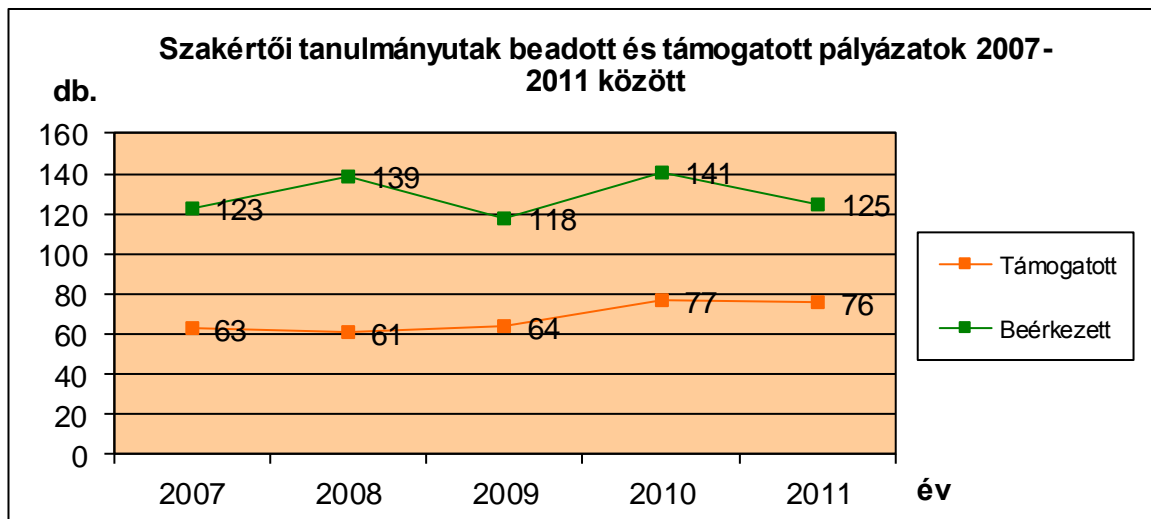
A Szakértői tanulmányutak pályázattípus a korábbi ARION és a CEDEFOP tanulmányutak egyesítésével jött létre, s az Egész életen át tartó tanulás program Transzverzális programjai között kulcsfontosságú szerepet tölt be. Fő célja, hogy támogassa az Európai Uniónak az oktatási és képzési rendszereket érintő célkitűzéseit, ezen belül elősegítse az európai szintű információ- és tapasztalatcserét és az egymástól tanulást oktatási és képzési kérdésekben, terjessze a szakértői tanulmányutak résztvevői által megszerzett ismereteket és nemzetközi tapasztalatokat, összekapcsolja a szakértői tanulmányutakat az Oktatás és képzés 2020 munkaprogrammal, valamint a Bologna és a Koppenhága folyamattal. Minthogy a Szakértői tanulmányutak a Transzverzális programok része, kiváló alkalmat teremt a szektorális programokhoz való kapcsolódáshoz is. A tapasztalatcsere 3-5 napos nemzetközi tanulmányutak formájában valósul meg. A résztvevők a nemzeti felajánlásként összeállított kurzuskatalógusból választhatnak maguknak programot, egy-egy tanulmányúton 10-15 szakértő vehet részt a 33 tagállamból.

III.5.1. Egyéni pályázatok

A nemzeti irodák javaslata alapján az Európai Bizottság megtartotta az előző évben kísérleti jelleggel bevezetett gyakorlatot, így a 2011-12-es pályázati évben is két beadási határidővel lehetett pályázni a tanulmányutakon való részvételre. A két határidő kétségtelenül jobban tervezhetővé teszi a tanulmányúton való részvételt, hiszen arra a támogató döntés kézhezvételétől számított viszonylag rövid időn belül sor kerülhet, s nem kell esetenként akár 8-10 hónapot is várni. Ugyanakkor az új gyakorlat hátránya, hogy a szakértők kevesebb kurzus közül választhatnak, s így valamivel csökken az esélye annak, hogy a szakmai szempontból legrelevánsabb tanulmányúton vehetnek részt végül. Ebből a szempontból még kedvezőtlenebb a helyzet a német, spanyol vagy francia munkanyelvű kurzusok esetében.

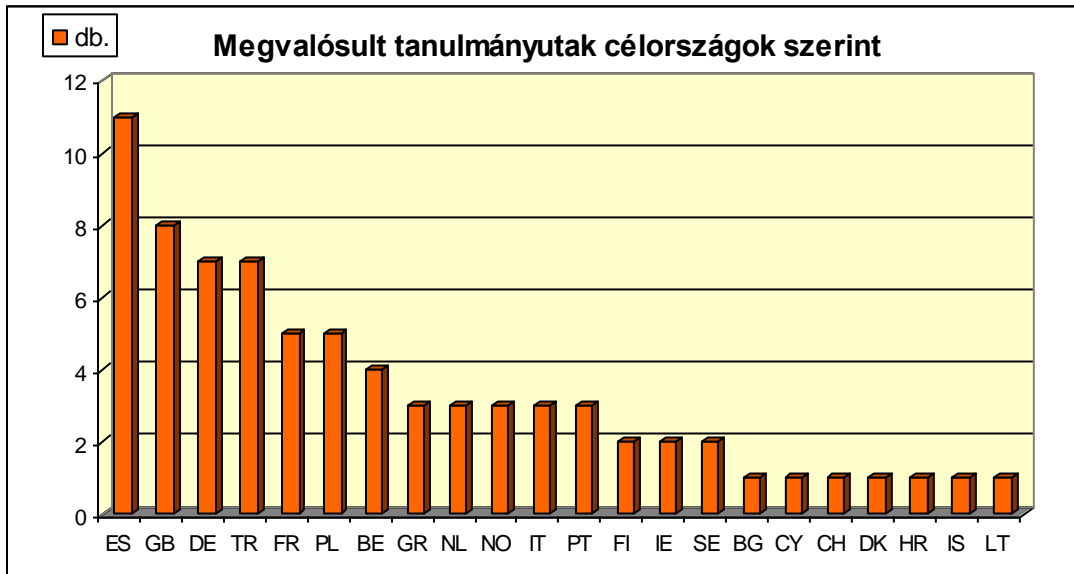
Mint az alábbi grafikonon is látszik, Magyarországon nem volt hatással a két beadási határidő bevezetése a beadott pályázatok számára, ami az elmúlt öt évben 118 és 141 között ingadozott. A megvalósult tanulmányutak száma ezzel szemben közel 20%-kal emelkedett az utóbbi két évben, s ez a szám várhatóan ezen a szinten fog stabilizálódni a jövőben is. A támogatott pályázók nemek szerinti eloszlásában jelentős változás következett be: míg tavaly mindössze 27% volt férfi, addig idén már 38%, ami sokkal kiegyensúlyozottabb arány és nagyjából összhangban is áll az európai értékekkel.

78. ábra: Szakértői tanulmányutak beadott és támogatott pályázatok 2007-2011 között

A tanulmányutak célországait tekintve sikerült megismételni a tavalyi év kiemelkedő eredményeit. Nem vitatható, hogy a magyar oktatás és képzés szempontjából annál nagyobb értéket képvisel a program, minél szélesebb körből sikerül bevonni a jó gyakorlatokat. Az, hogy a 76 tanulmányút 22 különböző tagállamban valósult meg, valódi európai kitekintést adott a programban részt vevő szakembereknek. A célországok szerinti megoszlás értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a népesebb tagállamok lényegesen több tanulmányutat ajánlanak fel a katalógus számára, mint a kisebbek. A legnépszerűbb célországok közé így ebben az évben felzárkózott Lengyelország is, míg Olaszország részesedése, meglepetésre, idén nem tartozott a legnagyobbak közé. A területi megoszlást illetően is kedvező volt az eredmény, hiszen olyan régiók is vendégül látták ösztöndíjasainkat, mint a Baltikum, vagy a Balkán, ezen utóbbin belül Bulgária mellett az újnak számító Horvátországban is járt magyar szakértő.

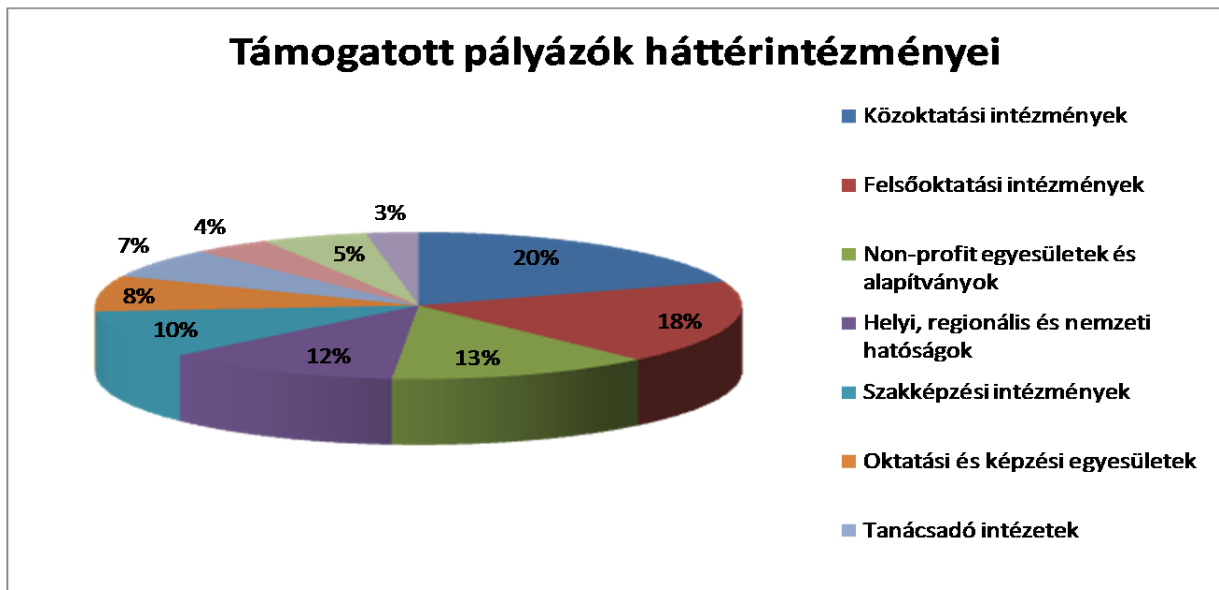
79. ábra: Megvalósult tanulmányutak célországok szerint

A munkanyelvek tekintetében ugyanakkor minden eddiginél homogénebb a kép, a magyar érdekeltségű tanulmányutak több, mint 97%-a angol nyelven zajlott, még a németországi kurzusokat is angolul szervezték, s mindössze két szakértőnk választott francia nyelvű programot.

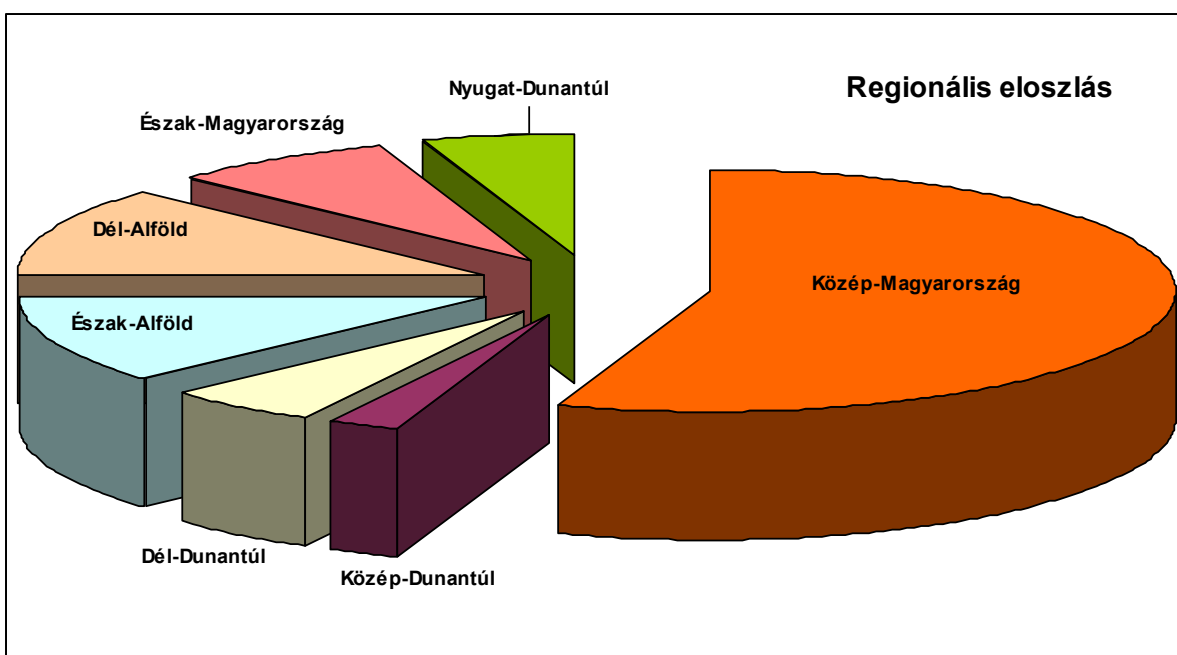
A támogatott pályázók szakmai háttere változatos volt. Legtöbben a közoktatási intézmények vezetői közül kerültek ki, de sokan érkeztek a felsőoktatás területéről is. Ebben a pályázati évben a Szakértői tanulmányutak programban prioritást élveztek az oktatási és képzési döntéshozók, illetve a szociális partnerek munkatársai. Az első kedvezményezett körbe a szakértők 12%-a tartozott, míg a másodikat sajnos egyetlen pályázó sem képviselte. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a szakképzéssel foglalkozó tanulmányutak a háttérbe szorultak volna, sőt ez a terület még erősíteni is tudott az elmúlt évhez képest, 16%-ról 21%-ra nőtt az aránya az összes tanulmányúton belül. A szakképzéssel foglalkozó tanulmányutakon többek között képzőintézmények vezetői, önkormányzatok, kis- és középvállalkozások, illetve pályatanácsadó szervezetek munkatársai vettek részt.

80. ábra: Támogatott pályázók háttérintézményei

Ha figyelembe vesszük, hogy a program sajátosságaként a nemzeti szintű szervezetek és hatóságok kiemelt célcsoportot alkotnak, törvényszerű, hogy a pályázatok jó része a közép-magyarországi régióból érkezik. A támogatott pályázatok földrajzi megoszlása így tulajdonképpen kedvezőnek tekinthető, sőt idén valamelyest kiegyensúlyozottabbá is vált a tavalyi évhez képest. Míg 2010-ben a támogatott pályázatok 60%-a érkezett a Közép-Magyarországi régióból, addig idén 55%. Néhány más régió pozíciója ezzel párhuzamosan javulni tudott. Különösen igaz ez a két alföldi régióra, ahonnét a támogatott pályázók közel negyede érkezett. A nyugat- és a dél-dunántúli régió hagyományosan a kevésbé aktívak közé tartozik, idén a közép-dunántúli régióból vett részt a legkevesebb szakértő a programban.

81. ábra: Támogatott pályázók földrajzi megoszlása

2011-ben a Szakértői tanulmányutak katalógusban a tanulmányutakat 5 témakörbe, ezen belül 32 témába csoportosították. Az utóbbi öt évben a témaköröket folyamatosan alakították át úgy, hogy ma már teljes összhangban állnak az Európa 2020 stratégiával, illetve az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keretprogrammal. A 32 témából 21-ben vettek részt magyarországi oktatási és képzési szakemberek. A legnépszerűbb témakör 2011-ben *Az IKT eszközök használata a tanulásban* volt, szám szerint 10 szakértő választott valamilyen tanulmányutat erről a területről. Sokan érdeklődtek olyan témák iránt is, mint *Az aktív állampolgárság és a fenntartható fejlődés oktatása*, *A nyelvtanulás és nyelvtanítás*, *A kreativitás fejlesztése a tanulásban és a tanításban*, *Minőségbiztosítási mechanizmusok oktatási és képzési intézményekben*. A szakképzéssel foglalkozó tanulmányutak közül az *Együttműködés az oktatási és képzési intézmények, a vállalkozások, valamint a helyi közösségek között*, illetve *A szakképzés vonzónak tétele* volt a legnépszerűbb, mindkét témában öt-öt szakértő tanulmányútját tudtuk támogatni.

A beszámolók szerint a szakértők rendkívül elégedettek voltak a tanulmányutakkal, semmilyen lényeges tartalmi, vagy szervezési problémát nem említettek. Számos olyan jó gyakorlatot ismerhettek meg, amelyek segíthetik az oktatás és a képzés minőségének javítását célzó hazai törekvéseket, mint például a munkaerőpiac igényeihez igazított szakképzés Flandriában, az angol pálya-tanácsadási modellek, az előzetesen szerzett tudás elismerésének ír példája, vagy a finn általános és középiskolák együttműködése a korai iskolaelhagyás megelőzésére. Az együttműködésben rejlő lehetőségek felismerése egyébként is meghatározó tapasztalat volt sok esetben. Önkormányzati munkatársak ismerkedhettek meg olyan külföldi gyakorlatokkal, amelyek segítik a közösségek sokszor rejtett erőforrásainak hatékonyabb kiaknázását, de izgalmas tapasztalatot jelentett az ír képesítési keretrendszer tanulmányozása is, melynek működése az összes érintett szervezet együttműködésén alapszik, s ennek révén nem csak az élethosszig tartó, hanem az élet minden területét átfogó tanulást is támogatja. A résztvevők jó része elkötelezett a tanulmányút során szerzett szakmai kapcsolatok megőrzése mellett, többen közülük már konkrét nemzetközi projektek előkészítéséről is be tudtak számolni.

III.5.2. Magyarországon szervezett szakértői tanulmányutak

III.5.2.1. A 2011-ben benyújtott pályázatok alapján a 2012-2013-as pályázati évben Magyarországon megvalósuló tanulmányutak

A 2011. október 13-i beadási határidőre összesen kilenc intézmény jelezte, hogy szívesen szervezne szakértői tanulmányutat Magyarországon. Mivel a kiegyensúlyozott kínálat biztosítása érdekében a programban részt vevő tagállamok minden tíz egyéni résztvevőjük után ajánlanak fel egy tanulmányutat a katalógusnak, nekünk 7 kurzus támogatására volt lehetőségünk. Bár az összes pályázatot megvalósításra érdemesnek találták az értékelést végző szakemberek, javaslatuk alapján végül az alábbi táblázatban felsorolt tanulmányutak támogatása mellett döntött a Tempus Közalapítvány kuratóriuma.

32. táblázat: A kurzuskatalógusba 2011-ben bekerült tanulmányutak listája

Szervező intézmény neve	Kurzus címe
Oktatókutató és Fejlesztő Intézet	Developing key competences - Whole school approach
Pécsi Tudományegyetem	Challenges for education and teacher training of the Roma
Országközepe Szakképzési-Szervezési Társulás	Using 3D technology to increase students' motivation in workplace training
Nyugat-Magyarországi Egyetem	Supporting a starting-out teacher
Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány	Successful innovations in education and training for students with special needs
Roma Oktatási Alap	Empowering Roma youngsters in Higher Education
Wexedu Alapítvány	Motivation von Arbeitgebern zur Teilnahme an Mobilitätsprojekten - Gute Projektbeispiele in Ungarn

A támogatott 7 szakértői tanulmányút közül 6 angol, 1 pedig német munkanyelvet választott, a tematikus megoszlása pedig az alábbiak szerint alakult.

33. táblázat: A támogatott pályázatok tematikus megoszlása

Általános tematika	4
Vegyes tematika	1
Szakképzési tematika	2

Jó eredményként értékelhető, hogy a tanulmányutak mindhárom fő típusában tudunk felajánlani kurzusokat a katalógusnak, a szervező intézmények változatos szakmai háttérrel kínálják a programokat az európai szakembereknek az oktatási és a képzés terén egyaránt.

III. 5.2.2 Magyarországon 2011-ben megvalósított tanulmányutak

A 2011-2012-es pályázati évben 6 magyar tanulmányút szerepelt a kurzuskatalógusban, melyek közül egyre végül nem akadt elég jelentkező, ezért azt törölni kellett. Így tehát az alábbi öt magyar kurzust szervezték meg Magyarországon ebben a pályázati évben.

34. táblázat: A Magyarországon 2011-2012 es pályázati évben megvalósított tanulmányutak listája

Szervező intézmény neve	Kurzus címe
Horváth&Dubecz Tanácsadó Kft.	E-learning and other forms of teachers' continuing professional development
Eszterházy Károly Főiskola	The theory and practice of active inclusion in general and minority education

Roma Oktatási Alap	Marketable professions for young Roma: reintegration into the labour market
Roma Oktatási Alap	Moving out of segregation: Roma support programs in primary education
Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.	The Bologna Process and Graduate Career Tracking System

Az összes tanulmányút munkanyelve az angol volt, a szakmai orientáció szerinti megoszlásukat az alábbi táblázat foglalja össze.

35. táblázat: A tanulmányutak szakmai orientáció szerinti megoszlása

Oktatás	4
Oktatás és képzés	1

A tanulmányút törlése azért is kifejezetten sajnálatos volt, mert ennek következtében kifejezetten képzési szakembereket megcélzó kurzust nem tudtunk szervezni ebben a pályázati évben. A Cedefop értékesnek ítélte a szakmai programot, s mivel az út az első félévre esett volna, felajánlották a szervezőknek, hogy hirdessék meg azt a másodikban is, de ők végül nem kívántak élni ezzel a lehetőséggel. A többi tanulmányút a tervezett időpontban megvalósult, s a beszámolók alapján egyértelmű, hogy az előzetesen kitűzött és a programkatalógusban közzétett szakmai célokat jól szolgálták. A résztvevők több esetben is azonosítani tudtak hazai jó gyakorlatokat, s a szervezők is örömmel nyugtázták, hogy bizonyos területeken, mint például a diplomás pályakövető rendszer kiépítésében, Magyarország eredményei európai szinten is figyelemre méltóak. Sikertelen ebben az évben is a tanulmányutak hagyományosan gyakorlatias megközelítését érvényesíteni a programokban, az intézménylátogatások mellett kifejezetten workshop jellegű munkaformák is szerepet kaptak, ami jó közeget kínál az egymástól való tanulásnak és hozzájárulhat a hosszú távú szakmai kapcsolatok kialakításához is. Ezek intenzitását jelzi, hogy esetenként már az út után rövidebb elkészített beszámolókból is utalni tudtak olyan együttműködésekre, melyek keretében már újabb pályázatok készülnek, sőt, már látogatások is megvalósultak. A szervezők többsége elkötelezett a program iránt, és szívesen vállalkozna a jövőben is tanulmányút szervezésére.

IV. A Tempus Közalapítvány által koordinált további programok

IV.1. Európa a polgárokért

Az Európai Bizottság 2007-től 2013-ig tartó Európa a polgárokért programjának az a szerepe, hogy valódi kapocs legyen az állampolgárok és az Unió között. A polgárok aktív részvétele elengedhetetlenül szükséges Európa közös építésében, a program ennek érdekében támogatja különböző országok polgárainak és szervezeteinek együttműködését: lehetőséget teremt a személyes találkozásra, hogy közös tevékenységek, akciók során együtt alakítsák ki saját

elképzelésüket egy nemzeteken túlmutató, de a sokszínűséget tiszteletben tartó európai környezetről.

A program magyarországi koordinációja

A Tempus Közalapítvány mint nemzeti koordinációs pont feladata

- a program népszerűsítése és információnyújtás a pályázati lehetőségekről az érintettek körében,
- pályázati tanácsadás és konzultáció biztosítása,
- valamint közvetítő szerep ellátása az Európai Bizottság, a pályázatokat kezelő Végrehajtó Ügynökség és a (potenciális) pályázók között.

Tevékenységek

A TKA honlapján elérhető az Európa a polgárokért program valamennyi pályázati típusának részletes leírása. Jó gyakorlatokat is bemutatunk, hogy a kézzelfogható példákkal könnyítsük meg a tájékozódást a leendő pályázók számára: szemléltetjük a megvalósítható tevékenységek sokszínűségét és megosztjuk a pályázati tapasztalatokat. A honlapról letölthetőek az egyes pályázattípusok pályázati dokumentumai, valamint az információs napok háttéranyagai is.

A pályázati felhívások a beadási határidők szerinti ütemezésben megjelentek a Tempus Közalapítvány honlapján, a havonta megjelenő elektronikus hírlevélben, valamint további terjesztésre eljuttattuk a partner multiplikátor szervezeteknek és a szakzsajtó képviselőinek is.

A partnerkeresést szintén a honlapon megtalálható on-line felület segíti, ahová a magyar szervezetek felvihetik saját adataikat, illetve a magyar partner iránt érdeklődő külföldi szervezetek között is kereshetnek.

Havonta jelenik meg a Tempus Közalapítvány elektronikus hírlevele, melynek külön Európa a polgárokért rovata is van, ahol a programmal kapcsolatos valamennyi változásról és aktualitásról írunk. A hírlevelekben az aktuális pályázati felhívások mellett hírt adtunk az európai szintű kezdeményezésekről, tanulmányokról, konferenciákról. Megjelentettük az aktuális partnerkereséseket is, illetve közzétettük a pályázati eredményeket, valamint foglalkoztunk Magyarország uniós elnöksége során megvalósított programokkal, mint például az Európai Civil Találkozó. A hírlevél foglalkozott az év kiemelt témájával is, az önkéntességgel, és elsősorban azt igyekeztünk bemutatni, hogy az önkéntesség az európai országokban hogyan és milyen formában jelenik meg.

Információs anyagként háromfajta leporelló készült, valamennyi 1000 példányban: egy általános, mely a program egészét áttekinti, valamint egy-egy testreszabott leporelló a program két speciális, és talán legjelentősebb célcsoportjának, a civil szervezeteknek, illetve az önkormányzatoknak.

A pályázók segítése érdekében frissítettük a pályázati kézikönyv elektronikus változatát, melynek célja, hogy a tervezés és a kivitelezés során felmerülő nehézségek elkerülhetőek legyenek, és minél sikeresebb pályázatok szülessenek. Az előző évből maradt nyomtatott példányokat betétlappal egészítettük ki, mely a legfrissebb változásokat tartalmazza.

Az év során két információs napot és két-két pályázatíró szemináriumot tartottunk a testvérvárosi találkozóról és a tematikus hálózatokról, illetve a civil szervezetek által kezdeményezett projektekről, ahol a pályázati lehetőségek ismertetése mellett jó gyakorlatokat is bemutattunk. Elsősorban gyakorlati tanácsokkal igyekeztünk szolgálni, sorra vettük a leggyakoribb hibákat, és a sikeres pályázat elengedhetetlen elemeit. A

rendezvényeken összesen 222 fő vett részt.

A 2011. őszi Egész életen át tartó tanulás programot népszerűsítő kampány keretében **10 helyszínre** juttattunk el Európa a polgárokért információs anyagokat is. Emellett számos olyan rendezvényen terjesztettük a leporellókat, ahol a célcsoport megegyezett az Európa a polgárokért program célcsoportjaival.

A szlovén információs pont kezdeményezésére egy szlovén-magyar partnerkereső szeminárium megszervezése szerepelt a 2011-es tervek között, azonban a szlovén fél visszalépeése miatt a tervezett szeminárium elmaradt. Helyette szlovák partnerekkel valósítottunk meg hasonló rendezvényt, amely jó alapul szolgált új kapcsolatok kiépítéséhez a részt vevő önkormányzatok között.

Magyarország uniós elnökségének köszönhetően a magyarországi Európa a polgárokért program nemzeti koordinációs pont szervezte a program információs pontjainak éves informális találkozóját Budapesten. A rendezvény fő témája az volt, hogyan lehet minél hatékonyabban elérni a pályázókat, és terjeszteni, fenntartani az eredményeket.

Nagy hangsúlyt fektetünk a személyes kapcsolatfelvételre a támogatást nyert pályázókkal. Célunk, hogy feltérképezzük, Magyarországon mely szervezetek és milyen témákban aktívak a programban, elsősorban az eredmények hatékony terjesztése érdekében. 2011-ben hét nyertes magyar projektet látogattunk meg.

A disszemináció jegyében kibővítettük a „Hogyan vehetünk részt aktívan Európa építésében? Mozaik magyar koordinálású projektekről az Európa a polgárokért programban” címet viselő disszeminációs füzetet, melyben sikeres projekteket mutatunk be. Az 1000 példányban kiadott és az interneten is elérhető füzet célja az eredmények terjesztése, a program jobb láthatóságának biztosítása, valamint további potenciális pályázók ösztönzése a részvételre.

Ezt a célt szolgálja az a sikeres magyar projektekről készült 8 darabos roll-up poszterkiállítás is, melyet először a júniusi nemzetközi Európai Civil Találkozón¹¹ mutattunk be, és amelyet más rendezvényeken is rendszeresen használtunk, hogy látványos formában tudjuk bemutatni a projektek tevékenységeit, eredményeit.

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségével együttműködésben pályázati felhívást tettünk közzé, melyben keressük a legsikeresebb magyar Európa a polgárokért testvérvárosi találkozókat. A díjátadóra egy 2012. őszi tervezett közös konferencián kerül majd sor.

Pályázati eredmények

Magyarország továbbra is az egyik legaktívabb országnak számít az Európa a polgárokért programban¹². A pályázati adatok alapján 90 sikeres magyar koordinálású testvérvárosi találkozó pályázat és 10 tematikus hálózat született, ami 2.725.307 EUR támogatást jelent. A civil szervezetek számára kiírt pályázati akcióban 1 nyertes magyar pályázat született, az elnyert támogatás 29.245 EUR. (A pályázatok számának csökkenése a támogatási összeg megemelésének köszönhető: 55 000 EUR helyett 150 000 EUR a maximális támogatási összeg. Valamennyi országban jelentősen csökkent ebben az alprogramban a támogatott pályázatok száma.) A náciizmus és a sztálinizmus áldozatainak emlékét őrző „Aktív

¹¹ A Századvég Alapítvány által szervezett nemzetközi konferencia, mely az Európa a polgárokért program támogatásával valósult meg, és egyben a magyar EU elnökség egyik fontos eseménye is volt.

¹² A 2011-es pályázati aktivitásra vonatkozó adatok az Európai Bizottság és a Végrehajtó Ügynökség tájékoztatásán alapulnak

emlékezet” akcióban 6 magyar koordinálású pályázat nyert támogatást, melynek összege összesen 145.215 EUR.

A testvérvárosi együttműködések esetében jellemzően városok (49) és községek (35) pályáztak sikeresen. A legtöbben Észak-Magyarországról pályáztak (20 db). Régiós szinten Észak-Magyarország után valamennyi régió aktív volt, jellemzően 13-15 db pályázat érkezett ezekről a területekről. A sor legvégén Nyugat-Dunántúl és Észak-Alföld áll 7-7 db pályázattal. A magyar települések leggyakrabban román, lengyel, német és szlovák településekkel valósítottak meg projektet, de francia és olasz települések is gyakran szerepeltek a projektpartnerek között. Európai szinten a leggyakoribb projekttémák között szerepelt az önkéntesség, az interkulturális párbeszéd és az aktív európai állampolgárság, és ez a tendencia érvényesült a magyar projektek esetében is.

IV.2. EGT/Norvég Alap – Mobilitási pályázatok

A Tempus Közalapítvány 2011-ben másodszorra kapott arra lehetőséget, hogy Norvégia, Izland és Liechtenstein, mint donor országok által elérhetővé tett pénzügyi keret terhére pályázatot valósítson meg. A program „Ösztöndíjak” cím alatt mobilitási pályázatok meghirdetését és intézményi együttműködések teszi majd lehetővé, elsősorban a felsőoktatás területén, de a többi oktatási szektor is – tanárok, oktatók részvételén keresztül – bekapcsolódhat majd a programba.

Az EGT/Norvég Alap magyarországi indulása a támogató országok és a magyar állam között aláírt Megállapodással vált hivatalossá – a Memorandum of Understanding aláírása 2011 októberében történt.

A program célja a humántőke- és tudásbázis bővítése Magyarországon. A program felelőse a Tempus Közalapítvány, együttműködésben az Izlandi Kutatóközponttal (RANNIS), a liechtensteini Nemzetközi Oktatási Ügyek Országos Ügynökségével (AIBA), valamint a vezető donor program partnerrel, a Norvég Felsőoktatási Nemzetközi Együttműködési Központtal (SIU). A program támogatási keretét az EGT alap biztosítja 1 752 000 euró értékben, ami a 85%-át teszi ki a teljes költségvetésnek.

A program részleteinek kidolgozása 2012-ben indul el, és az első pályázati felhívások megjelentetésére várhatóan 2013 első felében kerül sor.

IV.3. Európai Nyelvi Díj

Magyarországon 2011-ben tizedik alkalommal ítelték oda az Európai Bizottság által alapított **Európai Nyelvi Díjat**, amely az idegen nyelvek tanítása terén megvalósuló, innovatív hazai programokat, folyamatokat hivatott elismerni. Az Európai Nyelvi Díjat az Európai Bizottság Többnyelvűségért felelős biztosa Androulla Vassiliou, aki az oktatás és kulturális ügyekért felelős biztos is egyben, felügyeli.

Az Európai Nyelvi Díj 1998-ban az EU tagállamainak kezdeményezésére éppen azzal a céllal jött létre, hogy hivatalos elismerésben részesítse az oktatás és képzés bármely szintjén megvalósuló példaértékű, innovatív nyelvoktatási programokat. 2011-ben ismét lehetőség volt arra, hogy átfogó, nemzeti szinten többletértéket képviselő, a tanulók és/vagy tanárok tartós

motivációját biztosító, újszerű és kreatív, európai dimenzióval rendelkező, kiterjeszhető és továbbadható, a Közös Európai Referenciakeret szemléletéhez illeszthető programokkal pályázzanak a díjra.

Magyarország 2002-ben kapcsolódott be a versenybe, és a program hazai lebonyolítását végző Tempus Közalapítvány azóta sikerrel kutatott fel olyan hazai nyelvi/nyelvoktatási programokat, amelyek immár nemzeti és európai szinten is elismertek, és az Európai Nyelvi Díj logójának használatával képletesen is magukon viselik a minőség védjegyét.

A 2011. január 13-i határidőre 11 pályázat érkezett, melyből kettő nyerte el az Európai nyelvi Díjat.

Díjazott szervezet neve, nyertes programjának címe és a program bemutatása:

Euro Nyelvvizsga Kft., Budapest - Ingyenes online nyelvvizsga-felkészítő program

Gondosan megtervezett és kivitelezett, rendkívül interaktív online oktatóprogram, amely felvonultatja a multimédiás kommunikatív nyelvoktatás legfontosabb elemeit. A pályázat jól áttekinthetően, igényesen mutatja be az ingyenes programot, amely széles rétegek igényét kielégítve segíti a nyelvvizsgára való felkészítést. A program nagy érdeme, hogy az angol B2-es szint mellett a német nyelvre és más szintre is tervezik kifejleszteni, és a vizsga típusfeladataira való felkészítés mellett nagy figyelmet fordítanak más nyelvi készségek fejlesztésére is. A tanfolyami anyag a receptív készségek és az írásbeli kifejezőképesség, ennek egyik részeként a nyelvtan és a szókincs gyakorolására, fejlesztésére szolgál, szem előtt tartva az Euroexam vizsga követelményeit. Míg az online kurzusok esetében gyakori, hogy a feladattípusok egyhangúak, itt maximálisan kihasználták a technika adta lehetőségeket, és változatos, érdekes, színes feladatokat kínálnak megoldásra a nyelvtanulóknak, a felkészítő anyag egyedi segítséget nyújt a szövegalkotáshoz is. A hiányzó negyedik készség, a szóbeli kommunikáció sem szorul háttérbe: a program számos interaktív elemmel egészül ki, amelyek lehetőséget adnak a nyelvtanulóknak arra, hogy ezen a téren is hatékonyan készüljenek a nyelvvizsgára. Egyik legnagyobb erőnye, hogy az online tanulási platform mellett az önálló tanulást tanárok is segítik. A nyelvtanuló saját ütemében haladhat a felkészülés során, hiszen az ajánlott hathetes időszakon túl is nyitott a tanulók számára a rendszer. A tanulók sikeres felkészítését szolgálják a rendszeres tanári továbbképzések is, emellett agyon hasznos, hogy az egyes feladatok ki is nyomtathatóak. A program fejlesztése folyamatos tanulói és tanári visszajelzésen alapult, a kipróbálásban nagy létszámban vettek részt a tanulók. Összességében egy jól felépített programról van szó, amelynek érdemét elsősorban az ingyenes elérhetőség és az online felület valódi tanári segítséggel való kombinálása adja.

Miskolci Egyetem, Miskolc - Együthaladó – Migráns gyermekek az iskolában

A migráns gyerekek magyar nyelvtanulási, nyelvhasználati nehézségeinek oldása, felzárkóztatásuk magyar anyanyelvű társaikhoz a nyelvismeret szempontjából fontos társadalmi feladat, ami az elkövetkező időszakban várhatóan egyre nagyobb szerepet fog játszani a közoktatásban. A pályázó intézmény alaposan átgondolt, a koncepció kialakításával induló, a tananyagfejlesztést, a kipróbálást és a kiértékelést magában foglaló projektje az 5-6. osztályosok szintjén igényes megoldást kínál ennek a jelenségnek a kezeléséhez. Mindenképpen pozitívum, hogy a segédanyag olyan elemeket is figyelembe vesz, amelyek kifejezetten a migráns gyermekek oktatásának sajátosságaihoz kapcsolódnak, így például azt, hogy a migráns gyermekek a tanév bármely szakaszában bekapcsolódhatnak. Dicséretes az is, hogy a pályázat szerint a tananyagfejlesztés alapos előkészítő munkára épült (interjúk a migránsokat tanító tanárokkal, óralátogatások, stb.), és ennek az előkészítő munkának az eredményeit beépítették a segédanyagba. A pályázat hangsúlyozza, hogy a segédanyag lehetővé teszi olyan iskolákban is a migráns gyermekek oktatását, amelyeknek nincs

interkulturális pedagógiai programjuk. Igen nagy pozitívuma, hogy a pályázó a szaktárgyakra is figyelemmel állítja össze a nyelvoktatás anyagát. A segédanyag módszertanában valóban újszerű, hiszen a témaköröket mindhárom nyelvi szinten feldolgozza, annak érdekében, hogy a migráns gyermekek bármikor bekapcsolódhassanak a tanulásba. A program hiánypótló, valós szükségletet kielégítő, nélkülözhetetlen segédeszköze a megjelölt célcsoport magyarországi iskolai tanulásának. Összességében egy újszerű, az európai dimenzióknak megfelelő, igényes programot mutat be a pályázat, a projekt eredményei széles körben alkalmazhatók, a mátrixok segítségével adaptálhatók más célcsoportokra.

A díj átadására 2011. szeptember 2-án a Nyelvparádé – nyelvtanulási lehetőségek vására c. rendezvényen került sor. A díjként átadott oklevelet Androuila Vasiliu, az Európai Bizottság oktatási és kulturális ügyekért felelős biztosa, Dr. Hoffmann Rózsa a Nemzeti Erőforrás Minisztérium oktatásért felelős államtitkára, valamint Dr. Csernus Sándor, a Tempus Közalapítvány Kuratóriumának elnöke írta alá.

IV.4. Pestalozzi Program

Az Európa Tanács (ET) Pestalozzi tanár-továbbképzési programban Magyarország 1994 óta vesz részt.

A program hálózati rendszerként működik, a tagországok az ET projektjeihez kapcsoló témákban maximum hétnapos szemináriumokat szerveznek, amelyeken a pedagógusok valamennyi tagországból pályázat útján vesznek részt.

A meghirdetett kurzusok központi eleme az emberi jogok, a demokratikus értékek terjesztése, az esélyegyenlőség és a társadalmi szolidaritás mind szélesebb körű érvényesítése. Ezek mellett kiemelt terület az európai dimenzió megjelenítése az oktatásban, illetve az oktatás lehetőségeinek kutatása multikulturális környezetben, a többnyelvűség elősegítése. Ezek a témák nemzetközi környezetben valóban elmélyült, közös gondolkodást tesznek lehetővé olyan kérdésekben, melyek túlmutatnak a napi pedagógiai munkán, azonban a hozzájuk kapcsolódó tapasztalatcsere elengedhetetlen követelménye a pedagógusok szakmai, módszertani megújulásának.

A 2011-ben meghirdetett tavaszi és őszi kurzusokra összesen 24 pályázat érkezett, melyből 20 a hazai, első forduló bírálaton sikerrel átjutott. A benyújtott pályázatok száma 2010-hez viszonyítva jelentős mértékben növekedett. A program keretében a továbbképzések szervezőinek döntése alapján összesen 8 fő vett részt 2011-ben. Mivel az évente benyújtott pályázatok száma az aktuálisan meghirdetett továbbképzések tematikájától és munkanyelvétől függően akár jelentős mértékben is eltérhet, a 2011. évi pályázatszám növekedés vélhetően a szakmailag attraktív tematikájú és a hazai továbbképzési kínálatban ritkán elérhető továbbképzéseknek tudható be.

2011-ben 3 férfi pályázott és 2 kapott támogatást a programban, ami nagyjából megfelel a közoktatásban tapasztalható nemenkénti arányoknak.

Az előző évhez hasonlóan 92%-ban a közoktatási terület képviselői nyújtottak be pályázatot a program valamely szemináriumán való részvételre. A pályázók 8%-a dolgozik a felsőoktatásban.

A pályázók túlnyomó többsége (19 pályázat) angol munkanyelvű továbbképzést választott, emellett kisebb számban (5 pályázat) német munkanyelvű szemináriumokra is érkezett pályázat. E két munkanyelven kívül más munkanyelven megrendezésre kerülő továbbképzésre nem nyújtottak be pályázatot.

A támogatott pályázók által választott szemináriumok témái között – összhangban a program által kitűzött célokkal – szerepelt többek között az interkulturális oktatás a napi gyakorlatban, az identitás és a modern világ, az európai nyelvi portfólió, az együttműködésen alapuló, probléma és feladat-orientált tanulás, a demokráciára nevelés, a fiatalok web-alapú médiahasználata.

A program szakmai sikeressége érdekében a benyújtott pályázatok számának növelése szükséges, mert a pályázatok minőségi szelekciója csak így valósítható meg. A részt vevő tagországok mindegyikében kitűzött cél a pályázók mind aktívabb bevonása a programba mindamelllett, hogy a meghirdetett kurzusok számát is növelni szükséges ahhoz, hogy a program megfelelő érdeklődést váltson ki és megfelelően széles spektrumú továbbképzési választékot nyújthasson az érdeklődő pedagógusok számára.

IV.5. Erasmus Mundus

Az Erasmus Mundus EU közösségi program célja, hogy magas színvonalú európai képzést nyújtson a legkiválóbb hallgatók részére, a világ bármely részéről érkeznek is. Az Európai Bizottság támogatást nyújt a felsőoktatási intézmények együttműködéséhez, és ösztöndíjat kínál európai és Európán kívüli hallgatóknak és oktatóknak. Ezen kívül olyan projekteket is támogat, amelyeknek célja, hogy növeljék az európai felsőoktatás vonzerejét.

A Tempus Közalapítvány nemzeti koordinációs és információs tevékenységet végez az Erasmus Mundusszal kapcsolatban. Az alábbi koordinációs és információs tevékenységeket végeztük 2010-ben:

- Fenntartjuk a www.erasmusmundus.hu honlapot (a Közalapítvány honlapján), folyamatosan megjelentettük az aktuális információkat a programról.
- A pályázati lehetőségeket, a program eredményeit széles körben terjesztettük (pl. TKA Felsőoktatási e-hírlevél, információs napok, TKA kiadványok) és más programok koordinátorain keresztül is tájékoztattuk a felsőoktatási intézményeket (pl. Erasmus és CEEPUS koordinátorok).
- A TKA más felsőoktatási rendezvényein (CEEPUS, Erasmus, regionális Bologna konferenciák) is tájékoztatót adunk a programról.
- Közreműködtünk a partnerkeresésben leendő pályázók részére.
- Leendő és meglévő pályázóink számára ingyenes pályázati tanácsadást biztosítottunk.
- Tájékoztatást nyújtunk a magyar, illetve a külföldi pályázóknak a közös képzések magyarországi akkreditációjáról a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottsággal együttműködésben.
- Közreműködünk az Erasmus Mundus pályázatok bírálatában.
- Segítettük a magyar érdekeltségű Erasmus Mundus mesterképzések működését, különösen a beérkező hallgatók vízummal, tartózkodási engedéllyel kapcsolatos problémáinak megoldásában.
- Részt vettünk az Erasmus Mundus nemzeti irodák találkozóin.

- Partnerként veszünk részt két nemzetközi konzorciumban, amelyek a nemzeti irodák információs tevékenységét hivatottak elősegíteni. További egy konzorciumot a TKA koordinál a szlovák és az osztrák nemzeti iroda részvételével.
 - **EMAP 2** (Erasmus Mundus Active Participation): A projekt keretében a programban alulreprezentált, jellemzően 2004-ben vagy 2007-ben csatlakozott tagállamok felsőoktatási intézményeinek aktívabb részvételét segítettük elő két nemzetközi pályázatíró szemináriummal. A rendezvényeken a leendő pályázókat készítettük fel a pályázásra, egy-egy magyar részvételű, potenciális EM mesterképzésre pályázó intézményi konzorcium vehetett részt. A projekt eredményeként három magyar részvételű EM mesterképzés nyert támogatást.
 - **ASEMUNDUS és EuroAsia.net**: A DAAD által koordinált projektek az európai és az ázsiai felsőoktatási együttműködést kívánja elősegíteni az ASEM (Asia-Europe Meeting) felhívásának megfelelően, miközben népszerűsíti az Erasmus Mundus programot. A projekt 2009-ben indult, részt veszünk az irányító testület munkájában, valamint az egyik ázsiai kontaktszeminárium előkészítésében és megvalósításában. A projekten keresztül 6 magyar felsőoktatási intézmény kap támogatást az ázsiai szemináriumokon való részvételre.
 - **ECCE Mundus** (Enhancing Cross-regional Cooperation in Erasmus Mundus): A TKA vezette konzorcium 2011-ben nyert 170 ezer euró támogatást az Európai Bizottságtól a projekt megvalósítására. A pályázat célja, hogy elősegítse a magyar, osztrák és szlovák felsőoktatási intézmények együttműködését a nyugat-balkáni, kelet-európai és közép-ázsiai intézményekkel, kapacitásépítéssel és tréninggel támogassa azokat, valamint népszerűsítse az Erasmus Mundus programot, a közös képzéseket és a mobilitást a régiók között. 2011-ben előkészítettük a 2012-ben megrendezendő kontakt- és tréning-szemináriumokat. A projektben kb. 30-30-30 magyar, osztrák és szlovák, valamint ugyanennyi Európán kívüli intézmény részére nyújt támogatást a konzorcium.

2011-ben az összesen Európában elindult 131 Erasmus Mundus mesterképzés és 34 doktori képzés közül 14 mester- és egy doktori képzésben vett részt 8 magyar egyetem, ami régiós összehasonlításban kiemelkedő. A közös oklevélhez vezető képzések mellett az Erasmus Mundus Partnerségek alprogramjában öt projektben dolgozik magyar partner. A részvétel lehetőséget nyújt a részt vevő magyar egyetemek nemzetköziesítésére, valamint hozzájárul a képzéseik minőségének fejlesztéséhez, ahogy a magyar felsőoktatás külföldi népszerűsítéséhez is.

36. táblázat: A magyar résztvevővel működő Erasmus Mundus képzések, 2011/12

Pályázat címe	Konzorciumvezető	Konzorcium tagok	Magyar partner
Mesterképzések			
EMSRHS European Master in Sustainable Regional Health Systems	Vilnius University (LI)	University of Verona (IT) University of Deusto (ES)	Budapesti Corvinus Egyetem
International Master "Vintage", Vine, Wine and Terroir Management	Higher Agricultural Education Institute (ESA) of Angers (FR)	Technological Education Institution (T.E.I.) of Athens, (GR) Technical University of Valencia (ES) University of Bologna (IT)	Budapesti Corvinus Egyetem

		Catholic University of the Sacred Heart (IT) University of Tras-os-Montes and Alto Douro (PT)	
European Master in Agricultural, Food and Environmental Policy Analysis	Catholic University of Louvain (BE)	Swedish University of Agricultural Sciences (S) University of Bonn (D) Technical University of Catalonia (ES)	Budapesti Corvinus Egyetem
ME3 - European joint Masters in Management and Engineering of Environment and Energy	Ecole Nationale Supérieure des Techniques Industrielles et des Mines de Nantes (FR)	Universidad Politécnica de Madrid (ES) Kungl Tekniska Högskolan (SE) Queen's University Belfast (UK)	Budapesti Gazdaságtudományi és Műszaki Egyetem
EURO-AQUAE - Euro Hydro-Informatics and Water Management	University of Nice Sophia Antipolis (FR)	Brandenburg Technical University Cottbus (D) University of Newcastle upon Tyne (UK) Technical University of Catalonia (ES)	Budapesti Gazdaságtudományi és Műszaki Egyetem
MUNDUS MAPP - Erasmus Mundus Masters in Public Policy	Közép-európai Egyetem (HU)	Institut Barcelona D'Estudis Internationas (ES) Stichting Internationaal Instituut voor Sociale Studiën (NL) University of York (UK)	Közép-európai Egyetem
GEMMA - Master's Degree in Women's and Gender Studies	Universidad de Granada (ES)	ES - Universidad de Oviedo IT - Università di Bologna Universiteit Utrecht (NL) Uniwersytet Łódzki (PL) Fakulteta za Podiplomske Humanisticne Studije - Institutum Studiorum Humanitis (SI) University of Hull (UK)	Közép-európai Egyetem
MESPOM: Masters of Environmental Sciences, Policy and Management	Lund University (SE)	University of Manchester (UK) University of the Aegean (GR)	Közép-európai Egyetem
EMMEP - Erasmus Mundus Minerals and Environmental Programme	Delft University of Technology (NL)	Helsinki University of Technology (FI) Wrocław University of Technology (PL) RWTH Aachen University (D) University of Exeter (UK)	Miskolci Egyetem
Territoires européens (civilisation, nation, région, ville): identité et développement	Eötvös Loránd Tudományegyetem (HU)	Charles University of Prague (CZ) School of Higher Studies in Social Sciences (FR) University of Catania (IT)	Eötvös Loránd Tudományegyetem
Choreomundus - International Master in Dance Knowledge, Practice and Heritage	Norwegian University of Science and Technology (NO)	Université Blaise Pascal Clermont 2 (FR) Roehampton University, London (UK)	Szegedi Tudományegyetem
International Masters in Russian, Central and East European Studies	University of Glasgow (UK)	University of Tartu (EE) Kazakhstan Institute of Management (KZ) Jagiellonian University (PL) University of Turku (FI)	Budapesti Corvinus Egyetem
Erasmus Mundus Master Course Sustainable Animal Nutrition and Feeding	Wageningen University (NL)	Aarhus University (DK) Ecole d'Ingénieurs de Purpan (FR)	Debreceni Egyetem
DOC NOMADS EMMC - exploring	Színház- és Filmművészeti	Hogeschool Sint-Lukas Brussel (BE) Universidade de Lusófona de Humanidades e	Színház- és Filmművészeti Egyetem

without borders- documentary filmdirecting	Egyetem (HU)	Tecnologias (PT)	
Doktori képzések			
Doctoral Programme in Cultural and Global Criminology	University of Kent (UK)	Universität Hamburg (DE) Universiteit Utrecht (NL)	Eötvös Loránd Tudományegyetem
Magyar érdekeltségű konzorciumok összesen			15 db
Összes Erasmus Mundus konzorcium			165 db

IV.6. Tempus program

A Tempus program egyike azoknak az európai uniós programoknak, amelyeket azért hoztak létre, hogy az EU partnerországokban támogassák a társadalmi és gazdasági reformtörekvéseket. A Tempus program kifejezetten a felsőoktatási intézmények és rendszerek fejlesztését támogatja. A Tempus 2008-ban elindult IV. szakaszában a magyar intézmények (is) nyújtanak segítséget tapasztalataik átadásával a partnerországok felsőoktatási rendszereinek reformjához, intézményeinek fejlesztéséhez.

A TKA nemzeti koordinációs és információs tevékenységet végez a Tempusszal kapcsolatban, hiszen a program teljes mértékben centralizált, azaz a pályázatokat az Európai Bizottság végzi. 2011-ben az alábbi tevékenységek zajlottak:

- A Közalapítvány honlapján folyamatosan megjelentettük az aktuális információkat a programról és minden partnerországról.
- A TKA felsőoktatási kapcsolódású kiadványaiban disszemináltuk a program magyarországi eredményeit.
- Részt vettünk a Tempus IV negyedik, 2011-es pályázati felhívás szerkesztésében, a nemzeti kapcsolattartó pontok és a nemzeti Tempus irodák találkozóin.
- A TKA más felsőoktatási rendezvényein (CEEPUS, Erasmus, Erasmus Mundus) tájékoztatást adtunk a programról.
- Közreműködtünk a partnerkeresésben leendő pályázók részére.
- Leendő és meglévő pályázóink számára pályázati tanácsadást biztosítottunk.
- Információs és pályázati napot tartottunk.

A Tempus IV negyedik, 2011-es pályázati felhívásában 429 pályázat született, közülük 37 volt magyar részvételű. Az Európai Bizottság 62 projektet támogatott, ezekből 2 pályázat rendelkezik magyar érdekeltséggel. A magyar felsőoktatási intézmények a program keretein belül nemcsak átadják tapasztalataikat a hazai felsőoktatási reformokról, hanem továbbfejlesztik működésüket az EU felsőoktatási modernizációs törekvéseinek megfelelően.

37. táblázat: Magyar érdekeltségű Tempus projektek 2011-ben

Projekt címe	Koordinátor intézmény	Magyar partnerintézmény	Célrégió
Environment protection through development and application of sustainable Agriculture	Università degli Studi dell'Aquila	Szegedi Tudományegyetem	Közép-Ázsia

Technologies			
Education of Teachers in the field of Ecological Food Production and Management	Van Hall Larenstein Foundation	Kaposvári Egyetem	Nyugat-Balkán

IV.7. A CEEPUS Ösztöndíjprogram

A Közép-Európai Felsőoktatási Csereprogram célja, hogy a felsőoktatás területén együttműködő partner intézmények között lehetővé tegye oktatói és hallgatói mobilitások lebonyolítását, nyelvi és szakmai kurzusok, nyári egyetemek, valamint hallgatói kirándulások szervezését, támogassa hosszú távú szakmai együttműködések kialakulását a térségben, ezzel elősegítve Közép-Európa stratégiai szerepének erősödését.

A CEEPUS megállapodást 1993. december 8-án írták alá a tagországok oktatási miniszterei, így először a 1994/1995-ös tanév második szemeszterében indulhatott meg a hallgató- és oktatócsere a partner intézmények között. Többszöri meghosszabbítás után a CEEPUS II programszakasz 2005. január 1-jén lépett életbe, 2011. augusztus végéig tartott. 2011-ben elkezdődött a CEEPUS III. szakasza, melyben a program a kutatási tevékenységet mint mobilitási célt is engedélyezte.

A CEEPUS program pályázati kerete 2011-ben 36 millió forint volt, melynek első részletét csak novemberben bocsátotta rendelkezésünkre a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, ezzel lehetetlenné tette a 2011/12-es tanév őszi pályázatainak támogatását, valamint nehézségeket okozott a 2010/11-es tanév tavaszi félévének hallgatói és oktatói mobilitásában.

CEEPUS támogatást jelenleg Albánia, Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Csehország, Horvátország, Koszovó, Lengyelország, Macedónia, Magyarország, Moldova, Montenegró, Románia, Szerbia, Szlovákia és Szlovénia akkreditált felsőoktatási intézményeiben lehet felhasználni.

A Közalapítvány kiemelten fontos feladatának tartja a közép-európai térség mobilitásának ösztönzését, amely túlnyúlik az uniós határokon. Ezért nagy hangsúlyt fektetünk leendő pályázóink tájékoztatására is, hogy minél többen vehessenek részt a sikeresen működő programban.

A magyar felsőoktatási intézmények körében a CEEPUS program jelentős szerepet játszik a regionális kapcsolatok tekintetében, így törekszünk arra, hogy az érdeklődés továbbra is élénk maradjon, és újabb intézményeket is bevonjunk a programba.

A folyamatos tájékoztatás mellett további célunk, hogy összegyűjtsük és bemutassuk a már több mint tizenöt évre visszatekintő CEEPUS program keretében megvalósult együttműködések tapasztalatait, szakmai eredményeit, és széles körben terjesszük azokat. A 2009/2010-es tanévben nyújtott kiváló teljesítményéért járó legnagyobb elismerést, a CEEPUS Miniszteri díjat a Pécsi Tudományegyetem által koordinált, összesen 17 intézményt összefogó HU-10-es hálózat nyerte el.

Hálózati pályázatok

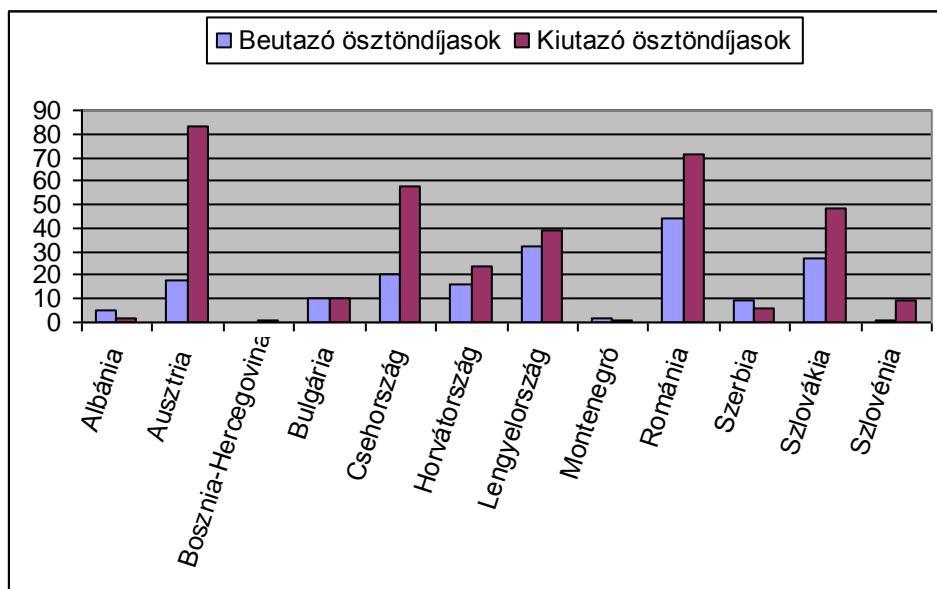
A 2010/2011-es tanévben 50 hálózatból hatot koordináltak magyar intézmények, és összesen 80 alkalommal vett részt a hálózatokban magyar egyetem vagy főiskola valamelyik oktatási egysége. Az egyes országok aktivitása eltérő a hálózatokon belül, de jelentősen befolyásolja a lehetőségeiket a rendelkezésre álló hónapkeret, azaz a fogadó ország által biztosított költségvetés. Magyarország fogadási hónapkerete 315 hónapból állt 2010/2011-ben.

Egyéni mobilitás

A hallgatói és oktatói mobilitás a CEEPUS hálózatokon belül történik. Ha egy oktató vagy hallgató nem talál saját intézményében megfelelő hálózatot, freemoverként is részt vehet a programban, ha az adott célország hálózatai nem használták ki a teljes hónapkeretüket. A felajánlott 315 beutazó ösztöndíjas hónap kihasználtsága a 2010/2011-es tanévben 91,4%. A korábbiakhoz képest magasabb kihasználatlan hónapok a késedelmes lemondásokon túl a Nemzeti Erőforrás Minisztérium által későn biztosított támogatás miatt keletkeztek. A programban részt vevő felsőoktatási intézmények 184 főt (107 hallgató + 77 oktató) fogadtak Magyarországon, míg 352 magyar (211 hallgató + 141 oktató) töltött ösztöndíjas időszakot (összesen 501 hónapot) más CEEPUS országban.

A magyar kiutazó ösztöndíjasok legkedveltebb célországa Ausztria, de igen nagy népszerűségnek örvend még Románia, Csehország, Szlovákia és, Lengyelország is. A legtöbb beutazó hallgató – szintén mondhatjuk már, hogy hagyományosan – Romániából érkezik, majd sorrendben Lengyelország, Szlovákia, Csehország, és Ausztria küldi a legtöbb hallgatót.

82.. ábra A kiutazó és beérkező ösztöndíjasok száma (2010/11)

Speciális kurzusok

2011 nyarán két intézmény speciális kurzusát is támogattuk külön pályázati felhívással, amelyeket rendelkezésre álló támogatás hiányában az intézmények más forrásból, illetve csökkentett létszámmal kényszerültek megrendezni.

38. táblázat: Támogatott speciális kurzusok

Intézmény	Hálózat	CEEPUS résztvevők	Megítélt támogatás
Eötvös Loránd Tudományegyetem	HU-0019	1 oktató	110 000 Ft
Szegedi Tudományegyetem	AT-0042	5 oktató, 6 hallgató	406 000 Ft
Összesen			516 000 Ft

IV.8. Szakiskolai mobilitás

A Tempus Közalapítvány kezdeményezésére és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács javaslatára az Oktatási és Kulturális Miniszter, valamint a Szociális és Munkaügyi Miniszter 2008-ban 300 millió forintos forrást különített el a Munkaerő-piaci Alap Képzési Alaprészének terhére szakiskolai tanulók külföldi szakmai gyakorlatának megvalósítására. A kezdeményezés a 2003-ban és 2005-ben megjelentetett pályázati felhívás folytatásaként, a Szakiskolai Fejlesztési Program első vagy második szakaszában résztvevő iskolák tanulói számára támogatta minimum 3, maximum 39 hetes külföldi szakmai gyakorlat megvalósítását. A program tartalma és céljai megegyeznek a Leonardo mobilitási programmal, vagyis a szakiskolai kiutazóknak arra nyílt lehetőségük, hogy külföldön gyakorolják szakmájukat valós munkakörülmények között, emellett nyelvet tanuljanak, valamint megismerjék a fogadó ország kultúráját.

A pályázat eredményeképpen, két fordulóban, összesen 42 intézmény kapott támogatást 584 diák szakmai gyakorlatára és 92 fő kísérőre. A támogatást nyert projektek 2009 tavaszától indulhattak, de döntő többségük 2010-ben valósult meg. A program 2011-ben zárult. A program 42 támogatott projektjében végül **587 tanuló és 91 kísérő utazott, a felhasznált támogatás pedig 288 838 738 Forint** volt. A program tehát sikeresen zárult 2011-ben, 96%-os felhasználás mellett.

A Szakiskolai Mobilitási program eredményeinek feldolgozása és láthatóvá tétele érdekében 2011-ben több rendezvényt is szerveztünk. 2011. február 1-jén tematikus monitoring szemináriumot két téma mentén (1. Tematikus monitoring szeminárium a szakiskolai mobilitási projekteket vendéglátás témában megvalósító intézmények számára, 2. Tematikus monitoring szeminárium a szolgáltatási szektorban szakiskolai mobilitási projekteket megvalósító intézmények számára), 2011. szeptember 8-án pedig egy záró konferenciát. Utóbbi célja az volt, hogy átfogó képet adjon az egész program megvalósulásáról, értékelje azt, valamint jó példákat mutasson be a közönségnek.

A programhoz kapcsolódóan A Tempus Közalapítvány egy 44 oldalas kiadványt jelentetett meg 500 példányban az eredmények terjesztése érdekében és jó a példák bemutatására. A kiadvány két részből áll össze. Első részében a programról oktatók által készült értékelő tanulmány alapján egy összefoglalást és értékelést tartalmaz a program múltjáról, jelenéről, megítéléséről a második részében pedig 6 sikeres projektet mutatunk be.

A kiadvány elérhető a honlapunkról, a Könyvtár menüből http://www.tpf.hu/pages/books/index.php?page_id=35&books_id=243

Illetve a program aloldaláról letölthető az oktatók által készített részletes tanulmány is. http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=615

V. *A TKA mint tudásközpont 2011-ben*

V.1. *A Kutatók Éjszakája 2011-ben*

2011. első felében lezártuk az előző évi Kutatók Éjszakája projektet, illetve előkészítettük a 2011-es esemény megszervezését, koordinálását. A Kutatók Éjszakája a Kutatók Európában program része, amely jelentős esemény a tudománykommunikáció területén Magyarországon, valamint a legfontosabb K+F-fel kapcsolatos tevékenysége a TKA-nak.

A Kutatók Éjszakája a tudományos karrier, a kutatói életpálya vonzerejét hivatott növelni, és fontos küldetésének tartja kutatóink és a tudomány népszerűsítését, akik a hétköznapokban tapasztalható csodák mögött álló színes egyéniségek.

Az Európai Bizottság támogatásával megvalósuló Kutatók Éjszakája Európa szerte egyszerre zajlik immáron hatodik éve. A fesztivál szervezésébe hazánk a kezdetektől fogva csatlakozott. Azóta a Kutatók Éjszakája hazai látogatottsága több mint tízszeresére növekedett. Ma már az ország számos pontján, az összes régióban, mindenki számára elérhető a különleges helyszíneken rendezett, máskor nem látogatható programok. A Tempus Közalapítvány egyre bővülő partnerséggel együttműködve szervezi ezt a tudományos és egyben szórakoztató fesztivált. 2011-ben 17 konzorciumi és 19 csatlakozó partner intézmény szervezett programokat a rendezvény keretében. A kutatók, a kapcsolódó intézmények és az érdeklődő közönség száma 2011-ben is nőtt, felülmúlva az előzetes várakozásokat. Országos szinten 26 város 55 intézménye nyitotta meg kapuit, a jelentések szerint összesen több mint ötvétezer látogató volt kíváncsi a kutatók munkájára. Csak a budapesti programokon több mint tízezer látogató fordul meg, ez közel 10%-kal több a 2010-esnél. A látogatók összetételében a fiatalok aránya nőtt az előző évekhez képest, de idén is érkeztek egész családok és képviseltette magát az idősebb korosztály is.

A www.kutatokejszakaja.hu honlapot 2011. január 1. és december 31. között 205.738-an látogatták (a rendezvény napján 32.025-en), míg az esemény Facebook-oldalát több mint tízezren kedvelik. 2011-ben a Kutatók Éjszakája kapcsán összesen 557 média megjelenés született: 404 on-line hír, 109 megjelenés a nyomtatott sajtóban, 25 rádiós és 11 televíziós megjelenés.

A rendezvény népszerűsége, látogatottsága és híre az elmúlt években töretlenül nőtt évről évre. Mindezek miatt 2012-ben is tervezzük ennek a nagy sikerű izgalmas tudományos-szórakoztató rendezvénynek a megszervezését.

V.2. *A bolognai folyamattal kapcsolatos tanácsadás*

A Bologna tanácsadói hálózat működésének célja, hogy szakmai rendezvényekkel, konzultációkkal segítse a bolognai folyamat hazai megvalósítását és népszerűsítését. Magyarországon a Tempus Közalapítvány végzi a hálózat koordinálását a Nemzeti Bologna Bizottsággal szoros együttműködésben, az Európai Bizottság és a Emberi Erőforrások Minisztérium közös finanszírozásával (ez utóbbi a teljes költség 10 %-a kell, hogy legyen).

A hagyományos tevékenységek (intézménylátogatások, középiskolásoknak szóló szórólapp megjelentetése, a www.bolognafolyamat.hu honlap fenntartása, nemzetközi konferenciákon való részvétel) mellett a 2010-ben elkészült három kutatást (Tanulási eredmények

alkalmazása a magyar felsőoktatásban; Nemzetköziesítés a magyar felsőoktatásban; Hallgatói szolgáltatások a magyar felsőoktatásban) ismertettük meg az érintettekkel konferenciákon, szakmai rendezvényeken, azzal a céllal, hogy a kutatási eredmények megismerési és tanulási folyamatot indítsanak el a résztvevőkben, és így járuljanak hozzá a felsőoktatás egyes területeinek a fejlesztéséhez

2011-ben két nemzetközi rendezvényt is szerveztünk a hálózat tevékenységének részeként. Mindkettő alapvető célja a környező országok (Ausztria, Csehország, Szlovákia, Szlovénia) Bologna szakértői közötti kapcsolatok szorosabbra fűzése, a tapasztalatok, eredmények, nehézségek, információk megosztása és bemutatása. A két rendezvény közül az első egy szűk körű szakmai egyeztetés volt a részt vevő országok érintett munkatársainak bevonásával, amelynek egyik célja az őszi szélesebb körű közös rendezvény témájának, programjának megtárgyalása volt. A 2011 novemberében rendezett „*Joint neighbourhood seminar on the dissemination of the JOIMAN project*” című nemzetközi szemináriumon a fent említett országok 47 szakértője a közös oklevélhez vezető képzésekkel kapcsolatos tapasztalataikat, a felmerülő kihívásokat, problémákat, nehézségeket és eredményeket tárgyalták meg.

V.3 Az egész életen át tartó tanulás (LLL) stratégiájának tudatosítása az Európai Bizottság által támogatott projekteken keresztül

A TKA tudásmenedzsment tevékenységét az oktatásért felelős tárca felkérésére és támogatásával valósítja meg. Ennek célja az európai uniós közös oktatási célkitűzések hazai megvalósításának előmozdítása és az egész életen át tartó tanulás (LLL) hazai stratégiájának megvalósításában való aktív szerepvállalás a nemzetközi tudás és tapasztalat integrálásával.

2011-re három pályázaton nyertünk támogatást az Európai Bizottságtól: "Raising Awareness of Lifelong Learning Strategies – E&T2020 in Hungary", "International Cooperation for School Leadership" és „European Policy Network on School Leadership” címmel. Mindhárom pályázat megvalósítása 2012-re is áthúzódó tevékenység: az első 2012. március 31-ig zárult, a második 2013. január 31-ig tart, a harmadik pedig 2012 nyarán fejeződik be, de már folyamatban van a folytatás előkészítése is. A projekteken vállalt feladatok megvalósítása az ütemterveknek megfelelően haladt, a vállalt feladatokat bizonyos területeken még túl is teljesítettük. Ezen túlmenően egy 2010-ben megkezdett projekt lezárása (a Nemzeti Egész életen át tartó tanulás stratégiák határokön átívelő fejlesztése) jelentette a fő feladatot.)

Minden eseményt, eredményt folyamatosan közzéteszünk www.oktataskepzes.tka.hu honlapunkon, mely 2011-ben a megnövekedett tartalmi és nézettségi kihívásoknak megfelelően új arculatot és struktúrát kapott, szintén a projektek keretén belül.

A PROJEKTEKBEN MEGVALÓSÍTOTT FELADATOK BEMUTATÁSA

V.3.1. A Nemzeti Egész életen át tartó tanulás stratégiák határokon átvéelő fejlesztése

2011-ben zárult az előző évben megkezdett *A Nemzeti Egész életen át tartó tanulás stratégiák határokon átvéelő fejlesztése (CCBI NLLS – Continuous Cross Border Improvement of National LLL-Strategies)* című Európai Bizottság által támogatott projekt Ausztria, Szlovákia és Magyarország részvételével. A nemzetközi együttműködés célja az volt, hogy segítse a partnerországok tudás- és tapasztalatcseréjét az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósításával kapcsolatban, és olyan tevékenységeket támogasson, melyek hozzájárulnak a stratégiával kapcsolatos szakmai diskurzus elindításához hazai és nemzetközi szinten. 2010-ben a partnerek egy közös téma, az életpálya-tanácsadás mentén dolgozták fel a maguk által választott kapcsolódó részterületeket, melyek a következők voltak: tanulói motiváció (Ausztria); a formális, nem formális és informális tanulás viszonylata (Szlovákia); szektorközi partnerség-építés nemzeti, regionális és helyi szinten (Magyarország). A projekt záró akkordja 2011. február elején egy kétnapos nemzetközi disszeminációs konferencia keretében zajlott Budapesten. A résztvevők köre a három partnerország döntéshozóiból, LLL-, felnőttképzési és közművelődési szakembereiből, valamint szakmai szervezetek, kamarák, civil szervezetek és önkormányzatok képviselőiből állt. A zárókonferencia címe: *National Lifelong Learning Strategies – From Policy to Practice*, az előadók között több nemzetközi szaktekinetly is szerepelt.

V.3.2. Az egész életen át tartó tanulás sratégiájának tudatosítása

Az egész életen át tartó tanulás sratégiájának tudatosítása (*Raising Awareness of Lifelong Learning Strategies – E&T2020 in Hungary*) című hazai szakmai rendezvényekre fókuszáló projekt kiemelt témái voltak:

21. századi iskola

Korai nyelvoktatás – a többnyelvűség elősegítése

- *Tanároknak szóló műhelymunka jó példák és módszertani ötletek bemutatásával (2011. május 26.)*

A korai nyelvoktatás témában megrendezésre került, gyakorló pedagógusoknak szóló műhelymunka célja volt az általános iskolák 1-4. évfolyamán folyó idegennyelv-oktatás segítése, új ötletek, bevált gyakorlatok bemutatása, tájékoztatás nyújtása a korosztály idegennyelv-tanításában aktuális európai tendenciákról, valamint lehetőség biztosítása a szakmai kapcsolatteremtésre. A rendezvényen 33 fő vett részt, akik gyakorló pedagógusok, nyelvtanárok voltak. A résztvevők hasznos, gyakorlati tapasztalatokat, ötleteket szereztek a műhelymunka során, melynek egyik legsikeresebb eleme a projektmódszer alkalmazásának gyakorlati bemutatása volt a korai nyelvoktatásban egy mini tréning formájában.

- *Széleskörű szakértői műhely szervezése a téma hazai megvitatására (2011. június 22.)*

A szakértői műhelymunka célja egy olyan informális szakmai műhely elindítása volt, mely lehetőséget kínált a kölcsönös tudásmegosztásra és tapasztalatcserére. Célunk volt, hogy a témában érintett hazai szakemberek, tanárképzési és gyakorlati pedagógusok tapasztalatot és

véleményt cseréljenek, megosszák egymással módszertani és egyéb újításaikat, és az elszigetelt egyéni innovációk olyan közös tudássá váljanak, amit mindenki a saját területén tud hasznosítani. A rendezvényen 30 fő vett részt, akik nagyrészt a témával foglalkozó szakértők voltak, de néhány gyakorló pedagógus is jelen volt. A résztvevők betekintést nyerhettek a témában életre hívott európai szintű munkacsoport munkájába, eddigi eredményeibe, valamint facilitált formában dolgozták fel a téma hazánkban legaktuálisabb kérdéseit, amit nagyon hasznosnak ítélték.

Mindkét rendezvényen képviseltette magát a közoktatásért és nyelvoktatásért felelős Nemzeti Erőforrás Minisztérium.

- *A projekt keretében sor került egy korai nyelvoktatás témájú tanár-továbbképzési program kidolgozására gyakorló pedagógusok számára, mely támaszkodott az év közbeni munkára.*

Mentorálás, a pályakezdő tanárok támogatása

- *Konferencia a pályakezdő tanárok mentorálásának témájában nemzetközi szaktekintély meghívásával (2011. november 7.)*
- *Mentorálás – A pályakezdő tanárok támogatása, műhelymunka (2011. november 8.)*

A konferencia elsősorban iskola- és munkaközösség-vezetőknek, mentorképzőknek, mentortanároknak szólt, a másnap délutáni műhelybeszélgetés célcsoportja főleg gyakorló pedagógusok voltak. Mindkét rendezvényen a téma aktualitása okán nagy volt az érdeklődés. A meghívott szakértők, előadók segítségével összességében kb. 80 pedagógus kapott képet azokról az európai uniós irányelvekről, amelyek a mentorálást meghatározhatják a pedagógus életpálya egyes szakaszaiban; olyan európai gyakorlatról, ahol sikeresen működik ez a fajta támogató rendszer. A konferenciát és a műhelymunkát lezáró mini-tréning a mentori szerep sokoldalú jellegével, a mentorálási folyamat szintjeivel, a mentorálási stratégiákkal kapcsolatban nyújtott gyakorlati segítséget.

- *Műhelymunka a kompetencia orientált tanárképzés egységes bevezetésének szakmai együttműködési feltételei témában a tanárképző intézmények bevonásával (2012. február 17.)*

A műhelymunka a tanárképző intézmények és regionális fejlesztő központok közötti szakmai együttműködést támogatta, célja a készülő pedagógus életpálya-modellhez való szakmai ajánlások megfogalmazása volt, melyben kiemelt téma lehet a pályakezdő tanárok támogatási rendszerének kidolgozása. A műhelymunka alapvető célkitűzése a kompetencia orientált tanárképzés és tanár-továbbképzés egységes szemléletű megközelítése, a hazai fejlesztések rendszerszintű összehangolási lehetőségei és a várható finanszírozási források közös szakmai előkészítése volt. Az ajánlásokat eljuttattuk az oktatás érintett vezetőihez is.

Kompetenciafejlesztés: a tanulás támogatása

- *Életkori sajátosságok – életkori kihívások, műhelymunka (2011. május 12.)*
- *A család és az iskola együttműködése, műhelymunka (2011. szeptember 13.)*
- *A tanulás tanítása – Hatékony önálló tanulás, műhelymunka (2011. október 4.)*

A délutáni alkalmakon az elmúlt két év műhelymunkáinak tapasztalataira építettünk, valamint azokra a visszajelzésekre, amelyeket az eddigi rendezvényeken részt vevő pedagógusoktól, intézmény- és munkaközösség-vezetőktől kaptunk. Az általunk kezdeményezett országos szintű párbeszéd során a kompetenciafejlesztés, a tanulás tanítása témájában szervezett

műhelyeken számtalan jó gyakorlatot, ötletet, véleményt osztottak meg velünk és egymással, melyek fókuszában leginkább a *tanulás támogatása*, és ennek jelentősége állt. Ez hívta életre rendezvénysorozatunkat, amely azokkal a témákkal, kérdésekkel foglalkozott, amelyekre ma minden iskola, pedagógus, oktató és szülő válaszokat keres, vagy várja a mindennapi gyakorlatban hasznosítható módszertani segítséget. A 30-40 fő – leginkább gyakorló pedagógusok – részvételével zajló műhelybeszélgetések minden alkalommal hangoló gyakorlatokkal, európai kitekintővel, plenáris előadással, jó gyakorlat bemutatóval és mini-tréningekkel segítették az adott téma feldolgozását.

- *A műhelymunkákhoz bővebb szakmai kitekintést nyújtó kiadvány is készült, mely 2012 tavaszán jelent meg a 2010-es „Alma a fán” című kötet folytatásaként Fókuszban a tanulás támogatása alcímmel.*

Híd az oktatás és a munkaerőpiac között

A „New skills for jobs” stratégia érvényesülésének előmozdítása a felsőoktatásban

Az alprojekt keretében felhívást tettünk közzé helyi kezdeményezésű szakmai napok támogatására a témában, melynek eredményeként 4 konferencia megrendezését tudtuk támogatni. A megrendezésre került szakmai napok címe:

- Hazai és külföldi tanulmányok integrációja: a hallgatói tanácsadás szerepe az európai képzési integráció segítésében, Felsőoktatási Tanácsadó Egyesület, Budapest (2011. szeptember 1.)
- A kultúrákövetítés színterei – Munkaerő-piaci kompetenciák és lehetőségek az SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet képzéseinek tükrében, Szeged (2011. szeptember 12.)
- Munkaerőpiac – Kompetencia alapú képzés, Eszterházy Károly Főiskola, Eger (2011. szeptember 18.)
 - Munkaerő-piaci kihívások a Gazdaságtudományi Intézet szemszögéből
 - Kompetenciafejlesztés és munkaerő-piaci irányultság a Mozgóképkultúra és Médiaismeret Szakokon

Összegzésként elmondható, hogy a felsőoktatás és a munkaerő-piaci kapcsolatok erősítése kiemelt fontosságú téma, ezt a folyamat résztvevőinek érdeklődése is alátámasztja. A rendezvényeken összesen mintegy 400 fő vett részt, akik hallgatók, oktatók, intézményvezetők és oktatási szakértők voltak. A szakmai nap sorozat a maga nemében hiánypótló jellegű rendezvénynek bizonyult, mert számos olyan problémát is meg tudtak fogalmazni a résztvevők, illetve véleményt cserélhettek, amire másképpen nem volt fórum vagy pedig szétfeszítették volna az intézményi kereteket.

A piacképes felsőoktatás: munkáltatói igények és elismerés

A program során elkészült egy kutatás a munkáltatói igényekről, melynek eredményei alapján egy kritériumrendszert dolgoztunk ki és felhívást tettünk közzé munkaerőpiac- és gyakorlatorientált felsőoktatási kurzusok díjazására. A felhívásra több mint 30 kurzust neveztek be, melyből végül ötöt tudtunk díjazni. Az eredményeket és jó példákat egy zárókonferencián mutattuk be (2012. január 30-án), valamint bekerültek a „Munkaerőpiac orientált felsőoktatás” című kiadványba is a fent említett szakmai napok összefoglalóival együtt. Az eseményt nagy sajtóvilvánosság kísérte. A kezdeményezés iránti nagymértékű

érdeklődés rávilágított arra a tényre, hogy a felsőoktatás területén igény van a jó gyakorlatok megosztására.

A legjobbnak ítélt kurzusok, díjazásra kiválasztottak:

Dr. Kerezsi Klára: A pártfogás gyakorlata

Dr. Koppány Krisztián PhD: Komplex vállalati tervezés

dr. Oláh András, dr. Karacs Kristóf: Alkalmazásfejlesztés Android és iOS platformra

Kökény István: Turisztikai projektmenedzsment

Dr. Kiss István, Forgó Melinda, Baumstark Beáta, Karsai Szilvia: Karriermenedzsment tréning - Az álláskeresés lépései (*különdíjas kurzus*)

Nyelvoktatás és foglalkoztatás

- *Egy nyelvet beszélünk? Konferencia a nyelvoktatás és a foglalkoztathatóság összefüggéseiről (2011. november 21.)*

A közel 100 érdeklődő részvételével megvalósított konferencián oktatási és céges nyelvi stratégiákról hangzottak el szakmai előadások, emellett egy kerekasztal beszélgetésben oktatási és munkaerő-piaci szereplők beszélgettek a szakképzésből és a felsőoktatásból kikerülő nyelvi felkészültségéről és a munkáltatók által elvárt nyelvi készségekről. A rendezvényen sikeres nyelvoktatási stratégiát megvalósító intézmények illetve cégek is bemutatkoztak. A konferencia egyaránt szólt a szakképzés, felnőttképzés illetve a felsőoktatás szereplőihöz.

Átláthatóság és hozzáférhetőség az egész életen át tartó tanulásban

Az európai keretrendszerek támogatása az egész életen át tartó tanulásban és az oktatás minőségében

2011 novemberében került megrendezésre *A tudás elismerése és beszámítása: az egész életen át tartó tanulás támogatásának eszközrendszerei a gyakorlatban* című konferenciára (az LLP tematikus monitoring szemináriummal közös rendezvényként) nemzetközi és hazai előadókkal, LLP jó példák bemutatásával egybekötve. A konferencián a következő kérdésekre kerestük a résztvevőkkel közösen a választ:

- Milyen lehetőségek vannak az előzetes tudás elismerésére a képzőintézmények és a munkaerőpiac szempontjából?
- Milyen hatással vannak egymásra ezek az eszközrendszerek és a nemzetközi mobilitás?
- Milyen eredményeket értek el az Erasmus, a Leonardo da Vinci és az Egész életen át tartó tanulás program által támogatott centralizált projektek ezen a téren?
- Hogyan hasznosíthatóak széles körben a nemzetközi tapasztalatok?
- Hogyan lehet és miért érdemes elismerni a projekteredményeket, a mobilitások során szerzett tudást?
- Mit jelent mindez a diákok, az oktatók, az intézmények, illetve az oktatási-képzési rendszer egésze szempontjából?

Két kiadvány elkészítésére is sor került a témában, melyek végül 2012 tavaszán jelentek meg: egy nagy közönség számára készített leporello angol és magyar nyelven és egy szakmai

célcsoportot célzó tanulmány. Mindkét kiadvány témája az egész életen át tartó tanulást támogató eszközrendszerek bemutatása és egymáshoz való kapcsolódási pontjainak feltárása, az LLL paradigma lényegének közérthető bemutatása. Központi gondolat, hogy az egyéni tanulási és karrier utak támogatásában alapvető fontosságú a bármilyen módon megszerzett tudás elismerése, amelyhez azonban rendszerszintű eszközök fejlesztésére, hitelesítésére, bevezetésére és széles körű elfogadására van szükség.

Az egész életen át tartó tanulás program hazai értékelése a tanulási célú mobilitás előmozdítása érdekében – az Erasmus kurzusok beszámítása

A Szegedi Tudományegyetem kapott pályázat útján lehetőséget arra, hogy feltérképezze a legnagyobb Erasmus mobilitást lebonyolító hazai felsőoktatási intézmények gyakorlatát a külföldön szerzett kurzusok itthoni beszámításával kapcsolatosan. A kutatás célja jó példák gyűjtése mellett olyan indikátorok kidolgozása és javaslatok meghatározása volt, amely hosszú távon segítheti a kurzusbeszámítás egységes és az európai minőségi elvárásoknak is megfelelő rendszer bevezetését. A eredmények bemutatására egy konferencia keretében került sor. (2012. március 6.)

Nemzetközi és hazai mobilitási jó példák és kezdeményezések gyűjtése és közzététele

Az alprogram keretében két kutatás indult el. Az első egy nemzetközi vonatkozású kutatás, melynek célja, hogy feltárja az LLL programon belül az LLL eszközrendszerek témához kapcsolódó centralizált pályázatok eredményeit, és ezekből összegezza a fő tendenciákat, a magyar szempontból releváns projektek eredményeinek részletesebb bemutatásával. A másik kutatás célja elsősorban a Tempus Közalapítvány által koordinált LLP pályázatokban rejlő disszeminációs lehetőségek hatékonyabb kiaknázása és hosszabb távra szóló disszeminációs terv készítése.

V.3.3. Nemzetközi partnerség az iskolavezetői kompetenciák fejlesztésére

A 2011-ben indult kétéves nemzetközi projektünk ((Nemzetközi partnerség az iskolavezetői kompetenciák fejlesztésére (International Cooperation for School Leadership)) az iskolavezetők készségfejlesztésére irányul és hat partnerország (Ausztria, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Svédország, Magyarország) részvételével valósul meg. Célja az **iskolavezetők kompetencia sztenderdjeinek közös fejlesztése** a már több mint hároméves korábbi együttműködés eredményeinek figyelembevételével. A kétéves projektidőszak alatt nemzeti és nemzetközi szemináriumok keretében folyik az innovatív gyakorlatok kifejlesztése és tesztelése, az eredmények megismertetésére nyilvános konferencián és nyomtatott tanulmányokon keresztül kerül sor.

A kompetencia keretrendszer kidolgozása 2011 végére nagy vonalakban megtörtént, a 2012-es év fő feladata lesz, hogy ennek egyes elemeit a partnerek saját nemzeti vezetőképzési programjaikba adaptálják, továbbá a vezetők kompetenciáinak mérésére, értékelésére alkalmas eszközökre tegyenek javaslatot. A projekt szakértői a nemzetközi találkozókra egy újként bevont svéd partner konzultatív támogatásával arra is kidolgoznak módszereket, hogy az elkészült kompetencia-keretrendszer az adott országokban a vezetők kiválasztási illetve értékelési folyamatába minél szélesebb körben integrálódhasson. Az eredmények megismertetésére nyilvános konferencián és nyomtatott tanulmányokon keresztül kerül sor, valamint számos szakmai fórumon képviseltetik magukat a partnerek konferencia előadásokkal és szaklapokban való publikációk által.

2011-ben a következő tevékenységekre került sor:

- Projektindító találkozó - Budapest, 2011. április 26-27.

A találkozón a partnerek megállapodtak a költségvetési kérdésekben, a főbb események dátumaiban, a belső értékelések és jelentések formáiban és határidejében, valamint egyéb management kérdésekben. Megvitták továbbá a kompetencia keretrendszer értelmezési, adaptálhatósági kérdéseit, valamint szó esett az egyes partnerországok aktuális szakmai-szakpolitikai kontextusáról.

Megvalósultak a nemzeti műhelyek döntéshozók és iskolavezetők, illetve tanárok számára az elkészült kompetenciakeret nemzeti szintű disszeminációjára, illetve továbbfejlesztésére

- 2011. szeptember-november

2011. során minden partner nemzeti műhelyeket szervezett döntéshozók és iskolavezetők bevonásával, melyen megismertették a készülő iskolavezetői kompetencia-keretrendszert és véleményüket kérték a fejlesztés folytatásához. Magyarországon és Szlovéniában 1, Ausztriában 3, Szlovákiában és Csehországban 2-2 műhelyt rendeztek. A műhelymunkák minden országban sikeresek voltak, eredményük a közös kompetencia-keretrendszer továbbfejlesztése. A magyar műhelymunkán 24 fő gyakorló iskolavezető és döntéshozó vett részt, a műhelymunkán a kompetencia profil fejlesztésén túl szó volt a keretrendszer adaptációs lehetőségeiről, valamint a résztvevők szakpolitikai ajánlásokat is megfogalmaztak.

- Nemzetközi disszeminációs konferencia - Budapest, 2011. november 24.

Az év másik nagy eseménye az a nemzetközi disszeminációs konferencia volt (School Leader Competences: the Driving Force behind Teacher Motivation and Student Outcomes), melyen nemzetközi szaktekintélyek adtak elő a téma legújabb trendjeiről, majd ezt jó gyakorlatokat bemutató műhelymunkák követték; a konferencián 67 fő vett részt.

- Projekttalálkozó a megvalósító partnerek számára - Budapest, 2011. november 25-26.

A partnerek beszámoltak a nemzeti műhelyekről, megvitták a keretrendszer fejlesztési irányait és irányelveit, valamint előkészítették a következő szakmai találkozót és szakértői műhelyt (svéd PLA, peer learning activity).

A projekt folytatása

A projekt hátralévő időszakában további szakértői műhelymunkákra és PLA-kra kerül majd sor, a keretrendszer egyes elemeit az egyes országok megvizsgálják a saját vezetőképzésükbe való adaptálási lehetőségeket, illetve a partnerek a vezetők mérésére/értékelésére szolgáló eszközök használati lehetőségét keresik közösen. A svéd partner visszajelzést készít a közép-európai gyakorlatokról. Az eredményekről angol nyelvű zárókiadványban fogunk beszámolni.

A 2010-ben zárult projekt eredményeinek disszeminálása 2011-ben intenzíven folytatódott:

- Az eredmények bemutatása a “The Future of Education” című nemzetközi konferencián, melyet 2011. június 16-17-én Firenzében rendeztek meg.
- A “Partnership for MST: support the teaching of mathematics and natural sciences and engineering through cooperation between businesses and schools” konferencián egy teljes szekciót szenteltek a projekt eredményeinek (2011. szeptember 12-13., Prága)
- A zárókiadvány megjelent cseh nyelven a Cseh Oktatási Minisztérium kiadásában (2011. szeptember 12.)
- Az eredmények bemutatása az ENIRDELM éves konferenciáján, melyet 2011. szeptember 22-24-én Izlandon rendeztek.
- Cikk jelent meg a *Köznevelés* c. folyóirat 2011. decemberi számában.

V.3.4. *Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésről*

Az előbbieken ismertetett projekt eredményeként a Tempus Közalapítvány és a projekt egyik kulcsszakértője meghívást kapott az Európai Bizottság által négy évre felállított **Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésről** (*European Policy network on School Leadership*) elnevezésű nemzetközi hálózati együttműködésbe. A hálózat az európai miniszteriumokat, felsőoktatási- és kutatóintézeteket, nemzetközi szakmai szervezeteket, a témában elismert szakértőket és kapacitásépítő intézményeket tömöríti. A hálózat célja az iskolavezetés témájának népszerűsítése, annak a tanári motivációra és a tanulói eredményekre kifejtett meghatározó hatásának nemzetközi és nemzeti szintű tudatosítása, illetve az érintett szakmai szervezetek összefogásának és együttműködésének elősegítése az iskolavezetés témájának európai szintű aktív képviselője valamint nemzeti és nemzetközi lobbytevékenység folytatása által. A hálózat a fenti célok elérésére 36 felsőoktatási- és egyéb képzőintézményt, minisztériumot és kapacitásépítő szervezetet képvisel 18 országból. A bemutatott nemzetközi együttműködések arra adnak reményt, hogy a bevont országok oktatáspolitikai döntéshozói egyre inkább felismerik a téma jelentőségét és az iskolai reformokban, valamint azok megvalósításában egyre hangsúlyosabb szerepet kap a vezetés minőségének szerepe és fejlesztése.

A Tempus Közalapítvány a 4 évre létrejött hálózat működtetésében aktív szerepet vállalt, két munkaprogram koordinációját látja el: a *Tudásmenedzsment* és a *Fenntarthatóság* témákat. A projekt 2011 őszén indult el, és várhatóan 2014-ben zárul.

V.4. *Az Alumni for Europe diákhálózat*

A Tempus Közalapítvány alapító okirat szerinti feladata az Alumni for Europe (AfE) Hálózat működtetése. Az interaktív hálózat tagjai a Magyarországon a Tempus Közalapítvány által koordinált európai uniós oktatási és képzési programokban ösztöndíjat nyert diákok, fiatal diplomások.

Az AfE Hálózat célja:

- a kiemelkedő képességű, speciális szakmai, nyelvi és kulturális ismeretekkel rendelkező személyek ösztöndíjas időszak utáni támogatása,
- a TKA programjainak keretében ösztöndíjban részesült diákok közötti hálózatépítés elősegítése,
- a Magyarországra érkező külföldi hallgatók beilleszkedésének megkönnyítése,
- és e két célcsoport kapcsolatépítésének elősegítése.

Az AfE hálózatot a Tempus Közalapítvány keretein belül működő AfE iroda fogja össze, azzal a céllal is, hogy további támogatásban részesítse ezen kiemelkedő képességű, speciális szakmai, nyelvi és kulturális ismeretekkel rendelkező csoport tagjait.

Az AfE a 2011. évben is biztosította a volt ösztöndíjasok hálózatépítését (pl. rendezvényekkel: alumni találkozók, ahol volt ösztöndíjasok mutatták be a tapasztalataikat; „welcome party”: a bejövő hallgatók félévindító eseménye; a kommunikáció készségeket fejlesztő drámakör; mentorhálózat működtetésével, melynek keretén belül volt ösztöndíjasaink segítettek a külföldi hallgatók beilleszkedését; havonta megjelenő hírlevél-összeállítással). Az AfE hálózat így járult hozzá a végzett diákok sikeres álláskereséséhez,

valamint tájékoztatással támogatta a leendő ösztöndíjasokat a külföldi tartózkodásukra való felkészülésben.

V.5. LLP tematikus monitoring

A Tempus Közalapítvány 2011-ben két tematikus monitoring együttműködésben vesz részt:

- „Új készségek – új munkahelyek”
- NetECVET

A projektek a Nemzeti Irodák közötti tematikus együttműködések a megadott témákban. Az együttműködés keretében az irodák összegyűjtik a témához kapcsolódó LLP keretében megvalósult jó gyakorlatokat és azok eredményeit terjesztve igyekeznek a szakértők, döntéshozó figyelmét felhívni a projektek eredményeire, hasznosságára és ezen keresztül a témához kapcsolódó további projekteket generálni.

A korábbi szakmai terület kitágítása érdekében irodánk az „Új készségek – új munkahelyek” címmel megpályázott tevékenység megvalósításához csatlakozott. A projekt 2009 decemberében indult, a korábbiakhoz képest kibővült partnerséggel 14 nemzeti iroda részvételével és 3 év alatt igyekszik majd elérni a kitűzött célokat. A projekt fő koordinátora az Izlandi Nemzeti Iroda.

A projekt fő céljai:

- Helyzetfeltárás a 'New Skills for New Jobs' téma kapcsán;
- A témához kapcsolódó legjobb gyakorlatok azonosítása, hasznosításuk - értékesítésük támogatása európai szinten;
- A korábbi fejlesztési eredmények hatásának növelése új megjelenési lehetőség biztosításával;
- Hozzájárulás a szakmapolitika fejlődéséhez;
- Az LLP program által biztosított lehetőségek jobb megismertetése;
- Projektgazdák hálózatának, új projektek létrejöttének támogatása.

Az együttműködésről bővebb információ a projekt honlapján érhető el:

<http://www.newskillsnetwork.eu>

A projekthez kapcsolódóan **2011 júniusában a Tempus Közalapítvány egy nemzetközi konferenciának adott otthont „Bridging the Skills' Gap”** címmel. A rendezvényen 70 fő szakértő, kutató, az oktatási és a munkaerőpiac képviselői vettek részt, illetve az együttműködésben részt vevő nemzeti irodák.

A másik tematikus együttműködés a **NetECVET** címet viseli. A német nemzeti iroda irányításával 2010 decemberében indult projekt az ECVET, vagyis az Európai Szakképzési és Szakoktatási Kreditrendszer bevezetését hivatott támogatni. Az együttműködés a szakképzési kreditrendszert valamilyen formában érintő Leonardo projektek összegyűjtését indította el azzal a céllal, hogy az így összegyűlt tapasztalatokból a szakképzés fejlődését és átláthatóbbá, átjárhatóbbá tételét célzó ECVET-et támogassa és ehhez (praktikus) eszközöket adjon az érintettek kezébe. Ez az együttműködés 3 év alatt valósul meg. Az együttműködésről bővebb információ a projekt honlapján érhető el:

<http://www.leonardodavinci-projekte.org/adam/thematicgroup/ECVET>

V.6. Az Europass mobilitási igazolvány

Az Europass keretrendszer 5 elemből álló dokumentumcsomag. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium döntése alapján a Tempus Közalapítvány a felelős az *Europass mobilitási igazolvánnyal* (EMI) kapcsolatos feladatok koordinálásáért. Az EMI az előre rögzített minőségi kritériumoknak megfelelő, egy másik uniós tagállamban, tagjelölt országban vagy 3 EFTA országban (Norvégiában, Izlandon vagy Liechtensteinben) lebonyolított szakmai gyakorlatok, tanulmányok illetve önkéntes munkák dokumentálására szolgáló egységes európai okmány. A TKA feladata az Europass mobilitási igazolvánnyal kapcsolatos tájékoztatás (elsősorban a magyar küldő intézmények és a kiutazók számára), a dokumentum elérhetőségének biztosítása és alkalmazásának segítése, illetve a beérkezett igénylések jogosságának elbírálása és a felhasználás ellenőrzése. A dokumentumcsomaggal kapcsolatos koordinációs feladatokat 2011-ben az Educatio Nonprofit Kft. látta el, ez a szervezet funkcionált Nemzeti Europass Központként.

Az Europass mobilitási igazolványok kiállítása 2011-ben

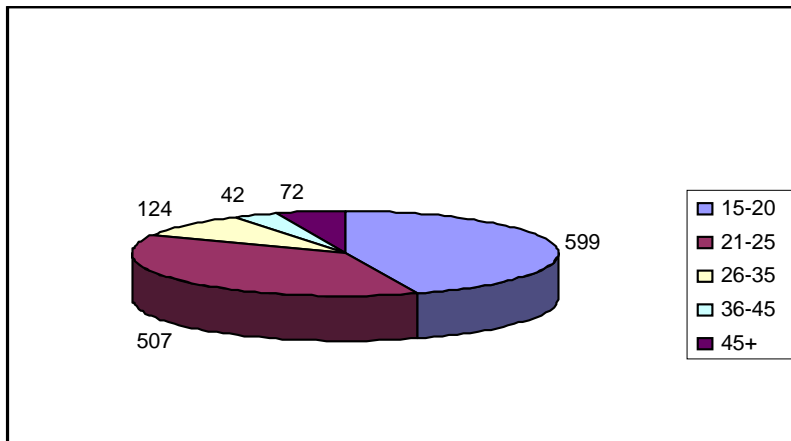
2011-ben 1344 igazolvány kiállítására került sor, többségében a Leonardo mobilitási projektekhez kapcsolódóan. A 2010-es évhez képest csökkenés látszik, mivel a Szakiskolai mobilitás program operatív része, melynek keretében jelentős számú igazolványt állítottak ki, 2010-ben zajlott, majd 2011-ben lezárult.

Érthető módon a hazai mobilitási projektek legnépszerűbb célországaiba irányuló mobilitások kapcsán került sor a legtöbb mobilitási igazolvány kiállítására. A lista hasonló a korábban is népszerű országok listájához, némi változással: a sort Németország (606) vezeti, ahogy korábban is, második helyen Nagy-Britannia és Spanyolország (84-84), majd Finnország (79) és Olaszország (76). A tavaly még a listában felsorolt Franciaország és Svédország hátrébb sorolódott.

A nemek tekintetében viszonylag kiegyenlített az arány, azonban 2011-ben több volt a férfi résztvevő: 54% férfi és 46% nő az Europass mobilitási igazolvány tulajdonosa.

Az igazolványt kitöltők között életkor tekintetében a 25 év alatti felhasználók vannak legtöbben, mint minden évben: a 15-20 éves korosztály 44%-ot, míg a 21-25 éves korúak 37%-ot tesznek ki a 2011-es igazolvánnyal rendelkezők közül. Érdekes adat, hogy a 46 év fölöttiek számára az összes igazolvány 5%-át bocsátották ki.

83. ábra: Az Europass Mobilitási igazolványt kitöltők életkor szerint 2011-ben.

Promóciós feladatok

A Tempus Közalapítvány elsődleges feladata az Europass mobilitási igazolvánnyal kapcsolatos információk terjesztése. Erre elsősorban az egyes pályázati akciók kapcsolódó információs napjain és pályázati író, illetve projektmenedzsment szemináriumain került sor; írásban pedig a TKA különböző kiadványaiban: Pályázati Pávilon, elektronikus hírlevelek.

A NEK és a Tempus Közalapítvány közötti együttműködés 2011 első felében is megvalósult. A TKA segített az információs anyagok terjesztésében, a munkatervet, beszámolókat megírásában. 2011 júniusában Budapesten rendeztek egy regionális találkozót, melyen a TKA munkatársa előadást is tartott a Mobilitási igazolványról, valamint részletesen bemutatta az annak kibocsátására szolgáló adatbázist és elektronikus felületet.

Az Europass mobilitási igazolvánnyal kapcsolatos feladatokat 2011-ben lehetőségeinkhez mérten elláttuk, azonban a NEK részéről az információ-áramlás csökkenése jelentősen megnehezítette ezt az év második felében.

V.7. Nemzeti ECVET szakértői hálózat

Az Európai Bizottság 2011 nyarán zártkörű pályázatot hirdetett meg az LLP programot koordináló nemzeti irodák részére Nemzeti ECVET Szakértői Hálózat létrehozására.

A projekt háttere az Európai Parlament és a Tanács 2009. június 18-i Ajánlása az Európai Szakoktatási és Szakképzési Kreditrendszer (ECVET) létrehozásáról, mely a képesítések és kompetenciák elismerésével és átláthatóvá tételével a nemzetközi mobilitás volumenének és minőségi mutatóinak növelésére irányul.

A nemzeti szakértői hálózat operatív tevékenysége az ECVET magyarországi bevezetése feltételeinek megteremtéséhez járul hozzá három lépésben.

- A kétéves projekt első lépése a kölcsönös tanulás, az ECVET bevezetéséhez szükséges feltételek feltérképezése a szakértői műhelyek során.
- A szakértői műhelyek során kerül kidolgozásra az érintettek, elsősorban szakképzést szervezők és szakképzési vezetők részére szervezendő ECVET szemináriumok témája. A projekt második mérföldköve a szemináriumok lebonyolítása lesz.

- Záró akkordként a projekt sajtónyilvános kerekasztal beszélgetéssel a munka világát is igyekszik megszólítani, illetve kiadványokkal, hírlevelekkel, publikációkkal a tájékoztatás folyamatos az elkövetkezendő két év során.

A *Nemzeti ECVET Szakértői Hálózat célja* előmozdítani az ECVET bevezetését nemzeti szinten, összhangban az európai eszközökkel (EQF, EQAVET, EUROPASS) támogatva a kísérleti projektek és hálózatok operatív tevékenységét a szakképzés és szakoktatás releváns szereplőivel folytatott párbeszéd az egymástól tanulás és együtt gondolkodás során.

A pályázatot a Tempus Közalapítvány 2011 őszen, a releváns Nemzetgazdasági Minisztérium jóváhagyásával és támogatásával adta be. Az Európai Bizottság 2012 tavaszán zárta le a bírálati folyamatot, és ennek eredményeképp elfogadta a Tempus Közalapítvány pályázatát. A hálózat érdemi munkája 2012 márciusában indult el.

Bővebb információk és az ECVET-hez kapcsolódó dokumentumok elérhetők a honlapunkon:

http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=1129

V.8. Társadalmi felelősségvállalás a közszférában

A Tempus Közalapítvány 2011 júniusától vesz részt a Társadalmi felelősségvállalás modell – innovatív megközelítés a közszféra működésének eredményesebbé tétele érdekében / Governmental Social Responsibility Model: An Innovative Approach of Quality in Governmental Operations and Outcomes c. nemzetközi projekt végrehajtásában, az előző projektpartner, az Innostart Nemzeti Üzleti és Innovációs Alapítvány felkérésére. A projekt a Dél-Kelet Európai Transznacionális Együtműködési Program támogatásával, 6 ország együttműködésével (Görögország, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Magyarország, Olaszország és Románia) valósul meg. A projekt célja, hogy hozzájáruljon a résztvevő délkelet-európai régiók általános fejlődéséhez azáltal, hogy a közszolgáltatások minőségét és hatékonyságát középpontba állítva kedvezőbb környezetet biztosít a gazdasági és társadalmi feltételek javításához. Ez a megközelítés összhangban van a fenntartható fejlődést, a területfejlesztést és a közszolgáltatások javítását középpontban állító nemzeti, regionális és helyi politikákkal.

A Tempus Közalapítvány a projekt keretében együttműködik a nemzetközi partnerekkel (nemzetközi képzés, hálózatépítés, kutatási tevékenység), illetve a hazai közigazgatás számára képzésen és információs tevékenységen keresztül segítséget nyújt a társadalmi felelősségvállalási modell megismeréséhez és megvalósításához.

2011-ben elsősorban a projektmenedzsment-struktúra kialakítása, a nemzetközi munkába való bekapcsolódás volt a feladat. Elkészült a projekt kommunikációs terve, a rövid tájékoztató anyag a közintézményeknek, megtörtént a bevonható szakértők azonosítása és a kapcsolatfelvétel, valamint 40 fő részvételével egy ún. fókuszcsoporthoz beszélgetést szerveztünk, amely lehetőséget adott a téma bemutatására és e létező hazai közintézményi gyakorlat feltérképezésére.

VI. Tervek és kihívások 2013-ig

A Tempus Közalapítvány előtt 2013 végéig álló legjelentősebb kihívások az alábbiak:

- **Új, középtávú stratégia**¹³ kidolgozása a TKA számára;
- Az **LLP magyarországi megvalósításának** még hatékonyabbá tétele és az eredmények beépülésének további elősegítése:
 - Az **Oktatás és Képzés 2020**-hoz kapcsolódó szakmai projektek és az **LLP közötti lehetséges szinergiák** további kiaknázása.
 - Részvétel az LLP-hez kapcsolódó **nemzetközi tematikus hálózatokban** (*New skills for new jobs, NetECVET*).
 - Nemzeti ECVET szakértői hálózat munkájának eredményes koordinálása.
 - Az LLP **következő, 2013 utáni programgenerációjának kidolgozásában** való aktív részvétel;
 - Felkészülés az **új programgeneráció indítására**;
 - További kutatások révén újabb empirikus adatok biztosítása a programkoordináció hatékonyságának és eredményességének növelésére.
 - Az oktatás és képzés kiemelt szereplőivel való szorosabb együttműködés (minisztériumok, fenntartók, szakmai szervezetek, stb.)
- Az **Oktatás és képzés 2020 folyamatban** való kiemelt részvétel a korábban megkezdett szakmai projektek folytatása által, valamint a nemzetközi partnerségek megerősítése által. A 2012-re tervezett témák:
 - Közösségi út a tanuláshoz;
 - Esélyteremtés szakképzéssel;
 - *Nemzetközi együttműködés az iskolavezetésért* Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésért
- A magyar felsőoktatás nemzetköziesítésének elősegítése:
 - A **Campus Hungary** koncepcióhoz tartozó TÁMOP projektek megvalósításában való részvétel.
 - A felsőoktatás modernizációja európai munkacsoport munkájára és a Bologna promóteri hálózatra épülő, a **bolognai folyamat hazai megvalósulását támogató** szerep.
 - Regionális felsőoktatási együttműködések elmélyítése Közép-Európa és a Nyugat-Balkán, Kelet-Európa, valamint Közép-Ázsia között.
 - A nemzetközi Erasmus mobilitási tevékenységek beépítése a felsőoktatási intézmények tantervébe, azaz a hallgatók **külföldi tanulmányainak és gyakorlatának elismerésével** kapcsolatos problémás esetek számának csökkentése;

¹³ Az előző stratégia a 2007-2011 közötti időszakra szól.

- Tovább szeretnénk dolgozni azon, hogy Magyarországon egyszerűsödjön a **közös oklevélprogramok akkreditációja**, illetve azon, hogy a felsőoktatás nemzetköziesítése keretében lehetőleg a legtöbb alapképzési és mesterképzési tanterv keretében lehetőség nyíljon egy külföldi tanulmányi vagy gyakorlati periódus megvalósítására;
- A **tanulási célú nemzetközi mobilitásban résztvevők számának további növelése** valamennyi oktatási ágazatban, de különös tekintettel a hallgatók, a szakképzésben tanuló diákok, illetve a tanárok és oktatók célcsoportjára – a mobilitás minőségi kritériumainak fokozott érvényesítése mellett. A közösségi programok mellett további finanszírozási források bevonása.
- A **Nemzeti Europass Központ** feladatainak átvétele és sikeres megvalósítása;
- A **képzési tevékenység felülvizsgálata és ennek alapján** új képzések kidolgozása és megvalósítása, elsősorban olyan területen, ahol a TKA speciális tudással és tapasztalatokkal rendelkezik (pl. az egész életen át tartó tanuláshoz kapcsolódó készségfejlesztő képzések valamint pedagógus továbbképzések)
- Az **EGT / Norvég Alap Ösztöndíj** programjának előkészítése és elindítása
- A **társadalmi felelősségvállalás a közszférában** témához kapcsolódó projektek megvalósítása;
- A **Kutatók Éjszakája** programsorozat szakmai és tartalmi előkészítése, illetve a megszervezéshez források biztosítása;
- **Vidéki telephely kialakítása.**

Budapest, 2012. június 15.

Dr. Csernus Sándor
elnök